

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΜΑΥΡΙΑ

Διδασκάλου μετεκπαιδευθέντος στο Πανεπιστήμιο

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΚΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Έγκριμένη διὰ μίαν τριετίαν

Διὰ τῆς ἐπ' ἀριθ. 54410|22-6-50 ἀποφάσεως Ἑπουργείου Παιδείας

"Έκδοσις Β'

ΔΩΡΕΑ
ΒΑΣΙΛΗ ΛΑΧΑΝΑ
ΚΑΛΙΟΠΗΣ ΓΙΟΤΣΑΛΙΤΟΥ - ΛΑΧΑΝΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗΣ & ΥΙΟΙ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
Αριθ. πρωτ. 54408

Αθήναι τῆ 22-6-1950

Πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Κ. Μανωῖάν
Διευτὴν Δημοτικῶν Σχολείων
Ἰτέαν

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410)22-6-50 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου, μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἐνεκρίθη, ὅπως χρησιμοποιηθῆ ὡς βοηθητικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς Γ ε ω γ ρ α φ ί α ς διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον: «ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ» βιβλίον ὑμῶν ἐπὶ μίαν τριετίαν.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου, συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν κανονισμὸν ἐκδόσεως βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου,

Κοινοποιήσις:
Κ.Γ.Δ.Σ.Ε.

Ἐντολῇ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντῆς
Χ. Μούστρης

Κάθε γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

οί όποιοί από τό 75 π. Χ. ελογάριαζαν τό χρόνο μέ 12 μήνες. Όμως περίσσευαν 4 ήμέρες, οί όποίες στά 25 χρόνια έγιναν 100 και ό Σ)βριος ήταν χειμώνας!!

α) **Ίουλιανό ήμερολόγιο.** Ό Αυτοκράτορας τής Ρώμης Ίούλιος Καΐσαρ τό 45 μ. Χ. αποφάσισε νά διορθώση τό ήμερολόγιο και κάλεσε από τήν Άλεξάνδρεια, τόν καλύτερο άστρονόμο τής έποχής, τόν Έλληνα Σωσιγένη.

Αυτός κανόνισε τό έτος μέ 365 ήμέρες και 6 ώρες. Για τίς 6 αυτές ώρες, πού στά τέσσερα χρόνια κάνουν μιά ήμέρα, ώρισε ό Φεβρουάριος νά έχη 29 ήμέρες και τό έτος λέγεται *δίσεκτο*.

β) **Γρηγοριανό ήμερολόγιο.** Όταν στή Ρώμη ήταν Πάπας, Γρηγόριος ό 13ος, τό 1582 κάλεσε τούς άστρονόμους νά κανονίσουν πάλι τό ήμερολόγιο, γιατί τό Ίουλιανό είχε κάποιο λάθος.

Παρατήρησε, ότι τό Ίουλιανό λογάρισε τό έτος μέ 365 ήμέρες και 6 ώρες. ένώ τό έτος είναι 365 ήμέρες 5 ώρες 48' και 47". Αυτά τά 11 λεπτά κάθε 130 χρόνια έκαναν μία ήμέρα, πού τή λογάριζαν χωρίς νά έχη περάση. Για ν' αποφύγουν τό λάθος, οί άστρονόμοι, κανόνισαν τότε, παίρνοντας ως βάση τό έτος 1600, κάθε 400 χρόνια, 3 δίσεκτα χρόνια νά μη λογαριάζονται τέτοια.

Έτσι $130 \times 4 = 390$ χρόνια. Τά 10 χρόνια, πού απομένουν από τότε, για νά φτιάξουν μιά ήμέρα θά χρειασθ ή νά περάσουν 4.000 περίπου χρόνια. Έτσι τό λάθος πού γίνεται στό μέτρημα του χρόνου μέ τό ήμερολόγιο αυτό, είναι πολύ μικρό.

Τό Γρηγοριανό ήμερολόγιο είναι τό έπιστημονικώτερο και τό άκριβέστερο και, γι' αυτό τό δέχτηκαν ως τά σήμερα όλα τά κράτη. Κι έμεις από τό 1923 τό Γρηγοριανό ήμερολόγιο παραδεχόμαστε και τό λέμε νέο, σέ αντίθεση μέ τό παλιό, πού παραδέχονται οί Παλιοήμερολογίτες.

Άσκήσεις: 1) Νά βρ ήτε κι άλλες αποδείξεις για τή στρογγυλότητα τής Γης. 2) Νά βρ ήτε τά σεισμοπαθή μέρη τής Ελλάδος και νά ειπ ήτε τί είδους σεισμοί γίνονται στήν Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

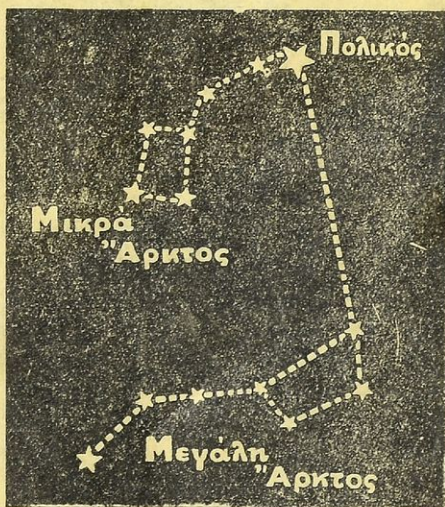
Β΄. Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

1. Οί σπουδαιότεροι άστερισμοί.

Τὸ Σύμπαν. Ἡ Γῆ μας εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἑκατομμύρια ἄστρα (οὐράνια σώματα), πού βλέπομε κάθε βράδυ στὸν οὐρανό.

Ὅλα μαζί αὐτὰ τὰ οὐράνια σώματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, ἄλλα εἶναι πολὺ μεγαλύτερα τῆς Γῆς κι ἄλλα μικρότερα καί, τὰ ὁποῖα κινοῦνται μὲ μεγάλη ταχύτητα στὸ ἄπειρον, ἀποτελοῦν τὸ Σύμπαν.

Ἄστερισμοί : Πολλὰ ἀστέρια, πού τὰ βλέπομε στὸν οὐρανὸ πάντα μαζί καί κινοῦνται ἐπίσης ὅλα μαζί, τὰ ὀνομάζομε *ἀστερισμούς*. Τέτοιοι ἀστερισμοὶ εἶναι ἡ *Γαλαξίας*, ἡ *Μεγάλη Ἄρκτος*, ἡ *Μικρὴ Ἄρκτος*, ἡ *Πούλια* κλπ.

Εἰκ. 11. Ἄστερισμοί. Ἡ Μεγάλη καὶ ἡ Μικρὴ Ἄρκτος.

Ἡ Γαλαξίας. Τὸ καλοκαίρι κυρίως, πού ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς, βλέπομε ἀπὸ πάνω μας μιὰ φωτεινὴ ζώνη, πού περιβάλλει τὸν οὐράνιο θόλο ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ἡ ζώνη αὐτὴ λέγεται *Γαλαξίας* καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑκατομμύρια ἄστρα, τὰ ὁποῖα, ἄλλα εἶναι μεγαλύτερα κι ἀπὸ τὴ Γῆ καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο κι ἄλλα μικρότερα. Ὁ Γαλαξίας κινεῖται στὸν οὐρανὸ μὲ τὴν καταπληκτικὴ ταχύτητα τῶν 650 χιλμ. τὸ δευτερόλεπτο.

Ἡ Μεγάλη Ἄρκτος. Ἡ Μεγάλη Ἄρκτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 7 ἀστέρες, πού ἔχουν πάντα τὴν ἴδια θέ-

ση, καί κινοῦνται γύρω ἀπὸ τὴ *Μικρὴ Ἄρκτος*.

Ἡ Μικρὴ Ἄρκτος. Ἡ Μικρὴ Ἄρκτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 7 ἀστέρες, πὺν κινουῦνται γύρω στὸν πῖθ ζωηρότερο, πὺν μένει ἀκίνητος καὶ ὀνομάζεται *Πολικὸς ἀστέρως*. (Εἰκ. 11). Ἄλλοι ἀστερισμοὶ εἶναι ἡ *Πούλια*, ὁ *Περσεὺς* κ.τ.λ.

2. Ἄπλανεῖς καὶ πλανῆτες.

Ἄπλανεῖς λέμε τοὺς ἀστέρες, πὺν ἔχουν δικὸν τοὺς φῶς, εἶναι δηλ. ἥλιοι καὶ διατηροῦν τὴν ἴδια θέση στὸν οὐρανὸν. Ὅμως κι αὐτοὶ κινουῦνται, ἀλλὰ, ἐπειδὴ τὸ φῶς τοὺς, γιὰ νὰ φθάση στὴ Γῆ, κάνει ἑκατοντάδες χρόνια, μᾶς φαίνονται ὅτι δὲν ἀλλάζουν θέση.

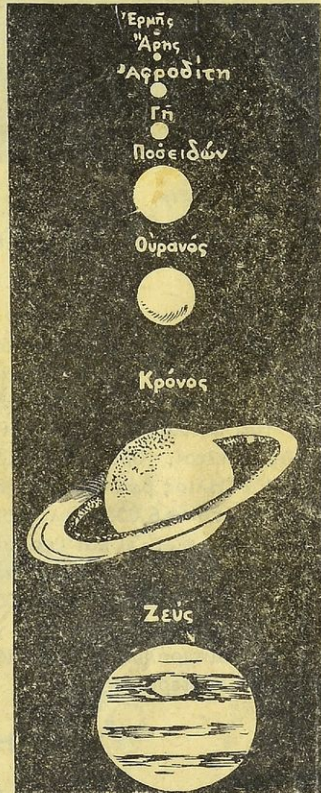
Πλανῆτες λέμε τοὺς ἀστέρες, πὺν κινουῦνται διαρκῶς στὸν οὐράνιον θόλον, καὶ δὲν ἔχουν δικὸν τοὺς φῶς, ἀλλὰ παίρνουν φῶς ἀπὸ κάποιον ἥλιο: Τέτοιος πλανῆτης εἶναι καὶ ἡ Γῆ μας, πὺν φωτίζεται ἀπὸ τὸν Ἥλιο.

Ὅλοι οἱ πλανῆτες κάνουν δυὸ κινήσεις: Μιὰ γύρω στὸν ἄξονά τοὺς καὶ μιὰ γύρω ἀπὸ τὸν Ἥλιο.

Ἥλιοι ὑπάρχουν πολλοί. Γύρω στὸ δικὸν μᾶς Ἥλιο στρέφονται οἱ ἕξης πλανῆτες: Ὁ *Ἐρμῆς*, ὁ *Ἄρης*, ἡ *Ἀφροδίτη*, ἡ *Γῆ*, ὁ *Ποσειδῶν*, ὁ *Ὀυρανός*, ὁ *Κρόνος* καὶ ὁ *Ζεὺς*. (εἰκ. 12).

3. Δορυφόροι.

Πολλοὶ πλανῆτες συνοδεύονται ἀπὸ ἄλλους μικροτέρους ἀστέρες, πὺν τοὺς ὀνομάζομε *δορυφόρους*. Ἔτσι ἡ *Σελήνη* περιφέρεται γύρω στὴ Γῆ καὶ τὴν ἀκολουθεῖ καὶ στὴν τροχιά της γύρω στὸν Ἥλιο. Ἡ Γῆ ἔχει δορυφόρο τὴ *Σελήνη*. Ὁ Ἄρης ἔχει 2 δορυφόρους, ὁ Ζεὺς ἑννέα κ.τ.λ.

Εἰκ. 12. Οἱ πλανῆτες τοῦ ἡλιακοῦ μᾶς συστήματος.

3. Κομήτες καὶ διάττοντες.

Πολλὲς φορές ἐμφανίζονται ξαφνικὰ στὸν οὐρανὸν ἀστέρες μὲ πολλὴ περίεργη μορφή. Οἱ ἀστέρες αὐτοὶ περιβάλλονται ἀπὸ νεφέλωμα, κόμη,

(κομήτες) και ούρα. Έμφανίζονται κατά περιόδους και πάλιν εξαφανίζονται. Οί άστέρες αύτοί λέγονται *κομήτες*. (Εικ. 13).

Εικ. 13. Κομήτες.

γάλη θερμότητα, κι έτσι, φεγγαβολούν μέχρι νά καούν έντελώς.

Κατά τή νύχτα έμφανίζονται ξαφνικά στόν ούρανό φωτεινά σώματα, τά όποια άφοϋ διαγράψουν μιá φωτεινή γραμμή, εξαφανίζονται άμέσως. Τά σώματα αύτά, πού παρουσιάζουν τό παραπάνω φαινόμενο, λέγονται *διάττοντες άστέρες*.

Οί άστέρες αύτοί είναι μικρά διάπυρα σώματα, τά όποια, όταν εισέλθουν στήν άτμόσφαιρα τής Γής, άναπτύσσουν έκ τής τριβής με-

5. Ο Ήλιος

Ο Ήλιος είναι ένας άπό τούς άπλανείς άστέρες, και τό κέντρο γύρω στό όποίο περιφέρονται—όπως είπαμε—οί παρακάτω πλανήτες : Έρμης, Άφροδίτη, Γή, Άρης, Ζεύς, Κρόνος, Ούρανός και Ποσειδών.

Και ό ίδιος ό Ήλιος, άν και φαίνεται ότι δέν κινείται, όμως, κι' αύτός κινείται, γύρω στόν έαυτό του και στό άπειρο.

Ο Ήλιος βρίσκεται σέ διάπυρη κατάσταση και ή θερμοκρασία του είναι περίπου +6.000° Κελσίου.

Αύτός φωτίζει και θερμαίνει τούς πλανήτες και τή Γή μας. Χωρίς τή θερμότητα του Ήλιου, ζωή επάνω στή Γή δέν θά ύπήρχε.

Άπέχει άπό τή Γή 150.000.000 χλμ. και είναι μεγαλύτερος άπ' αύτή 1.300.000 φορές. Τό φώς του, γιά νά φθάση στή Γή, κάνει 8 πρώτα λεπτά και 20 δευτερόλεπτα. Και νά ξέρωμε, ότι τό φώς τρέχει 300.000.000 μέτρα τό δευτερόλεπτο !!

6. Η Σελήνη.

Οί φάσεις τής Σελήνης. Είπαμε, ότι ή Σελήνη είναι δορυφόρος τής Γής. Έχει σχήμα σφαιρικό και είναι 50 φορές μικρότερη τής Γής. Φώς δέν έχει δικό της, αλλά φωτίζεται άπό τόν Ήλιο.

Οί έπιστήμονες βεβαιώνουν, ότι ή Σελήνη δέν έχει άτμόσφαιρα, ούτε νερό, κι έπομένως επάνω της δέν ύπάρχει ζωή. Οί σκιές πού παρουσιάζονται επάνω στή Σελήνη, λένε ότι είναι όρη και κρατήρες ήφαιστειών.

7. Οί φάσεις τῆς Σελήνης

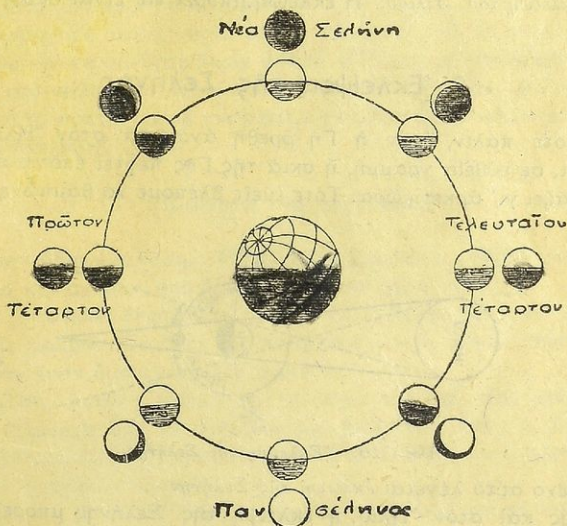
Ἡ Σελήνη, σάν δορυφόρος τῆς Γῆς, γυρίζει γύρω ἀπὸ τὴ Γῆ. Ὄταν ἡ Σελήνη γυρίζει γύρω ἀπὸ τὴ Γῆ μας, παρουσιάζει 4 διάφορες μορφές, ποὺ τίς ὀνομάζουμε *φάσεις*.

Οἱ φάσεις αὐτὲς εἶναι : *Νέα Σελήνη*, *πρῶτο τέταρτο*, *πανσέληνος* καὶ *τελευταῖο τέταρτο*.

Ὄταν ἡ Σελήνη βρίσκεται μεταξύ Ἡλίου καὶ Γῆς εἶναι ἀόρατη. Τότε ἔχομε *νέα Σελήνη*. Σὲ διάστημα 7 ἡμερῶν, περίπου, ἡ Σελήνη φωτίζεται κατὰ τὸ ἓνα τέταρτο, σὲ σχῆμα φωτεινοῦ ἡμικυκλίου. Τότε ἔχομε τὸ *πρῶτο τέταρτο*. Μετὰ 15 περίπου ἡμέρες ἀπὸ τῆς πρώτης φάσεως ἡ Σελήνη παίρνει τὸ σχῆμα κυκλικοῦ φωτεινοῦ δίσκου. Ἡ φάση αὐτὴ λέγεται *πανσέληνος*.

Μετὰ 22 ἡμέρες ἀπὸ τῆς νέας Σελήνης φαίνεται πάλι σὰ φωτεινὸ ἡμικύκλιο. Τότε ἔχομε τὸ *τελευταῖο τέταρτο*.

Ἀπὸ τὴ φάση αὐτὴ ἡ Σελήνη γίνεται συνέχεια μικρότερη, ὥσπου γίνεται πάλιν ἀόρατη καὶ ἀρχίζουν οἱ φάσεις τῆς ἀπὸ τὴν ἀρχή.

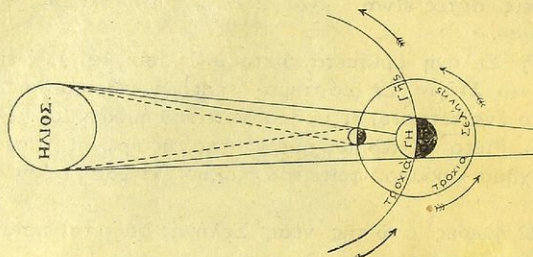

Εἰκ. 14.

Ὁ χρόνος, ποὺ παρέρχεται ἀπὸ μιὰ νέα Σελήνη μέχρι τὴν ἐπόμενη νέα Σελήνη, εἶναι 29 ἡμέρες καὶ 13 περίπου ὥρες. (εἰκ. 14).

8. Ἐκλείψεις τοῦ Ἡλίου.

Μερικές φορές, καθὼς περιστρέφεται γύρω στὸν Ἡλιο ἢ Γῆ, συμβαίνει νὰ βρεθῆ ἡ Σελήνη ἀνάμεσα Ἡλίου καὶ Γῆς καὶ σ' εὐθεία γραμμῆ. Τότε, ἡ σκιά τῆς Σελήνης πέφτει ἐπάνω στὴ Γῆ καὶ γι' ἀρκετὴ ὥρα φαί-

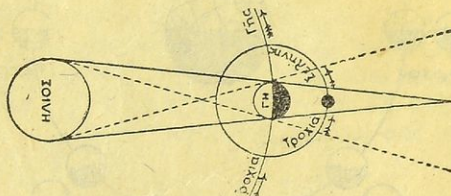

Εἰκ. 15. Ἐκλειψη ἡλίου.

νεται, πὼς ὁ Ἡλιος σκοτεινιάζει, ἐνῶ εἶναι ἡμέρα. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ λέγεται *ἔκλειψη τοῦ Ἡλίου*. Ἡ ἔκλειψη μπορεῖ νὰ εἶναι ὀλική ἢ μερική. (Εἰκ. 15).

9. Ἐκλείψεις τῆς Σελήνης

Ἄλλοτε πάλιν, ὅταν ἡ Γῆ βρεθῆ ἀνάμεσα στὸν Ἡλιο καὶ στὴ Σελήνη καί, σὲ εὐθεία γραμμῆ, ἡ σκιά τῆς Γῆς πέφτει ἐπάνω στὴ Σελήνη καὶ τὴ σκιάζει γι' ἀρκετὴ ὥρα. Τότε ἐμεῖς βλέπομε νὰ θαμπῶνῃ ἡ Σελήνη.

Εἰκ. 16. Ἐκλειψη τῆς Σελήνης.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ λέγεται *ἔκλειψη τῆς Σελήνης*.

Ὅπως καὶ στὸν Ἡλιο, ἡ ἔκλειψη τῆς Σελήνης μπορεῖ νὰ εἶναι ὀλική (δηλ. νὰ σκιάζεται ὀλόκληρη) ἢ μερική (δηλ. νὰ σκιάζεται μόνο ἓνα μέρος τῆς). (Εἰκ. 16).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΕΥΡΩΠΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Είσαγωγή.— Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ ἡπειρος, στὴν ὁποία βρίσκεται καὶ ἡ πατρίδα μας ἢ Ἑλλάδα. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ τετάρτη σὲ ἔκταση καὶ δεύ-
τερη σὲ πληθυσμὸ ἡπειρος τοῦ κόσμου (Χάρτης 1). Ὅμως εἶναι πρώτη
στὸν κόσμον ἀπὸ ἄποψη πολιτισμοῦ.

Δημιούργησε σειρὲς πολιτισμῶν (Ἀρχαῖος Ἑλληνικός, Ρωμαϊκός,
Βυζαντινός καὶ τὴ σύνθεση ὄλων αὐτῶν τὸ σημερινὸ πολιτισμὸ), καὶ εἶναι
ἡ μητέρα τοῦ νεώτερου πολιτισμοῦ ὄλων τῶν ἄλλων ἡπειρῶν τῆς Γῆς.

Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὴ γνωρίσωμε καλύτερα καὶ λεπτομερέστερα ἀπὸ
τὶς ἄλλες ἡπείρους.

Φυσικὴ περιγραφή

Θέση—ὄρια—ἔκταση. Ἡ Εὐρώπη βρίσκεται ὀλόκληρη στὸ βόρειο
ἡμισφαίριο καὶ σχεδόν, στὴ βόρεια εὐκράτο ζώνη τῆς Γῆς.

Δὲν ἀποτελεῖ ξεχωριστὸ τμήμα, ἀλλὰ εἶναι συνέχεια τῆς μεγάλης
Ἀσιατικῆς ἡπείρου. Τὰ ὄρια τῆς περικλείουν τοὺς λαοὺς, ποὺ πρῶτοι δη-
μιούργησαν ἕναν ὁμοιογενῆ πολιτισμὸ.

Εὐρώπη, λοιπὸν, ὀνομάζομε τὸ χῶρον τῆς Γῆς, ποὺ πρὸς Α. φθάνει
μέχρι τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὴν Κασπία θάλασσα, πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ
τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, πρὸς Β. ἀπὸ τὸ Β. Παγωμένον ὠκεανό, καὶ πρὸς
Ν. ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα.

Ὁ χῶρος αὐτὸς (ἡ Εὐρώπη) ἔχει ἔκταση, μαζί μὲ τὰ νησιά ποὺ τὸν
περιβάλλουν, 11.400.000 τετραγ. χιλίόμετρα.

**Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν, θάλασσες — πέλαγα — κόλποι — ἀκρω-
τήρια.** Οἱ δύο ὠκεανοὶ καὶ κυρίως ὁ Ἀτλαντικός, ποὺ περιβάλλουν τὴν
Εὐρώπη, δημιουργοῦν τόσες κολπώσεις σ' αὐτή, ποὺ δὲν παρατηροῦνται
σὲ καμιὰ ἄλλη ἡπειρο.

Τὶς μεγαλύτερες κολπώσεις τῶν ὠκεανῶν τὶς ὀνομάζομε *θάλασ-*

σε. Τέτοιες θάλασσες είναι : Ἡ *Λευκή* θάλασσα, ἡ *Βαλτική* θάλασσα, ἡ *Βόρεια* θάλασσα, ἡ *Μεσόγειος* θάλασσα καὶ ὁ *Εὐξείνιος Πόντος* ἢ *Μαύρη* θάλασσα.

Ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τὶς θάλασσες εἶναι ἡ *Μεσόγειος* Θάλασσα, ἡ ὁποία σχηματίζει μικρότερες θαλάσσιες κολπώσεις, ποὺ ὀνομάζονται πέλαγα.

1ος Χάρτης.

Τέτοια πέλαγα στὴ Μεσόγειο θάλασσα εἶναι : Τὸ *Αἰγαῖον* πέλαγος, τὸ *Ἴόνιον* πέλαγος, τὸ *Ἀδριατικὸν* πέλαγος καὶ τὸ *Τυρρηρικὸν* πέλαγος.

Οἱ σπουδαιότεροι κόλποι εἶναι : Ὁ *Φοινικὸς*, ὁ *Βοθνικὸς*, ὁ *Σκαγεράκης* καὶ *Κατεγάτης* καὶ ὁ *Γασκωνικὸς* στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, ὁ κόλπος τοῦ *Λέοντος*, τῆς *Γένονας*, τοῦ *Τάραντος* τῆς *Τεργέστης* καὶ οἱ Ἑλληνικοὶ κόλποι στὴ Μεσόγειο θάλασσα.

Τὰ σπουδαιότερα ἀρωγῆρια εἶναι : Τὸ *Βόρειο*, στὸ Β. Παγωμένο ὠκεανό, τὸ *Λάνδσενδον* (Ἀγγλία), τοῦ *Ἁγίου Ματθαίου* (Γαλλία), τὸ *Φινιστέριον* καὶ τοῦ *Ἁγίου Βιζεντίου* (Ἰσπανία), στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Τὸ *Τράλφαγαρ* (Γιβραλτάρ), τὸ *Σπαρτιβέντιο* (Ἰταλία) καὶ τὸ *Ταίναρον* καὶ *Μαλέας* (Ἑλλάδα) στὴ Μεσόγειο θάλασσα.

Χερσόνησοι. Οί βαθείες κολπώσεις τῆς θάλασσης σχηματίζουν πολλές χερσονήσους. Οί σπουδαιότερες εἶναι: Ἡ *Σκανδιναβική*, ἡ *Γιοτλάνδη* (Δανία), ἡ *Ἰβηρική* (Πορτογαλία, Ἰσπανία), ἡ *Ἰταλική*, ἡ *Ἑλληνική* (Βαλκανική) καὶ ἡ *Κοιμαϊκή* (Ρωσία).

Πορθμοί. *Σαγαράκη - Κατεγάκη - Καίαι* (στὴ Μάγχη) *Γιβραλτάρ, Μεσοσήνης* (Ἰταλία) *Εὐρίπον* (Ἑλλάδα) *Δαρδανελίων* καὶ *Βοσπόρου* (Τουρκία).

Φιόρδ. Ἡ διαβρωτικὴ ἐνέργεια τῆς θάλασσης σὲ ὠρισμένες ἀκτὲς ἔχει δημιουργήσει περιέργες κολπώσεις, ποὺ ὀνομάζονται *Φιόρδ*.

Στὰ μέρη αὐτὰ ἡ θάλασσα εἰσχωρεῖ βαθειὰ μέσα στὴν ξηρὰ, κυρίως σὲ βραχώδη μέρη, ἀφοῦ διέβρωσε καὶ παρέσυρε στὸ βυθὸ τῆς τὰ χώματα τῶν κοιλάδων, ποὺ ὑπῆρχαν ἄλλοτε στὰ μέρη αὐτὰ.

Γι' αὐτὸ, στὰ μέρη αὐτὰ οἱ βράχοι εἶναι ἀπότομοι καὶ ὑψώνονται σὲ μεγάλο ὕψος μέχρι 500 - 1000 μ. Τὰ μεγαλύτερα *Φιόρδ* βρίσκονται στὴ *Νορβηγία*.

Νῆσοι. Οἱ μεγαλύτερες νῆσοι τῆς Εὐρώπης εἶναι: *Οἱ Βρετανικὲς νῆσοι*, (Μεγάλῃ Βρετανία, Ἰρλανδία), ἡ *Ἰσλανδία*, οἱ *Βαλεαρίδες*, ἡ *Κορσική*, ἡ *Σαρδηνία*, ἡ *Σικελία*, ἡ *Κρήτη* καὶ ἡ *Κύπρος*.

Ὄρη - πεδιάδες. Ἡ διάρθρωση τῶν βουνῶν τῆς Εὐρώπης παρουσιάζει τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά:

α) Ὅλα τὰ πραγματικὰ Εὐρωπαϊκὰ ὄρη, ἀποτελοῦν μιά καὶ μόνῃ ὄροσειρά, ποὺ διευθύνεται ἀπὸ Δ. πρὸς Α. καὶ διαχωρίζει τὴ μεγάλη Εὐρωπαϊκὴ πεδιάδα πρὸς Β.

β) Ὅλα τὰ βουνὰ τῆς Εὐρώπης εἶναι προεκτάσεις τοῦ κεντρικοῦ κορμοῦ τῶν *Ἀλπεων*. Καὶ

γ) Οἱ ἀνεξάρτητες ὄροσειρές, τοῦ *Κανκάσου*, τῶν *Οὐραλίων* καὶ τῶν *Σκανδιναβικῶν Ἀλπεων*, περικλείουν τὴ μεγάλη Εὐρωπαϊκὴ πεδιάδα καὶ διαχωρίζουν φυσικὰ (τὰ Οὐράλια καὶ ὁ Καύκασος) τὴν *Εὐρώπη* ἀπὸ τὴν *Ἀσία*.

Ἐναλυτικώτερα παρατηροῦμε τὰ ἐξῆς κύρια ὄρη στὴν Εὐρώπη: Τὶς *Ἀλπεις*, τὰ *Πυρηναῖα*, τὰ *Ἀπέννινα*, τὰ *Καρπάθια*, τὶς *Τρανσυλβανικὲς Ἀλπεις*, τὶς *Δειναρικὲς Ἀλπεις*, τὸν *Αἶμο*, τὴν *Πίνδο*, τὸν *Καύκασο*, τὰ *Οὐράλια* καὶ τὶς *Σκανδιναβικὲς Ἀλπεις*.

Ἡ διαμόρφωση αὐτῆ τῶν βουνῶν τῆς Εὐρώπης σχηματίζει μιά μόνον μεγάλη πεδιάδα, τὴ *Μεγάλῃ Εὐρωπαϊκῇ πεδιάδα*, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ *Πυρηναῖα* καὶ τελειώνει στὸν *Καύκασο* καὶ τὰ *Οὐράλια* ὄρη. Καὶ ἀνάμεσα στὶς διακλαδώσεις τῶν βουνῶν αὐτῶν μεγάλες εὐφορες πεδιάδες καὶ κοιλάδες.

Οἱ κυριότερες ἀπὸ αὐτὲς εἶναι: Ἡ *Ὀγγρικὴ* πεδιάδα, ἡ *Ρουμανικὴ* πεδιάδα καὶ ἡ πεδιάδα τῆς *Λομβαρδίας* (Ἰταλία).

Ποταμοί. Ἡ φυσικὴ τοποθέτηση τῶν βουνῶν προσδιορίζει καὶ τὸν ροὴν τῶν ποταμῶν. Γι' αὐτὸ, οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης, ρέουν πρὸς τὴ μεγάλη πεδιάδα καὶ χύνονται στὸν *Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ* καὶ τὸν *Εὐξείνιο Πόντο*.

Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι: Ὁ *Βόλγας* καὶ ὁ *Ὀυρά-*

λης, πού χύνονται στην Κασπία θάλασσα, ὁ *Πετζόρας* καὶ ὁ *Δουίνας*, πού χύνονται στὸν Β. Παγωμένο ὠκεανό.

Ὁ *Δύνας*, ὁ *Βιστούλας*, ὁ *Ἐλβας*, ὁ *Ρήνος*, ὁ *Σημονάνας*, ὁ *Λίγηρ*, ὁ *Τάγος* καὶ ὁ *Γουαδελιβίβρος*, πού χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό.

Ὁ *Ἐβρος* (Ἰσπανία), ὁ *Ροδανός*, ὁ *Πάδος* καὶ ὁ *Ἐβρος* (Ἑλλάδα), πού χύνονται στὴ Μεσόγειο θάλασσα.

Καὶ ὁ *Δούναβης*, ὁ *Δνεϊστερος* καὶ ὁ *Δόν* στὸν Εὐξεινο Πόντο.

Λίμνες. Οἱ κυριώτερες λίμνες εἶναι: Ἡ *Λαντόγκα*, ἡ *Ὀνέγκα* (Ρωσία), ἡ *Βένεο* (Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος), ἡ *Γενεύη* (Ἑλβετία), ἡ *Σκόδρα*, ἡ *Αρζίδα* καὶ ἡ *Πρόσπα* (Ἑλληνικὴ Χερσόνησος).

Κλίμα. Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης, εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸ καί, δὲν παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις θερμοκρασίας. Ἀκόμη βροχὲς πέφτουν παντοῦ κι ἀρκετές.

Στὰ βόρεια καὶ δυτικὰ μέρη οἱ βροχὲς εἶναι περισσότερες τὸ καλοκαίρι, καὶ τὰ νότια τὸ χειμῶνα. Εἰδικώτερα μποροῦμε νὰ ξεχωρίσωμε τὴν Εὐρώπη σὲ 4 ζῶνες, ἀπὸ ἄποψη κλίματος.

1) Τὴ βόρεια ζώνη, πού πλησιάζει πρὸς τὸ Β. Παγωμένο ὠκεανὸ καὶ περιλαμβάνει τὴν Ἰσλανδία, τὸ βόρειο τμῆμα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καὶ τὸ βόρειο τμῆμα τῆς Ρωσίας. Ἡ ζώνη αὕτη ἔχει τὸ *ψυχρότερο κλίμα* καὶ τὸν περισσότερο καιρὸ σκεπάζεται ἀπὸ χιόνια καὶ πάγους.

2) Τὴ δυτικὴ ζώνη, πού περιλαμβάνεται μεταξὺ Ἀλπεων καὶ κόλπου Σκαγεράκη. Ἡ ζώνη αὕτη ἔχει κλίμα *ὠκεάνειο*, μὲ πολλὲς βροχὲς, ὕγρασία πάντοτε, χαμηλὴ νέφωση καὶ μέτρια θερμοκρασία τὸ καλοκαίρι καὶ τὸ χειμῶνα.

Τὸ ἥπιο αὐτὸ κλίμα, τὸ δημιουργεῖ τὸ *μεγάλον θερμὸ θαλάσσιον ρεῦμα*, τοῦ *κόλπου τοῦ Μεξικῶν* (Γκόλφ - Στρήμ).

3) Τὴν *κεντρικὴν ζώνην* (ἀνατολικά τῶν Ἀλπεων) καὶ *ἀνατολικὴν* μέχρι τῶν Οὐραλίων ὄρεων, πού ἔχει κλίμα *ἠπειρωτικόν*. Πολὺ κρύο τὸ χειμῶνα, πολλὴ ζέστη τὸ καλοκαίρι καὶ λιγώτερες βροχὲς, καὶ

4) Τὴ *νότια ζώνην*, πού τὴ βρέχει ἡ Μεσόγειος θάλασσα κι ἔχει κλίμα καθαρῶς *Μεσογειακόν*. Γλυκὸ χειμῶνα καὶ ὀρεσπερὸ καλοκαίρι.

Φυτὰ — Ζῶα — Προϊόντα.

Γιὰ νὰ παρουσιασθῇ σὲ μιὰ ἡπειρο ποικιλία ζῶων καὶ φυτῶν, πρέπει, πρῶτα καὶ κυριώτερα, νὰ ὑπάρχη μεγάλη διαφορὰ κλίματος. Στὴν Εὐρώπη ὅμως, δὲν συμβαίνει τέτοιο πράγμα καὶ γι' αὐτὸ, δὲν παρατηρεῖται ἡ ποικιλία ζῶων καὶ φυτῶν, πού παρατηρήσαμε πέρυσι στὴ Γεωγραφία τῶν ἡπείρων.

Φυτὰ. Στὴ *νότια ζώνη* (περιοχὴ Μεσογείου) τὰ κυριώτερα φυτὰ εἶναι ἡ *εἰλιά*, τὸ *ἀμπέλι*, ὁ *καπνός*, τὰ *ἐσπεριδοειδῆ* καὶ ἀπὸ τὰ δασικὰ δέντρα ἡ *βαλανιδιά*. (Τ' ἄλλα δασικὰ δέντρα ἀπαντοῦν καὶ στὶς ἄλλες ζῶνες).

Στὴν δυτικὴ ζώνη, ποῦ ἔχει, ὅπως εἶπαμε, ὠκεάνειο κλίμα, εὐδοκίμου τὰ *δημητριακά*, ὑπάρχουν ἀφθονες βοσκές καὶ ἀπὸ τὰ δασικὰ δέντρα φύονται οἱ *ὄξυές*, οἱ *καστανιές*, καὶ οἱ *βαλανιδιές*.

Στὴν κεντρικὴ, ἀνατολικὴ καὶ βόρεια ζώνη εὐδοκίμου τὰ *δημητριακά*, οἱ *πατάτες*, τὸ *λίναρι* καὶ ἀπὸ τὰ δασικὰ δέντρα, τὰ *ἐλατα* καὶ τὰ *ὄρεινὰ πεύκα*.

Ζῶα. Στὴν Εὐρώπῃ δὲν ὑπάρχουν μεγάλα ἄγρια ζῶα, φίδια καὶ πτηνά, ποῦ μάθαμε στὶς ἄλλες ἠπείρους.

Ἐδῶ τ' ἄγριώτερα ζῶα εἶναι ὁ *λύκος*, ὁ *ἀγριοχοῖρος* καὶ ἡ *ἀρκούδα* στὰ βόρεια μέρη. Τρέφονται μόνο κατοικίδια ζῶα, *πρόβατα*, *γίδια*, *χοῖροι*, *ἄλογα*, *μουλόρια*, *βόδια* καὶ *πουλερικά*, *κότες*, *πάπιες*, *χήνες* καὶ *Ἰνδιάνοι*.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία — κτηνοτροφία. Τόσο ἡ γεωργία, ὅσο καὶ ἡ κτηνοτροφία, στὴν Εὐρώπῃ εἶναι στὸν ἀνώτερο βαθμὸ ἀναπτυγμένη. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου ἐξαντλήθηκε κι ἔχει ἀνάγκη λιπασμάτων.

Τὰ βασικὰ προϊόντα τῆς Εὐρώπης εἶναι τὰ *δημητριακά*, ἡ *πατάτα*, τὸ *κρασί*, τὸ *λάδι*, ὁ *καπνὸς* καὶ τὰ *ἐσπεριδοειδῆ*.

Τὰ κτηνοτροφικὰ εἶναι, *κρέατα*, *γαλακτοκομικὰ εἶδη* καὶ *δέρματα*.

Δασικὰ προϊόντα.—Στὴν ἀνατολικὴ καὶ βόρεια Εὐρώπῃ ὑπάρχουν μεγάλα δάση, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξάγονται μεγάλες ποσότητες *ξυλείας*.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Εὐρώπης περιέχει ἀπ' ὅλα τὰ *ὄρυκτὰ* καὶ *μέταλλα*. Τὰ μεγαλύτερα κοιτάσματα εἶναι σὲ *γαιάνθρακα*, *σίδηρο*, *πετρέλαιο*, *μολύβι*, *ψευδάργυρο*, *θειάφι*, καὶ *ὄρυκτὸ ἀλάτι*. Τὰ *εἰσγενῆ μέταλλα*, *χρυσός*, *πλατίνα*, *ἄργυρος*, *βρίσκονται* σ' ἐλάχιστες ποσότητες.

Θαλάσσιος πλοῦτος. Οἱ θάλασσες τῆς Εὐρώπης, κυρίως τὰ βόρεια τμήματα τοῦ *Ἀτλαντικοῦ* καὶ ἡ *Βόρειος θάλασσα*, τρέφουν πλῆθος *ψαριῶν*, ποῦ ἀλιεύονται σὲ τεράστιες ποσότητες, ὠρισμένες ἐποχές.

Τὰ ψάρια αὐτὰ εἶναι οἱ *ρέγγες*, οἱ *σαρδέλες*, οἱ *βακαλοῖ*, οἱ *τόνοι* κτλ. ποῦ βιομηχανοποιοῦνται καὶ φέρνουν μεγάλο οἰκονομικὸ εἰσόδημα.

Βιομηχανία καὶ ἐμπόριο. Ἡ Βιομηχανία εἶναι καθαρὸν δημιούργημα τῆς Εὐρωπαϊκῆς τεχνικῆς, καὶ γι' αὐτὸ ἐσημείωσε τὴ μεγαλύτερη πρόοδο. Στὰ ἐργοστάσιά της κατασκευάζονται μηχανές κάθε εἴδους, *σιδηρόδρομοι*, *ἀτμόπλοια*, *αὐτοκίνητα*, *ἀεροπλάνα*, *ἐργαλεῖα*, *φάρμακα*, *ύφασματα*, *γυαλικά*, *γεωργικὰ ἐργαλεῖα*, *χημικὰ προϊόντα*, *χαρτί*, *πολεμικὲς μηχανές* κ.τ.λ.

Τὴ μεγαλύτερη βιομηχανία τὴν ἔχει ἡ βορειοδυτικὴ Εὐρώπῃ.

Ἡ τεράστια βιομηχανία τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν προϊόντων, ἐδημιούργησε τὸ μεγάλο ἐμπόριο μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἠπείρων. Ἡ Εὐρώπῃ ἐξάγει, κυρίως, βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει πρῶτες ὕλες.

Σήμερα, μὲ τὴν τεράστια βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη τῆς Ἀμερικῆς, ἡ

Ευρώπη κινδυνεύει νά χάση τήν πρώτη θέση, πού εἶχε μέχρι τώρα στόν κόσμο.

Συγκοινωνία. Ἡ Βιομηχανική ἀνάπτυξη καί οἱ ἐμπορικές ἀνάγκες, ἔφεραν καί μεγάλη συγκοινωνιακή ἀνάπτυξη. Σέ τοῦτο βοήθησε πολύ :

α) Ἡ παραλιακή διαμόρφωση τῆς θάλασσας, πού περιβάλλει τήν Εὐρώπη (ἀτμοπλοϊκή συγκοινωνία) καί, β) τὸ γεγονός, ὅτι οἱ περισσότεροι ποταμοί τῆς εἶναι πλωτοί σέ μεγάλο βάθος (ποταμοπλοῖα). Ἀκόμη τὸ σιδηροδρομικὸ καί ἀμαξιτὸ δίκτυο εἶναι παντοῦ πυκνότατο καί τὰ τελευταῖα χρόνια καί τὸ ἀεροπορικὸ.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμός. Ἡ Εὐρώπη ὑπολογίζεται ὅτι ἔχει πληθ. (550.000.000 κατοίκους).

Φυλές. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν σχεδὸν στήν ἴδια φυλή, πού λέγεται *Ἰνδοευρωπαϊκή*. Τὴν ὀνομάζουν ἔτσι, γιατί πιστεύουν, ὅτι οἱ λαοί, πού κατοικοῦν σήμερα τήν Εὐρώπη, ἦλθαν πρὶν ἀπὸ χιλιάδες χρόνια ἀπὸ τὴν Ἀσία καί κυρίως ἀπὸ τὴς Ἰνδίες.

Ἡ *Ἰνδοευρωπαϊκὴ φυλή* εἶναι ἡ καθαρὰ λευκὴ φυλὴ καί διαιρεῖται σέ τρεῖς φυλές, πού περισσότερο τὶς διαμόρφωσε τὸ κλίμα καὶ τὸ γεωγραφικὸ περιβάλλον.

1) *Ἑλληνολατινικὴ φυλή.* Σ' αὐτὴ ὑπάγονται οἱ *Ἕλληνες*, οἱ *Ἴταλοί*, οἱ *νότιοι Γάλλοι*, οἱ *Ἴσπανοί* καὶ οἱ *Πορτογάλοι*. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς αὐτῆς εἶναι : Μέτριον ἀνάστημα, καστανόμαυρα μαλλιά καί μάτια, εὐθυμὴ καί θερμὴ ἰδιοσυγκρασία.

2) *Τὴν Τευτονικὴ ἢ Γερμανικὴ φυλή* Σ' αὐτὴ ἀνήκουν οἱ *Γερμανοί*, οἱ *βόρειοι Γάλλοι*, οἱ *Ἀγγλοί*, οἱ *Βέλγοι*, οἱ *Ὀλλανδοί*, οἱ *Σουηδοί* καὶ οἱ *Νορβηγοί*. Χαρακτηριστικά : Ψηλὸ ἀνάστημα, ξανθὰ μαλλιά, γαλανὰ μάτια, ὑπομονητικὴ καί ψυχρὴ ἰδιοσυγκρασία.

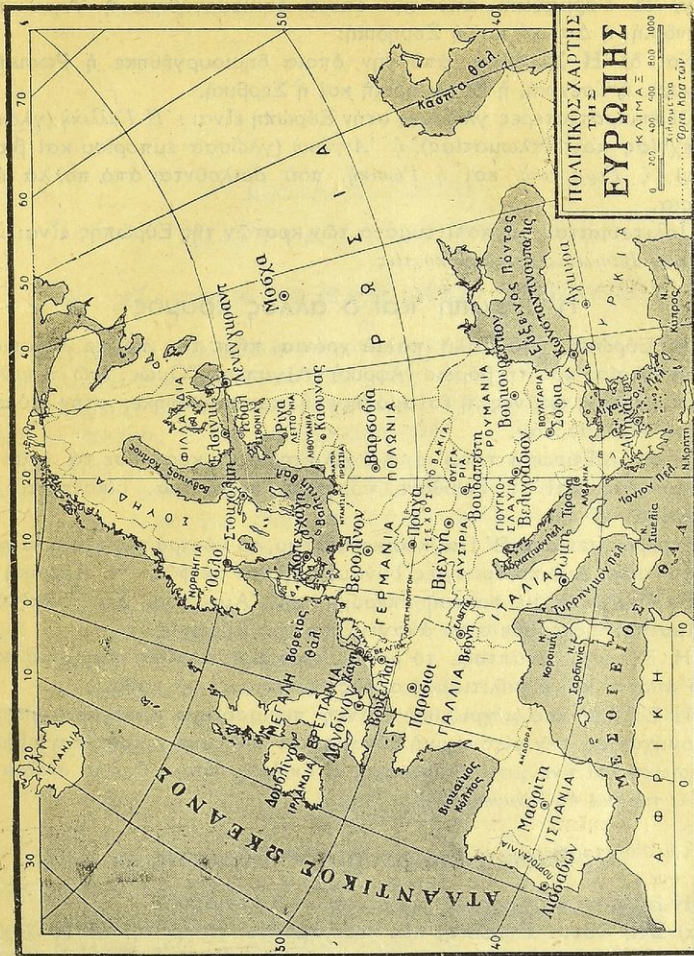
3) *Τὴ Σλαυικὴ φυλή.* Σ' αὐτὴν ἀνήκουν οἱ *Ρῶσοι*, οἱ *Φινλανδοί*, οἱ *Πολωνοί*, οἱ *Βούλγαροι* καὶ οἱ *Γιουγκοσλαῦοι*. Χαρακτηριστικά : Μέτριον ἀνάστημα, μεγάλο κεφάλι, ἐξογκωμένα μάγουλα, ὑπομονητικὴ καί σκληρὴ ἰδιοσυγκρασία.

Ἐντελῶς διαφορετικὲς φυλές ἀποτελοῦν οἱ *Ἀλβανοί*, οἱ *Ὀγγροί* καὶ οἱ *Βάσκοι τῆς Ἰσπανίας*. Οἱ *Τοῦρκοι* ἀνήκουν στὴ *Μογγολικὴ φυλὴ* καί διατηροῦν πολλὰ ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς.

Θρησκεία. Ἐκτὸς τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἑβραίων, ὅλοι οἱ λαοί τῆς Εὐρώπης εἶναι *Χριστιανοί* καί χωρίζονται α) Σὲ *Ὀρθοδόξους* (Ἕλληνες, Βούλγαροι, Σέρβοι, Ρουμάνοι καὶ Ρῶσοι). β) Σὲ *Καθολικοὺς* (Ἴταλοί, Ἴσπανοί, Πορτογάλοι, οἱ μισοὶ Γάλλοι καὶ πολλοὶ Γερμανοί, Αὐστριακοί, Πολωνοί καὶ Τσεχοσλοβάκοι). Καὶ γ) Σὲ *Διαμαρτυρομένους* (Ἀγγλοσάξωνες, Νορβηγοί, Σουηδοί, Φινλανδοί κι ἄλλοι).

Γλώσσα. Οἱ γλώσσες, πού ὀμιλοῦνται στήν Εὐρώπη εἶναι πολλές.

Χάρτης 2.

Οι κυριώτερες γλώσσες, από τις οποίες εξελίχθηκαν και διαμορφώθηκαν οι άλλες, είναι τέσσερες.

α) Η Έλληνική, που όμιλείται από τους Έλληνες κι έχει τη μεγαλύτερη ιστορία.

β) Η Λατινική, που δεν όμιλείται σήμερα και από την οποία δημιουργήθηκε η Ιταλική, η Ισπανική, η Πορτογαλική, η Γαλλική και η Ρουμανική.

γ) Ἡ Γερμανική, ἀπὸ τὴν ὁποία δημιουργήθηκε ἡ Ἀγγλική, ἡ Ὀλλανδική, ἡ Δανικὴ καὶ ἡ Σουηδική.

Καὶ δ) Ἡ Σλαυική, ἀπὸ τὴν ὁποία δημιουργήθηκε ἡ Ρωσικὴ, ἡ Πολωνικὴ, ἡ Τσεχικὴ, ἡ Βουλγαρικὴ καὶ ἡ Σερβικὴ.

Οἱ ἐπικρατέστερες γλώσσες στὴν Εὐρώπη εἶναι: Ἡ Γαλλικὴ (γλώσσα λογοτεχνίας καὶ διπλωματίας), ἡ Ἀγγλικὴ (γλώσσα ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας), ἡ Γερμανικὴ καὶ ἡ Ρωσικὴ, ποὺ ὀμιλοῦνται ἀπὸ πολλὰ ἑκατομμύρια.

Πολιτεύματα. Τὰ πολιτεύματα τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι *Συνταγματικὲς Βασιλείες καὶ Δημοκρατίες.*

Ἡ Εὐρώπη καὶ ὁ ἄλλος κόσμος

Ἡ Εὐρώπη, στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια, πῆρε τὸν πρῶτο πολιτισμὸ ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ τὴ βόρειο Ἀφρικὴ (Αἴγυπτος). Ὅμως, ἐνῶ ὁ πολιτισμὸς στὶς χῶρες ἐκεῖνες ἠ ἔσταμάτησε ἢ καταστράφηκε, στὴν Εὐρώπη συνέχεια ἐξελισσόταν.

Ἔτσι, ἡ Εὐρώπη πάνω ἀπὸ 2 χιλιετηρίδες, κρατοῦσε τὰ ἡνία τῆς ἀνθρωπότητας καὶ τὴ διηύθυνε πολιτικά, κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ πνευματικά.

Σήμερα, μετὰ τὸ Β' Παγκόσμιο πόλεμο, τὸ γόντρώ της καὶ ἡ δύναμή της λιγότεψε. Δυὸ καινούργιες δυνάμεις ἤλθαν σὲ φῶς. Ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία, μὲ φανερὴ ὑπεροχὴ τῆς Ἀμερικῆς. Σὰν Εὐρωπαῖοι ποὺ εἴμαστε, πιστεύομε στὴν ἀναγέννηση τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Εὐρώπη ἀνάπτυξε τὸ μεγαλύτερο Χριστιανικὸ πολιτισμὸ κατὰ τὸ 19ο αἰῶνα, καὶ ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ χαθῇ.

Ἡ Εὐρώπη ποὺ μέχρι χθὲς ἦταν ἡ περισσότερο προηγμένη ἡπειρος στὴ βιομηχανία, τὴν οἰκονομικὴ δύναμη, τὴν πολιτικὴ πείρα, καὶ εἶχε τὴ στρατιωτικὴ καὶ πνευματικὴ ὑπεροχὴ, θ' ἀντλήσῃ δύναμη ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Ἱστορίας της καὶ θὰ ξαναγεννηθῇ!

Φυσικὴ διαίρεση τῆς Εὐρώπης

Ἡ Εὐρώπη γεωγραφικὰ διαιρεῖται σὲ 5 περιοχές.

α) **Στὴ νότια Εὐρώπη**, ποὺ περιλαμβάνει τὰ κράτη, ποὺ βρέχονται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα, καὶ συγκεκριμένα τὰ κράτη τῶν χερσονήσων Ἑλληνικῆς (Βαλκανικῆς), Ἰταλικῆς καὶ Ἰβηρικῆς.

β) **Τὴ δυτικὴ Εὐρώπη** (Γαλλία, Βέλγιο, Ὀλλανδία, Λουξεμβούργο, Ἀγγλία).

γ) **Τὴν κεντρικὴ Εὐρώπη** (Ἑλβετία, Αὐστρία, Οὐγγαρία, Τσεχοσλοβακία, Γερμανία).

δ) **Τὴν ἀνατολικὴ Εὐρώπη** (Πολωνία, Ρωσία, Βαλτικὰ κράτη καὶ Φινλανδία).

Καὶ ε) **Τὴ βόρεια Εὐρώπη** (Νορβηγία, Σουηδία καὶ Δανία).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΕΛΛΗΝΙΚΗ Ή ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἑλληνική ἢ Βαλκανική χερσονήσος λέγεται ἡ γεωγραφικὴ περιοχή, ποὺ περιλαμβάνεται μεταξύ τοῦ Ἰονίου καὶ Αἰγαίου πελάγους, τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ διαχωρίζεται σχεδόν, ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη Εὐρώπη, μὲ τὸν ποταμὸ Δούναβη.

Λέγεται Ἑλληνική, γιατί τὸ κράτος, ποὺ μὲ τὴν ἱστορία του καὶ τὸν πολιτισμὸ του, δεσπόζει αὐτοῦ τοῦ χώρου, εἶναι ἡ Ἑλλάδα.

Λέγεται ὁμως καὶ Βαλκανική ἀπὸ τὸ ὄρος *Μπαλκάν* (Αἶμος), ποὺ ἐσπλώνεται στὸ μέσο τῆς χερσονήσου κι ἀποτελεῖ τὴ σπονδυλικὴ τῆς στήλη.

Τὰ κράτη τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἶναι 1) ἡ Ἑλλάδα, 2) ἡ Ἀλβανία, 3) ἡ Γιουγκοσλαβία (Σερβία), 4) ἡ Βουλγαρία, 5) ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία (ἀνατ. Θράκη καὶ 6) ἡ Ρουμανία.

Τὴν Ἑλλάδα θὰ τὴν ἐξετάσωμε στὸ τέλος τῆς Εὐρώπης, γιὰ νὰ τὴν ἐξετάσωμε ἀναλυτικώτερα καὶ γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ τὴ συγκρίνωμε μὲ τ' ἄλλα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη.

1. Ἀλβανία.

Θέση - ὄρια - ἔκταση. Ἡ Ἀλβανία βρίσκεται στὸ κέντρο τοῦ Δυτικοῦ τμήματος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου.

Συνορεύει πρὸς Β. καὶ Α. μὲ τὴ Γιουγκοσλαβία, ΝΑ. μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ Δ. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ Πέλαγος.

Ἔχει ἔκταση 28.000 τετρ. χιλμ., εἶναι δηλ. λίγο μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο. Κράτος ἐλεύθερο ἔγινε ἡ Ἀλβανία μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον πόλεμον κατ' ἀπαίτησιν τῆς Ἰταλίας, ποὺ ἤθελε νὰ ἔχη ἓνα σκαλοπάτι στὴ Βαλκανικὴ χερσονήσο.

Φυσικὴ περιγραφή.

Διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους.

Ὅρη - πεδιάδες. Ἡ Ἀλβανία εἶναι ὄρεινὴ. Τὸ Βόρειο καὶ ΒΑ τμήμα τῆς τὸ καταλαμβάνουν οἱ Ἀλβανικὲς ἢ Ἰλλυρικὲς Ἀλπεις, ποὺ εἶναι συνέ-

Χάρτης 3.

χεια τών Δειναρικών. Τά βουνά αυτά τής Ἀλβανίας, ὅπως καί τής Ἑλλάδας, μποροῦν νά θεωρηθοῦν παραφυάδες τών *Κεντρικῶν Ἀλπεων*.

Τό βόρειο συγκρότημα τών Ἀλβανικῶν Ἀλπεων λέγεται *Σκάλδος*, καί ἡ ψηλότερη κορυφή, *Κοράμπ* (2.800 μ.).

Στό νότιο τμήμα διακρίνονται τά βουνά *Κανδοῦϊα*, τό *Τόμαρο* (2.400 μ.) καί ἡ *Τρομπεσίνα*. Τά βουνά αυτά συνεχίζονται πρὸς Δ. ὅπου συναντοῦν τ' *Ἀκροκεραῦνια ὄρη*.

“Όλα τὰ βουνὰ τῆς Ἀλβανίας εἶναι ἀπὸ τὰ ἀγριώτερα καὶ τὰ πῶ δύσβατα τῆς Εὐρώπης. Σὲ μεγάλο μέρος σκεπάζονται ἀπὸ δάση (ὄξυές, ἔλατα, πεῦκα καὶ καστανιές).

Τὸ Δυτικὸ τμῆμα τῆς χώρας εἶναι πεδινὸ καὶ ἡ κυριώτερη πεδιάδα εἶναι τῆς *Μουζαϊᾶς*.

Ἀνάμεσα στὰ βουνὰ σχηματίζονται μικρὲς κοιλάδες εὐφορες, ποῦ ἡ σπουδαιότερη εἶναι τῆς *Κορυντῶς*.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας, ποῦ ὅλοι εἶναι ὄρητικοί, γιὰ κατέρχονται ἀπὸ τὰ βουνὰ, χύνονται στὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος.

Οἱ κυριώτεροι εἶναι: Ὁ Ἀῶος, ὁ Δρίνος, ὁ Ἄψος καὶ ὁ Γενοῦσος.

Λίμνες. Οἱ κυριώτερες λίμνες εἶναι ἡ Σκόδρα, ἡ Ἀχοΐδα (στὰ Ἀλβανο-Γιουγκοσλαβικὰ σύνορα) καὶ ἡ Πρέσπα (στὴν Ἑλληνο-Ἀλβανο-Γιουγκοσλαβικὴ μεθόριο).

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν.

Οἱ ἀκτὲς τῆς χώρας δὲν παρουσιάζουν φυσικοὺς κόλπους καὶ ὄρμους. Εἶναι χαμηλὲς καὶ γεμάτες ἀπὸ ἄμμο καὶ «ἰλόν», ποῦ φέρνουν οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας.

Τὸ καλύτερο φυσικὸ λιμάνι εἶναι τῆς *Αὐλώνας* καὶ κατόπιν τοῦ *Δυραχίου*, τῆς *Χειμάρας* καὶ τῶν *Ἀγίων Σαράντα*.

Ἡ Ἀλβανία ἔχει μιὰ μόνον νῆσο, τὴ *Σάσωνα*, κοντὰ στὴν Αὐλώνα. Ἡ νῆσος αὐτὴ ἔχει μεγάλη στρατηγικὴ ἀξία, γιὰ δεσπόζει τῶν στενῶν τῆς Ἀδριατικῆς.

Κλίμα. Τὸ Δυτικὸ τμῆμα τῆς χώρας δέχεται πολλὰς βροχὰς καὶ ἔχει κλίμα μεσο-

γειακόν, γιὰ τὸ χτυποῦν οἱ θαλασσινοὶ ἄνεμοι. Τὸ ἐσωτερικόν, ποῦ εἶναι ὄρεινόν, ἔχει κλίμα ἠπειρωτικόν μὲ πολὺ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ πολλὰ χιόνια.

Τὰ ψηλὰ βουνὰ δὲν ἐπιτρέπουν στοὺς θαλασσινοὺς ἀνέμους νὰ εἰσχωρήσουν στὴ χώρα. Πολλὰ μέρη τῆς Ἀλβανίας καὶ κυρίως τὰ παράλια μαστίζονται ἀπὸ ἐλονοσία, γιὰ οἱ ποταμοὶ ξεχειλίζουν ὄταν βρέξη, καὶ γεμίζουν μὲ νερὰ τίς παρακείμενες χαμηλὰς ἐκτάσεις. Στὶς ἐκτάσεις αὐτὰς, ἐπειδὴ βρέχει συχνὰ, τὰ νερὰ δὲν προφθάνουν νὰ ἐξατμισθοῦν καὶ μεταβάλλονται σὲ ἀνθυγιεινὰ τέλματα.

Εἰκ. 17. Ὁ Δρίνος, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἀλβανίας.

Οικονομική Περιγραφή

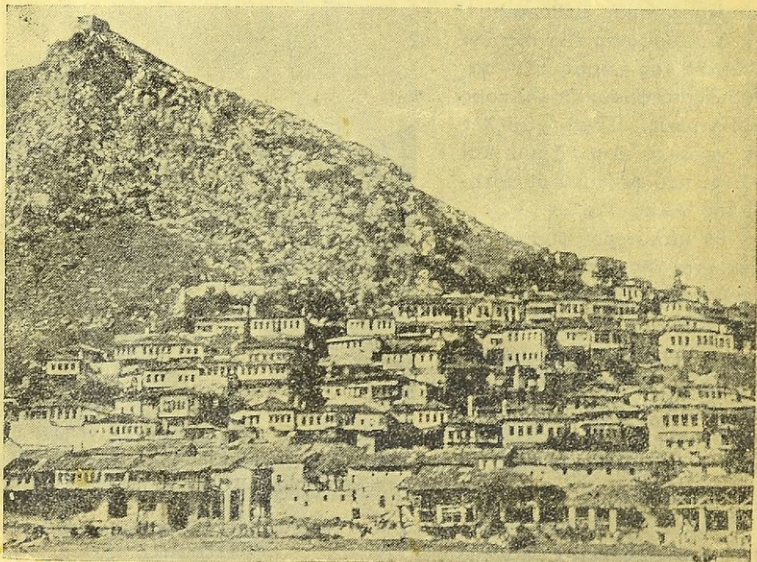
Γεωργία, κτηνοτροφία, άλιεία. Ἡ Ἀλβανία εἶναι χώρα καθαρά γεωργική καὶ κτηνοτροφική. Ἔχει λίγες καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις καὶ ἡ καλλιέργεια γίνεται κατὰ πρωτόγονο τρόπο.

Παράγει δημητριακὰ (κυρίως καλαμπόκι), ἐλιές, καπνὰ, ρύζι καὶ βαμβάκι, ἀλλὰ σὲ μικρὲς ποσότητες.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερο ἀναπτυγμένη. Τρέφει πρόβατα, γίδια, βόδια, χοίρους, μουλάρια, καὶ ὄνους.

Ἡ ἄλιεία εἶναι ἀναπτυγμένη, γιὰτὶ καὶ τὰ ποτάμια καὶ οἱ λίμνες ἔχουν ἀρκετὰ ψάρια (πέστροφες, χέλια καὶ κυπρίνους).

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Ὁ ὄρυκτὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι ἀνεκμε-

Εἰκ. 18. ΑΛΒΑΝΙΑ: Μερικὴ ἄποψη τοῦ Βερατίου.

τάλλευτος. Ἔχει μεταλλεύματα, χαλκοῦ, γαιάνθρακα, λιγνίτη, σιδήρου κ. ἄ. Σήμερα βγάζουν λίγο γαιάνθρακα καὶ σίδηρο (Τεπελένι) καὶ λίγο πετρέλαιο (Αὐλώνα).

Βιομηχανία, συγκοινωνία, ἐμπόριο. Ἡ βιομηχανία τῆς Ἀλβανίας εἶναι ἀνάξια λόγου.

Ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ καθυστερημένη. Μία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ὑπάρχει, Δυρράχιο—Αὐλώνα. Οἱ ἀμαξιτοὶ δρόμοι εἶναι περισσότεροι καὶ τοὺς ἔφτιαξαν οἱ Ἴταλοὶ γιὰ στρατιωτικὸς λόγους. Ἡ θα-

λάσσια συγκοινωνία της γίνεται με ξένα καράβια, γιατί δικά της δέν έχει.

Τό εμπόριό της είναι μικρό. Οί εισαγωγές της είναι τριπλάσιες τών εξαγωγών. Εισάγει ύφασματα, μηχανές, ζάχαρη, βενζίνη. ΄Εξάγει μαλλιά, ζώα και δέρματα.

Πολιτική περιγραφή

Πληθυσμός. Ο πληθυσμός της χώρας κατά σημερινούς ύπολογισμούς ύπερβαίνει τó 1.000.000 κατοίκους.

Λαός—Θρησκεία—Γλώσσα. Οί Άλβανοί δέν άκήκουν στην ΄νδοευρωπαϊκή φυλή, αλλά άποτελοδν ξεχωριστή φυλή. Μεταξύ τους διαιροδνται σέ δυό φυλές, στούς βόρειους, πού λέγονται *Γκέκηδες* και είναι ύψηλοί και άνυπότακτοι, και στούς νότιους, πού είναι κοντοί και λιτοδίαιτοι.

΄Η πλειονότητα τών κατοίκων είναι Μουσουλμάνοι, ύστερα άκολουθοδν οί Χριστιανοί όρθόδοξοι και έπειτα οί καθολικοί.

΄Η γλώσσα τους είναι πολλή πτωχή και δέν όμοιάζει με καμιά άλλη Εύρωπαϊκή.

Πολίτευμα. Κομμουνιστική Δημοκρατία.

Πόλεις. Στο βόρειο τμήμα μεγάλες πόλεις είναι τά *Τίρανα* (20.000 κάτ.), πρωτ. της χώρας, τó *Ανυράζιο* (25.000 κάτ.) και τó *Σκούταρι* (Σκόδρα). Στο νότιο τμήμα είναι ή *Κορυτιά*, τó *Αγυρόκαστρο*, ή *Αδώνια* ή *Χειμάρα*, οί *Άγιοι Σαράντα*, ή *Προμετή* και τó *Βεράτιον*, όλες ΄Ελληνικές πόλεις, με σχεδόν καθαρώς ΄Ελληνικό πληθυσμό, πού βρίσκεται σκλαβωμένος στούς Άλβανούς.

Τό νότιο αυτό τμήμα είναι ή ΄Ελληνική *Βόρειος ΄Ηπειρος*, πού όπωσδήποτε θά γίνη πάλιν ΄Ελληνική έπαρχία.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα. ΄Η πιό μικρή και ή πιό καθυστερημένη χώρα της Βαλκανικής Χερσονήσου.

2. Γιουγκοσλαυία (Σερβία)

Εισαγωγή. ΄Η Γιουγκοσλαυία ή Νοτιοσλαυία είναι νέο κράτος, πού σχηματίστηκε μετά τόν πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο (1914—1918), με βάση τή Σερβία και άποτελείται από λαούς, πού δέν έχουν τήν ίδια γλώσσα. ΄Η άνομοιογένεια αυτή είναι μιá πηγή άδυναμίας για τó κράτος.

Οί χώρες, πού άποτελοδν τή Γιουγκοσλαυία είναι : ή *Κροατία*, *Σλοβενία*, *Δαλματία*, *Βοσνία*, *Ερζεγοβίνη*, *Μαυροβούνιο*, *Σερβική Μακεδονία*, *Βοϊβοδίνα* και ή κυρίως *Σερβία*.

Θέση—Όρια—Έκταση. ΄Η Γιουγκοσλαυία βρίσκεται στο Β. Δ τμήμα της Βαλκανικής χερσονήσου. Πρός Α. συνορεύει με τή Ρουμανία και Βουλγαρία, προς Ν. με τήν ΄Ελλάδα και Άλβανία, προς Β. με τήν Ούγγαρία και Αύστρια και προς Δ. βρέχεται από τó ΄Αδριατικό πέλαγος. ΄Έχει έκταση 250.000 τετρ. χιλμ.

Γ. Κ. Μαυριά, Γεωγραφία της Εύρώπης

Φυσική περιγραφή

Όρη—Πεδιάδες. Ολόκληρο τὸ Δ., τὸ Ν. καὶ Ν.Α. μέρος τῆς χώρας εἶναι ὄρεινόν. Στὸ Δ. τμήμα τῆς χώρας ἐκτείνονται οἱ *Δειναρικές Ἀλπεις*, πού τὸ μεγαλύτερο ὕψος των εἶναι 2.600 μ. καὶ βρίσκεται στὴν περιοχή τοῦ Μαυροβουνίου. Στὸ ΒΔ. τμήμα ἐκτείνονται οἱ *Σλοβενικές Ἀλπεις*. Στὸ Ν. τμήμα τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας ἡ ὄροσειρά τοῦ *Σκάλδου* (2.500 μ.), πού οἱ Σέρβοι τὴν ὀνομάζουν *Πλάνινα*, δηλ. ὄρεινὴ βοσκή.

Εἰκ. 19. «Σιδηρὰ Πύλη» τοῦ Δουνάβη, μήκους 2340 μέτρων

Οἱ Δειναρικές καὶ Σλοβενικές Ἀλπεις σκεπάζονται ἀπὸ μεγάλα δάση. Τὰ δένδρα τῶν δασῶν εἶναι ἔλατα, ὄξυές, καστανιές καὶ κυρίως βαλανιδιές.

Οἱ μεγαλύτερες πεδιάδες βρίσκονται πρὸς τὰ ΒΑ. Κυριώτερες εἶναι ἡ πεδιάδα τῆς Σλοβενίας, τοῦ *Μοράβα* (γύρω στὸ Βελιγράδι) καὶ τὸ ὄροπέδιο τοῦ *Κοσσουφοπεδίου* μεταξύ τῶν ποταμῶν *Μοράβα* καὶ *Δρίνου*.

Ποταμοὶ—Λίμνες. Ὁ κυριώτερος ποταμὸς τῆς χώρας εἶναι ὁ *Δούναβης*, πού ἔρχεται ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία καὶ ἐξέρχεται τῆς Γιουγκοσλαβίας στὸ μέρος πού λέγεται «*Σιδηρὰ Πύλη*» τοῦ ποταμοῦ. Στὸ Δουνάβη χύνονται σχεδὸν ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς χώρας. Ὁ *Λεβάνος* καὶ ὁ *Σαῦνος*, πού πηγάζουν ἀπὸ τὴν Αὐστριακῆς Ἀλπεις, καὶ ὁ *Μοράβας*, πού πηγάζει ἀπὸ τὰ βουνά τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας. Ὁ *Ἄξιός*, πού πηγάζει ἀπὸ τὰ *Πλάνινα* ὄρη (Σκάλδος), ρεῖ πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ χύνεται στὸ *Θερμαϊκὸ κόλπο*.

Οι κυριώτερες λίμνες της Γιουγκοσλαβίας, *Δοϊράνη* και *Πρέσπα*, βρίσκονται στα Έλληνο-Γιουγκοσλαβικά σύνορα, και η *Αχρίδα* και *Σκόδρα*, στα Άλβανο-Γιουγκοσλαβικά σύνορα.

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Ὀλόκληρη ἡ παραλιακὴ ἀκτὴ τῆς χώρας, πρὸς τὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα, παρουσιάζει πάρα πολλές κολπώσεις. Οἱ κολπώσεις αὐτὲς σχηματίζουν *φιόρδ*, γιὰ τὸ λόγο πού εἴπαμε στὴν ἀνασκόπηση τῆς Εὐρώπης. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχει πολλὰ φυσικὰ λιμάνια. Τὰ κυριώτερα λιμάνια τῶν Δαλματικῶν ἀκτῶν εἶναι τοῦ *Σπαλάτου*, τοῦ *Φιοῦμε* καὶ τοῦ *Κατάρου*. Κοντὰ στὶς Δαλματικὲς ἀκτὲς βρίσκονται ἑκατοντάδες μικρὰ νησιά, πού τὰ περισσότερα εἶναι ἀκατοίκητα.

Δ Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Γιουγκοσλαβίας εἶναι γενικῶς ἠπειρωτικὸ, πολὺ ψυχρὸ τὸ χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι. Τοῦτο συμβαίνει γιὰ τὰ βουνά, πού ἐκτείνονται ἀπὸ ΒΔ. πρὸς Ν., δὲν ἀφήνουν τοὺς θαλασσινοὺς ἀνέμους νὰ φθάσουν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Ἐνῶ ἡ χώρα ἀπὸ ΒΑ. εἶναι ἀνοικτὴ στοὺς βόρειους ψυχροὺς ἀνέμους.

Στὶς Δαλματικὲς ἀκτὲς τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακὸ. Βροχὲς δέχεται πολλὲς ἡ χώρα, γιὰ τὸ σὲ τοῦτο βοηθοῦν καὶ τὰ πολλὰ δάση.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι χώρα καθαρῶς γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Τώρα προσπαθεῖ νὰ ἀναπτύξη καὶ μεγάλη βιομηχανία.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς χώρας εἶναι τὸ καλαμπόκι, τὸ σιτᾶρι, ἡ βρώμη, τὸ κριθᾶρι, οἱ πατάτες καὶ ἀπὸ τὰ φρούτα τὰ δαμάσκηνα.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀναπτυγμένη, γιὰ τὴν ἔχει πάρα πολ- λὲς βοσκὲς καὶ τόπους γιὰ λιβάδια. Τρέφει πολλὰ πρόβατα, γίδια, χοίρους, βόδια καὶ ἄλογα.

Ἀκόμη ἡ χώρα ἔχει μεγάλο δασικὸ πλοῦτο, Ἀπὸ τὰ μεγάλα δάση τῆς βγάζει ἄφθονη ξυλεία, τὴν ὁποία στέλνει στὸ ἐξωτερικὸ.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας ἔχει μεγάλο ὄρυκτὸ πλοῦτο. Γαϊάνθρακα, χαλκὸ, σίδηρο, βωξίτη, μολύβι καὶ ἄλλα. Τὸ κυριώτερο ἀπὸ τὰ ὄρυκτά τῆς εἶναι ὁ *ὀδοόργνος*,

Βιομηχανία—Ἐμπόριο. Ἡ βιομηχανία τῆς χώρας βρίσκεται στὴν ἀνάπτυξή τῆς. Καταβάλλονται σήμερα μεγάλες προσπάθειες καὶ χρησιμοποιοῦνται οἱ ὕδατοπτώσεις γιὰ τὴν παραγωγὴ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.

Τὸ ἐμπόριο εἶναι ἀναπτυγμένον καὶ ὑπάρχει ἰσοζύγιο εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν. Ἡ χώρα ἐξάγει γεωργικὰ προϊόντα, ξυλεία καὶ ἀκατέργαστα ὄρυκτά καὶ εἰσάγει μηχανές, πετρέλαιο, ζάχαρη καὶ ἄλλα εἶδη.

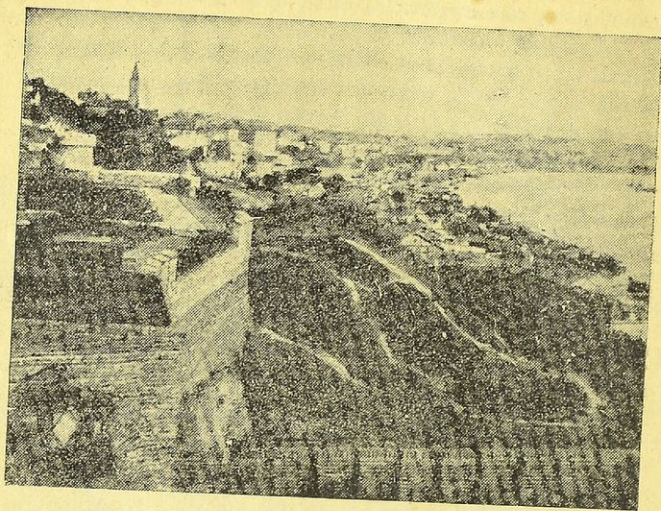
Ἡ χώρα μας πρὸ τοῦ πολέμου εἶχε ἐμπορικὲς συναλλαγές μὲ τὴ Γιουγκοσλαβία. Ἀγοράζαμε ξυλεία, κρέατα καὶ ὄσπρια καὶ στέλναμε λάδι, στάφιδα καὶ καπνὸ.

Συγκοινωνία. Ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει καλὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυον

(9.500 χλμ.), άρκετους άμαξιτούς δρόμους και μικρή ποταμοπλοϊκή συγκοινωνία.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα. 'Η χώρα τών μεγάλων δασών.

Εικ. 20. Βελιγράδι : Μερική άποψη τής πόλεως και τοῦ Δουνάβη

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Πληθυσμός. 'Η Γιουγκοσλαυία έχει 16 εκατομμύρια κατοίκους.

Λαός—Γλώσσα—Θρησκεία. 'Η Γιουγκοσλαυία άποτελείται από τρεις κυρίως φυλές : Τους *Σέρβους*, τους *Κροάτες*, και τους *Σλοβένους*. 'Ακόμη υπάρχουν οι *Μαυροβούνιοι* και οι *Σερβομακεδόνες*, που έχουν Βουλγαρική νοοτροπία.

Στή Γιουγκοσλαυία οι Σέρβοι και οι Κροάτες μιλοῦν τή Σερβική γλώσσα, οι Σλοβένιοι τή Σλοβενική και οι Νότιοι Μακεδόνες τή Μακεδονική διάλεκτο, που όμοιάζει με τή Βουλγαρική.

Θρησκεία. Οι Σέρβοι και οι Σερβο-Μακεδόνες είναι *ορθόδοξοι*. Οι Κροάτες και οι Σλοβένοι *καθολικοί* και οι Βοσνιακοί και Μαυροβούνιοι *Μωαμεθανοί*.

◀ **Πολίτευμα—Διοίκηση.** Μετά τὸ Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οι διάφορες χῶρες τής Γιουγκοσλαυίας άπέτελεσαν όμόσπονδες δημοκρατίες, που ή Κεντρική τους Κυβέρνηση έδρευε στο Βελιγράδιο.

Τὸ πολίτευμα είναι Κομμουνιστική Δημοκρατία.

◀ **Πόλεις.** Πρωτεύουσα τής 'Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας είναι τὸ Βελιγράδιο (300.000 κάτ.), τὸ όποιο είναι κτισμένο στή συμβολή τών ποταμῶν Σάου και Δούναβη. Είναι τὸ διοικητικό και τὸ πνευματικό κέντρο τής χώρας.

Δεύτερη πόλη είναι τὸ *Ζάγκρεμπ* (200.000 κάτ.), ἡ πρωτ. τῆς Κροατίας. Ἡ *Λουμπλιάνα* (100.000 κάτ.), τὸ μεγαλύτερο γεωργικὸ κέντρο τῆς χώρας, πρωτ. τῆς Σλοβενίας. Τὸ *Σεράγεβο* (90.000 κάτ.), πρωτ. τῆς Βοσνίας. Ἡ *Θηρσειούπολη* στὴ Βοϊβοδίνα. Τὰ *Σκόπια* (75.000 κάτ.), πρωτ. τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας, ἡ *Κετίγνη* πρωτ. τοῦ Μαυροβουνίου, ἡ *Νύσσα* στὰ νότια τοῦ Βελιγραδίου, πατρίδα τοῦ *Μεγάλου Κωνσταντίνου*, τὸ *Μοναστήριον* στὸ νότιο μέρος, ποὺ ἄλλοτε ἦταν Ἑλληνικὸ κέντρον, καὶ ἡ *Ζάρα* καὶ τὸ *Σπαλάτον*, παράλιες πόλεις τῆς Δαλματίας.

3. Βουλγαρία

Εἰσαγωγή. Ἡ Βουλγαρία ὡς κράτος ἐμφανίζεται στὰ χρόνια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Μετὰ τὴν πώση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔγινε καὶ ἡ Βουλγαρία Τουρκικὴ Ἐπαρχία. Ἐλευθερώθηκε μετὰ τὴ βοήθεια τῆς Ρωσίας στὰ 1878.

Θέση—Ὅρια—Ἐκταση. Ἡ Βουλγαρία βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Ἀνατολικῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴν Ρουμανία, πρὸς Ν. μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκία καὶ πρὸς Δ. μετὰ τὴν Γιουγκοσλαυία. Πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντον.

Ἡ Βουλγαρία ἔχει ἔκταση 109.000 τετ. χλμ., εἶναι δηλ. μικρότερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὅρη - Πεδιᾶδες. Στὸ κέντρο τῆς Βουλγαρίας ἐκτείνεται ἀπὸ Δ. πρὸς Α. τὸ μεγάλο σὲ μῆκος καὶ ὄγκο, ἀλλὰ ὀμαλὸ ὄρος, ὁ *Αἶμος*. Ἡ πρὸ ψηλὴ κορυφή του φθάνει τὰ 2.400 μ. Δυτικὰ τοῦ Αἴμου ὑψώνεται τὸ *Ρίλον* (3.000 μ.), τὸ ὑψηλότερο βουνὸ τῆς Βαλκανικῆς. Τὸ ὄρος αὐτὸ χωρίζει τὴ χώρα σὲ δυὸ τμήματα, στὸ βόρειο καὶ στὸ νότιο. Ὁ Αἶμος εἶναι κατάφυτος καὶ τὰ δάση του ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὀξυές, βαλανιδιές καὶ πεύκα.

Ἄλλα ὄρεινὰ συγκροτήματα τῆς Βουλγαρίας εἶναι ἡ *Ροδόπη* (2.900 μ.), ὁ *Ὄρβηλος* (2.000 μ.) καὶ τὸ *Μπέλες* (Κερκίνη) (2.000 μ.), ποὺ ἐκτείνονται στὴ μεθόριον γραμμὴ Βουλγαρίας - Ἑλλάδος.

Πρὸς Β. τοῦ Αἴμου ἐκτείνεται ἡ μεγάλη Βουλγαρικὴ *πεδιάδα τοῦ Δούναβη*. Ἀνάμεσα Αἴμου καὶ Ροδόπης ἐκτείνεται ἡ δευτέρη Βουλγαρικὴ πεδιάδα, ἡ τῆς *Ρωμυλίας* καὶ ἡ μικρότερη στὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ὅλες αὐτὲς οἱ πεδιάδες εἶναι εὐφορες καὶ καλλιεργοῦνται μετὰ σὺστημα, γιὰτὶ οἱ Βούλγαροι εἶναι καλοὶ γεωργοί.

Ποταμοί. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὁ *Δούναβης*, ποὺ εἶναι τὸ φυσικὸ ὄριο μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ρουμανίας. Ὁ *Δούναβης* εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ, ἐπειδὴ

είναι πλωτός, αποτελεί σπουδαιότατη συγκοινωνιακή αρτηρία, με διεθνή σημασία.

Δεύτερος μεγάλος ποταμός είναι ο *Έβρος*, που πηγάζει από τον Αίμο, διαρρέει την πεδιάδα της Ανατολικής Ρωμυλλίας και χύνεται στο Αιγαίο πέλαγος.

Στόν Έβρο χύνονται δυο ποτάμια της Βουλγαρίας, ο *Τόνιζος* και ο *Αρδας*. Από τη Ροδόπη πηγάζουν ο *Στρουμώνας* και ο *Νέσιτος*, που τὰ νερά των ρέουν προς την Ελλάδα.

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Οἱ ἀκτὲς τῆς Βουλγαρίας, πρὸς τὸν Εὐξείνιο Πόντο, εἶναι ὀμαλὲς καὶ σχηματίζουν δυὸ καλοὺς λιμένες, τῆς *Βάρνας* καὶ τοῦ *Πύργου*.

Κλίμα. Ἡ Βουλγαρία δὲν ἔχει παντοῦ τὸ ἴδιο κλίμα. Ἡ περιοχή πρὸς Β. τοῦ Αἴμου ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμένη στοὺς βόρειους ἀνέμους ἔχει κλίμα ἠπειρωτικό. Ἡ περιοχή πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου ἐπειδὴ κλείνεται ἀπὸ παντοῦ μὲ ὕψηλά βουνὰ ἔχει κλίμα θερμότερο τὸ χειμῶνα. Γι' αὐτὸ στὴν πεδιάδα αὐτῆ τῆς Ρωμυλλίας καλλιεργοῦν *ροδῶνες* σὲ μεγάλη ἔκταση (50.000 στρέμματα).

Ἡ ἀνατολικὴ περιοχή πρὸς τὸν Εὐξείνιο Πόντο ἔχει κλίμα θαλάσσιο.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Ἡ Βουλγαρία εἶναι χώρα κυρίως γεωργική. Τὸ πεδινὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι εὐφορώτατο. Οἱ Βούλγαροι εἶναι οἱ καλύτεροι γεωργοὶ τῶν Βαλκανίων καὶ ἡ καλλιέργεια γίνεται μὲ σύστημα καὶ μέθοδο.

Οἱ Βούλγαροι, γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς γεωργοὺς, ἔχουν ἐγκαταστήσει στὴ χώρα πολλοὺς γεωργικοὺς σταθμοὺς καὶ κατώτερες γεωπονικὲς σχολές.

Στὴν πεδιάδα τοῦ Δούναβη καλλιεργοῦνται δημητριακὰ (σιτάρι, καλαμπόκι, βρώμη, κριθάρι) μὲ μεγάλη ἀπόδοση. Στὴν πεδιάδα τῆς Ανατ. Ρωμυλλίας καλλιεργοῦνται τὸ ἀμπέλι, ὁ καπνός, καὶ οἱ ροδῶνες, ποὺ βγάζουν τὸ *ροδέλαιο*, τὸ ὁποῖο εἶναι μεγάλος πλοῦτος γιὰ τὴ Βουλγαρία.

Ἡ Βουλγαρία παράγει περισσότερα δημητριακὰ ἀπὸ τὴν Ελλάδα καὶ, σχεδὸν τὰ μισὰ καπνὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι καλῆς ποιότητος καὶ συναγωνίζονται τὰ δικά μας.

Ἄκμῃ παράγει ζαχαρότευτλα.

Ἡ κτηνοτροφία τῆς εἶναι ἀναπτυγμένη, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὸν ἀριθμὸ τῶν ζώων ποὺ ἔχει ἡ Ελλάδα.

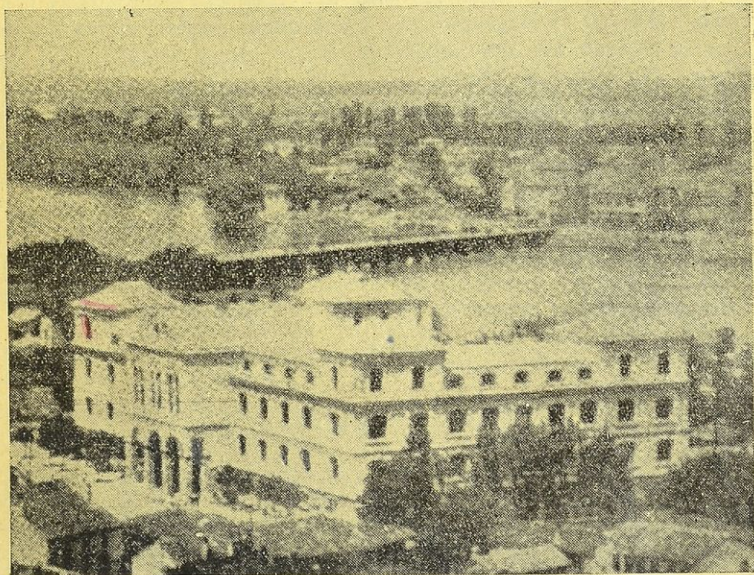
Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Βουλγαρίας δὲν εἶναι πλούσιο σὲ ὀρυκτά. Τὰ τελευταῖα χρόνια βγάζει λίγο κάρβουνο καὶ χαλκὸ.

Βιομηχανία—Ἐμπόριο. Ἡ βιομηχανία τῆς εἶναι μικρὴ. ἔχει ἀλευ-

ρόμυλους, καπνεργοστάσια νηματουργεία και έργοστάσια παραγωγής ροδελαίου.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία γενικῶς δὲν εἶναι ἀναπτυγμένη καὶ τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο μικρὸ (3.300 χιλμ.). Ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία ἔχει μὲ τὰ λιμάνια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ ποταμοπλοῖα μὲ τὸ Δούναβη. Ἐμπορικὸ στόλο δὲν ἔχει.

Εἰκ. 21. Φιλιππούπολη: Τὸ Ἑλληνικὸ Γυμνάσιον

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμός. Ἡ Βουλγαρία ἔχει πληθυσμὸν 6.500.000 κατοίκους.

7.300.680

Λαὸς—Γλῶσσα—Θρησκεία. Οἱ Βούλγαροι ἀνήκουν στὴ *Μογγολικὴ φυλὴ* καὶ ὀνομάζονται Βούλγαροι, γιατί πρὶν ἔλθουν στὴ Βουλγαρία κατοικοῦσαν πέρα ἀπὸ τὸ Βόλγα ποταμὸ τῆς Ρωσίας. Δὲ διατηροῦν ὅμως ἀπόλυτα τὸ χαρακτῆρα ποὺ εἶχαν, γιατί ἤλθαν σὲ ἐπιμειξία μὲ τοὺς Σλοβένους, ποὺ κατοικοῦσαν πρὶν τὴ χώρα, καὶ μὲ ἄλλους λαοὺς. Στὴ Βουλγαρία στὸ νότιο τμήμα κατοικοῦν καὶ οἱ *Πομάκοι*, ποὺ ἡ φυλὴ των δὲν ξέρομε ἀπὸ ποῦ κατάγεται.

Ἡ Βουλγαρικὴ γλῶσσα εἶναι *Σλαβικὴ*, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐξελιγμένη. Οἱ Βούλγαροι εἶναι Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, ἀλλὰ ἀποσχίσθηκαν

από τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἔχουν δικό τους Πατριάρχη, πού τὸν ὀνομάζουν *"Ἐξαρχο*.

Πολίτευμα. Ἡ Βουλγαρία σήμερα εἶναι *Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία*.

Πόλεις. Ἡ μεγαλύτερη πόλη εἶναι ἡ *Σόφια* (400.000 κάτ.), πρωτεύουσα τῆς χώρας καὶ τὸ διοικητικό, οἰκονομικὸ καὶ πνευματικὸ τῆς κέντρο.

Δεύτερη πόλη εἶναι ἡ *Φιλιππούπολη* (100.000 κάτ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς *Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας*, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦταν μεγάλο Ἑλληνικὸ κέντρο. Εἶχε μεγάλα Ἑλληνικὰ Ἐκπαιδευτήρια καὶ Ἑλληνικὸ διδασκαλεῖο (εἰκ. 21). Τὴν Ἀνατολικὴ Ρωμυλία τὴν κατέλαβαν πραξικοπηματικῶς οἱ Βούλγαροι τὸ 1885 καὶ τοὺς παραχωρήθηκε ἐπίσημως τὸ 1913, μετὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸ πόλεμο.

Οἱ Βούλγαροι καταδίωξαν πολὺ τὸ Ἑλληνικὸ στοιχεῖο καὶ σχεδὸν τὸ ἐξόντωσαν. Ἄλλὰ ἐκτός ἀπὸ αὐτὸ ἔχουν καὶ τὸ θράσος νὰ διεκδικοῦν ἀκόμη καὶ ἐδάφη τῆς Ἑλληνικῆς Θράκης.

"Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ *Βάρνα* (80.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμένας τῆς χώρας, ὁ *Πύργος* στὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καὶ οἱ δυὸ πόλεις τῆς *Δοβρουτσᾶς* (πού παραχωρήθηκε ἀπὸ τὴ Ρουμανία μετὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο), τὸ *Ρουχτσούκιον* καὶ ἡ *Δοβρουτσά*.

Χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα. Ἡ χώρα τῆς παραγωγῆς ροδελαίου.

4. Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία

(Ἀνατολικὴ Θράκη)

Εἰσαγωγή. Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία λέγεται ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη καὶ εἶναι τὸ μόνο τμῆμα τῆς Τουρκίας στὴν Εὐρώπη. Ἡ ὑπόλοιπη Τουρκία εἶναι Ἀσιατικὸ κράτος καὶ τὴν ἐξετάσαμε στὴ Γεωγραφία τῆς Ε' τάξεως.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη ἦταν τὸ κυριώτερο τμῆμα τῆς Μεγάλης Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ κάτοικοί τῆς ἦσαν ὅλοι Ἕλληνες καὶ γι' αὐτὸ οἱ πόλεις τῆς ἔχουν ἑλληνικὰ ὀνόματα.

Στὰ 1453, πού ἔπεσε ἡ Πόλη, καταλήφθηκε καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Μέχρι τὸ 1922, ἂν καὶ ἦταν Τουρκικὴ, εἶχε μεγάλο Ἑλληνικὸ πληθυσμό. Δυστυχῶς μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ ὁ πληθυσμὸς ὁ Ἑλληνικὸς ἀνταλλάχθηκε μὲ Τουρκικὸ, πού ἔμενε στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἡ χώρα τώρα ἔχει ἐλάχιστους Ἕλληνες, πού μένουν στὴν Κωνσταντινούπολη.

Τὸ μεγάλο ὄνειρο ὅμως ζῆ στοὺς Ἕλληνες καὶ ἴσως, καμιά ἡμέρα τὰ μέρη αὐτὰ ἐπιστραφοῦν στοὺς φυσικοὺς κατόχους των.

Θέση—Ὅρια—Ἐκταση. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη κατέχει τὸ ἀνατολικώτερο τμῆμα τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ἀνατολικά καὶ Νότια βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνο Πόντο, τὴν Προποντίδα, τὸν Ἑλλήσποντο καὶ τὸ Αἰγαῖο Πέλαγος. Πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴ Βουλγαρία καὶ πρὸς Δ. μετὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐχει ἔκταση 24.000 τετ. χλμ., εἶναι δηλ. ἴση μὲ τὴν Πελοπόννησο.

Φυσική περιγραφή

Όρη—Πεδιάδες. Πραγματικά βουνά ή 'Ανατολική Θράκη δὲν ἔχει. Δυὸ χαμηλὲς ὄροσειρές, παραφυάδες τοῦ *Αἴμου*, μὲ ὕψος 300-600 μ., ἐκτείνονται στὰ ΒΑ. καὶ ΝΑ. τῆς χώρας. Ἡ ΒΑ. ὄροσειρὰ λέγεται *Ἱερὸν ὄρος* καὶ ἡ ΝΑ. λέγεται *Στροντζα*.

Ὅλη ἡ ἄλλη ἐκταση ἀποτελεῖ μιὰ μεγάλη εὐφορωτάτη πεδιάδα.

Ποταμοί. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς, ποὺ χωρίζει τὴν 'Ανατολικὴν Θράκην ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα, εἶναι ὁ *Ἐβρος*. Πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἴμο τῆς Βουλγαρίας καὶ χύνεται στὸ Αἰγαῖο πέλαγος. Ὁ κυριώτερος ποταμὸς τῆς 'Ανατ. Θράκης εἶναι ὁ *Ἐργίνης*, ποὺ ἔχει τὶς πηγές του στὴ ΒΑ. ὄροσειρὰ, διασχίζει στὸ μέσο τῆ μεγάλης πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει στὸν Ἐβρο ποταμὸ. Ὁ ποταμὸς αὐτὸς συγκεντρώνει καὶ τὰ νερὰ πολλῶν μικρῶν ποταμῶν, ποὺ πηγάζουν ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς χώρας. Ὅλα τὰ ποτάμια αὐτὰ εἶναι ἤρεμα καὶ ποτίζουν τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς χώρας.

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Τὸ Β. καὶ Ν. τμῆμα τῆς 'Ανατ. Θράκης βρέχεται ἀπὸ θάλασσα. Πρὸς τὸν Εὐξείνιο Πόντο δὲν ὑπάρχουν φυσικὰ λιμάνια.

Στὴν Προποντίδα ὅμως, ὑπάρχουν φυσικὰ λιμάνια, τὰ ὁποῖα δὲν προσβάλλονται ἀπὸ τρικυμίες. Γὰ σπουδαιότερα εἶναι τοῦ *Κερατίου Κόλπου* καὶ τῆς *Καλλιπόλεως*.

Πορθμοί—Κόλποι—Χερσόνησοι. Ἡ 'Ανατολικὴ Θράκη ἀπὸ τὴν 'Ασιατικὴν Τουρκίαν χωρίζεται μὲ δύο πορθμούς, τὸν *Ἑλλησπόντο* καὶ τὸ *Βόσπορο*. Στὰ παράλια τῆς Προποντίδος σχηματίζεται ὁ *Κερατίος Κόλπος* καὶ στὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου τῆς *Καλλιπόλεως*. Ἀκόμη ἡ χώρα σχηματίζει δυὸ χερσονήσους: τῆς *Κωνσταντινουπόλεως*, μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Προποντίδος καὶ τῆς *Καλλιπόλεως*, μεταξὺ Αἰγαίου καὶ Ἑλλησπόντου. Στὴ θάλασσα τῆς Προποντίδος βρίσκονται καὶ τὰ ἄμορφα *Πριγκηπένησα*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης στὰ παράλια, πρὸς τὸν Εὐξείνιο Πόντο, εἶναι ψυχρὸ τὸ χειμῶνα. Στὰ παράλια τῆς Προποντίδας μέτριο τὸ χειμῶνα καὶ πολὺ εὐχάριστο τὸ καλοκαίρι.

Τὸ ἐσωτερικὸ καὶ Βόρειο τμῆμα τῆς χώρας ἔχει κλίμα ἠπειρωτικὸ, γιὰτὶ δὲν προστατεύεται ἀπὸ τοὺς βόρειους ψυχροὺς ἀνέμους. Βροχὲς πέφτουν ἀρκετὲς σ' ὀλόκληρη τὴν χώρα, καὶ περισσότερες στὸ Ἀνατολικὸ τμῆμα.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

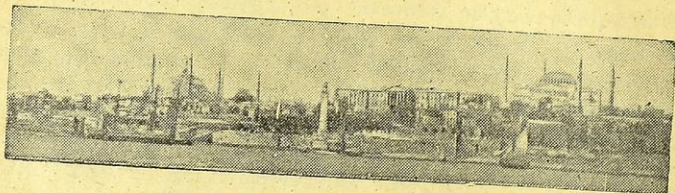
Γεωργία—Κτηνοτροφία. Οἱ πεδιάδες τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης εἶναι εὐφορὲς καὶ παράγουν δημητριακὰ, κρασιά, ἐλιές, σύκα, λινάρι καὶ διάφορα ἄλλα βιομηχανικὰ προϊόντα (γλυκόριζα, ριζάρι, καπνὸ κ.ἄ.).

Ὅμως οἱ Τοῦρκοι δὲν εἶναι καλοὶ γεωργοὶ καὶ δὲν καλλιεργοῦν μὲ

σύστημα. Τους ἀρέσει ν' ἀσχολοῦνται μὲ ἄλλες ἐργασίες. Ὑφαίνουν μεταξωτὰ ὑφάσματα (γιατὶ παράγουν καὶ μετάξι) καὶ θαυμάσιους τάπητες.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερο ἀναπτυγμένη, γιατί ἔχει πολλές βοσκές. Τρέφουν γιδοπρόβατα, βόδια καὶ βουβάλια καὶ βγάζουν ἄφθονα κτηνοτροφικὰ εἶδη.

Εἰκ. 22. Ἡ Κωνσταντινούπολη
Δεξιὰ ἡ Ἁγία Σοφία—Ἀριστερὰ τὸ τέμενος Σουλτὰν Ἀχμέτ.

Καὶ στὴν ἀλιεῖα ἐπιδίδονται, γιατί ἡ Προποντίδα συγκεντρώνει πολλὰ ψάρια (παλαμίδες, τόνους καὶ σκουμβριά).

Βιομηχανία—Βιοτεχνία. Βιομηχανία δὲν ἔχουν, ἀλλὰ μόνο βιοτεχνία : μεταξωτὰ τοῦ ἀργαλειοῦ καὶ τάπητες.

Συγκοινωνία. Μιά μόνο σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐνώνει τὴν Κων] πολὴ μὲ τὴν Ἀνδριανούπολη καὶ κατόπιν προχωρεῖ πρὸς τὴ Βουλγαρία. Στὸ ἑσωτερικὸ ὑπάρχουν ἀρκετοὶ ἀμαξιτοὶ δρόμοι. Στὰ παράλια ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ μικρὰ πλοίαρκα.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμός. Ἡ χώρα ἔχει πληθυσμὸ 1.300.000 κατ. Ἐν ἀφαιρέσει κανεῖς τὸν πληθυσμὸ τῆς Κων]πόλεως (1.000.000 κάτ.) καταλαβαίνει ὅτι ἡ χώρα εἶναι ἀραϊὰ κατοικημένη.

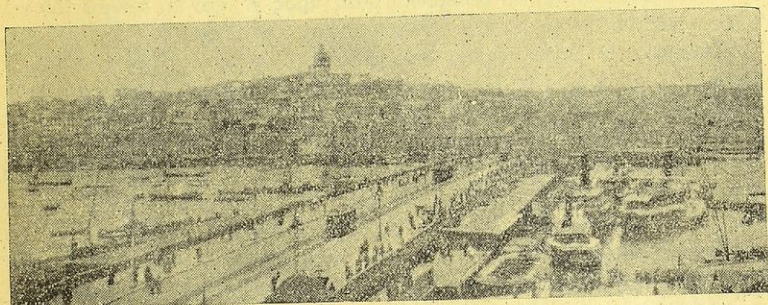
Λαός—Γλώσσα—Θρησκεία. Ὁ λαός, ποὺ κατοικεῖ σήμερα τὴ χώρα εἶναι *Τουρκικῆς καταγωγῆς*, ὁμιλεῖ τουρκικὰ καὶ ἔχει γιὰ θρησκεία τὸ *Μωαμεθανισμό*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολη (1.000.000 κάτ.), ἡ βασιλίςσα τῶν πόλεων, ἡ ἔνδοξη ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Εἶναι κτισμένη πάνω σὲ ἐπτὰ λόφους (Ἐπτάλοφος), ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ συνδέεται μὲ τὴ μεγάλη γέφυρα τοῦ Γαλατᾶ.

Ἐκεῖ ἔχει τὴν ἔδρα του ὁ *Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τῆς Ὁρθοδοξίας* καὶ ἐκεῖ λάμπει σὰ διαμάντι τὸ ὑπέροχο ἀριστούργημα τῆς Χριστιανοσύνης, ὁ τεράστιος ναὸς τῆς *Ἁγίας Σοφίας*.

Εἰκ. 23. Ἡ Κωνσταντινούπολη: Ὁ Γαλατῆς καὶ τὸ Πέραν.

Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ *Ἀνδριανούπολη* (100.000 κάτ.), ἡ *Καλλίπολη* (35.000 κάτ.), ἡ *Ραιδεστός* (30.000 κάτ.), οἱ *Σαράντα Ἐκκλησίες* (25.000 κάτ.) καὶ ἄλλες, ἄλλοτε Ἑλληνικὰ κέντρα πολιτισμοῦ.

5. Ρουμανία

Εἰσαγωγή. Ἡ Ρουμανία, κράτος ὅπως εἶναι σήμερα, ἐγίνε μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον (1914—18). Τὸ 1873, ποὺ παρουσιάστηκε σὰν κράτος ἀνεξάρτητο, ἦταν μικρὸ σὲ ἔκταση καὶ ἀποτελεῖτο ἀπὸ τὴ *Βλαχία* καὶ *Μολδαβία*.

Θέση—Ὅρια—Ἐκταση. Ἡ Ρουμανία κατέχει τὸ ΒΑ. τμήμα τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. (Πολλοὶ δὲν τὴ θεωροῦν Βαλκανικὴ χώρα γιὰ τὴ ξεφεύγει ἔξω τοῦ Βαλκανικοῦ χώρου, καὶ τὴν συμπεριλαμβάνουν ἢ στὴν κεντρικὴ ἢ στὴν ἀνατολικὴ Εὐρώπῃ).

Συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴ Ρωσία, Πολωνία καὶ Τσεχοσλοβακία, πρὸς Ν. μετὰ τὴ Βουλγαρία, πρὸς Δ. μετὰ τὴ Γιουγκοσλαβία καὶ Οὐγγαρία καὶ πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἡ Ρουμανία ἔχει καὶ φυσικὰ σύνορα ΝΔ. τὸν ποταμὸ Δούναβη καὶ ΒΑ. τὸν ποταμὸ Δνεῖστερο.

Ἔχει ἔκταση περίπου ~~300.000~~ ^{240.000} τετ. χλμ. καὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερον Βαλκανικὸν κράτος.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὅρη—Πεδιᾶδες. Ὁλόκληρον τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς χώρας εἶναι ὄρεινόν. Τὰ βουνὰ αὐτὰ εἶναι τὰ *Καρπάθια* πρὸς Β. καὶ οἱ παραφυάδες τους πρὸς

Δ. πού ονομάζονται *Τρανσυλβανικές Άλπεις*. Τὰ Καρπάθια εἶναι μεγάλη ὄροσειρά (2.000 μ. ὕψος), πού σέ συνέχεια μὲ μικρότερα ἄλλα βουνά ἐνώνεται μὲ τὶς Κεντρικὲς "Άλπεις. Οἱ Τρανσυλβανικὲς "Άλπεις ἔχουν μεγαλύτερο ὕψος (2.530 μ.) καὶ σχηματίζουν στὸ κέντρο τὸ μεγάλο ὄροπέδιο τῆς *Τρανσυλβανίας*. Τὸ ὑπόλοιπο μισὸ πρὸς Α. καὶ Ν. τμῆμα τῆς χώρας εἶναι πεδινὸ, μὲ μικροὺς λόφους 100 καὶ 200 μέτρων.

Ποταμοί. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς χώρας εἶναι ὁ *Δούναβης*, πού διαρρέει δλόκληρο τὸ Νότιο τμῆμα τῆς καὶ ἐκβάλλει (χύνεται) στὸν Εὐξείνιο Πόντο.

Ἐκεῖ χωρίζεται σὲ τρία στόμια καὶ σχηματίζει δύο *δέλτα*.

"Άλλοι ποταμοὶ τῆς Ρουμανίας, πού εἶναι καὶ παραπόταμοι τοῦ Δούναβη, εἶναι: ὁ *Προῦθος* καὶ ὁ *Σερέτης*, πού πηγάζουν ἀπὸ τὰ Καρπάθια καὶ ὁ *Αλούτας*, πού πηγάζει ἀπὸ τὶς Τρανσυλβανικὲς "Άλπεις. Ὁ *Μάρος*, πού πηγάζει ἀπὸ τὶς Τρανσυλβανικὲς "Άλπεις, καὶ χύνεται στὸν παραπόταμο τοῦ Δούναβη *Τάι* ἢ *Τίσα*.

Ὁ *Δνεϊστερος* πηγάζει ἀπὸ τὰ Καρπάθια, χωρίζει τὴ Ρουμανία ἀπὸ τὴ Ρωσία καὶ χύνεται στὸν Εὐξείνιο Πόντο.

Ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς Ρουμανίας ἐκτὸς ἀπὸ τὸ *Μάρο* καὶ *Αλούτα* εἶναι πλωτοὶ σὲ μεγάλο μῆκος καὶ ὁ Δούναβης σωστὴ θάλασσα.

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἶναι χαμηλά καὶ σχηματίζουν λίγους κόλπους καὶ λιγώτερους καλοὺς ὄρμους.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι σχεδὸν ἡπειρωτικὸ, θερμὸ τὸ καλοκαίρι καὶ ψυχρὸ τὸ χειμῶνα. Ἄκόμη στὴ Ρουμανία παρατηρεῖται ἀνεξήγητη διακύμανση τῆς θερμοκρασίας.

Πολλὲς φορές ὁ χειμῶνας εἶναι βαρὺς καὶ ἄλλοτε ὄχι. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ τὸ καλοκαίρι. Ἄλλοτε οἱ ζέστες εἶναι ἀφόρητες καὶ ἄλλοτε ὑποφερτές.

Βροχὲς πέφτουν γενικῶς ὀλίγες. Περισσότερες στὰ ὄρεινά καὶ κατὰ πολὺ ὀλιγώτερες στὰ πεδινὰ μέρη ἢ καὶ ὀλότελα. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ χειμῶνα πέφτουν ἀρκετὰ χιόνια, τὸ ἔδαφος διατηρεῖ ὑγρασία ἀρκετὸ καιρὸ.

Οἰκοκοινωνικὴ περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Οἱ πεδινὲς ἐκτάσεις τῆς χώρας εἶναι εὐφορώτατες. Ἄν καὶ ἡ καλλιέργεια δὲ γίνεται συστηματικὰ, παράγονται μεγάλες ποσότητες δημητριακῶν (καλαμπόκι, σιτάρι, βρώμη καὶ κριθάρι). Ἄκόμη παράγονται καπνός, ὄσπρια, κυρίως φασόλια, καὶ ζαχαρότευτλα.

Καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένη, γιατί οἱ ὄρεινοὶ κυρίως τόποι, ἔχουν ἄφθονες βοσκές. Τρέφονται πρόβατα, γίδια, βόδια, χοῖροι καὶ ἄλογα.

Δασικὸς πλοῦτος. Ἡ Ρουμανία ἔχει μεγάλα δάση, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βγάζει ἄφθονη καὶ καλὴ ξυλεία. Ἡ ἐκμετάλλευση ὅμως τῶν δασῶν δὲν γίνεται ὅπως πρέπει.

Ώρυκτός πλοῦτος. Ὁ μεγαλύτερος ὄρυκτός πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι τὸ πετρέλαιο (5—7 ἑκατομ. τόνοι τὸ χρόνο). Ἔρχεται δεύτερη σὲ παραγωγή στὴν Εὐρώπη μετὰ τὴν Ρωσία. Ὁ ἄλλος ὄρυκτός πλοῦτος εἶναι ὁ γαιάνθρακας καὶ τὸ ὄρυκτὸ ἀλάτι.

Βιομηχανία—Ἐμπόριο. Βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη δὲν ἔχει. Ἡ βιομηχανία τῆς περιορίζεται στὴν ἐξαγωγή καὶ τὸ καθάρισμα τοῦ πετρελαίου καὶ τῆς κατεργασία τῆς ξυλείας.

Προπολεμικῶς εἶχε ἰσοζύγιο εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν. Εἰσάγει ὑφάσματα, μέταλλα, μηχανές, φάρμακα κ. ἄ. καὶ ἐξάγει δημητριακά, πετρέλαιο, ξυλεία, ὄσπρια καὶ διάφορα κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Πρὸ τοῦ πολέμου ἡ Ἑλλάδα εἶχε μεγάλες ἐμπορικὲς σχέσεις μὲ τὴν Ρουμανία. Ἔπαιρνε ξυλεία, πετρέλαιο καὶ ἔστειλε ἐλιές, καπνά, σύκα, σταφίδα κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Ἡ Ρουμανία ἔχει ἀναπτυγμένη συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο εἶναι 10.000 χλμ. καὶ τὸ ἀμαξιτὸ δίκτυο τουλάχιστον διπλάσιο. Ἐξαιρετικὰ ἀναπτυγμένη εἶναι ἡ ποταμοπλοία, γιατί ὅπως εἴπαμε, ὁ Δούναβης καὶ οἱ περισσότεροι ποταμοὶ τῆς εἶναι πλωτοί.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας μετὰ τὴν παραχώρηση τῆς *Βεσσαραβίας* στὴν Ρωσία καὶ τῆς *Νότιας Μπουκοβίνας* στὴν Βουλγαρία φθάνει τὰ 16.000.000 κατοίκους.

Λαός—Γλώσσα—Θρησκεία. Οἱ Ρουμάνοι προέρχονται ἀπὸ διασταύρωση πολλῶν λαῶν: Σλάβων, Ρωμαίων, Τατάρων καὶ τῆς φυλῆς τῶν Δακῶν. Στὴ χώρα των ζοῦν καὶ πολλοὶ Οὔγγροι, Γερμανοί, Ἑβραῖοι καὶ Ἕλληνες. Ἡ Ρουμανικὴ γλώσσα ἔχει Λατινικὴ (Ρωμανικὴ) προέλευση· ἀλλὰ ἔχει καὶ ξένα στοιχεῖα μέσα. Ἀπὸ ἄποψη θρησκείας εἶναι ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ κι ἔχουν δικὸ τους Πατριάρχη.

Πολίτευμα—Διοίκηση. Τὸ σημερινὸ πολίτευμα εἶναι Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία. Ἡ Ρουμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἑξῆς διαμερίσματα: 1) *Βλαχία*, 2) *Μολδαβία*, 3) *Τρανσυλβανία* καὶ μέχρι πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου εἶχε τὴν *Βεσσαραβία* καὶ *Μπουκοβίνα*.

Ἡ Βλαχία καὶ Μολδαβία κατὰ τὰ χρόνια τῆς δουλείας ὑπῆρξαν μεγάλα κέντρα προστασίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Γιατί στὶς χώρες αὐτὲς οἱ ἀγράμματοι καὶ ἀπολίτιστοι Τοῦρκοι ἔστειλαν ὡς ἡγεμόνες Ἕλληνες Φαναριώτες τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Αὐτοὶ ἐπροστάτευαν τοὺς Ἕλληνες, ἴδρυν Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ γενικῶς πρόσφεραν ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στὴ διάσωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Πόλεις. Πρωτεύουσα της Ρουμανίας είναι το *Βουκουρέστι* (800.000 κάτ.), ωραία πόλη κτισμένη σε παραπόταμο του Δούναβη.

"Άλλες πόλεις είναι το *Γαλάτσι* (120.000 κάτ.), το *Ίάσιο* (100.000 κάτ.), ή *Βραϊλα*, το *Πλόεστι*, κέντρο πετρελαιοπηγών, ή *Κωνσταντζα*, το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας, στο οποίο φθάνει, με υπόγειους σωλήνες, το πετρέλαιο από το Πλόεστι.

Μέχρι πρό του Πολέμου υπήρχαν στη Ρουμανία πολλοί Έλληνες και συντηρούσαν σχολεία Δημοτικά και Γυμνάσια, όπως στο Βουκουρέστι, στο Γαλάτσι, στο Ίάσιο και άλλοθ.

Στο Ίάσιο της Μολδαβίας ο *Αλέξανδρος Υψηλάντης* εκίνησε πρώτα την *Ελληνική Επανάσταση*.

Το σημερινό όμως καθεστώς της χώρας κήρυξε τους Έλληνες σε διωγμό, και πολλοί εγκατέλειψαν τις περιουσίες τους και ήλθαν στην Ελλάδα.

Άσκήσεις: 1. Ποιά είναι τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα, και γιατί δεν υπάρχει μεγάλη βιομηχανία στη Βαλκανική Χερσόνησο; 2. Γιατί δεν υπάρχει αναπτυσσόμενη συγκοινωνία στη Βαλκανική Χερσόνησο; 3. Ποιοι είναι οι σπουδαιότεροι λιμένες στη Βαλκανική Χερσόνησο;

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Α'

"Εκταση και πληθυσμός των Κρατών της Βαλκανικής Χερσονήσου

Κράτη	"Εκταση σε τετρ. χλμ.	Πληθυσμός	Πρωτεύουσες	Κάτοικοι
1. Ελλάδα	133.000	7.500.000	Αθήνα	900.000
2. Άλβανια	28.000	1.000.000	Τίρανα	20.000
3. Γιουγκοσλαβία	250.000	16.000.000	Βελιγράδι	300.000
4. Βουλγαρία	103.000	7.500.000	Σόφια	350.000
5. Εύρ. Τουρκία (Θράκη)	24.000	1.300.000	Κων/πολη	1.000.000
6. Ρουμανία	240.000	16.000.000	Βουκουρέστι	800.000

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Β'

Οι μεγαλύτερες πόλεις της Βαλκανικής Χερσονήσου

Πόλεις	Κάτοικοι	Κράτος
1. Κωνσταντινούπολη	1.000.000	Τουρκία
2. Αθήνα	1.000.000	Ελλάδα
3. Βουκουρέστι	800.000	Ρουμανία
4. Θεσσαλονίκη	550.000	Ελλάδα
5. Πειραιεύς	400.000	»
6. Σόφια	300.000	Βουλγαρία

7. Βελιγράδι	300.000	Γιουγκοσλαυία
8. Ζάγκρεμπ	200.000	»
9. Γαλάτσι	120.000	Ρουμανία
10. Ίασιο	100.000	»
11. Φιλιππούπολη	100.000	Βουλγαρία
12. Λουμπλιάνα	100.000	Γιουγκοσλαυία
13. Σεράγεβο	100.000	»
14. Πάτρα	80.000	Έλλάδα
15. Βάρνα	80.000	Βουλγαρία

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Γ'

Παραγωγή δημητριακών (σιτάρι, καλαμπόκι, βρώμη, κριθάρι)

ΡΟΥΜΑΝΙΑ	10.200.000	τόνοι
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑ	6.000.000	»
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	2.800.000	»
ΕΛΛΑΔΑ	1.300.000	»
ΕΥΡΩΠ. ΤΟΥΡΚΙΑ	500.000	»
ΑΛΒΑΝΙΑ	400.000	»

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Δ'

Κτηνοτροφία γενικώς (άριθμός κτηνών)

ΡΟΥΜΑΝΙΑ	24.000.000	κεφάλια
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑ	20.000.000	»
ΕΛΛΑΔΑ	17.000.000	»
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	13.000.000	»
ΑΛΒΑΝΙΑ	3.000.000	»
ΕΥΡΩΠ. ΤΟΥΡΚΙΑ	1.000.000	»

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Ε'

Έμπόριον :	Εισαγωγές—Έξαγωγές (πρό τοῦ 1940)		
Εισαγωγή 3 4	Έξαγωγή 1 4	Έλλάδα	
Εισαγωγή 3 4	Έξαγωγή 1 4	Άλβανία	
Εισαγωγή 11 20	Έξαγωγή 9 20	Βουλγαρία	
Εισαγωγή 11 20	Έξαγωγή 9 20	Γιουγκοσλαυία	
Εισαγωγή 9 20	Έξαγωγή 11 20	Ρουμανία	

Χάρτης 4

Β. ΊΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ίταλική Χερσόνησος κατέχει τὸ κέντρο τῆς νότιας Εὐρώπης. Ἐκτείνεται μὲ διεύθυνση νοτιοανατολική σὲ σχῆμα τεράστιας μπότας μέσα στὴ Μεσόγειο θάλασσα, τὴν ὁποία χωρίζει σχεδὸν σὲ Ἀνατολική καὶ Δυτικὴ Μεσόγειο. Ἡ Ίταλική Χερσόνησος ἀποτελεῖ ἓνα μόνο κράτος, τὴν Ἱταλία.

Ἱταλία

Εἰσαγωγή. Ἡ Ἱταλία στὴν ἀρχαιότητα ἦταν τὸ κέντρο τῆς Μεγάλης Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ποῦ ἤκμασε μετὰ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ἀπὸ τὴν ὁποία πῆρε τὸν πολιτισμό.

Ἀργότερα ἡ αὐτοκρατορία διαλύθηκε καὶ ἡ Ἱταλία χωρίστηκε σὲ πολλὰ μικρὰ κράτη. Ἐνώθηκε τὸ 1859 σὲ ἓνα κράτος, ὅπως εἶναι σήμερα.

Στὸν τελευταῖο πόλεμο ἦταν μὲ τὸ μέρος τῆς Γερμανίας. Ἐμᾶς μᾶς ἐπετέθηκε ἄνανδρα στις 28 Ὀκτωβρίου 1940, ἀπὸ τὴν Ἀλβανία καὶ πῆρε, γιὰ τελευταία φορά, ἓνα καλὸ μάθημα. Δὲν διδάχτηκε τόσους αἰῶνες, ὅτι ἡ Ἑλλάδα πάντοτε ὑπεράσπιζε τὴν τιμὴ της καὶ τὴν ἐλευθερία της καὶ ὑπῆρξε τὸ παράδειγμα γιὰ τοὺς ἄλλους λαούς.

Θέση—Ὅρια—Ἐκταση. Ἡ Ἱταλία κατέχει τὸ κεντρικὸ τμῆμα τῆς νότιας Εὐρώπης. Πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος, πρὸς Ν. ἀπὸ τὸ Τυρρηνικὸ πέλαγος, πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴ Γαλλία, Ἑλβετία καὶ Γιουγκοσλαβία καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα. Ἐχει ἔκταση 304.000 τετρ. χλμ.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὄρη—Πεδιάδες. Στὸ Β. τμῆμα τῆς Ἱταλίας ξαπλώνονται οἱ κύριοι κορμοὶ τοῦ ὄρεινου ὄγκου τῶν Ἀλπεων. Τὰ ὄρεινά αὐτὰ συγκροτήματα τῶν Ἱταλικῶν Ἀλπεων ἔχουν ὕψος 2.500—3.000 μ. καὶ τὰ ὑψηλότερα, τὸ βουνὸ Βίζο (3.800 μ.), ἡ Μπερνίνα (4.000 μ) καὶ ἡ Ρόζα (4.600 μ.).

Στὴν κυρίως Ἱταλικὴ Χερσόνησο ἐκτείνεται σὲ σχῆμα τόξου, ἡ μεγάλη ὄροσειρά τῶν Ἀπεννίνων ὄρεων.

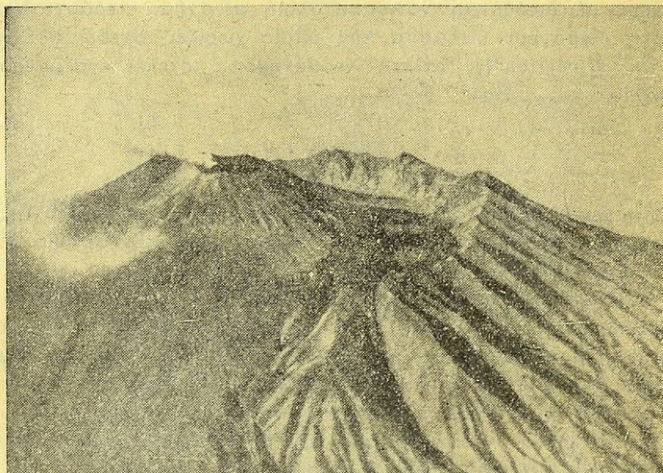
Ἡ ὄροσειρά αὐτὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πόλη Γένουα καὶ φθάνει ὡς τὴ νοτιώτερη χερσόνησο τῆς Καλαβρίας. Τὸ μέσον ὕψος τῶν Ἀπεννίνων εἶναι 2.000 μ. καὶ τὸ ὑψηλότερο βουνὸ εἶναι τὸ Μόντε Κόρνο (2.900 μ.), στὸ κέντρο τῆς Ἱταλίας.

Τὰ Ἀπεννίνα διακόπτονται σὲ πολλὰ μέρη καὶ ἀφήνουν διαβάσεις, ἀπὸ τίς ὁποῖες διευκολύνεται ἡ συγκοινωνία μεταξὺ ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς ἁκτῆς.

Στὰ νότια τῆς Νεαπόλεως ὑψώνονται οἱ Καλαβριακῆς Ἀλπεις, μέχρι Γ. Κ. Μαυριά, Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης

τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας. Τὰ βουνὰ αὐτὰ εἶναι ἠφαιστειογενῆ με ἐνεργὰ ἀκόμη ἠφαιστεια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ μεγαλύτερο εἶναι ὁ *Βεζούβιος*, ποὺ συχνὰ συνταράσσει τὶς γύρω περιοχές.

Εἰκ. 24. Ὁ Βεζούβιος (Ἰταλία)

Στὰ μέρη αὐτὰ ὑπάρχουν πολλές θερμὲς πηγές καὶ ἀπὸ σχισμὲς τοῦ ἐδάφους ἐξέρχονται δηλητηριώδη ἀέρια.

Στὴ νῆσο Σικελία ὑψώνεται τὸ ἐνεργὸ ἠφαιστειο *Αἴτνα*, σὲ ὕψος 3.300 μ. Τὸ ἠφαιστειο αὐτό, σὲ μιὰ ἔκρηξη τὸ 1923, καταπλάκωσε ἢ ἔγινε αἰτία νὰ φονευθοῦν 100.000 ἄνθρωποι.

Οἱ *Ἄλπεις*, ὡς καὶ τὰ *Ἀπέννινα ὄρη*, εἶναι δασωμένα ἀπὸ ὄξυές, βαλανιδιές, πεῦκα καὶ ἔλατα.

Πεδιάδες. Ἀνάμεσα στὶς *Ἄλπεις* καὶ τὰ *Ἀπέννινα ὄρη* σχηματίζεται ἡ εὐφορώτατη πεδιάδα τῆς *Λομβαρδίας*. Ἡ πεδιάδα αὐτὴ ἔχει μῆκος 400 χλμ. καὶ μέσο πλάτος (γιατὶ ὅσο προχωρεῖ πρὸς τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος ἀνοίγει) 100 χιλιόμετρα.

Ἄλλες ἀξιόλογες πεδιάδες εἶναι τὸ ὀροπέδιο τῆς *Τοσκάνης*, μεταξὺ Φλωρεντίας—Ρώμης, καὶ ἡ πεδιάδα τῆς *Καμπανίας*, ἀνατολικά τῆς Νεαπόλεως. Στὰ ἐνδιάμεσα τῶν Ἀπεννίνων ὀρέων καὶ στὰ παράλια ὑπάρχουν μικρὲς εὐφορὲς κοιλάδες.

Ποταμοί. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι ὁ *Πάδος*, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὶς δυτικὲς Ἄλπεις, διαρρέει ἤσυχα στὸ κέντρο τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδας καὶ χύνεται στὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος. Διάφοροι ἄλλοι παραπόταμοι χύνονται μέσα στὸν ἴδιο.

Ἄλλος ποταμὸς στὸ Β. τμήμα τῆς χώρας εἶναι ὁ *Ἀδίγης*, ποὺ πη-

γάζει από τις *Κεντρικές Άλπεις* και χύνεται κοντά στον Πάδο. Ο Άδριγης κατέρχεται κατά μήκος του μεγαλύτερου και καλύτερου περάσματος των Άλπεων, από την Ίταλία προς την Αύστρια, που λέγεται «*στενό του Μπρένερο*».

Οί άλλοι ποταμοί της Ίταλίας είναι μικροί και αναφέρομε μόνο τον ιστορικό *Τίβερε*, το ποτάμι που περνάει κοντά στη Ρώμη και χύνεται στο Τυρρηνικό πέλαγος.

Διαμόρφωση των ακτών. Οί ακτές της Ίταλίας στην ανατολική και δυτική πλευρά είναι μάλλον όμαλές και σχηματίζουν καλά λιμάνια και όρμους. Στην ανατολική παραλία σχηματίζεται ο όρμος της *Τεργέσις*, της *Αγκώνας* και του *Μπάρι*. Στη νότια ο μεγάλος κόλπος του *Τάραντα*. Στη δυτική ο όρμος της *Νεαπόλεως*, του *Λιβόρνον* και της *Γένουας*.

Πορθμοί. Μεταξύ της χερσονήσου Άπουλίας και της Άλβανίας σχηματίζεται ο πορθμός του *Ότράντο*. Στο μεταξύ Καλαβρίας και Σικελίας ο πορθμός της *Μεσσήνης*.

Χερσόνησοι—Νήσοι. Στο νότιο μέρος η Ίταλική Χερσόνησος σχηματίζει δυο μικρές χερσονήσους, της *Καλαβρίας* και *Άπουλίας*.

Στην Ίταλία υπάγονται και οί μεγάλες νήσοι *Σικελία* και *Σαρδηνία* και οί μικρότερες, *Έλβα* (έξορία Μ. Ναπολέοντος) και *Κάπρι* κοντά στον κόλπο της Νεαπόλεως, που έχει το ωραιότερο κλίμα της Μεσογείου.

Στά νότια της Σικελίας βρίσκεται η μικρή νήσος *Μάλτα* (Βαλέτα), που ανήκει στους Άγγλους και τη χρησιμοποιούν για ναυτική βάση της Μεσογείου.

Κλίμα. Το κλίμα της Ίταλίας είναι διαφορετικό στα διάφορα μέρη της. Στο βόρειο τμήμα, γύρω στην πεδιάδα της Λομβαρδίας, το κλίμα είναι ήπειρωτικό. Στο άλλο τμήμα μεσογειακό, και στην παραλία κατά μήκος του κόλπου της Γένουας, πολύ ήπιο, ώστε και το χειμώνα ακόμη οί τόποι είναι άνθισμένοι. Βροχές πέφτουν άρκετές, σ' όλες τις εποχές.

Οικονομική περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Η γεωργία είναι σέ αφάνταστο σταθμό αναπτυγμένη. Σέ τοϋτο συνετέλεσαν τρείς παράγοντες:

α) Το εύφορον έδαφος, β) η μεγάλη φιλοπονία των Ίταλών, που θεωρούνται ως οί καλύτεροι γεωργοί της Εύρώπης και γ) τά πολλά έργατικά χέρια.

Στά βόρεια μέρη (Λομβαρδία, Πεδεμόντιο) καλλιεργούνται δημητριακά με μεγάλη απόδοση. Στο κέντρο και τη νότια Ίταλία και Σικελία καλλιεργείται η έλιά, το άμπέλι και τά έσπεριδοειδή.

Ἡ Ἰταλία ἔρχεται τρίτη στὴν Εὐρώπη στὴν παραγωγή δημητριακῶν (πρώτη ἢ Ρωσία, δεύτερη ἢ Γαλλία), δεύτερη στὴ παραγωγή λαδιοῦ (πρώτη ἢ Ἰσπανία, τρίτη ἢ Ἑλλάδα), δεύτερη στὴν παραγωγή κρασιοῦ (πρώτη ἢ Γαλλία), καὶ πρώτη στὴν παραγωγή ἐσπεριδοειδῶν (πορτοκάλια, λεμόνια, κίτρα).

Σημαντικὲς εἶναι καὶ οἱ καλλιέργειες βιομηχανικῶν φυτῶν: κοκκινογούλια (ζάχαρη), βαμβάκι, καννάβι καὶ ρύζι.

Στὰ τελευταῖα χρόνια τρέφουν καὶ μεταξοσκώληκα.

Καὶ ἡ κτηνοτροφία συμβαδίζει μὲ τὴ γεωργία. Τρέφει βόδια, πρόβατα, γίδια καὶ χοίρους.

Ὁ Δασικὸς πλοῦτος δὲν εἶναι πολὺ μεγάλος καὶ δὲν φθάνει γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς χώρας.

Ἡ Ἀλιεία, γίνεται μὲ σύστημα καὶ φέρνει μεγάλο κέρδος.

Ὁ ὄρυκτος πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἰταλίας δὲν εἶναι πλούσιο σὲ ὄρυκτά καὶ μέταλλα. Τὰ κυριώτερα ὄρυκτά εἶναι τὸ θειάφι καὶ τὸ ὄρυκτὸ ἀλάτι. Κατόπιν ἔρχονται τὸ μολύβι, ὁ χαλκός, ὁ γαιάνθρακας κ.τ.λ. Ἀκόμη ἡ Ἰταλία ἔχει πολλὰ λατομεῖα μαρμάρου.

Βιομηχανία—Υδατοπτώσεις. Ἡ Ἰταλία ἔχει ἀναπτυγμένη βιομηχανία καὶ θεωρεῖται μεταξὺ τῶν κυριωτέρων βιομηχανικῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης.

Γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας τῆς χρησιμοποίησε σὲ μέγιστο βαθμὸ τὶς ὑδατοπτώσεις, ἀπὸ τὶς ὁποῖες παράγει μεγάλη ἠλεκτρικὴ κινητήρια δύναμη. Στὴν ὕδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια ἔρχεται πρώτη στὴν Εὐρώπη καὶ τρίτη στὸν κόσμον (Ἀμερικὴ—Καναδάς).

Οἱ μεγαλύτερες βιομηχανίες τῆς βρίσκονται στὸ βόρειο τμήμα (Μιλάνο — Τουρίνο) καὶ εἶναι οἱ ἐξῆς: Βιομηχανία βαμβακιοῦ, ἐριουργίας, μακαρονοποιίας, μηχανῶν, αὐτοκινήτων, ὡς καὶ ναυπηγίας μεγάλων πλοίων. Ἀκόμη ἔχει ἀναπτυγμένη βιομηχανία χημικῶν προϊόντων (θεικὸ ὀξύ, θεικὸς χαλκός, λιπάσματα), σαπωνοποιία κ.τ.λ.

Πολὺ ἀναπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ βιομηχανία: δαντελοποιία, ὑαλοουργία, πιλοποιία, κεραμεικὴ κ.τ.λ.

Ἐμπόριο. Ἡ Ἰταλία ἔχει σπουδαῖο ἐμπόριο εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν. Εἰσάγει πρώτες ὕλες γιὰ τὴ βιομηχανία τῆς καὶ δημητριακά.

Ἐξάγει βιομηχανικὰ εἶδη (μηχανές, αὐτοκίνητα κ.τ.λ.).

Στὴν Ἑλλάδα ἡ Ἰταλία ἐξάγει μηχανές, ὑφάσματα, θειάφι, φαρμακευτικὰ προϊόντα, ρύζι κ.τ.λ. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνὸ, διάφορα μεταλλεύματα κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἰταλία ἔχει θαυμάσιο συγκοινωνιακὸ δίκτυο σιδηροδρόμων (23.000 χλμ.), αὐτοκινητοδρόμων καὶ στὰ παράλια τῆς μεγάλῃ ἄκτοπλοϊκὴ συγκοινωνία. Ἀκόμη ἔχει μεγάλο ἐμπορικὸ στόλον, ποὺ ἐκτελεῖ διεθνῆ δρομολόγια.

Τελευταίως ἔχει ἀναπτύξει σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνία.

Πολιτική περιγραφή

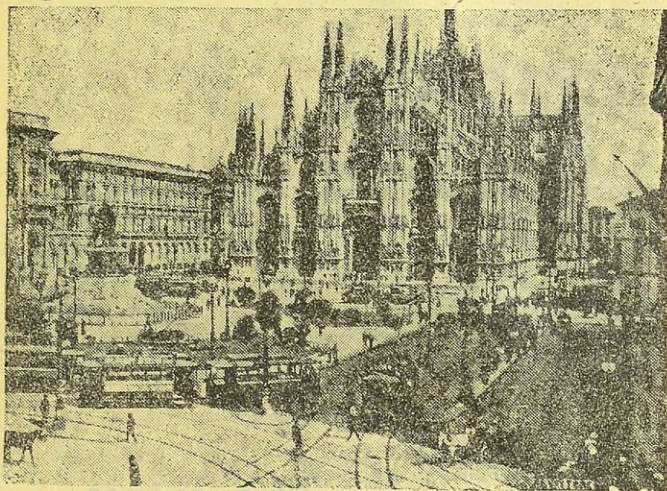
Πληθυσμός. Ο πληθυσμός της 'Ιταλίας είναι 45.000.000 κάτοικοι.
Λαός—Γλώσσα—Θρησκεία. Οι 'Ιταλοί κατάγονται από τους αρχαίους Ρωμαίους, αλλά αναμίχθηκαν και με άλλες φυλές και, γι' αυτό, οι βόρειοι 'Ιταλοί είναι ξανθοί και οι νότιοι κοντοί και μελαχρινοί.

'Η γλώσσα τους ή 'Ιταλική προήλθε από την αρχαία Λατινική.

Οι 'Ιταλοί είναι Χριστιανοί καθολικοί.

Πολίτευμα. Από το 1946 ή 'Ιταλία έχει δημοκρατικό πολίτευμα.

'Η 'Ιταλία διαιρείται σε διάφορα διαμερίσματα, που τα κυριώτερα

Εικ. 25. ΜΙΛΑΝΟ: 'Η πλατεία της Μητροπόλεως και ο Ναός.

είναι: Στο βόρειο τμήμα: Λομβαρδία, Πεδεμόντιο. Στο κεντρικό: Τοσκάνη, Λάτιο, Καμπανία. Στο νότιο: 'Απουλία και Καλαβρία.

Πόλεις. Στο βόρειο τμήμα: Το Μιλάνο (1.200.000 κάτ.), κοντά στον Πάδο, με την ωραιότητα Μητρόπολη, κέντρο βιομηχανίας. Το Τουρίνο (650.000 κάτ.), μεγάλο βιομηχανικό κέντρο. 'Η Γένοβα, ο μεγαλύτερος λιμένας της χώρας. 'Η Βενετία, κτισμένη πάνω σε μικρά νησάκια, που συγκοινωνούν με τις γόνδολες. Στη Βενετία υπάρχει ο ξακουστός ναός του 'Αγίου Μάρκων. 'Η Τεργέση, μεγάλο λιμάνι, με τεράστιο κυματοθραύστη.

Στο κεντρικό τμήμα: 'Η Φλωρεντία, ή πόλη από την οποία ξεπήδησε ή 'Αναγέννηση, ή Ρώμη (1.400.000 κάτ.), πρωτεύουσα της 'Ιταλίας και έδρα του Πάπα.

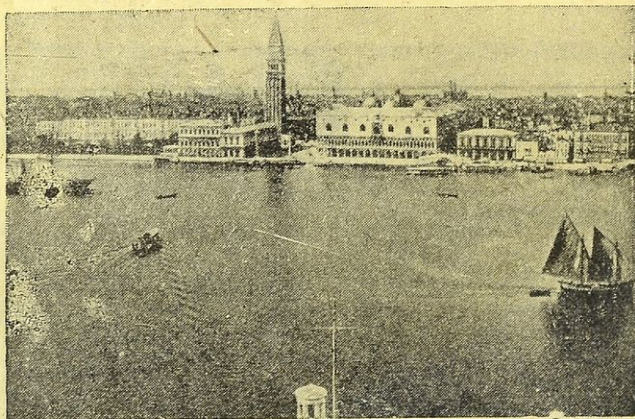

Ἡ πόλη διατηρεῖ πολλά μνημεῖα τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου της καί, ἀπό τὰ νεώτερα, τὸ *μεγαλύτερο ναὸ τοῦ κόσμου, τὸν Ἅγιον Πέτρον*.

Ἡ *Νεάπολη*, (1.000.000 κάτ.), μεγάλο λιμάνι καὶ βιομηχανικὸ κέντρο. Ἡ *Βολωνία*. (350.000)

Στὸ νότιο τμήμα: τὸ *Μπάρι*, τὸ *Βοινδίσιο* καὶ τὸ *Ρήγιο*. Στὴ νῆσο Σικελία εἶναι οἱ πόλεις *Παλέρνο* (450.000 κάτ.), *Κατάνη* καὶ οἱ *Συρακοῦσες*, ἀρχαία Ἑλληνικὴ πόλη.

Σημείωση. Ἡ Νότια Ἰταλία καὶ ἡ νῆσος Σικελία στὴν ἀρχαιότητα ἦταν Ἑλληνικὴ ἀποικία, μὲ γνήσιο Ἑλληνικὸ πληθυσμὸ καὶ Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ. Γι' αὐτὸ καὶ τότε ἐλεγόταν *Μεγάλῃ Ἑλλάδα*.

Εἰκ. 26. ἸΤΑΛΙΑ: Πανόραμα τῆς Βενετίας

Γ'. ἸΒΗΡΙΚΗ ἢ ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΙΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἰβηρικὴ Χερσόνησος κατέχει τὸ δυτικὸ τμήμα τῆς νότιας Εὐρώπης καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπὴ ἥπειρο, μὲ τὴν ὄροσειρὰ τῶν Πυρηναίων ὄρεων.

Ἐχει σχῆμα γεωμ. τραπέζιου καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος της βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Στὸ νοτιώτερο ἄκρο της πλησιάζει τὴν Ἀφρικὴ, ἀπὸ τὴν ὁποία χωρίζεται μὲ τὸν *Πορθμὸ τοῦ Γιβραλτῆρ* (πλάτος 14 χιλιάμετρα).

Ἐχει ἔκταση 590.000 τετρ. χιλιάμετρα.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὄρη—Πεδιάδες. Ἡ Ἰβηρικὴ Χερσόνησος εἶναι ὄλη σχεδὸν ὄρεινῃ.

Στά ένδιάμεσα τών όροσειρών της σχηματίζονται μεγάλα όροπέδια. Πεδιάδες πραγματικές δέν παρουσιάζει.

Ή μεγαλύτερη και όγκωδέστερη όροσειρά είναι τών *Πυρηναίων* 'Ορέων, ή όποία τή χωρίζει από τή Γαλλία. Είναι δασωμένη όροσειρά και τό μεγαλύτερο ύψος της είναι 3.400 μέτρα.

Σχεδόν, συνέχεια τών Πυρηναίων είναι τά *Κανταβρικά όρη*.

Στό κέντρο τής χώρας έκτείνεται τό μεγάλο όροπέδιο τής *Καστιλλίας*, πού περικλείεται από τά βόρεια και άνατολικά με τά *Ίβηρικά βουνά* και, από τά νότια, με τήν όροσειρά τής *Σιέρρας Μορένας*.

Στό νότιο τμήμα ύψώνεται ή όροσειρά τής *Σιέρρας Νεβάδας*, πού ό κορυφές της (3.500 μ.) είναι πάντα χιονισμένες. Στά βουνά τής Σιέρρας Νεβάδας φύεται τό είδος τής βαλανιδιάς πού βγάξει τό *φελλό*.

Έκτός από τό *όροπέδιο τής Καστιλλίας*, πού συνεχίζεται έως τών 'Ατλαντικό, άνάμεσα Σιέρρας Μορένας και Σιέρας Νεβάδας έκτείνεται τό *βαθύπεδο τής Άνδαλοσίας*.

'Ανατολικά σχηματίζεται ή πεδιάδα τής *Βαλενθίας* και κατά μήκος του ποταμού Έβρου, ή εύφορη πεδιάδα τής *Αραγονίας*.

Ποταμοί. Οί κυριώτεροι ποταμοί τής Ίβηρικής Χερσονήσου είναι : ό *Δούρος*, ό *Τάγος* (ό μεγαλύτερος), ό *Γονδιάνας*, ό *Γουαδαλκιβίρος*, πού χύνονται στόν 'Ατλαντικό ώκεανό και ό *Έβρος*, ό μόνος πού χύνεται στη Μεσόγειο θάλασσα.

Όλοι οί ποταμοί τής χώρας έχουν όρμητικόν ροήν και συχνά ξεχειλίζουν. Μόνος ό Γουαδαλκιβίρος έχει όμαλόν ροήν και είναι πλωτός σε άρκετό βάθος.

Διαμόρφωση τών άκτών—Κόλποι—Άκρωτήρια. Ή Ίβηρική Χερσόνησος δέν παρουσιάζει τις κολπώσεις τής Έλλάδος. Στην άνατολική άκτή σχηματίζεται ό *κόλπος τής Βαλενθίας* με τούς καλούς όρμους τής *Βαζελώνης*, *Βαλενθίας* και *Καρθαγένης*.

Στή Ν. άκτή σχηματίζονται οί όρμοι τής *Μαλάγας* και του *Κάδιξ*.

Στή Δ. άκτή ό θαυμάσιος φυσικός λιμένας τής *Λισαβώνας* και βορειότερα του *Όπόρτο*.

Τά κυριώτερα άκρωτήρια είναι τό *Φινιστέριον* στό Β.Δ. άκρο, του *Άγιου Βικεντίου* στό ΝΔ. άκρο, του *Τραφαλγάρο* στό Ν. άκρο, όπου και τό στενό του Γιβραλτάρ.

Τό βράχο του Γιβραλτάρ, πού δεσπόζει του στενού και είναι τό κλειδί τής Μεσογείου, τόν κατέχουν οί Άγγλοι και τόν έχουν καλά όχυρωμένο.

Στό ΝΑ. άκρο είναι τό άκρωτήριο *Πάλος*, από τό όποιο ξεκίνησε ό Κολόμβος για τήν ανακάλυψη τής Άμερικής.

Νήσοι. Στην Ίβηρική Χερσόνησο άνήκουν και οί *Νήσοι Βαλεαρίδες* (Ίμπιθα, Μαγιόρκα και Μινόρκα) με τό θαυμάσιο κλίμα των.

Κλίμα. Τό κλίμα τής χώρας στα παράλια είναι ώκεάνειο, με πολλές βροχές. Στό έσωτερικό όμως είναι ήπειρωτικό : Πολύ θερμό τό κα-

λοκαίρι, πολύ ψυχρό τὸ χειμῶνα, μὲ ἐλάχιστες βροχές καὶ συχνὲς ἀνομβρίες.

Φυτὰ καὶ Ζῶα. Στὸ νότιο μέρος τῆς χώρας παρατηροῦνται φυτὰ ὅμοια μὲ τῆς Ἀφρικῆς, βανάνες, ζαχαροκάλαμο καὶ φοίνικες.

Ἀπὸ τὰ ζῶα θὰ ἀναφέρωμε τὰ *πρόβata μερινός*, μὲ τὸ μακρὸ μαλακὸ καὶ γυαλιστερό μαλλί.

Διαίρεση τῆς χερσονήσου

Ἡ Ἰβηρικὴ Χερσόνησος διαιρεῖται σὲ δύο κράτη: τὴν *Ἰσπανία* καὶ τὴν *Πορτογαλία*.

1. Ἰσπανία

Εἰσαγωγή. Ἡ Ἰσπανία ἔγινε ἀνεξάρτητο κράτος τὸ 1492 καὶ μὲ τὴς κτήσεις της, στὴ Ν. Ἀμερική, ἀπέτέλεσε μεγάλη αὐτοκρατορία. Σιγὰ σιγὰ ὅμως ἔχασε τὴς ἀποικίες της καὶ μαζί καὶ τὴ δύναμή της.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Γενικῶς τὸ ἔδαφος τῆς Ἰσπανίας δὲν εἶναι πολὺ εὐφορο. Ὅμως καὶ ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται μὲ σύγχρονα μέσα. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι τὰ κρασιά, οἱ ἐλιές καὶ τὸ λάδι (πρῶτη στὸν κόσμον), τὰ σιτηρὰ καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ.

Ἡ κτηνοτροφία καὶ αὐτὴ, δὲν εἶναι ὅσο ἔπρεπε ἀναπτυγμένη. Τρέφουν πρόβata, γίδια, χοίρους, ἄλογα κτλ. Τὰ πρόβata ράτσας *μερινός* εἶναι περίφημα γιὰ τὸ μαλλί τους.

Ὄρυκτός πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας ἔχει ἀρκετὸν ὄρυκτό πλοῦτο: Γαϊάνθρακα, σίδηρο, χαλκὸ, μολύβι καὶ ὑδράργυρο.

Βιομηχανία—Ἐμπόριο. Βιομηχανία ἀναπτυγμένη δὲν ὑπάρχει. Τὸ ἐμπόριο εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν δὲν εἶναι ἰσοσκελισμένο. Οἱ εἰσαγωγές εἶναι μεγαλύτερες. Ἐξάγει ἐλιές, λάδια, ἐσπεριδοειδῆ, κρασιά, μαλλιά καὶ φελλό. Εἰσάγει εἶδη διατροφῆς, πρῶτες ὕλες, μηχανές κτλ.

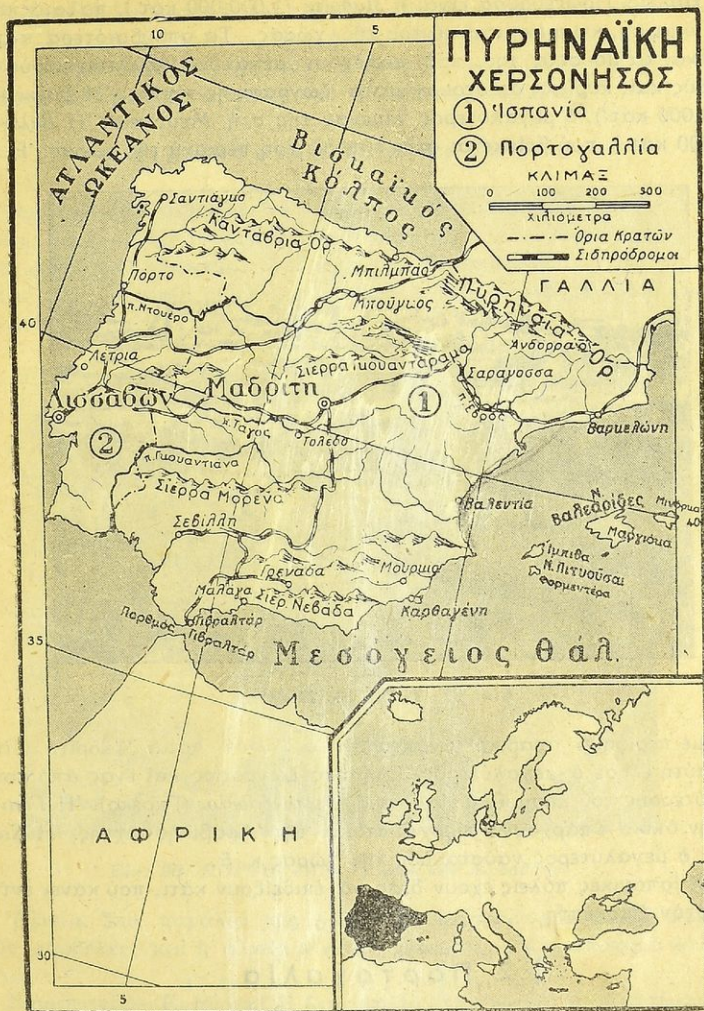
Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ. Ὑπάρχουν λίγες σιδηροδρομικὲς γραμμές, λίγοι αὐτοκινητόδρομοι, καὶ ἡ ἀκτοπλοῖα περιορισμένη.

Πολιτικὴ περιγραφή

Ἡ Ἰσπανία ἔχει ἔκταση 500.000 τετ. χλμ. καὶ πληθυσμὸ περίπου 25.000.000 κατοίκους.

Ὁ Λαὸς της εἶναι ἐντόπιος, ἀλλὰ ἔχει διασταυρωθῆ μὲ ἄλλες φυλές καὶ κυρίως μὲ Ἀραβες, ποὺ ἑκατοντάδες χρόνια ἔμειναν στὴ χώρα τους.

Χάρτης 5.

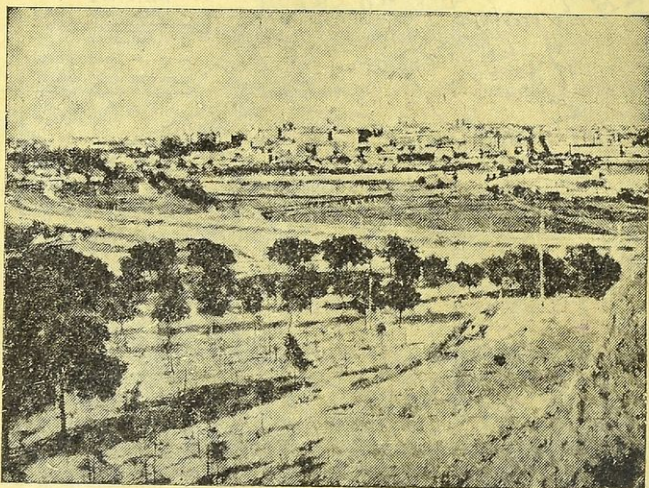
Ἡ γλῶσσα τους εἶναι ἡ ἰσπανικὴ καὶ προήλθε ἀπὸ τὴν ἀρχαία Λατινική.

Θρησκεία. Εἶναι Χριστιανοὶ καθολικοί.

Τὸ Πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι δικτατορικόν.

Πόλεις. Πρωτεύουσα είναι η *Μαδρίτη* (1.000.000 κάτ.), παλαιά πόλη αλλά όμορφη, κτισμένη στο κέντρο της χώρας. Τα σπουδαιότερα κτίρια της είναι τα μουσεία της, που περιέχουν μεγάλους καλλιτεχνικούς θησαυρούς και, κυρίως, άριστουργήματα ζωγραφικής τέχνης. 'Η *Βαοκελιόνη* (1.000.000 κάτ.), ο μεγαλύτερος λιμένας της στη Μεσόγειο. 'Η *Βαλένθια* (350.000 κάτ.), που βρίσκεται στην εύφορύτερη περιοχή της χώρας. 'Η Σε-

Είκ. 27. Τμήμα της Μαδρίτης

βίλλη, με περίφημο άραβικό ανάκτορο. Το *Τολέδο*, νότια Μαδρίτη. Στην πόλη αυτή έζησε ο μεγαλύτερος Έλληνας ζωγράφος και ένας από τους μεγαλύτερους του κόσμου, ο *Δομίνικος Θεοτοκόπουλος* (Γκρέκο). 'Η *Γρανάδα*, στην οποία υπάρχουν υπέροχα κτίρια της Άραβικής τέχνης. 'Η *Καρθαγένη*, ο μεγαλύτερος ναύσταθμος της χώρας κ. ά.

Οι ισπανικές πόλεις έχουν όλες να επιδείξουν κάτι, που κάνει έντύπωση στον επισκέπτη.

2. Πορτογαλία

Είσαγωγή. 'Η Πορτογαλία είναι ανεξάρτητο κράτος από το 1200 μ. Χ. 'Αργότερα άπόκτησε πολλές άποικίες, στην 'Αφρική και Νότιο 'Αμερική, και έγινε μεγάλο ναυτικό κράτος. Κατά τον 18ον αιώνα έχασε τις περισσότερες άποικίες της και ή δύναμή της έξέπεσε. Διατηρεί άκόμη τις άποικίες της στην 'Αφρική (*'Αγγόλα* και *Μοζαμβίκη*) και μερικά νησιά στον 'Ατλαντικό ώκεανό. 'Η Πορτογαλία έδωσε στον κόσμο και τους μεγάλους θαλασσοπόρους *Βάσκο δε Γάμα*, *Μαγγελάνο* κ. ά.

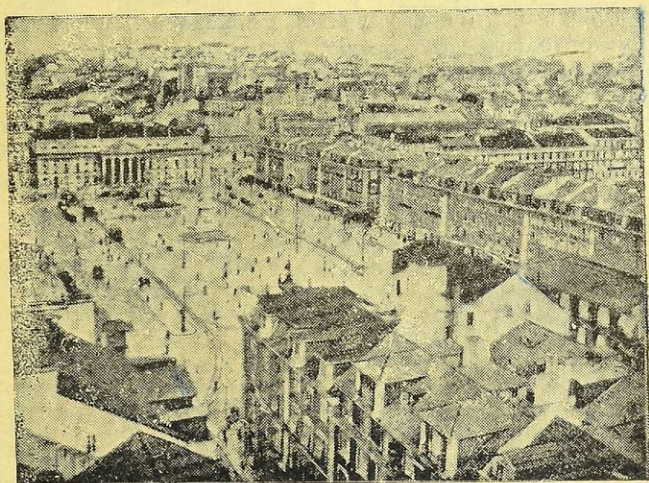

Τὴ Φυσικὴ Περιγραφή τὴν κάναμε ἐξετάζοντας στὴν ἀρχὴ δλόκληρη τὴν Ἰβηρικὴ Χερσόνησο. Καὶ ἡ Πορτογαλία εἶναι χώρα ὄρεινὴ, ἀλλὰ ἔχει κλίμα ὠκεάνειο, μὲ πολλὰ βροχές, γιατί βρίσκεται ἐκτεθειμένη στοὺς θαλασσινοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία δὲν εἶναι ὅσο ἔπρεπε ἀναπτυγμένη. Τὰ κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι τὰ κρασιά (περίφημο εἶναι τὸ κρασί τοῦ Ὀπόρτο), οἱ ἐλιές καὶ τὰ ἐσπεριδοειδή.

Καὶ ἡ κτηνοτροφία βρίσκεται καθυστερημένη. Τρέφουν βόδια, πρόβατα καὶ χοίρους.

Εἰκ. 28. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ: Τμῆμα τῆς Λισσαβώνας

Ἄλιεα. Στὰ παράλια τῆς χώρας συγκεντρώνονται πολλὰ ψάρια, κυρίως σαρδέλες, καὶ ἡ ἀλιεῖα γίνεται μὲ σύστημα καὶ ἀποφέρει ἔθνικὸ πλοῦτο.

Βιομηχανία—Ἐμπόριο. Ἡ βιομηχανία τῆς χώρας εἶναι ἀσήμαντη. Περιορίζεται στὴ βιομηχανία τῶν ψαριῶν (ἀλίπαστα), τῶν κρασιῶν καὶ τῶν ἐλαιουργικῶν εἰδῶν (οἶνοπνευματοποιία, σαπωνοποιία).

Τὸ ἐμπόριο δὲν εἶναι ἀναπτυγμένο καὶ οἱ εἰσαγωγές εἶναι τριπλάσιες τῶν ἐξαγωγῶν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας εἶναι ἀραιή. Ὑπάρχει μικρὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο καὶ πολὺ λίγοι αὐτοκινητόδρομοι.

Ἀπὸ τὴ Λισσαβώνα ἀρχίζει ἡ μεγαλύτερη σιδηροδρομικὴ ἀρτηρία

τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία διέρχεται ἀπὸ τὴ Μαδρίτη, τὸ Παρίσι, τὸ Βερολίνο, τὴ Μόσχα καὶ καταλήγει στὸ Βλαδιβαστόκ.

Πολιτικὴ περιγραφή

Ἔκταση—Πληθυσμός. Ἡ χώρα ἔχει ἔκταση 90.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸ 7.000.000 κατοίκους.

Λαὸς—Γλῶσσα—Θρησκεία. Οἱ Πορτογάλοι εἶναι Ἰσπανικῆς καταγωγῆς. Ἡ γλῶσσα τῶν ὁμοιάζει μὲ τὴν Ἰσπανικὴ. Εἶναι Χριστιανοὶ καθολικοί.

Πολίτευμα. Ἡ χώρα ἔχει πολίτευμα *δικτατορικόν*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ *Λισσαβόνα* (700.000 κάτ.), κτισμένη σὲ ὠραιότατο φυσικὸ λιμένα.

Ἡ περιοχή τῆς Λισσαβάνας εἶναι σεισμοπαθῆς. Τὸ 1775 ὀλόκληρη ἡ πόλη καταστράφηκε ἀπὸ σεισμό. Ἄλλες μεγάλες πόλεις εἶναι τὸ *Ἄντο*, τὸ μεγαλύτερο λιμάνι τῆς χώρας καὶ τὸ ἐσωτερικόν, ἡ *Κοϊμπρα*.

Ἀσκήσεις: 1) Ποιὰ εἶναι τὰ ζωιότερα προϊόντα τῆς νότιας Εὐρώπης; —2) Μὲ ποιὰς χώρες τῆς νότιας Εὐρώπης ἔχει ἡ χώρα μας τις περισσότερες ἐμπορικὰς συναλλαγὰς; —3) Ποιὰ εἶναι τὰ μεγαλύτερα λιμάνια τῆς Μεσογείου;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Ἡ Γαλλία

Εἰσαγωγή. Ἡ Γαλλία ὑπάρχει ὡς ἀνεξάρτητο κράτος ἀπὸ τὸ 850 μ. Χ. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν 1.100 χρόνων ἀνάπτυξε μεγάλη δύναμη καὶ ἔγινε ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ πολιτισμένα κράτη τῆς Εὐρώπης.

Θεωρεῖται ἡ χώρα τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας. Τis ἀρχὲς αὐτὲς τῖς διακήρυξε στὴ μεγάλη Γαλλικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1789.

Μὲ τοὺς δυὸ παγκόσμιους πολέμους ἔπαθε μεγάλες καταστροφές, γι' αὐτὸ ἡ χώρα σήμερα δὲν ἔχει τὴν παλιὰ τῆς δύναμη.

Ἡ Γαλλία διατηρεῖ ἀποικίες στὴν Ἀφρικὴ καὶ στὴν Ἀσία.

Φυσικὴ περιγραφή

Θέση—Ὅρια—Ἐκταση. Ἡ Γαλλία κατέχει τὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Ἰταλία, Ἑλβετία, Γερμανία, τὸ Λουξεμβούργο καὶ τὸ Βέλγιο. Πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ συνορεύει μὲ τὴν Ἰσπανία. Πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό.

Ἐχει ἔκταση 550.000 τ. χλμ. καὶ εἶναι τὸ δεύτερο σὲ ἔκταση κράτος τῆς Εὐρώπης μετὰ τὴ Ρωσία.

Ὅρη—Πεδιὰδες. Τὸ Γαλλικὸ ἔδαφος παρουσιάζει τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικό. Εἶναι χωριστὰ τὰ βουνὰ καὶ χωριστὰ τὰ πεδινὰ μέρη.

Τὸ ΝΑ. τμήμα εἶναι ὄρεινὸ καὶ τὸ ΒΔ. μιά ἀπέραντη πεδιάδα.

Τὰ σπουδαιότερα βουνὰ τῆς χώρας εἶναι οἱ *Γαλλικὲς Ἄλπεις* (δυτικὸ τμήμα τῶν Κεντρικῶν Ἄλπεων), στῖς ὁποῖες βρίσκεται ἡ ὑψηλότερη κορυφή τῶν Ἄλπεων, τὸ *Λευζὸν Ὄρος*, (4.800 μ.).

Παραφυάδα τῶν Ἄλπεων πρὸς Β. εἶναι τὸ βουνὸ *Ἰούφας* (1.700 μ.) καὶ βορειότερα τὰ *Βόσγια ὄρη* (1250 μ.).

Βορειότερα ἀπὸ τὰ Βόσγια ὄρη ἐκτείνονται οἱ χαμηλὲς λοφοσειρὲς τῶν Ἀρδενῶν (700 μ.), ποὺ σὲ πολλὰ σημεῖα σχηματίζουν τέλματα.

Στὸ κέντρο, πρὸς τὰ νότια τῆς Γαλλίας, ξαπλώνεται ἡ ὄγκωδέστερη ὄροσειρά, τὰ *Κεντρικὰ ὄρη* (1.900 μ.).

Στὸ ΝΔ. τμήμα ἐκτείνεται ἡ ὄροσειρὰ τῶν *Πυρηναίων* (3.400 μ.) φυσικὸ σύνορο μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας. Τὰ βουνὰ τῆς Γαλλίας σκεπάζονται μὲ πυκνὰ δάση ἀπὸ βαλανιδιὲς καὶ καστανιὲς στὰ χαμηλὰ

καί πεδκα καί ἔλατα στὰ ψηλότερα. Οἱ Ἄλπεις σκεπάζονται στὶς κορυφές διαρκῶς μὲ χιόνια.

Μὲ τὴ φυσικὴ αὐτὴ διάταξη τῶν βουνῶν διακρίνομε :

1) Πρὸς τὰ ΒΔ. τὴ *μεγάλῃ πεδιάδα τῆς Γαλλίας*.

2) Πρὸς Ν. τὴ μικρότερη *πεδιάδα τοῦ Ρῶν* (Ροδανοῦ), μεταξύ Κεντρικῶν ὀρέων καὶ Γαλλικῶν Ἄλπεων καὶ

3) Τὸ μεγάλο *ὄροπέδιο τῆς Λωρραίνης* μεταξύ Κεντρικῶν ὀρέων, Ἰούρα καὶ Βοσγιῶν.

Οἱ πεδιάδες τῆς Γαλλίας εἶναι εὐφορώτατες ἐκτὸς τῆς περιοχῆς μεταξύ *Πυρηναίων ὀρέων* καὶ ποταμοῦ *Γαρούνα*.

Ἡ παραλιακὴ αὐτὴ ἀκτὴ πρὸς τὸ *Βιοκαϊκὸ κόλπο* σκεπάζεται μὲ ἄμμο καὶ πολλὲς φορές οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι σχηματίζουν *θίνες*, τὶς ὁποῖες μεταφέρουν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Τὰ μέρη αὐτὰ οἱ Γάλλοι τὰ ὀνομάζουν *Δάνδεις*.

Ποταμοί. Ἡ Γαλλία ἔχει μεγάλους ποταμούς, πού ὅλοι πηγάζουν ἀπὸ τὸ δικό της ἔδαφος. Ὁ σπουδαιότερος ποταμὸς τῆς χώρας εἶναι :

Ὁ *Σηκουάνας*, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ ὄρη καὶ χύνεται στὸν κόλπο τῆς Χάβρης, στὴ Μάγχη. Παραπόταμοι τοῦ Σηκουάνα εἶναι ὁ *Μάργης* καὶ ὁ *Οὐάζ*.

Βορειότερα εἶναι ὁ *Μόσας* (Μεύσης), πού πηγάζει ἀπὸ τὰ Βόσγια καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ Βέλγιο καὶ τὴν Ὀλλανδία.

Στὸ κέντρο τῆς χώρας σχηματίζεται ὁ ποταμὸς *Λίγηρ*, ὁ μεγαλύτερος τῆς Γαλλίας, ὁ ὁποῖος συγκεντρώνει τὰ νερὰ τῶν Κεντρικῶν ὀρέων καὶ χύνεται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό.

Πρὸς Ν. τοῦ Λίγηρος ρεεὶ ὁ *Γαρούνας*, ὁ ὁποῖος ἔχει τὶς πηγές του στὰ Πυρηναῖα καὶ Κεντρικὰ ὄρη καὶ χύνεται στὸ Γασκωνικὸ κόλπο.

Στὴ Μεσόγειο χύνεται ὁ *Ροδανός*, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὶς Δυτικὰς Ἄλπεις.

Ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς Γαλλίας συνδέονται μὲ διώρυγες κι ἔτσι ἡ χώρα ἔχει τὴ *μεγαλύτερη ποταμοπλοῖα τῆς Εὐρώπης*. Ὁ Γαρούνας μὲ διώρυγα συνδέει τὴ Μεσόγειο μὲ τὸν Ἀτλαντικόν. Ὁ Λίγηρ συνδέεται μὲ τὸ Ροδανόν, καὶ ὁ Σηκουάνας συνδέεται μὲ τὸ Μόσα καὶ τὸ Ρῆνο.

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Οἱ Μεσογειακὲς ἀκτὲς εἶναι ὀμαλὲς καὶ σχηματίζουν τὸν κόλπο τοῦ *Λέοντος* καὶ τὰ θαυμάσια φυσικὰ λιμάνια τῆς *Μασσαλίας*, *Τουλῶνας* καὶ *Νίκαιας*.

Οἱ δυτικὲς ἀκτὲς εἶναι ἀβαθεῖς καὶ στὸ μεγάλο Βιοκαϊκὸ κόλπο σχηματίζονται δυὸ καλοὶ ὄρμοι, τοῦ *Μπορντιῶ* καὶ τῆς *Νάντης*.

Οἱ βόρειες ἀκτὲς σχηματίζουν περισσότερες κολπώσεις καὶ καλὰ λιμάνια, ὅπως τῆς *Βρέστης*, τοῦ *Χερβούργου*, τῆς *Χάβρης* καὶ τοῦ *Καλαί*.

Στὴ Γαλλία ὑπάγεται καὶ ἡ νῆσος *Κορσικὴ* (πατρίδα τοῦ Μ. Ναπολέοντα) στὴ Μεσόγειο θάλασσα, ἡ ὁποία εἶναι ὀρεινὴ καὶ τὸ μεγαλύτερον βουνὸ τῆς ἔχει ὕψος 2.700 μ.

Κλίμα. Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας χαρακτηρίζεται ὡς εὐκρατο,

γιατί ή χώρα απέχει έξ ίσου από τόν Ίσημερινό και τó Βόρειο Πόλο. Ειδικότερα τή Γαλλία μπορούμε νά τή διαιρέσωμε σέ τρεις ζώνες από άποψη κλίματος :

1) **Μεσογειακή ζώνη.** Τó τμήμα αυτό τής χώρας έχει μεσογειακό κλίμα, πολύ ήπιο τó χειμώνα και δροσερό τó καλοκαίρι. Στην περιοχή αυτή βρίσκεται ή περίφημη σ' όλο τόν κόσμο «*Κυανή Άκτή*», μέ κέντρο τή *Νίζαια*. Στά μέρη αυτά κατάφεύγουν τó χειμώνα οί πλούσιοι όλων τών χωρών τής Γης. Λέγεται Κυανή Άκτή, γιατί και τó χειμώνα ó ούρανός είναι καθαρός και ή θάλασσα ήρεμη και καταγάλανη.

Τó έσωτερικό τής πεδιάδας τού Ρών (Ροδανού) έχει κλίμα μάλλον ήπειρωτικό, γιατί περιβάλλεται από ψηλά βουνά. Οί περισσότερες βροχές στή μεσογειακή ζώνη πέφτουν άνοιξη και φθινόπωρο.

2) **Άτλαντική ζώνη.** Τó Ν. τμήμα έως τόν ποταμό Λίγηρα έχει χειμώνα ήπιο, αλλά καλοκαίρι θερμότατο. Τó Β. τμήμα και ή περιοχή τών Παρισίων έχει κλίμα καθαρώς *ώκεάνειο*, γιατί έδω φθάνουν οί θερμοί άνεμοί τού ρεύματος τού κόλπου τού Μεξικού. Τó υπόλοιπο τμήμα έχει κλίμα ύγρό και ήπιο, μέ πολλές βροχές, και τó χειμώνα ó ούρανός του είναι πάντα συννεφιασμένος.

3) **Ήπειρωτική ζώνη.** Ήπειρωτική ζώνη χαρακτηρίζεται τó έσωτερικό τής χώρας, στην όποία τó κλίμα είναι ήπειρωτικό (ψυχρός χειμώνας, θερμό καλοκαίρι) και μέ βροχές πολλές κατά τó χειμώνα.

Τó κλίμα χαρακτηρίζει και τή βλάστηση. Στο ΒΑ. τμήμα τής χώρας εύδοκιμεί τó σιτάρι, τó άμπέλι και τά φρούτα. Στο Β. τά λαχανικά και τά ζαχαρότευτλα. Άπό τó Λίγηρα και κάτω τά άμπέλια και τά σιτηρά, και στή Μεσογειακή ζώνη ή έλιά, τó άμπέλι και τά έσπεριδοειδή.

Οικονομική περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Τó πεδινό εύφορο έδαφος και τó εύκρατο κλίμα, βοήθησαν πολύ τήν ανάπτυξη τής γεωργίας. Ή καλλιέργεια τών άγρων γίνεται μέ μηχανικά μέσα και έπιστημονικούς τρόπους.

Τά κυριότερα προϊόντα τής χώρας είναι τó σιτάρι (δευτερη παραγωγή τής Εύρώπης) και τά κρασιά (πρώτη στην Εύρώπη). Τά κρασιά τής *Καμπανίας* είναι περίφημα στον κόσμο. Άλλα προϊόντα είναι οί πατάτες, τά ζαχαρότευτλα, τά λαχανικά και τά έσπεριδοειδή.

Ή κτηνοτροφία είναι άρκετά άναπτυγμένη και ή χώρα τρέφει βόδια, πρόβατα και χοίρους.

Άπό τά κτηνοτροφικά είδη τής γνωστότατο είναι τó τυρί *ροκφόρ*.

Και ή άλιεία είναι άναπτυγμένη και φέρνει άρκετό έθνικό πλούτο.

Όρυκτός πλούτος. Ή Γαλλία έχει σημαντικό όρυκτό πλούτο σέ γαιάνθρακα και σίδηρο. Τά άλλα όρυκτά βρίσκονται σέ μικρές ποσότητες και λείπει τελείως τó πετρέλαιο.

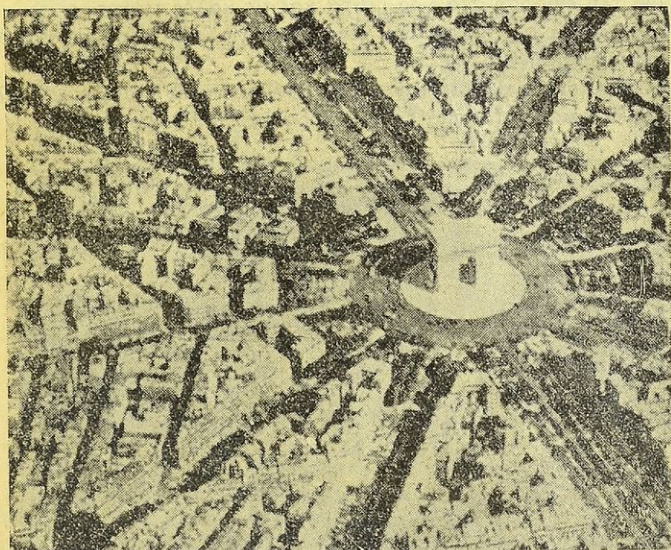
Βιομηχανία—Έμπόριο. Ή Γαλλία άνήκει στα βιομηχανικά κράτη

της Εύρώπης. Στην ανάπτυξη της βιομηχανίας βοήθησε η μεγάλη παραγωγή γαιάνθρακα και η δημιουργία ηλεκτρικής ενέργειας από τις ύδατοπτώσεις.

Οι σπουδαιότερες βιομηχανίες της Γαλλίας είναι η σιδηρουργία, η κλωστοϋφαντουργία, η μεταξουργία, η κεραμική και η βυρσοδεψία.

Μεγάλη ανάπτυξη έχει και η βιομηχανία ειδών πολυτελείας: Άρωματοποίτα, οινοπνευματοποίτα (ήδύποτα, κρασιά πολυτελείας), καταστάματα γυναικείας μόδας κ.τ.λ.

Εικ. 29. ΠΑΡΙΣΙ : Η «Πλατεία του Άστέρος» με τη θριαμβευτική άψίδα.

Το εμπόριο, έσωτερικό και έξωτερικό, είναι πολύ αναπτυγμένο και προπολεμικώς η Γαλλία είχε ισοζύγιο εισαγωγών και εξαγωγών.

Έξάγει βιομηχανικά είδη, μηχανές, αυτοκίνητα, είδη πολυτελείας (άρωματα, κοσμήματα, κρασιά) κτλ. Εισάγει πρώτες ύλες για τη βιομηχανία της, άποικιακά προϊόντα, ξυλεία, κ.τ.λ. Στην Ελλάδα εξάγει άλιευτικά προϊόντα, ύφασματα, φάρμακα, βιβλία κ.τ.λ. Από την Ελλάδα εισάγει καπνό, έλιες και λάδι, σταφίδα, σύκα κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Η Γαλλία έχει τέλειο σιδηροδρομικό δίκτυο (44.000 χλμ.), οδικό δίκτυο (150.000 χλμ.) και ποταμοπλοϊκό δίκτυο (10.000 χλμ.).

Η Γαλλία ήταν η πρώτη χώρα που άνοιξε διώρυγες μεταξύ των ποταμών της. Έχει μεγάλη άτμοπλοϊκή συγκοινωνία με το έξωτερικό και τις άποικίες της, και, τελευταία, και άεροπορική συγκοινωνία.

Γ. Κ. Μαυριά, Γεωγραφία της Εύρώπης

Πολιτική περιγραφή

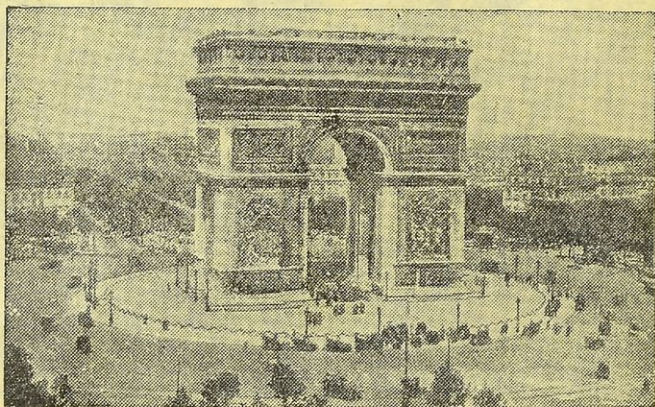
Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι 42.000.000 κάτοικοι. Χαρακτηριστικὴ στὴ Γαλλία εἶναι ἡ ἐλάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ἡ μόνη χώρα ποῦ δέχεται μετανάστες.

Λαὸς—Γλῶσσα—Θρησκεία. Ὁ Γαλλικὸς λαὸς εἶναι ἐντόπιος, ὁ ὁποῖος διασταυρώθηκε μὲ ἄλλους λαοὺς, κυρίως Ρωμαίους καὶ Φράγκους. Χαρακτηρίζεται ὡς λαὸς εὐφυῆς, φιλελεύθερος καὶ ἐργατικός. Ἔχει μεγάλη ἐπίδοσις στὰ γράμματα καὶ τὶς καλὰς τέχνες.

Ἡ γλῶσσα τοῦ ἡ Γαλλικὴ εἶναι ἀπὸ τὶς πιὸ πλούσιες καὶ διακρίνεται γιὰ τὴ σαφήνειά της.

Οἱ Γάλλοι εἶναι Χριστιανοὶ καὶ ἀνήκουν στὴν καθολικὴ Ἐκκλησία.

Πολίτευμα. Ἡ Γαλλία ἔχει κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία.

Εἰκ. 30. ΠΑΡΙΣΙ: Ἀψίδα Θριάμβου

Πόλεις. Ἡ πρωτεύουσα καὶ ἡ μεγαλύτερη πόλις τῆς Γαλλίας εἶναι τὸ Παρίσι (2.800.000 κάτ., χωρὶς προάστεια), ἡ ὠραιότερη πόλις τοῦ κόσμου καὶ διεθνὲς πνευματικὸ κέντρο. Εἶναι κτισμένη στὶς ὄχθες δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ποταμοῦ Σηκουάνα καὶ στὸ σύνολό της ἀποτελεῖ ἓνα καλλιτέχνημα.

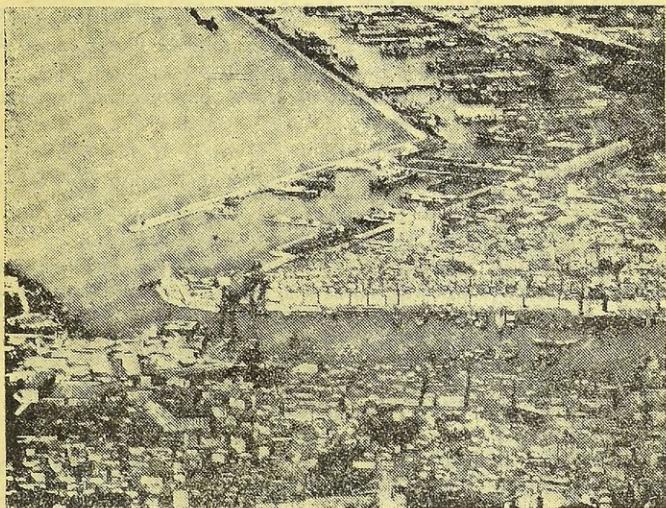
Ὅλα εἶναι καλοβαλμένα. Τὰ σπιτία, τὰ μέγαρα, οἱ δρόμοι, οἱ πλατεῖες, τὰ πάρκα, τὰ δημόσια κτίρια. Ἔχει θαυμάσια ἐμπορικὰ καταστήματα καὶ τὰ πλουσιώτερα μουσεῖα τοῦ κόσμου.

Κοντὰ στὸν Σηκουάνα ὑψώνεται ὁ θαυμάσιος Πύργος τοῦ Ἀϊφέλ (ὄλος σιδερένιος), ποῦ ἔχει 300 μ. ὕψος.

Σὲ λιγὴ ἀπόστασις ἀπὸ τὸ Παρίσι εἶναι οἱ Βερσαλλίαι, ὅπου τὰ πολυτελέστατα παλάτια τῶν παλαιῶν Γάλλων βασιλέων.

Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ *Μασσαλία* (800.000 κάτ.), ποὺ κτίστηκε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας τὸ 600 π. Χ. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος λιμένας τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Μεσογείου. Ἡ *Λυὼν* (600.000 κάτ.) κέντρο μεταξουργίας καὶ βυρσοδεψίας. Τὸ *Μπορντώ* (300.000 κάτ.), μὲ ὄρατο λιμάνι, κέντρο ἐξαγωγῆς

Εἰκ. 31. ΜΑΣΣΑΛΙΑ: Πανόραμα τοῦ λιμένα.

κρασιῶν. Τὸ *Χερβοῦργο*, πολεμικὸς ναύσταθμος, ἡ *Χάβρη*, λιμένας τῶν ὑπερωκεανείων γιὰ τὴν Ἀμερική. Ἡ *Βρέστη* στὴ Βρεττάνη, ἡ *Δίλλη* στὸ βόρειο τμήμα καὶ τὸ *Στρασβοῦργο* στὴν Ἀλσατία. Ἡ *Τουλούζη*, ἡ *Τουλιὼν* καὶ ἡ *Νίκαια*, ἡ μεγαλύτερη λουτρόπολις τῆς Γαλλίας στὴν *Κυανὴ Ἀκτή*.

2. Βέλγιο

Εἰσαγωγή. Τὸ Βέλγιο ἔγινε ἀνεξάρτητο κράτος τὸ 1830. Καὶ στοὺς δυὸ παγκόσμιους πολέμους ἔπαθε μεγάλες καταστροφές, ἀλλὰ χάρις στὸ πλούσιο ἔδαφος καὶ ὑπέδαφος τοῦ γρήγορα συνέρχεται.

Θέση—Ὅρια—Ἐκταση. Τὸ Βέλγιο βρίσκεται ΒΑ. τῆς Γαλλίας, βρέχεται ἀπὸ τὴ Μάγνη καὶ συνορεύει μὲ τὴν Ὁλλανδία καὶ πρὸς Ν. μὲ τὴ Γαλλία καὶ τὸ Λουξεμβούργο.

Ἔχει ἐκτάση 30.500 τετρ. χλμ. Δηλ. ὅση εἶναι ἡ δική μας Μακεδονία.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὅρη—Πεδιάδες—Ποταμοί. Τὸ Βέλγιο εἶναι σχεδὸν πεδινὴ χώρα.

Τὰ μόνα βουνά που ἔχει βρίσκονται στὸ νότιο τμήμα καὶ ἀποτελοῦν μέρος τῶν Ἀρδεννῶν.

Τὸ μεγαλύτερο ὕψος των εἶναι γύρω στὰ 400 μ. Τὸ ὑπόλοιπο πρὸς Β. τμήμα εἶναι πεδινὸ μὲ μικροὺς γηλόφους. Τὸ παράλιο τμήμα εἶναι πολὺ χαμηλὸ (20 μ. πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφ. τῆς θάλασσας) καὶ σὲ πολλὰ μέρη, στὸ αὐτὸ ἢ χαμηλότερο ἀπὸ τὴ θάλασσα ὕψος. Προστατεύεται ἀπὸ τὶς πλημμύρες τῆς θάλασσας ἀπὸ φυσικὲς ἀμμόδεις *θίνες* καὶ ἀπὸ τὸ φυτὸ (θάμνο) Ὀγιά, ποὺ φυτρώνει σὲ ἀμμόδη μέρη.

Τὰ πεδινὰ μέρη εἶναι εὐφορώτατα γιατί δέχονται προσχώσεις ἀπὸ τοὺς ποταμούς.

Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς χώρας εἶναι ὁ *Μόσας*, ὁ ὁποῖος ἔρχεται ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ ἔδαφος καὶ κατόπιν προχωρεῖ πρὸς τὴν Ὀλλανδία.

Ἄλλος ποταμὸς εἶναι ὁ *Σκάλδος*. Καὶ οἱ δυὸ αὐτοὶ ποταμοὶ ρέουν ἤρεμα, εἶναι πλωτοὶ καὶ συγκοινωνοῦν μὲ διώρυγες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας στὰ παράλια εἶναι *ὠκεάνειο* καὶ πολὺ ὑγρὸ. Στὸ νότιο μέρος πρὸς τὶς Ἀρδένες εἶναι *ἠπειρωτικὸ* καὶ τὸ χειμῶνα πέφτουν πολλὰ χιόνια.

Οἱ βροχὲς στὸ Βέλγιο εἶναι λιγώτερες τῆς Γαλλίας.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη, γιατί τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι εὐφορώτατο.

Παράγει δημητριακὰ σὲ μεγάλες ποσότητες, βρώμη, σίκαλη, σιτᾶρι καὶ κριθᾶρι. Ἀκόμη πατάτες καὶ βιομηχανικὰ φυτὰ, ζαχαρότευτλα, λυκίσκο (φυτὸ ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν παρασκευὴ τῆς μπύρας), λινάρι καὶ καννάβι.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ καλλιεργήσιμη ἔκταση εἶναι μικρὴ, τὰ προϊόντα της δὲν φθάνουν γιὰ τὴ διατροφή τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐπίσης ἀναπτυγμένη. Τρέφουν κυρίως βόδια καὶ ἀγελάδες γιὰ τὴν παραγωγή κρέατος καὶ γαλακτοκομικῶν εἰδῶν.

Ὄρυκτός πλοῦτος. Ἡ χώρα ἔχει πλούσια κοιτάσματα γαιάνθρακα, σιδήρου καὶ ψευδαργύρου (σίγγου). Ἀνεξάντλητα θεωροῦνται τὰ γαιάνθρακωρυχεῖα.

Βιομηχανία—Ἐμπόριο. Τὸ Βέλγιο, χάρι στον ἄφθονο γαιάνθρακα καὶ τὸ σίδηρο, εἶναι ὀλόκληρο μὲ βιομηχανικὴ περιοχὴ.

Οἱ μεγαλύτερες βιομηχανίες της εἶναι ἡ *μεταλλουργία* (χυτοσίδηρος καὶ χάλυβας), ἡ κλωστοϋφαντουργία, ἡ μεταξουργία καὶ πολλὲς ἄλλες βιομηχανίες.

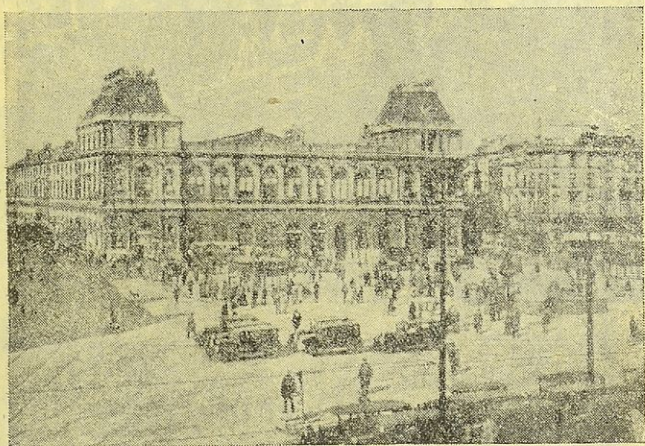
Τὸ ἐμπόριο εἶναι ἀναπτυγμένο. Τὸ Βέλγιο εἰσάγει δημητριακὰ, εἶδη διατροφῆς καὶ πρῶτες ὕλες. Ἐξάγει γαιάνθρακα, κατεργασμένο σίδηρο καὶ διάφορα ἄλλα βιομηχανικὰ εἶδη. Οἱ ἐξαγωγές εἶναι περισσότερες τῶν εἰσαγωγῶν.

Στην Ἑλλάδα ἐξάγει μηχανές, φάρμακα, γυαλικά, χρώματα κ.τ.λ.
Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνὸν, κρασί, σταφίδα, μάρμαρα κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Τὸ Βέλγιο ἔχει τὸ πυκνότερο σιδηροδρομικὸ δίκτυο τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου (10.000 χλμ.). Ἀκόμη ἔχει τέλειο ὁδικὸ δίκτυο καὶ ἀναπτυγμένη ποταμοπλοία, γιὰτὶ οἱ ποταμοὶ τοῦ συνδέονται μὲ διώρυγες.

Οἱ λιμένες τῆς Ἀμβέρσας καὶ τῆς Ὀστάνδης εἶναι μεγάλοι διαμετακομιστικοὶ λιμένες τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.

Εἰκ. 32. ΒΡΥΞΕΛΛΑΙ: Ὁ Σιδηροδρομικὸς Σταθμὸς τοῦ Βορρᾶ

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμός. Τὸ Βέλγιο ἔχει 9.000.000 κατοίκους. Εἶναι τὸ πρὸ πυκνοκατοικημένο μέρος τῆς Εὐρώπης.

Λαὸς—Γλῶσσα—Θρησκεία. Οἱ Βέλγοι διαιροῦνται σὲ δύο φυλές: τοὺς Φλαμανδούς καὶ Οὐαλλόνους. Οἱ πρῶτοι ὁμιλοῦν Φλαμανδικὰ καὶ οἱ δεῦτεροι Γαλλικὰ. Ἡ ἐπίσημη γλῶσσα εἶναι ἡ Γαλλικὴ, ἀλλὰ διδάσκεται καὶ ἡ Φλαμανδική.

Οἱ περισσότεροι Βέλγοι εἶναι Χριστιανοὶ καθολικοί.

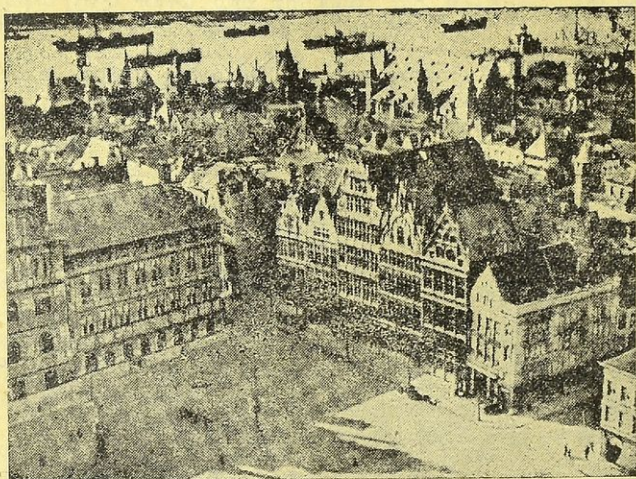
Πολίτευμα. *Συνταγματικὴ Βασιλεία.*

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι οἱ *Βρυξέλλες* (800.000 κάτ.), πόλη μὲ Γαλλικὸν χαρακτήρα.

Εἶναι τὸ οικονομικὸ καὶ πνευματικὸ κέντρο τοῦ Βελγίου. Περιφέρημο εἶναι τὸ Δημοτικὸ μέγαρό του.

*Άλλες μεγάλες πόλεις είναι ή *Αμβέρσα* (275.000 κάτ.), το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας, ή *Γάνδη* (170.000 κάτ.), ή *Λιέγη* (160.000 κάτ.), ή *Οστανδη* κ.τ.λ.

Εικ. 33. ΑΜΒΕΡΣΑ : Το λιμάνι είναι πάντα γεμάτο από ξένα καράβια.

3. Όλλανδία

Εισαγωγή. Η Όλλανδία λέγεται και «*Κάτω χώρα*», γιατί το μισό έδαφός της είναι χαμηλότερο από την επιφάνεια της θάλασσας. Είναι παλαιό κράτος με πολλές άποικίες (Όλλανδικές Ίνδιες), αλλά σήμερα δεν έχει τη δύναμη, που είχε άλλοτε.

Θέση—Όρια—Έκταση. Η Όλλανδία βρίσκεται προς Β. του Βελγίου. Συνορεύει προς Α. με τη Γερμανία, προς Ν. με το Βέλγιο και προς Δ. και προς Β. βρέχεται από τη Βόρειο θάλασσα.

Έχει έκταση 34.000 τετρ. χλμ.

Φυσική περιγραφή

Όρη—Πεδιάδες. Ολόκληρη ή χώρα είναι μια πεδιάδα, στην οποία υπάρχει μόνο ένας λόφος 320 μέτρων.

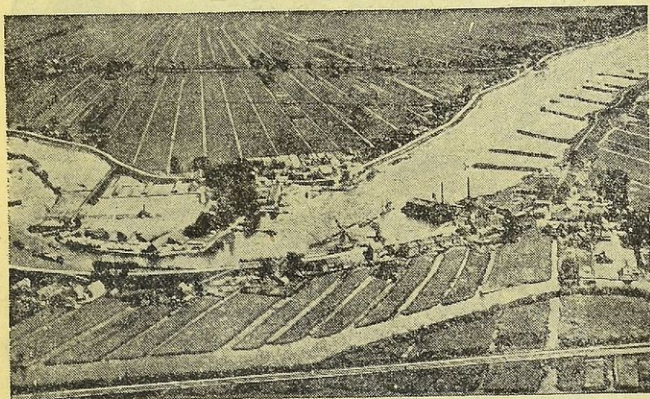
Το χαρακτηριστικό της χώρας, είναι, ότι το 1/4 του έδαφους της προς τη θάλασσα βρίσκεται 5 μ. κάτω από την επιφάνειά της. Οι πεδιάδες αυτές της Όλλανδίας είναι εύφορώτατες γιατί σχηματίστηκαν από προσχώσεις των ποταμών *Μόσα* και *Ρήνου*.

Ποταμοί. Στά παράλια της 'Ολλανδίας (Βόρειος θάλασσα) χύνονται οι ποταμοί *Μόσας* και *Ρήνος*. Ο *Μόσας* ξεκινάει από τὰ Γαλλικά Βόσγια ὄρη, διαρρέει τὸ Βέλγιο καὶ ἔπειτα εἰσέρχεται στὴν 'Ολλανδία.

Ὁ *Ρήνος* εἶναι μεγάλος ποταμὸς τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης. Πηγάζει ἀπὸ τὶς 'Ἐλβετικὲς Ἄλπεις, διαρρέει τὴ Γερμανία καὶ τὴν 'Ολλανδία καὶ χύνεται στὴ Βόρειο θάλασσα. Καὶ οἱ δυὸ αὐτοὶ ποταμοὶ κατακλύζουν συχνὰ τὶς παρακείμενες πεδινὲς ἐκτάσεις.

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Εἶπαμε παραπάνω, ὅτι τὸ 1¼ τῆς 'Ολλανδικῆς πεδιάδας εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Naί, ἀλλὰ οἱ πεδιάδες αὐτὲς σήμερα, γιὰ νὰ μὴν κατακλύζονται ἀπὸ τὴ θάλασσα, προφυλλάσσονται ἀπὸ τεράστια φράγματα, ποὺ τὰ κατασκεύασαν οἱ ἄνθρωποι μὲ πολὺ μόχθο.

Εἰκ. 34. Ὑδροφράκτης στὴν 'Ολλανδία (Πόλδερ).

Εἶναι παράξενη καὶ περίεργη ἡ ἱστορία τῶν 'Ολλανδικῶν ἀκτῶν. Τὰ παλιὰ χρόνια τὰ παράλια, ἀλλὰ καὶ μεγάλο μέρος τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἦταν ἀμμόδης ἐκταση, ποὺ ἐσχημάτιζε *θίνες*.

Σιγά-σιγά ὅμως ἡ μηχανικὴ ἐνέργεια τῶν νερῶν τῆς θάλασσας παρέσυρε ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ἄμμου καὶ σχημάτισε γύρω στὴν 'Ολλανδία πολλὰ νησάκια καὶ πολλές κολπώσεις,

Κατὰ τὸ 1200—1300 μ. Χ. ἡ θάλασσα κατέκλυσε καὶ τὸν πεδινὸ χῶρο, ποὺ σήμερα λέγεται κόλπος τοῦ *Ζοϊντεροζέ*.

Κατὰ τὸ 1421, σὲ μιὰ μεγάλη τρικυμιά, ἡ θάλασσα προχώρησε τόσο βαθειὰ στὴ χώρα, ποὺ κατέστρεψε 72 χωριά κι ἔπνιξε 100.000 ἄνθρώπους.

Ἀπὸ τότε οἱ 'Ολλανδοὶ ἄρχισαν νὰ κάνουν φράγματα γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὸ φοβερὸ κίνδυνο.

Στὸ χαμηλότερο μέρος, στὴν περιοχὴ τοῦ *Χέλντερ*, κατασκεύασαν

ένα φράγμα από γρανίτη, 10 χιλιομέτρων και στα περισσότερα μέρη έχουν κατασκευάσει φράγματα.

Ἐπειδὴ ὅμως βρέχει τακτικά καὶ οἱ ποταμοὶ πλημμυρίζουν τὴ χώρα, ἔχουν ἀφήσει στὰ φράγματα πόρτες, ποὺ τὶς λένε *πόλντεο* καί, ὅταν ἡ θάλασσα ἔχει ἄμπωτη (κάθε 6 ὥρες) ἀνοίγουν τὰ *πόλντεο* καὶ φεύγουν τὰ νερά. Ὅταν ἀρχίζει ἡ παλίρροια κλείνουν.

Ἀκόμη τὶς ὄχθες τῶν ποταμῶν, κοντὰ στὴ θάλασσα, τὶς ἔχουν ὑψώσει 6—10 μ. γιὰ νὰ μὴν εἰσέρχεται ἀπ' ἐκεῖ ἡ θάλασσα στὶς πεδιάδες.

Εἰκ. 35. ΟΛΛΑΝΔΙΑ: Κῆποι καὶ θερμοκήπια στὴ Χάγη.

Ὁ ἀγῶνας τῶν Ὁλλανδῶν μὲ τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο εἶναι ἀδιάκοπος. Ὁλόκληρη μηχανικὴ ὑπηρεσία ἔχει τὸ κράτος, γιὰ νὰ προσέχῃ καὶ ἐπιδιορθῶνῃ τὰ φράγματα. Γι' αὐτὸ δίκαια λένε, πῶς οἱ Ὁλλανδοὶ κατασκεύασαν τὸν τόπο ποὺ ζοῦν.

Τώρα οἱ Ὁλλανδοὶ ἐργάζονται γιὰ νὰ ἀποξηράνουν ὀλόκληρο τὸν μεγάλο κόλπο *Ζοϊντερζέ*.

Κλίμα Ἡ Ὁλλανδία ἔχει *ὠκεάνειο κλίμα*. Τὸ χειμῶνα ἡ θερμοκρασία εἶναι μέτρια καὶ δὲν κάνει ποτὲ παγωνιές. Οἱ περισσότερες ἡμέρες τὸ χρόνο εἶναι βροχερές.

Οἱ παράλιες ἀμμόωδεις ἐκτάσεις εἶναι γεμάτες σπάρτα καὶ ρεῖκια. Τὰ ὑπόλοιπα μέρη εἶναι γεμάτα ἄνθη, ὄπωροφόρα δέντρα καὶ χλοερὰ λιβάδια.

Οικονομική περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Οί 'Ολλανδοί είναι θαυμάσιοι γεωργοί και καλλιεργούν τή γή με τὰ τελειότερα μέσα.

Δέν παράγουν μεγάλες ποσότητες προϊόντων, γιατί ή χώρα των εἶναι μικρή σέ ἔκταση. Ὅμως τὰ προϊόντα των εἶναι ἔξοχα σέ ποιότητα.

Εἰκ. 36. ΟΛΛΑΝΔΙΑ : Ἀνθόνες στή περίχωρα τῆς πόλεως Χάρλεμ.

Παράγει δημητριακά (σιτάρι, βρώμη, σίκαλη), πατάτες καί ζαχαρότευτα, πολλά λαχανικά κι ἐκλεκτά φρούτα. Ἀκόμη καλλιεργούν σέ μεγάλη ἔκταση ἄνηθ. Οἱ ἐκλεκτοί σπόροι τῶν Ὀλλανδικῶν ἀνθῶν πωλοῦνται σ' ὀλόκληρο τόν κόσμο.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι σέ ἀφάνταστο βαθμό ἀναπτυγμένη. Σέ τοῦτο βοηθεῖ τὸ ἥπιο καί ὑγρὸ κλίμα τῆς χώρας, πού κάμνει τὰ λιβάδια τῆς νά ἔχουν πάντοτε χλόη.

Περιποιῦνται πολὺ τὰ ζῶα καί οἱ Ὀλλανδικοὶ σταῦλοι εἶναι οἱ καθαρότεροι τοῦ κόσμου. Τρέφουν ἐκλεκτὲς ποικιλίες ἀγελάδων καί ἀπὸ τὸ γάλα των κατασκευάζουν τὸ συμπυκνωμένο σέ κουτιά γάλα, βούτυρο καί θαυμάσιο τυρί.

Ἄλιεα. Μία μεγάλη πλουτοπαραγωγικὴ πηγή, γιὰ τοὺς Ὀλλανδούς, εἶναι ἡ ἄλιεα. Στὴ *Βόρειο θάλασσα* ψαρεύουν σέ μεγάλες ποσότητες ρέγγες καί σολωμούς, πού στέλνουν σ' ὅλα τὰ μέρη.

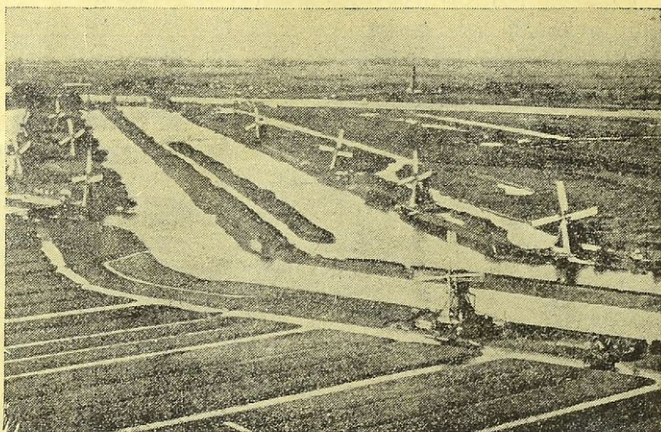
Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ μόνο ὄρυκτό, πού βρίσκεται ἄφθονο στὴ χώρα, εἶναι ὁ γαιάνθρακας.

Βιομηχανία—Ἐμπόριο. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἀναπτυγμένη βιομηχανία κατεργασίας ἀγροτικῶν, κτηνοτροφικῶν καί ἀποικιακῶν προϊόντων.

Κατασκευάζει συμπυκνωμένα γάλατα και τυριά από τὰ δικά της προϊόντα, και έπεξεργάζεται τὸ ζαχαροκάλαμο, τὸ κινίνο, τὸ ρύζι, τὴ σοκολάτα και ἄλλα εἶδη, πού μεταφέρει ἀπὸ τὶς ἀποικίες της.

Ἰδιαίτερη και μοναδική στὸν κόσμον εἶναι ἡ βιομηχανία τῆς κατεργασίας διαμαντιῶν.

Εἰκ. 37. ΟΛΛΑΝΔΙΑ: Διώρυγες και «πόλδερες» στὴ Χάγη.

Ἡ Ὁλλανδία ἔχει και ἀξιόλογα ναυπηγεῖα.

Ἐχει σπουδαῖο εἰσαγωγικὸ και ἐξαγωγικὸ ἐμπόριο. Εἰσάγει βιομηχανικά εἶδη (ὕφασματα, χάλυβα), πρῶτες ὕλες (πετρέλαια, ξυλεία) και δημητριακά.

Ἐξάγει εἶδη γαλακτοκομίας, ἐκλεκτὸ χαρτί, κατεργασμένα μέταλλα (χάλυβα, κασίτερο), σπόρους ἀνθῶν και ψάρια (ρέγγες και σολωμούς).

Στὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κτηνοτροφικά προϊόντα, ἀποικιακά εἶδη (ζάχαρη, κινίνο, τσάι) κ.τ.λ. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνὸ, κρασί, σταφίδα κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Ἐχει καλὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο (4.000 χλμ.) και θαυμάσιους αὐτοκινητοδρόμους. Ἐχει μεγάλο ἐμπορικὸ στόλο και τὰ λιμάνια της ἔχουν μεγάλη κίνηση. Ὁ λιμένας τοῦ *Ρότερνταμ* προπολεμικῶς ἔρχοταν *δεύτερος* σὲ ἐμπορικὴ κίνηση στὴν Εὐρώπη, μετὰ τὸ Λονδίνο.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμός. Ἡ Ὁλλανδία ἔχει 9.000.000 κατοίκους, και εἶναι τὸ δεύτερο πυκνοκατοικημένο μέρος τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸ Βέλγιο.

Λαός—Γλώσσα—Θρησκεία. Οί 'Ολλανδοί ἀνήκουν στή βόρειο γερμανική φυλή.

Ἡ γλώσσα τους προέρχεται ἀπό τή Γερμανική, ἀλλά διαφέρει κατὰ τήν προφορά.

Ἀπό ἄποψη θρησκείας οἱ περισσότεροι εἶναι *διαμαρτυρόμενοι* καί οἱ λιγώτεροι *καθολικοί*.

Πολίτευμα. Τό πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι *Συνταγματική Βασιλεία*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ *Χάγη* (500.000 κάτ.), πού εἶναι καί ἔδρα τοῦ *Λιθηνοῦς Δικαστηρίου*. Τό *Ἄμστερνταμ* (800.000 κάτ.), ἡ μεγαλύτερη πόλη τῆς χώρας, μεγάλο λιμάνι καί βιομηχανικό κέντρο.

Τό *Ἄμστερνταμ* ἔχει τὰ καλύτερα ἐργαστήρια κατεργασίας διαμαντιῶν καί ἄλλων πολυτιμῶν λίθων. Τό *Ρόττερνταμ* (600.000 κάτ.), μέγας λιμένας εἰσαγωγικοῦ καί ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Προπολεμικῶς τό *Ρόττερνταμ* μαζί μέ τήν *Ἀμβέρσα* τοῦ Βελγίου καί τό *Ἀμβούργο* τῆς Γερμανίας ἦταν τὰ μεγαλύτερα λιμάνια τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης,

ἄλλες πόλεις εἶναι τό *Χάρολεμ*, ἡ πόλη τῶν ἀνθέων, τό *Ἄιντχόφεν*, ὅπου τὰ τεράστια ἐργοστάσια ραδιοφῶνων *Φίλιπς*, τό *Λέυντεν*, μέ περίφημο παλιό πανεπιστήμιο κ.τ.λ.

4. Λουξεμβούργο

Λουξεμβούργο λέγεται ἡ μικρή χώρα ἀνάμεσα στή Γαλλία, Βέλγιο καί Γερμανία. Ἐχει ἔκταση 2.400 τ. χλμ. καί πληθυσμό 360.000 κατοίκους. Τό Λουξεμβούργο εἶναι ἐλεύθερο κράτος ἀπό τό 1867. Οἱ κάτοικοι του εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς, ἀλλά ὀμιλοῦν γαλλικά καί εἶναι Χριστιανοί καθολικοί. Πρωτεύουσα εἶναι τό Λουξεμβούργο (60.000 κάτ). Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μέ τή γεωργία καί τή μεταλλουργία, γιατί ἡ χώρα των ἔχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου.

5. Μεγάλη Βρετανία (Ἄγγλία)

Εἰσαγωγή. Τά δυό μεγάλα νησιά, ἡ *Μεγάλη Βρετανία* καί ἡ *Ἰρλανδία*, ἀποτελοῦν τό Βρετανικό κράτος, πού κοινῶς λέγεται *Ἄγγλια*.

Ἀπό τό 1066, πού κατακτῆθηκε γιά τελευταία φορά ἡ Ἄγγλια ἀπό 60 χιλιάδες *Νορμανδοῦς* καί τοὺς ὁποίους ἀφομοίωσε, ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητο κράτος.

Μέσα στά χίλια αὐτὰ χρόνια κατάρθωσε νά γίνη ἡ μεγαλύτερη αὐτοκρατορία τοῦ κόσμου καί νά ἐξουσιάζη περίπου 500.000.000 ἀνθρώπων, πού βρίσκονται στά νησιά τῆς καί στίς ἀπέραντες ἀποικίες τῆς.

Τά τελευταία 200 χρόνια ἦταν ἡ μεγαλύτερη οικονομική καί ναυτική δύναμη τοῦ κόσμου. Μετά τό Β' Παγκόσμιο πόλεμο ἡ δύναμή τῆς μίκρυνε καί τήν ἡγεμονία τοῦ κόσμου τήν πήρε ἡ Ἄμερική.

Θέση—Όρια—Έκταση. Οί Βρεττανικές νήσοι βρίσκονται στο ΒΔ. τμήμα τής Εύρώπης. Βρέχονται γύρω από τή Βόρειο θάλασσα, τόν 'Ατλαντικό ώκεανό, τή Μάγχη και τόν πορθμό του Καλαί.

Οί Βρεττανικές νήσοι έχουν έκταση 312.000 τετρ. χλμ. 'Από αυτές 230.000 τετρ. χλμ. είναι ή μεγάλη Βρεττανία, και 82.000 τετρ. χλμ. ή 'Ιρλανδία, τής οποίας τó βόρειο τμήμα ανήκει στον 'Αγγλία.

'Ετσι ή 'Αγγλία έχει έκταση 240.000 τετρ. χλμ. και ή 'Ιρλανδία 72.000 τετρ. χλμ.

Θά έξετάσωμε μαζί τις Βρεττανικές νήσους, γιατί, αν και ή 'Ιρλανδία είναι άνεξάρτητη κτήση, αποτελεί σχεδόν μιá ένότητα γεωγραφική, πολιτική και κυρίως οικονομική με τήν 'Αγγλία.

Φυσική περιγραφή

Όρη—Πεδιάδες. 'Η Μεγάλη Βρεττανία δέν έχει μεγάλα και ύψηλά βουνά, όπως άλλες χώρες τής Εύρώπης. Χωρίζεται μορφολογικά σε τρία τμήματα. Στο βόρειο, που όνομάζεται *Σκωτία*, στο νοτιοδυτικό, *Ουαλία* και στο νοτιοανατολικό, *'Αγγλία*.

Στή Σκωτία υπάρχουν τά μεγαλύτερα και ύψηλότερα βουνά, τά *Γκαμπιανά* (1350 μ.). Τά βουνά αυτά διακόπτονται στο μέσο και σχηματίζουν μιá παγετογενή κοιλάδα, που αποτελείται από συνεχόμενες μικρές λίμνες.

Νοτιώτερα εκτείνοντα τά *Πέννινα*, τά όποια δέ φθάνουν τά 1000 μ. Στήν Ουαλλία εκτείνονται τά *Καμβοιανά όρη* (1.100 μ.), τά όποια είναι απότομα και απόκρημα.

'Ανάμεσα στα Γκαμπιανά και Πέννινα όρη σχηματίζεται μιá εύφορη πεδιάδα, ή μοναδική τής Σκωτίας. 'Η ΝΑ. περιοχή τής 'Αγγλίας είναι όλόκληρη μιá εύφορώτατη πεδιάδα, κατάφυτη από δένδρα και χλόη.

'Η 'Ιρλανδία είναι σχεδόν όλόκληρη μιá πεδιάδα, που προς Β. και Ν. διακόπτεται από μικρά βουνά, που δέ φθάνουν τά 1000 μ. ύψος.

Ποταμοί. Στή Μεγάλη Βρεττανία σχηματίζονται πολλοί ποταμοί, από τους όποιους μεγαλύτερος είναι ό *Τάμεσης*, που διασχίζει τήν πεδιάδα του Λονδίνου και χύνεται στη θάλασσα του Καλαί. 'Εχει μήκος 334 χιλιόμετρα.

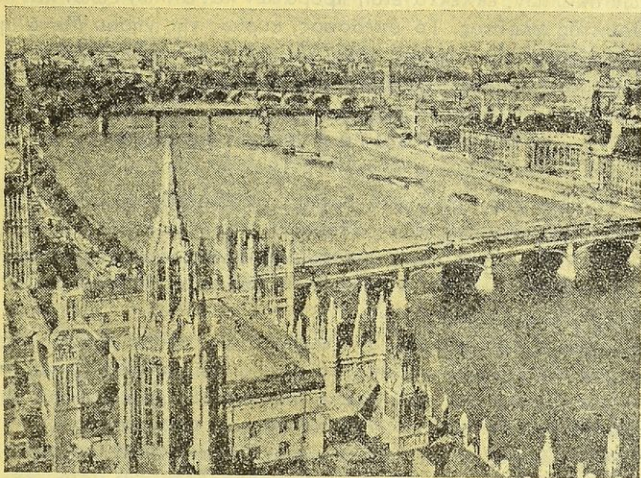
Ό μεγαλύτερος ποταμός τής 'Ιρλανδίας είναι ό *Σάννον*, που χύνεται στον 'Ατλαντικό ώκεανό.

Διαμόρφωση των άκτών. Γενικώς οί άκτες των Βρεττανικών νήσων παρουσιάζονται πολύ διακεκομμένες. Τις περισσότερες βαθειές κοιλώσεις τις παρουσιάζουν τά παράλια και των δυο νήσων πρό τó Δ. μέρος.

'Ετσι αποδειχεται για μιá ακόμη φορά ή μεγάλη μηχανική ενέργεια του νερού. Οί ανατολικές άκτες είναι περισσότερο όμαλές και χαμηλές.

Ἄκομη, πρὸς Β. τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ ΒΔ., πρὸς τὸν Βόρειο πορθμὸ, ὑπάρχουν πλῆθος μικρῆς νησίδες, ποὺ ἀσφαλῶς ἄλλοτε θὰ ἀποτελοῦσαν ἓνα σύνολο μετὰ τὴ μεγάλη νῆσο.

Εἰκ. 38. ΑΓΓΛΙΑ: Τμήμα τοῦ Λονδίνου μετὰ τὸν ποταμὸ Τάμεση

Πορθμοί. Ἡ Μεγάλη Βρετανία χωρίζεται ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη Εὐρώπη μετὰ τὸν πορθμὸ τοῦ *Καλαί*. Τὸ βάθος τοῦ πορθμοῦ αὐτοῦ στὸ βαθύτερο σημεῖο εἶναι 200 μ. καὶ στὸ στενότερο σημεῖο (*Καλαί-Ντόβερ* 34 χλμ.) 34 μ.

Αὐτὸ ἀποδείχνει ὅτι ἄλλοτε ἡ Μεγάλη Βρετανία ἀποτελοῦσε τμήμα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου. Ἄκομη ἄλλη ἀπόδειξη εἶναι, ὅτι ἡ πεδιάδα τοῦ Λονδίνου καὶ ἡ ἀπέναντι Γαλλικὴ πεδιάδα ἔχουν ὅμοια γεωλογικὴ κατασκευή.

Ἄλλος μεγάλος πορθμὸς εἶναι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, μεταξὺ τῶν δύο μεγάλων νήσων.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν Βρετανικῶν νήσων εἶναι ὠκεάνειο. Ἡ θερμοκρασία δὲν ἔχει μεγάλες διακυμάνσεις. Ὁ χειμώνας εἶναι ἥπιος καὶ τὸ καλοκαίρι δροσερό. Βροχῆς πέφτουν ἀφθονες κυρίως στὰ ΝΔ. μέρη.

Τὸ χειμῶνα ἐπικρατεῖ μεγάλη νέφωση καὶ πολλῆς φορῆς στὸ Λονδίνο, ἡ νέφωση εἶναι τόσο χαμηλὴ καὶ πυκνὴ, ποὺ σταματᾷ καὶ ἡ κυκλοφορία γιὰ ὠρισμένες ὥρες.

Ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ τοῦ κλίματος τῆς Ἀγγλίας εἶναι τὸ μεγάλο θερμὸ ρεῦμα τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ, τὸ περίφημο *Γκὸλφ-στροῦμ*.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Τὰ φυτὰ καὶ δέντρα τῆς Μεγάλης Βρετανίας δε διαφέρουν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης. Τὰ ζῶα ὅμως τὰ κατοικίδια, γιὰ τὸ λόγο

των έπιμελημένων διασταυρώσεων που έκαμαν, παρουσιάζονται έκλεπτυσμένα και στις καλύτερες ράτσες.

Δημιούργησαν καλά άλογα για ίπποδρομίες, εξαιρετικές ράτσες κτηνικών σκυλιών, έκλεκτά είδη προβάτων και άλλων ζώων και πουλιών.

Όρυκτός πλούτος. Το ύπεδαφος, κυρίως της νήσου Μεγάλης Βρετανίας, έχει τεράστιο όρυκτο πλούτο, σε γαιάνθρακα, σίδηρο, χαλκό, κασίτερο, μόλυβδο και ψευδάργυρο.

Οικονομική περιγραφή

Η Άγγλία χάρη στο γαιάνθρακα, τα πλούσια όρυκτά του έδάφους της και τις πρώτες ύλες των άποικιών της, ανάπτυξε πρωύτερα από όλα τα κράτη, τη μεγαλύτερη οικονομική δράση και άπόχτησε την παγκόσμια ηγετική οικονομική θέση. Μόνο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο την ξεπέρασε η Άμερική.

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Η γεωργία, αν και το έδαφος της χώρας είναι εύφορο, δεν αποτελεί σπουδαίο οικονομικό πλούτο για τη χώρα, Παράγει δημητριακά (σιτάρι, βρώμη και κριθάρι, σίκαλη για την κατασκευή του έθνικου ποτού των, του *ούϊσκι*), και πατάτες.

Η κτηνοτροφία είναι περισσότερο αναπτυγμένη για δυό λόγους: α) Γιατί η χώρα διαθέτει μεγάλα χλοορά λιβάδια σε κάθε έποχή. Και β) γιατί η άπόδοση της κτηνοτροφίας είναι μεγαλύτερη και έπικερδέστερη της γεωργίας.

Άκόμη η κτηνοτροφία γίνεται με σύστημα και μέθοδο, ώστε να παράγει ζώα και ποιοτικά καλύτερα.

Με τις διάφορες διασταυρώσεις ζώων πέτυχαν θαυμάσιες ράτσες άλογα, βόδια, πρόβατα, χοίρους και κότες.

Η Άγγλική κτηνοτροφία μόνο με την Όλλανδική και Έλβετική μπορεί να συγκριθί. Όμως για το μεγάλο πληθυσμό της χώρας δεν είναι άρκετή.

Δασικό πλούτο δεν έχει η χώρα και όλη την ξυλεία την εισάγει απ' έξω.

Άλιεία. Μεγάλο έθνικό εισόδημα φέρνει η άλιεία, η όποία γίνεται από όλόκληρους άλιευτικούς στόλους.

Το ψάρεμα γίνεται στη Βόρειο θάλασσα, όπου υπάρχουν άφθονα ψάρια, ρέγγες, σολωμοί και βακαλαίοι.

Στη βόρειο θάλασσα συγκεντρώνεται το ψάρι γιατί η θάλασσα είναι άβαθής (10-20-50-100 μέτρα).

Όρυκτός πλούτος. Η έκμετάλλευση του όρυκτου πλούτου γίνεται έντατικώς. Η μεγαλύτερη άπόδοση είναι του γαιάνθρακα με 300 έκατομ. τόνους το χρόνο. Πρώτη η Άμερική, με 650 έκατ. τόνους.

Κατόπιν άκολουθεί η παραγωγή του σιδήρου, μολύβδου, χαλκού, κασίτερου και ψευδαργύρου.

Βιομηχανία. Ὁ μεγαλύτερος ἔθνικὸς πλοῦτος τῆς Μεγάλης Βρετανίας εἶναι ἡ βιομηχανία τῆς. Μέχρι τὸ Β΄ Παγκόσμιον πόλεμον ἦταν ἡ πρώτη βιομηχανικὴ χώρα τοῦ κόσμου.

Οἱ λόγοι, ποὺ ἔφεραν τὴν τεραστία αὐτὴ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη εἶναι πολλοί.

α) Ὁ ἄφθονος γαιάνθρακας, στὸν ὁποῖο οἱ Ἄγγλοι πρόσθεσαν καὶ τὴ δύναμη τοῦ λευκοῦ ἄνθρακα (ὕδατοπτώσεις).

β) Ὁ πλοῦτος τῶν μεταφορικῶν μέσων (σιδηρόδρομοι, αὐτοκίνητα, πλοῖα).

γ) Ἡ ἀφθονία τῶν πρώτων ὑλῶν τῆς αὐτοκρατορίας τῆς.

δ) Τὰ μεγάλα κεφάλαια.

Καί ε) καὶ κυριώτερον, ὁ μεγαλύτερος πολεμικὸς στόλος τοῦ κόσμου, ποὺ κυριαρχοῦσε σ' ὅλες τὶς θάλασσες.

Οἱ σπουδαιότερες βιομηχανίες τῆς εἶναι ἡ *μεταλλουργία* (χυτοσίδηρος, χάλυβας, κατασκευὴ μηχανῶν αὐτοκινήτων, ἀεροπλάνων κ.τ.λ.. Ἡ *ναυπηγία* (κατασκευὴ ἐμπορικῶν καὶ πολεμικῶν πλοίων). Ἡ *κλωστοῦφαντουργία*, (βαμβακερά, μάλλινα, λινὰ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα). Ἡ *βιομηχανία ἰούτας*, ἡ καλύτερη τοῦ κόσμου.

Ἡ *ἰούτα* εἶναι βιομηχανικὸ φυτό, ποὺ φύεται στὶς Ἰνδίες, καὶ ἀπὸ αὐτὸ κατασκευάζονται τὰ σακιά, τὰ σχοινιά καὶ τὰ παραβόσχοινα.

Ἄκόμη οἱ βιομηχανίες: *Πορσελάνης, κεραμεικῆς, ὑαλοποιίας, χαρτοποιίας, χημικῶν προϊόντων* κ.τ.λ.

Ἐμπόριο. Προπολεμικῶς ἡ Μ. Βρετανία εἶχε τὸ μεγαλύτερον ἀπ' ὅλες τὶς χώρες τοῦ κόσμου. Ἐξάγει βαμβακερά καὶ μάλλινα ὑφάσματα, προϊόντα ἰούτας, μηχανικὰ εἶδη (μηχανὲς κάθε εἴδους), πλοῖα ἐμπορικὰ καὶ πολεμικὰ, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα κ.τ.λ.)

Στὴν Ἑλλάδα ἐξάγει ὑφάσματα καὶ νήματα, μηχανές, γαιάνθρακα, φαρμακευτικὰ καὶ χημικὰ προϊόντα κ.τ.λ.

Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνὸ, σταφίδα, λάδι, ξηροὺς καρπούς, μαστίχα κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Ἔχει τέλειον σιδηροδρομικὸ (31.500 χλμ.) καὶ ὁδικὸ δίκτυο, θαυμάσιο ποταμοπλοϊκὸ δίκτυο (5.500 χλμ. διώρυγες) καὶ τὴ *μεγαλύτερη ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία τοῦ κόσμου.*

Προπολεμικῶς ὁ ἐμπορικὸς τῆς στόλος ἦταν ὁ *μεγαλύτερος τοῦ κόσμου* καὶ διαθέτει ἀκόμη τὰ *μεγαλύτερα ὑπερωκεάνεια.*

Ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία εἶναι ἀναπτυγμένη καὶ οἱ ἀεροπορικῆς ἑταιρεῖες τῆς κρατοῦν στὰ χέρια τοὺς τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνία τῶν ἠπείρων Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικής.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῶν Βρετανικῶν νήσων εἶναι 49.000.000 κάτοικοι (ἀπογρ. 1940). Ἀπὸ αὐτοὺς 46 ἑκατομ. κατοικοῦν στὴ Μ. Βρετανία καὶ 3 ἑκατομ. στὴν Ἴρλανδία.

Λαός—Γλώσσα—Θρησκεία. Ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς εἶναι Ἀγγλοσαξωνικός, ὁ ὁποῖος κατάρκτησε τὴ χώρα κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα καὶ ἀναμίχθηκε μὲ τοὺς *Κέλτες*, ποὺ κατοικοῦσαν τότε στὰ νησιά.

Οἱ Κέλτες ἀποσύρθηκαν στὰ ὄρεινά καὶ ἔτσι ὁ λαὸς διατήρησε τὸ Ἀγγλοσαξωνικὸ χρῶμα.

Οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουν ψηλὸ ἀνάστημα καὶ ξανθὴ ἐπίδερμιδα. Ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς φημίζεται γιὰ ἔξυπνος, τολμηρὸς καὶ πολὺ ὑπομονετικὸς. Τὰ προτερήματα αὐτὰ τὸν ἔκαμαν νὰ ἰδρῦση μιὰ τόσο μεγάλη αὐτοκρατορία.

Ἡ γλώσσα τους εἶναι Ἀγγλοσαξωνική, μὲ πολλὰς λέξεις ἀπὸ τὴν ἀρχαία Λατινική.

Οἱ περισσότεροὶ Ἀγγλοὶ εἶναι Χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι. Ἀνήκουν ὅμως σὲ πολλὰς Χριστιανικὰς αἱρέσεις. Ἡ κυριώτερη αἴρεσις εἶναι καὶ ἡ ἐπίσημη ἐκκλησία, ἡ *Ἐπισκοπιανή*. Ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς *Καντερβουρίας*.

Πολίτευμα. Ἡ Μεγάλῃ Βρεττανία καὶ ἡ Ἰρλανδία ἀποτελοῦν τὸ *Ἡνωμένο Βασίλειο*.

Τὸ πολίτευμα εἶναι *Συνταγματικὴ Βασιλεία* μὲ δυὸ Βουλὰς: τῶν *Λόρδων* καὶ τῶν *Κοινοτήτων*. Τῇ μεγαλύτερῃ δύναμει τὴν ἔχει ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων, ἡ ὁποία ψηφίζει τοὺς νόμους τοῦ κράτους.

Πόλεις. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀγγλίας εἶναι τὸ *Λονδίνο*. Ἔχει πληθυσμὸ 4.500.000 κατοίκους καὶ μὲ ὀλόκληρον τὸ ἀστικὸ συγκρότημα, γύρω στὸ Λονδίνο, ποὺ σχεδὸν εἶναι μιὰ πόλις καὶ λέγεται *«μεγαλύτερον Λονδίνο»* φθάνει τὰ 8.500.000 κατοίκους.

Εἶναι ἡ μεγαλύτερη πόλις τῆς Ἀγγλίας καὶ ἡ δευτέρα τοῦ κόσμου μετὰ τὴ *Νέα Ὑόρκη*.

Εἶναι κτισμένη στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Τάμεση καὶ 80 χιλ. ἀπὸ τὴς ἐκβολὰς του.

Εἶναι τὸ μεγαλύτερον λιμάνι καὶ τὸ μεγαλύτερον οἰκονομικὸ κέντρο τοῦ κόσμου. Σήμερα τὴ συναγωνίζεται φοβερὰ ἡ *Νέα Ὑόρκη*.

Εἶναι παλαιὰ πόλις, μὲ θαυμάσια μέγαρα, μεγάλα ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα καὶ ἔχει τὸ *πλουσιώτερον ἀρχαιολογικὸ μουσεῖο τοῦ κόσμου*.

Σ' αὐτὸ φυλάγονται τὰ θαυμάσια γλυπτὰ ἀριστουργήματα τοῦ Παρθενῶνα, ποὺ μᾶς τὰ ἄρπαξε ὁ Ἀγγλὸς *Ἐλγίνος*,

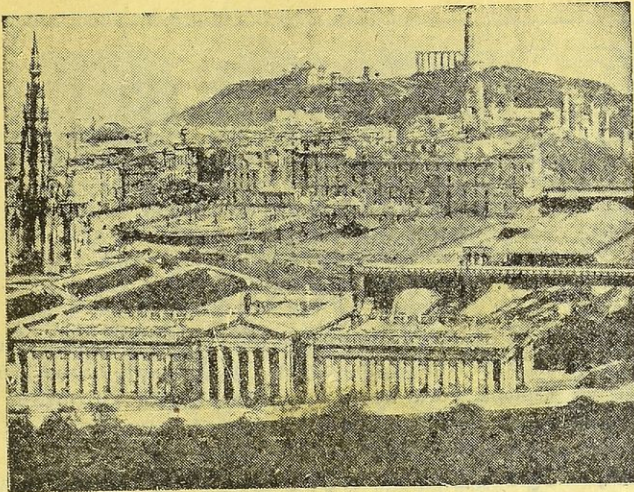
Ἔχει ἀκόμη τεράστια πάρκα καὶ τὸν ἔξοχον ναὸ τοῦ *Ἁγίου Παύλου*. Οἱ λιμενικὲς ἐγκαταστάσεις τῆς εἶναι οἱ *μεγαλύτερες τοῦ κόσμου*.

Κοντὰ στὸ Λονδίνο βρίσκονται δυὸ μικρὰς πόλεις, ἡ *Ὁξφόρδη* καὶ τὸ *Καίμπριτζ*, ποὺ ἔχουν τὰ παλιότερα καὶ περιφημότερα πανεπιστήμια.

Ἡ χώρα ἔχει 50 πόλεις μὲ πάνω ἀπὸ 100.000 κατοίκους. Οἱ μεγαλύτερες εἶναι: τὸ *Μπέρμιγχαμ* (1.000.000 κάτ.), τὸ μεγαλύτερον κέντρο μεταλλουργίας.

Τὸ *Λίβερπουλ* (1.000.000 κάτ.), δευτέρου λιμάνι τῆς χώρας καὶ τὸ μεγαλύτερον κέντρο ἐμπορίου βαμβακιοῦ.

Εικ. 39. ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟ : Πανοραματική άποψη τής πόλεως

Τό Μάντσεστερ (750.000 κάτ.), τό μεγαλύτερο κέντρο κλωστούφαντουργίας βαμβακιού.

Τό Λίντς (500.000 κάτ.), κέντρο ύφαντουργίας και μαλλίνων ύφασμάτων.

Τό Σέφιλντ (500.000 κάτ.) είναι τό μεγαλύτερο κέντρο βιομηχανίας χάλυβος και έχει τό μεγαλύτερο έργοστάσιο τοῦ κόσμου κατασκευής μαχαιρο-πηρουινῶν.

Τό Νιουκάσιλ (400.000 κάτ.), κέντρο έξαγωγής γαιανθράκων.

Τό Μπρίστολ (500.000 κάτ.), τό ἴδιο.

Ἡ Γλασκώβη στή Σκωτία (1.100.000 κάτ.), στήν ὁποία βρίσκονται τά μεγαλύτερα ναυπηγεῖα τοῦ κόσμου.

Τό Ἐδιμβούργο (500.000 κάτ.), ἡ πρωτεύουσα τής Σκωτίας, μία ἀπό τίς ὠραιότερες πόλεις τής Εὐρώπης.

Τό Πλόμουθ (200.000 κάτ.), και τό Πόρτσμουθ (250.000 κάτ.), οἱ σπουδαιότεροι πολεμικοὶ ναύσταθμοὶ τής Ἀγγλίας.

Τής Ἰρλανδίας πρωτεύουσα είναι τό Δουβλίνο, μέ 550.000 κατοίκους.

Ἐσκήσεις : 1) Ποιές είναι οἱ περισσότερες γεωργικὲς χῶρες τής Δ. Εὐρώπης; 2) Ποῦ δρεῖλεται ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη τής Ἀγγλίας; 3) Ποιοὶ είναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τής Δ. Εὐρώπης;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Γερμανία

Είσαγωγή. Ἡ σημερινή κατάσταση τῆς Γερμανίας, ὅπως εἶναι χωρισμένη σὲ ζώνες (Ἀγγλική, Ἀμερικανική, Γαλλική καὶ Ρωσική), δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ξέρουμε, ποιά θὰ εἶναι ἡ μελλοντική κατάσταση τῆς σὲ ἕκταση, πληθυσμὸ καὶ ἄλλα στοιχεῖα. Γι' αὐτό, ἡ γεωγραφία τῆς Γερμανίας θὰ γίνῃ μὲ βάση τὰ προπολεμικὰ στοιχεῖα.

Θέση — Ὅρια — Ἐκταση. Ἡ Γερμανία κατέχει τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Πολωνία καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Ὀλλανδία, τὸ Βέλγιο καὶ τὴ Γαλλία. Πρὸς Β. μὲ τὴ Δανία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴ Βόρειο καὶ Βαλτικὴ θάλασσα καὶ πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἑλβετία, Αὐστρία καὶ Τσεχοσλοβακία. Ἔχει ἕκταση 470.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὅρη — Πεδιάδες. Ἡ Γερμανία παρουσιάζει τέτοια διαφορὰ ἐδάφους, πὺδ μπορεῖ νὰ διαιρεθῇ σὲ τρεῖς ζώνες :

α) Στὴν βόρεια ζώνη, ἡ ὁποία εἶναι τελείως πεδινή.

β) Στὴν κεντρικὴ ζώνη, στὴν ὁποίαν ὑπάρχουν βουνὰ μᾶλλον χαμηλὰ καὶ δασωμένα.

Καὶ γ) στὴ νότια ζώνη, στὴν ὁποία εξαπλώνονται οἱ βορεινὲς διακλαδώσεις τῶν κεντρικῶν Ἄλπεων.

Τὰ κυριώτερα βουνὰ τῆς νότιας ζώνης εἶναι οἱ *Βαυαρικὲς Ἄλπεις* καὶ ὁ *Μέλις Δομὸς* (1940 μ.), πὺδ χωρίζεται ἀπὸ τὰ *Βόρεια ὄρη* καὶ ἀφίνει δίοδο στὸ Ρήνο ποταμὸ.

Ἀνάμεσα στὰ βουνὰ αὐτὰ σχηματίζεται τὸ *Βαυαρικὸ ὄροπέδιο* μὲ πολὺς μικρὲς λίμνες καὶ ἔδαφος μᾶλλον ἄγονο, γεμάτο σωροὺς ἀπὸ χονδρὰ χαλίκια.

Τὸ ὄροπέδιο αὐτὸ δημιουργήθηκε ἀπὸ τοὺς μεγάλους παγετῶνες, πὺδ κατῆλθαν ἀπὸ τὶς κεντρικὲς Ἄλπεις. Αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύουν οἱ μεγάλοι σωροὶ χαλικιῶν καὶ οἱ μικρὲς λίμνες στὰ βαθύτερα κοιλώματα τοῦ ὄροπέδιου.

Χάρτης 7.

ΒΔ. το όροπέδιο κατέρχεται και άπολγεί στην πεδιάδα του Δούναβη.

Στην κεντρική ζώνη της χώρας έκτείνονται, ανατολικά τὰ Σουδήτεια όρη, τὸ Όρτσον καὶ ὁ Βοεμικὸς Δρυμὸς (1450 μ.). Στὸ κέντρο ὁ Θουριγγικὸς Δρυμὸς καὶ πέραν τοῦ Ρήνου τὸ χαμηλὸ τμήμα τῶν Ἀρδεναίων.

Ἀνάμεσα Θουριγγικὸ Ἄρυμὸς καὶ τοῦ ποταμοῦ Ρήνου έκτείνονται τὰ Παραρρηγία όρη.

Οἱ πεδιάδες καὶ κοιλάδες ἀνάμεσα στὰ χαμηλὰ αὐτὰ βουνὰ εἶναι οἱ εὐφορώτερες τῆς Γερμανίας. Ἡ βόρεια ζώνη πρὸς τὴ θάλασσα εἶναι μιὰ συνεχῆς πεδιάδα.

Γενικὰ ἡ πεδιάδα αὕτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄμμο καὶ δὲν εἶναι εὐφορὴ ὅπως οἱ βόρειες πεδιάδες τῆς Ὀλλανδίας, Βελγίου καὶ Γαλλίας.

Ποταμοί. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς Γερμανίας, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Δούναβη, χύνονται πρὸς τὴ Βόρειο καὶ Βαλτικὴ θάλασσα.

Ὁ *Δούναβης* πηγάζει ἀπὸ τὸν Μέλανα Δρυμόν, διαρρέει τὴν ὁμό-
 νυμη πεδιάδα καὶ εἰσέρχεται στὸ Αὐστριακὸν ἔδαφος.

Ὁ *Ρήνος*, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Γερμανίας, πηγάζει ἀπὸ τὶς
 κεντρικὰς Ἄλπεις, ρεῖ ἀνάμεσα Βοσγίων ὄρεων καὶ Μέλανα Δρυμοῦ,
 κατέρχεται πρὸς τὴν πεδιάδα τοῦ *Ροῦρ* καὶ χύνεται στὴ Βόρειο θάλασσα,
 στὸ Ὀλλανδικὸ μέρος. Εἶναι ἡσυχος ποταμὸς, οὐδέποτε παγώνει καὶ ὁ
 ὄγκος τῶν νερῶν εἶναι πάντοτε σταθερὸς. Εἶναι πλωτὸς ποταμὸς καὶ ἡ
κωριώτερον ποταμοπλοικὴ ἀτηρία τῆς Εὐρώπης.

Παράλληλα πρὸς τὸ Ρήνο ρεῖ ὁ μικρότερος ποταμὸς *Βέζορος*, ὁ
 ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ Θουριγγικὸ Δρυμὸ καὶ χύνεται στὴ Βόρειο θά-
 λασσα.

Ὁ *Ἐλβας*, ὁ δεῦτερος σὲ μήκος ποταμὸς τῆς χώρας, ὁ ὁποῖος πη-
 γάζει ἀπὸ τὰ Τσεχοσλοβακικὰ βουνὰ καὶ χύνεται στὴ Βόρειο θάλασσα.

Ὁ *Ὄδερως*, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακία, ἀλλὰ χύνεται
 στὴ Βαλτικὴ θάλασσα.

Ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς χώρας εἶναι πλωτοὶ καὶ συνδέονται μεταξύ
 τους μὲ διώρυγες.

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Οἱ ἀκτὲς πρὸς τὴ Βόρειο καὶ Βαλτικὴ
 θάλασσα εἶναι ὁμαλὲς καὶ προσβάλλονται πολὺ ἀπὸ τοὺς σφοδροὺς βό-
 ρειους ἀνέμους. Οἱ ἀκτὲς τῆς Βαλτικῆς παγώνουν περίπου δύο μῆνες τὸ
 χρὸνο.

Ὅλα τὰ καλὰ λιμάνια τῆς χώρας εἶναι *χωνοειδῆ* καὶ βρίσκονται
 στὶς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι γενικὰ *ἡπειρωτικόν*. Μόνον τὸ ΒΔ.
 τμήμα πρὸς τὴ θάλασσα εἶναι κάπως *ὠκεάνειο*. Τὸ κεντρικὸν καὶ ὅσο προ-
 χωροῦμε πρὸς Α. γίνεται ψυχρότερον. Βροχὲς πολλὰς δὲν πέφτουν στὴ
 Γερμανία.

Στὸ ΝΔ. τμήμα πέφτουν οἱ περισσότερες, γιατί ὡς ἐκεῖ φθάνουν οἱ
 ὑγροὶ ΝΔ. ἀνεμοὶ καὶ ὅσο προχωροῦμε ἀνατολικά, οἱ βροχὲς γίνονται
 λιγώτερες. Τὴν ὑγρασίαν τῆς γῆς τὴ βοηθοῦν τὰ πολλὰ χιόνια τοῦ χειμῶνα.

Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ τῆς Γερμανίας δὲν διαφέρουν ἀπὸ τῆς ἄλλης
 Εὐρώπης.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας ἔχει ἄφθονο γαιάν-
 θρακα καὶ λιγνίτη. Τὰ ἄλλα ὄρυκτὰ καὶ μέταλλα ἀπαντοῦν σὲ μικρὰς
 ποσότητες.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Τὰ ἔδαφη τῆς Γερμανίας, ὅπως εἶδαμε,
 δὲν εἶναι πολὺ εὐφορα. Ὅμως οἱ Γερμανοὶ μὲ ἀρδευτικὰ καὶ ἄλλα ἔργα
 καὶ μὲ χημικὰ λιπάσματα ἐβελτίωσαν τὰ ἔδαφη τῶν καὶ αὐξησαν τὴν
 παραγωγὴν τῶν.

Ἡ παραγωγή δημητριακῶν (κατὰ σειρά, σίκαλη, βρώμη, σιτάρι καὶ κριθάρι) τὰ τελευταῖα χρόνια ἦταν σημαντική.

Ἀκόμη ἔχει τεράστια παραγωγή πατάτας (τὴ δεύτερη θέση στὴν Εὐρώπη), τὴν ὁποία χρησιμοποιοῦν ὡς ψωμί. Μεγάλη παραγωγή σὲ ζαχαρότευτλα καὶ λυκίσκο γιὰ τὴν παραγωγή μύρας, λαχανικά, λίγο κρασί καὶ καπνό.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένη. Τρέφει βόδια, χοίρους, ἄλογα, πρόβατα καὶ γίδια.

Δασοκομία. Ἡ Γερμανία ἔχει μεγάλα δάση καὶ βγάζει ἀρκετὴ ξυλεία.

Βιομηχανία. Ἡ Γερμανία εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ βιομηχανικά κράτη τῆς Εὐρώπης (Ἀγγλία, Γερμανία, Γαλλία, Ἰταλία καὶ Ρωσία). Τὴ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξή της τὴν ὀφείλει στὸν ἄφθονο γαιάνθρακα, ποῦ βρίσκεται στὸ ὑπέδαφός της, καὶ στὴν παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας ἀπὸ τὶς ὕδατοπτώσεις. Οἱ μεγαλύτερες βιομηχανίες της, ποῦ εἶναι σχεδὸν συγκεντρωμένες στὴν κοιλάδα τοῦ *Ρούρ*, εἶναι:

Ἡ *μεταλλοργία* (χυτοσίδηρος, χάλυβας, μηχανές, αὐτοκίνητα, κάθε εἶδους ἐργαλεῖα, ὄπλα, ραδιόφωνα κλπ.).

Ἡ *χημικὴ βιομηχανία* (συνθετικὸ πετρέλαιο, συνθετικὸ καουτσούκ, χρώματα, λιπάσματα, φάρμακα κλπ.).

Ἡ *κλωστοῦφαντοργία, ὑαλοργία, χαρτοποιία, ἢ κατασκευὴ μουσικῶν ὀργάνων, ὀπικῶν ὀργάνων* κλπ.

Ἐμπόριο. Τὸ ἐμπόριο εἶναι πάρα πολὺ ἀναπτυγμένο, γιὰτὶ ἡ Γερμανία ἀγόραζε τὶς πρώτες ὕλες καὶ ἔδινε βιομηχανικά εἶδη.

Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἔπαιρνε καπνὰ, σταφίδα, λάδια, οἶνοπνεύματα, φρούτα κλπ. καὶ μᾶς ἔδινε διάφορα βιομηχανικά εἶδη, μηχανές, ὑφάσματα, ἄνθρακα, χημικὰ προϊόντα, φάρμακα.

Συγκοινωνία. Ἡ Γερμανία ἔχει θαυμάσιο σιδηροδρομικὸ δίκτυο (70.000 χλμ.), μεγάλο ὁδικὸ καὶ ποταμοπολικὸ δίκτυο καὶ ἄριστη ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία, μὲ ὄλο τὸν κόσμο. Ὁ ἐμπορικὸς της στόλος ἦταν ὁ *δευτερος τῆς Εὐρώπης*.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι 65.000.000 κάτοικοι.

Λαὸς — Γλῶσσα — Θρησκεία. Οἱ Γερμανοὶ ἀνήκουν στὴν *Τευτονικὴ* φυλὴ, ἀλλὰ ἔχουν ἀναμιχθῆ καὶ μὲ ἄλλες φυλές, κυρίως Σλάβους. Ὡς πρὸς τὴ θρησκεία εἶναι Χριστιανοί, τὰ 2/3 διαμαρτυρόμενοι καὶ τὸ 1/3 καθολικοί.

Πολίτευμα. Πρὸ τοῦ πολέμου εἶχαν *δικτατορία* (Χίτλερ), γιὰτὶ, γενικῶς, ὁ χαρακτήρας τῶν Γερμανῶν ἐπιτρέπει τυφλὴν πειθαρχία καὶ ὑπακοή. Ἀκόμη οἱ Γερμανοὶ διακρίνονται γιὰ τὴ βία, τὴν ὀμότητα ποῦ ἔχουν,

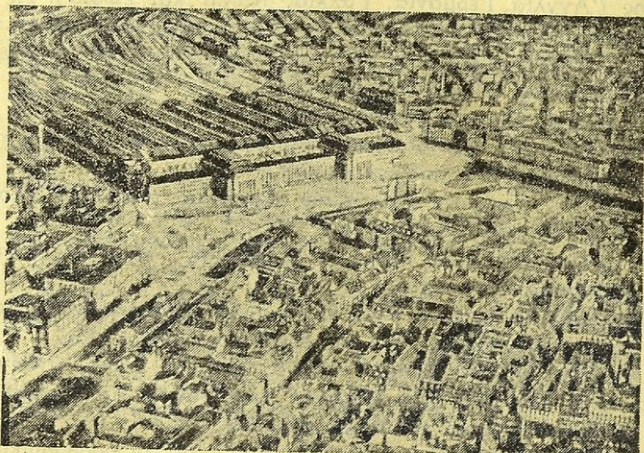

άλλα και για τὸ σύστημα στὴ δράση καὶ στὴ σκέψη των καὶ γι' αὐτὸ προώδευσαν καταπληκτικὰ στὶς τέχνες καὶ ἐπιστῆμες.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας ἦταν τὸ *Βερολίνο*, (4.500.000 κάτ.), χτισμένο στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ *Σπρέα*, παραπόταμου τοῦ Ἑλβα. Ὡραία πόλη (τώρα καταστράφηκε ἀπὸ τοὺς βομβαρδισμοὺς) καὶ μεγάλο συγκοινωνιακὸ κέντρο μὲ μεγάλη βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ κίνηση.

Ἦταν ἡ ἔδρα Πανεπιστημίων καὶ εἶχε πολλὰ ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ἰδρύματα. Σήμερα ὁ πληθυσμὸς του εἶναι 2.000.000 κάτ.

Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ *Ἀμβούργο* (1.700.000 κάτ.), τὸ μεγαλύτερο λιμάνι τῆς χώρας καὶ τὸ δεύτερο τῆς Εὐρώπης.

Εἰκ. 40. ΓΕΡΜΑΝΙΑ: Λειψία. Ὁ κεντρικὸς σιδηροδρομικὸς σταθμὸς

Ἡ *Λειψία* (700.000 κάτ.), ἡ πόλη τῶν βιβλίων, μὲ τὰ μεγαλύτερα καὶ τελειότερα τυπογραφεῖα.

Τὸ *Μόναχο* (850.000 κάτ.), μὲ τὸ μεγαλύτερο σιδηροδρομικὸ σταθμὸ τῆς Εὐρώπης, κέντρο γραμμάτων καὶ τεχνῶν καὶ μὲ μεγάλη βιομηχανία ζυθοποιίας (μπύρας).

Ἡ *Δρέσδη* (650.000 κάτ.), μὲ θαυμάσια καλλιτεχνικὰ δημόσια κτίρια.

Τὸ *Μπρεσλάου* (600.000 κάτ.), βιομηχανικὸ κέντρο.

Ἡ *Καιξέβεργη* (350.000 κάτ.), στὴν ἀνατολικὴ Πρωσία, βιομηχανικὸ καὶ ἐμπορικὸ κέντρο.

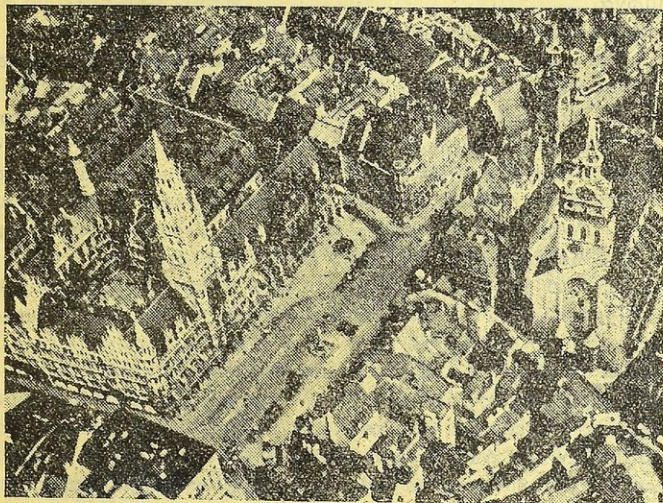
Τὸ *Στετινο* καὶ τὸ *Κιέλο*, ναύσταθμοι στὴ Βαλτικὴ θάλασσα.

Ἡ *Κολωνία*, τὸ *Ἔσσεν*, τὸ *Ντύσελντορφ*, ἡ *Νυρεμβέργη*, ἡ *Φραγκφούρτη* καὶ ἄλλες πόλεις, μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα.

Ἡ Γερμανία ἔχει πάνω ἀπὸ 50 πόλεις μὲ περισσότερο ἀπὸ 100 χιλιάδες πληθυσμό.

Ἐκπαίδευση. Ἡ Γερμανία εἶχε 20 περίπου Πανεπιστήμια καὶ ἄλλα ἀνώτερα πνευματικὰ ἰδρύματα. >

Εἰκ. 41. Γερμανία: Μόναχον. Στὸ μέσον τὸ Δημαρχεῖο

2. ἙΛΒΕΤΙΑ

Εἰσαγωγή. Ἡ Ἑλβετία εἶναι μιὰ εὐτυχισμένη χώρα. Δὲν ἔλαβε μέρος οὔτε στὸν Α΄ οὔτε στὸ Β΄ πόλεμο καί, ἐπομένως, δὲν ἔπαθε καμιά καταστροφή.

Θέση — Ὅρια — Ἐκταση. Ἡ Ἑλβετία βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Εὐρώπης καὶ εἶναι ἀπὸ τὰ κράτη, ποὺ δὲν βρέχονται ἀπὸ θάλασσα. Συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Αὐστρία, πρὸς Δ. μὲ τὴ Γαλλία, πρὸς Β. μὲ τὴ Γερμανία καὶ πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἰταλία.

Ἔχει ἔκταση 41.000 τετρ. χλμ.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὅρη — Πεδιάδες. Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα καθαρῶς ὄρεινῆ. Σ' αὐτὴ ἑαπλώνεται ὁ κεντρικὸς ὄγκος τοῦ μεγαλύτερου βουνοῦ τῆς κεντρικῆς καὶ δυτικῆς Εὐρώπης, τῶν *Ἀλπεων*.

Στὸ ΝΑ. τμήμα τῆς χώρας ὑπάρχουν οἱ κύριοι ὄγκοι τῶν *Ἑλβετικῶν Ἀλπεων*, ποὺ σχηματίζουν παράλληλες ὄροσειρές μὲ διεύθυνση ἀπὸ Δ. πρὸς Α. Οἱ κορυφές τῶν βουνῶν αὐτῶν ὑψώνονται ἀπὸ 2500—4600 μ. καὶ

οί δυο κυριώτερες διαβάσεις, τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου καὶ τοῦ Σεμπλόν, βρίσκονται σὲ ὕψος 2.000 μ. καὶ 2.500 μέτρων.

Οἱ κορυφές τῶν βουνῶν, ἀπὸ 2.500 μέτρ. καὶ ἄνω, σκεπάζονται μὲ αἰώνια χιόνια καὶ παγετῶνες, ποὺ λαμπυρίζουν τίς ἡλιόλουστες ἡμέρες τοῦ χειμῶνα.

Στὸ Β. μέρος τῆς χώρας ὑψώνεται ὁ Ἑλβετικὸς Ἰούρας, μὲ διεύθυνση ΒΔ. ποὺ ἔχει ὕψος 1.700 μέτρα καὶ εἶναι βουνὸ μὲ ἀπότομες καὶ ἄγριες χαράδρες. Ἀνάμεσα στὶς Ἑλβετικὲς Ἄλπεις καὶ τὸν Ἰούρα ἐκπλώνεται τὸ Ἑλβετικὸ ὄροπέδιο σὲ ὕψος 400 — 500 μ. καὶ τὸ ὅποιο ἔχει μήκος 250 χλμ. καὶ μέσο πλάτος 60 χλμ.

Ποταμοί. Μεγάλους ποταμοὺς δὲν ἔχει ἡ χώρα, γιατί δὲν ὑπάρχει ἀνάλογη ἐνδοχώρα. Ὅμως, ἀπὸ τὰ Ἑλβετικὰ βουνά, πηγάζουν πολλοὶ ποταμοί: Ὁ Ροδανὸς τῆς Γαλλίας, ὁ Ρήνος τῆς Γερμανίας, ὁ Ἴνν, παραπόταμος τοῦ Δούναβη, ὁ Πάδος καὶ ὁ Ἀδίγης τῆς Ἰταλίας.

Λίμνες. Στὰ βαθύτερα κοιλώματα τῆς Ἑλβετίας ὑπάρχουν λίμνες μικρὲς καὶ μεγάλες. Οἱ μεγαλύτερες εἶναι τῆς Γενεύης, τῆς Ζυρίχης, τῆς Λουζέρνης καὶ τῆς Κωνσταντίας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶναι ἠπειρωτικὸ καὶ πολὺ ψυχρὸ στὰ ὑψηλότερα μέρη. Ὅμως τὰ ὑψηλὰ βουνά τῆς ἐμποδίζουν τόσο τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους τὸ χειμῶνα, ὅσο καὶ τοὺς θερμοὺς τὸ καλοκαίρι κι ἔτσι ἡ θερμοκρασία δὲν ἔχει ἀπότομες ἀλλαγές. Βροχὲς καὶ χιόνια δέχεται περισσότερο τὸ Δ. τμήμα τῆς χώρας, γιατί τὸ φθάνουν οἱ ὕγροί δυτικοὶ ἄνεμοι.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα τῆς Ἑλβετίας εἶναι ὅμοια μὲ τῆς ἄλλης Εὐρώπης. Ἀνάμεσα στὶς πεδιάδες καὶ κοιλάδες τῶν βουνῶν ὑπάρχουν δάση καὶ λιβάδια μὲ χλόη κάθε ἐποχῆ. Στὰ χαμηλότερα μέρη τὰ δάση ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὄξυές, βαλανιδιές, καστανιές καὶ στὰ ὑψηλότερα ἀπὸ ὄρεινὰ πεῦκα καὶ ἔλατα.

Πάνω ἀπὸ 2500 μ. ὕψος, δὲν ὑπάρχουν δένδρα, ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι. Στὰ ὑψηλὰ καὶ ἀπόκρημνα μέρη ζοῦν ἄγρια γίδια (οἱ αἴγαυροι) καὶ πετοῦν περήφανοι γύπες καὶ ἀετοί.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωγραφία—Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία, ἂν καὶ γίνεται ἐπιμελημένη, ἔχει περιορισμένη ἀπόδοση, γιατί δὲν ὑπάρχουν μεγάλες καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις. Καλλιεργοῦν πατάτες, ἀμπέλια καὶ ὄπωροφόρα δένδρα.

Τὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἀπὸ λιβάδια καὶ τόπους ἀκατάλληλους γιὰ γεωργία, ἀλλὰ θαυμάσιους γιὰ κτηνοτροφία.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερο ἀναπτυγμένη καὶ γίνεται μὲ σύστημα καὶ ὄργάνωση.

Ἡ Ἑλβετικὴ κτηνοτροφία μπορεῖ νὰ συγκριθῆ μόνο μὲ τὴν Ὀλλαν-

δική και Ἀγγλική. Ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς ζώων εἶναι οἱ *ἀγελάδες* (1.600.000 κεφ.).

Τὸ Ἑλβετικὸ γάλα, βούτυρο καὶ τυρὶ εἶναι γνωστὰ σ' ὅλο τὸν κόσμο. Τὸ γάλα βιομηχανοποιεῖται, καὶ στὴν Ἑλλάδα εἶναι πασίγνωστο τὸ Ἑλβετικὸ γάλα *Νεσιλέ*.

Δάση. Ἡ Ἑλβετία ἔχει μεγάλα δάση, κυρίως ἀπὸ πεύκα, καὶ τὰ ἐκμεταλλεύεται μὲ θαυμάσιο τρόπο.

Βιομηχανία — Ἐμπόριο. Ἡ Ἑλβετία ἔχει ἀναπτυγμένη βιομηχανία. Τὸν ἄνθρακα, ποῦ τῆς λείπει, τὸν ἀντικατέστησε μὲ τὸν «*λευκὸν ἄνθρακα*», δηλ. χρησιμοποίησε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὶς ὕδατοπτώσεις καὶ δημιούργησε τεράστια ὕδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια. Μὲ τὸν ἠλεκτρισμὸ αὐτὸ κινούνται τὰ ἐργοστάσια, οἱ σιδηρόδρομοι καὶ ὀλόκληρη ἡ βιομηχανία τῆς χώρας.

Ἐχει ἀναπτυγμένη βιομηχανία κτηνοτροφικῶν εἰδῶν, κλωστοῦφαν-τουργία, μηχανουργία κλπ. Οἱ σπουδαιότερες ὅμως βιομηχανίες εἶναι ἡ *ὀρολογιοποιία*, ποῦ εἶναι ἀπαραμίλλη καὶ ἡ «*βιομηχανία τῶν ξένων*», ὅπως λέγεται ἡ θαυμάσια τουριστικὴ ὀργάνωση.

Καὶ πραγματικά, τὰ πολλὰ καὶ θαυμάσια ξενοδοχεῖα τῆς χώρας, ποῦ βρίσκονται ἀκόμη καὶ σὲ ὕψηλές κορφές τῶν βουνῶν, ἐπειδὴ ἔχουν καὶ εὐκόλη συγκοινωνία, ἀποδίδουν τεράστιο ἔθνικο εἰσόδημα.

Χιλιάδες ξένοι ὅλες τὶς ἐποχὲς τοῦ χρόνου πηγαίνουν στὴν Ἑλβετία, γιὰ νὰ χαροῦν τὶς ὀμορφιές τῆς φύσεως, ν' ἀναπαυθοῦν καὶ νὰ διασκεδάσουν ἢ ν' ἀναρρώσουν.

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο τῆς χώρας εἶναι πυκνότατο (6000 χλμ.) καὶ τὰ περισσότερα τραῖνα τῆς κινοῦνται μὲ ἠλεκτρισμὸ. Στὴν Ἑλβετία ὑπάρχουν οἱ μεγαλύτερες σιδηροδρομικὲς σήραγγες: Τοῦ *Σεμπλὸν* (20 χλμ. μῆκος), τοῦ *Ἀγίου Γοτθάρδου* (15 χλμ. μῆκος) καὶ τοῦ *Λέισμπεργκ* (17 1/2 χλμ. μῆκος).

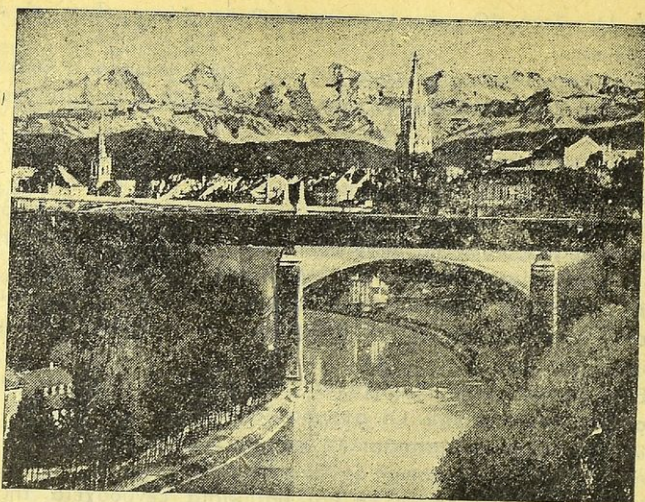
Οἱ σήραγγες αὐτὲς βρίσκονται σὲ ὑψόμετρο 700 — 1100 καὶ 1200 μέτρα.

Ἐμπόριο. Τὸ ἐμπόριο τῆς χώρας, ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ, εἶναι μεγάλο. Ἐχει ἰσοζύγιο εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν. Εἰσάγει πρῶτες ὕλες (βαμβάκι, μαλλί, μετάξι, μεταλλεύματα), δημητριακὰ καὶ ἀποικιακὰ προϊόντα.

Ἐξάγει βιομηχανικὰ εἶδη (ὑφάσματα, μηχανές, ὠρολόγια, χρῶματα) καὶ βιομηχανοποιημένα κτηνοτροφικὰ προϊόντα (γάλα, βούτυρο καὶ τυρὶ).

Στὴν Ἑλλάδα ἐξάγει μηχανές, ὠρολόγια, ὑφάσματα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνὸ, σταφίδα, σύκα, σταφύλια καὶ λάδι.

Είκ. 42. ΕΛΒΕΤΙΑ: Βέρνη. Στὸ βάθος οἱ Ἄλπεις

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι 4.500.000 κάτοικοι.

Λαὸς — Γλώσσα — Θρησκεία Οἱ Ἑλβετοὶ εἶναι κράμα λαῶν. Τὰ 70% τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι Γερμανοί, τὰ 20% Γάλλοι, τὰ 60% Ἴταλοὶ καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἄλλες ἐθνικότητες.

Ἔχουν ὅμως ὄλοι Ἐθνικὴ συνείδηση καὶ ἀγαποῦν πολὺ τὴν πατρίδα τους. Ὅμιλοῦν Γερμανικὰ, Γαλλικὰ καὶ Ἰταλικὰ. Ὅλοι ὅμως οἱ μορφωμένοι ὄμιλοῦν Γερμανικὰ καὶ Γαλλικὰ.

Ὁ Ἑλβετικὸς λαὸς εἶναι ὁ περισσότερο μορφωμένος τῆς Εὐρώπης. Εἶναι λαὸς εἰλικρινῆς, δραστήριος καὶ φιλόπατρις.

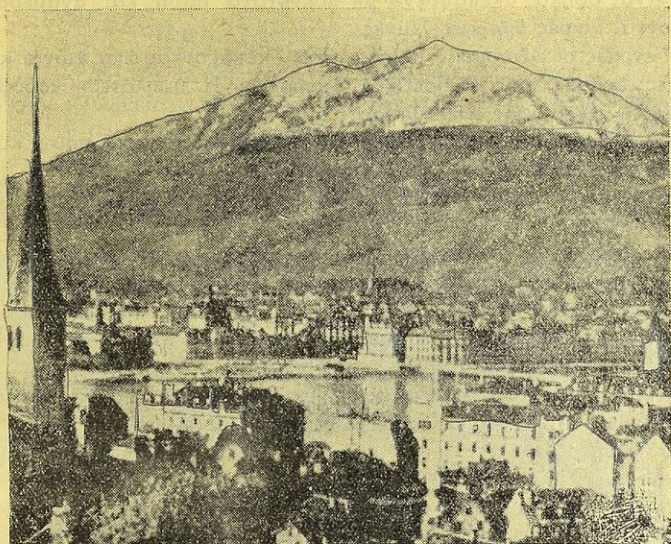
Θρησκεία. Τὰ 70% τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι διαμαρτυρόμενοι καὶ τὰ 30% Καθολικοί.

Πολίτευμα Ἡ Ἑλβετία ἀποτελεῖ δημοσπονδιακὴ δημοκρατία. Διαιρεῖται σὲ 22 μικρότερες δημοκρατίες ποὺ ὀνομάζονται *Καντόνια*.

Τὴν Κυβέρνηση τῆς χώρας ἀποτελοῦν 7 Ὑπουργοί, ποὺ ἐκλέγονται ἀπ' ὀλόκληρη τὴ χώρα.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βέρνη (130.000 κάτ.), ποὺ βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς χώρας. Ἄλλες πόλεις εἶναι: Ἡ *Ζυρίχη* (350.000 κάτ.), ἡ μεγαλύτερη τῆς Ἑλβετίας, τὸ οἰκονομικὸ καὶ πνευματικὸ κέντρο τῆς χώρας. Ἡ *Γενεύη* (130.000 κάτ.), ἡ πόλη τῶν ρωλογιῶν. Ἡ *Λωζάνη* (100.000 κάτ.). Ἡ *Λουζέρνη*, τουριστικὸ κέντρο. Ἡ *Βασιλεία* (200.000 κάτ.), σιδη-

Εἰκ 43. ΕΛΒΕΤΙΑ: Ἡ Λουκέρνη καὶ τὸ ὄρος Πιλᾶτος (2133 μ.)

ροδρομικὸ καὶ ἐμπορικὸ κέντρο καὶ ὁ πρῶτος λιμένας τοῦ Ρήνου. Ὁ Ἅγιος Γάλλος, κέντρο κλωστοῦφαντουργίας. Τὸ Μοντρέ καὶ τὸ Νταβός, γνωστότατες λουτροπόλεις καὶ κέντρα ἀναψυχῆς.

3. Αὐστρία

Εἰσαγωγή. Ἡ Αὐστρία εἶναι κράτος, ποὺ δημιουργήθηκε μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον πόλεμον (1914-18). Τὸ 1938 ὅμως, ὁ Χίτλερ τὴν κατέλαβε μὲ τὴ βία καὶ τὴν ἔκαμε Γερμανικὴ ἐπαρχία. Σήμερα ξανάγινε κράτος, ἀλλὰ ἀκόμη τὴν κατέχουν οἱ νικητρίες δυνάμεις: Ἀμερικὴ, Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ρωσία.

Θέση—Ὅρια—Ἐκταση. Ἡ Αὐστρία βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Εὐρώπης καὶ εἶναι μεσογειακὴ χώρα, ὅπως καὶ ἡ Ἑλβετία.

Συνορεύει πρὸς Α. μετὴν Οὐγγαρία, πρὸς Δ. μετὴν Ἑλβετία, πρὸς Β. μετὴν Γερμανία καὶ Τσεχοσλοβακία καὶ πρὸς Ν. μετὴν Ἰταλία καὶ Γιουγκοσλαβία.

Ἔχει ἑκτασὴ 84.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Φυσικὴ περιγραφή

Ἡ Αὐστρία εἶναι ὄρεινὴ χώρα. Ὀλόκληρο τὸ ΝΔ. καὶ ΝΑ. τμήμα τῆς σκεπάζεται ἀπὸ τὶς διακλαδώσεις τῶν ἀνατολικῶν Ἀλπεων. Τὰ βουνὰ

αυτά είναι ύψηλά, σκεπασμένα με πυκνότατα δάση και ανάμεσά τους βρίσκονται μικρές όμορφες λίμνες.

Γενικῶς οἱ *Αὐστριακὲς Ἄλπεις*, ποὺ σκεπάζονται ἀπὸ χιόνια καὶ παγετῶνες, ἔχουν τοπία ἐξαιρετικῆς ὀμορφιάς. Ἡ ὑψηλότερη κορυφὴ τῶν βουνῶν τῆς ἔχει ὕψος 3.800 μέτρα.

Οἱ Αὐστριακὲς Ἄλπεις σχηματίζουν τρεῖς διαβάσεις, ποὺ ἡ κυριώτε- ρη εἶναι τοῦ *Μπρένερ*, μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Αὐστρίας.

Πεδινὸ εἶναι μόνο τὸ ΒΔ. τμήμα, τὸ ὁποῖον διαρρέεται ἀπὸ τὸν πο- ταμὸ Δούναβη.

Ποταμοὶ—Λίμνες. Ὁ κυριώτερος ποταμὸς τῆς χώρας εἶναι ὁ *Δού- ναβης*, ὁ ὁποῖος εἶναι πλωτὸς σ' ὅλοκληρο τὸ τμήμα τῆς Αὐστρίας καὶ ὁ *Ἰνν*, παραπόταμος αὐτοῦ.

Οἱ λίμνες εἶναι μικρὲς καὶ βρίσκονται ἀνάμεσα στὰ βουνά, σὲ ὕψος πάνω ἀπὸ 2000 μέτρα.

Κλίμα Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι *ἠπειρωτικόν*. Βροχὲς πέφτουν ἀρ- κетές, κυρίως στὸ Δ. τμήμα, γιὰ τὸ λόγο, ὅτι ἐκεῖ βρίσκονται τὰ περισ- σότερα δάση.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία — Κτηνοτροφία — Δασοκομία. Ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνα- πτυγμένη, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχουν καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις. Παράγει ἀπὸ λίγα (καλαμπόκι, πατάτες καὶ ζαχαρότευτλα).

Μεγάλῃ ἀνάπτυξη ἔχει ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὁποία γίνεται μὲ ἐπιμελη- μένο τρόπο. Τρέφουν ἀγελάδες καὶ χοίρους.

Ὁ μεγαλύτερος ὅμως πλοῦτος τῆς χώρας προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐκ- μετάλλευση τῶν δασῶν. Τὰ μεγάλα δάση τῆς Αὐστρίας βγάζουν μεγά- λες ποσότητες ξυλείας καλῆς ποιότητος.

Οἱ κάτοικοι ἀγαποῦν τὰ δάση, τὰ προσέχουν πολὺ καὶ τὰ ἐκμεταλ- λεύονται μὲ ἐπιστημονικὸ τρόπο.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Στὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας δὲν ὑπάρχουν πολλὰ ὄρυκτά, παρὰ μόνο *λιγνίτης* καὶ *σίδηρος*.

Βιομηχανία. Ἡ χώρα ἔχει ἀναπτυγμένη βιομηχανία, κυρίως μεταλ- λουργία, κλωστοϋφαντουργία βαμβάκιου καὶ ξυλουργία (ἐπιπλα Βιέν- νης) κλπ.

Συγκοινωνία. Ἡ Αὐστρία ἔχει πυκνὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο (7.000 χιλμ.), ἀλλὰ ἡ μεγαλύτερη συγκοινωνία τῆς εἶναι ἡ πλωτὴ ἀρτηρία τοῦ ποταμοῦ Δούναβη. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Βιέννη ἔχει σπουδαῖες λιμενικὲς ἐγκα- ταστάσεις. Ἀκόμη ἡ χώρα ἔχει τέλειο ὁδικὸ δίκτυο, γιὰ τὴ μεταφορὰ τῆς ξυλείας.

Ἐμπόριο. Ἡ χώρα προπολεμικῶς εἶχε καλὸ ἐμπόριο. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνά, σταφίδα, κρασιά καὶ ἄλλα γεωργικὰ εἶδη καὶ

εξάγει ύφασματα, ξυλεία, έπιπλα πολυτελείας και είδη γυναικείας μόδας.

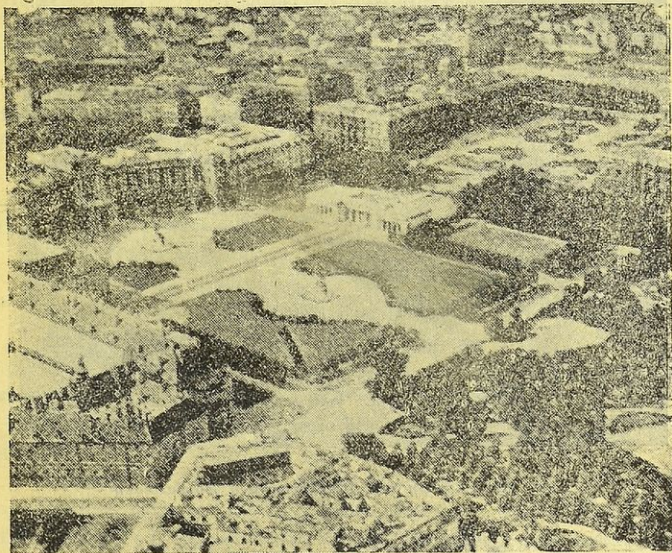
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Πληθυσμός. 'Ο πληθυσμός είναι 7.000.000 κάτοικοι.

Λαός — Γλώσσα — Θρησκεία. 'Ο λαός είναι Γερμανικής καταγωγής και όμιλεί τή Γερμανική γλώσσα. Οί μισοί είναι καθολικοί και οί άλλοι διαμαρτυρόμενοι.

Πολίτευμα. Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τής χώρας είναι ή Βιέννη (2.000.000 κάτ.), κτι-

Εικ. 44. ΑΥΣΤΡΙΑ: Τμήμα τής Βιέννης όπου τὰ ανάκτορα κτλ

σμένη κοντά στο Δούναβη. Είναι από τις ωραιότερες πόλεις τής Εύρώπης. Έχει μεγάλη πνευματική και καλλιτεχνική κίνηση, περίφημο Πανεπιστήμιο, θέατρα και όδεια.

‘Η Βιέννη έχει τὸ μεγαλύτερο πάρογο τής Εύρώπης. ‘Ακόμη είναι μεγάλο σιδηροδρομικό, έμπορικό και ποταμοπλοϊκό κέντρο.

‘Άλλες πόλεις είναι τὸ Κράτς (160.000 κάτ.), τὸ Λίντς (120.000 κάτ.)- τὸ Σαλτσβούργον, διεθνές μουσικό κέντρο και άλλες.

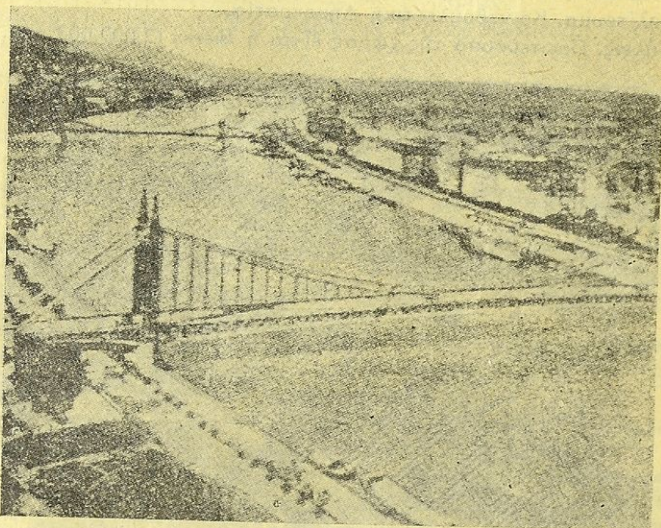
4. Ούγγαρία

Εισαγωγή. ‘Η Ούγγαρία έγινε κράτος μετά τὸν Α΄ Παγκόσμιο πό-

λεμο, όπως και η Αυστρία. Σήμερα βρίσκεται υπό Ρωσική στρατιωτική κατοχή.

Θέση—Όρια—Έκταση. Η Ούγγαρία βρίσκεται στην κεντρική περιοχή της Ευρώπης. Συνορεύει προς Α. με τη Ρουμανία, προς Δ. με την Αυστρία, προς Β. με την Τσεχοσλοβακία και προς Ν. με την Γιουγκοσλαβία. Έχει έκταση 93.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Εικ. 45. "Αποψη του Δουνάβειου στη Βουδαπέστη

Φυσική περιγραφή

Όρη—Πεδιάδες. Η Ούγγαρία είναι μια απέραντη πεδιάδα. Στο Δ. μόνο τμήμα της πεδιάδος υψώνεται ο χαμηλός *Ούγγρικός Λογμός*, κατάφυτος από πυκνά δάση. Στις απέραντες όμως πεδινές εκτάσεις δεν υπάρχουν καθόλου δέντρα. Έτσι οι πεδιάδες αυτές έχουν το χρώμα της *σιέππας*. Τα πλουσιώτερα εδάφη της Ούγγαρίας είναι τα λεγόμενα «μαύρα χώματα».

Ποταμοί. Οι μεγαλύτεροι ποταμοί είναι: Ο *Δούναβης*, ο οποίος ρέει στο μέσο της χώρας και είναι παντού πλωτός. Ο *Τάις* ή *Τισα*, παραπόταμος του Δούναβη, ο οποίος είναι όρμητικός ποταμός και πηγάζει από τα *Καρπάθια* και τις *Τρανσυλβανικές Άλπεις*.

Λίμνες. Η μεγαλύτερη λίμνη της χώρας είναι η *Πλάτιεν*.

Κλίμα. Το κλίμα της χώρας είναι *ηπειρωτικό*, με ξηρό δριμύτατο

χειμώνα. Βροχές πέφτουν λίγες και η ύγρασία την άνοιξη και το καλοκαίρι διατηρείται από τα πολλά χιόνια του χειμώνα.

Οικονομική περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Ἡ Ούγγαρία εἶναι καθαρά γεωργική και κτηνοτροφική χώρα. Οἱ πλούσιες πεδιάδες της παράγουν, κατὰ σειρά, καλαμπόκι, σιτάρι, πατάτες και ἄφθονα ζαχαρότευτλα (ζάχαρη). Τὰ ἀμπέλια της εἶναι λίγα, ἀλλὰ κάνουν περίφημο κρασί.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένη. Τρέφει βόδια, πρόβατα και ἐξαιρετικά ἄλογα (Ούγγαρέζικα ἄλογα και δέρματα).

Ὄρυκτός πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας ἔχει λιγνίτη, βωξίτη και σίδηρο.

Βιομηχανία—Ἐμπόριο. Βιομηχανία μεγάλη δὲν ὑπάρχει στὴ χώρα. Ἡ κυριώτερη βιομηχανία εἶναι ἡ κατασκευὴ γεωργικῶν ἐργαλείων και γεωργικῶν μηχανῶν.

Τὸ ἐμπόριο εἶναι ἀναπτυγμένο. Ἡ χώρα εἰσάγει βιομηχανικά εἶδη, ξυλεία και γαιάνθρακα και ἐξάγει δημητριακά, ζάχαρη, ἀκατέργαστα δέρματα και κτήνη.

Πολιτική περιγραφή

Πληθυσμός. Ἡ Ούγγαρία ἔχει 8.500.000 κατοίκους.

Λαὸς—Γλῶσσα—Θρησκεία. Οἱ Οὔγγροι εἶναι *Μαγνάροι*, φυλὴ *Ταταρική*, ποῦ ἦλθε σὲ ἐπιμειξία και μὲ ἄλλους λαούς. Οἱ Οὔγγροι εἶναι περήφανος λαὸς και ἀγαπᾶ πολὺ τὴν πατρίδα του.

Ἡ Οὔγγρική γλῶσσα ὁμοιάζει μὲ τὴν Τουρκική. Οἱ περισσότεροι Οὔγγροι εἶναι καθολικοὶ και οἱ ἄλλοι ὀρθόδοξοι Χριστιανοί.

Πόλεις. Ἡ Ούγγαρία, ἐπειδὴ εἶναι γεωργικὸ και κτηνοτροφικὸ κράτος, δὲν ἔχει μεγάλες πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ *Βουδαπέστη* (1.400.000 κάτ.), χτισμένη στὸ κέντρο τῆς χώρας, στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Δούναβη. Εἶναι ὠραία πόλη και τὸ οικονομικὸ, πολιτικὸ και πνευματικὸ κέντρο τῆς χώρας.

Ἡ Βουδαπέστη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο πόλεις τὴν *Βούδα* και τὴν *Πέστη* ποῦ ἐνώθηκαν μεταξὺ τους μὲ ὠραῖες γέφυρες.

Ἄλλες μεγάλες πόλεις εἶναι τὸ *Σεγκεντίν* (120.000 κάτ.) και τὸ *Νιεμπρετσέν* (130.000 κάτ.).

5. Τσεχοσλοβακία

Εἰσαγωγή. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι νέο κράτος, ποῦ σχηματίσθηκε μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Στὸ Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο ἦταν τὸ πρῶτο κράτος, ποῦ κατέλαβε ἡ Γερμανία. Σήμερα εἶναι ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴ τῆς Ρωσίας.

Θέση—Όρια—Έκταση. Ἡ Τσεχοσλοβακία βρίσκεται στὴν καρδιά τῆς Εὐρώπης.

Συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Πολωνία, πρὸς Β. καὶ Δ. μετὴν Γερμανία καὶ πρὸς Ν. μετὴν Αὐστρία καὶ τὴν Οὐγγαρία. πρὸς Α. *Σελ. Ἐνὰ*

Ἔχει ἔκταση 140.000 τετ. χιλιόμετρα.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς περιοχές: Τῆ *Βοεμία* δυτικά, τῆ *Μοραβία* στὸ κέντρο καὶ τῆ *Σλοβακία* ἀνατολικά.

Φυσικὴ περιγραφή

Όρη—Πεδιάδες. Ἡ Τσεχοσλοβακία περιβάλλεται γύρω-γύρω ἀπὸ βουνά. Πρὸς Α. ἐκτείνονται τὰ *Καρπάθια*, ΒΑ. τὰ *Σουδήτεια*, πρὸς Β. τὰ *Μεταλλικὰ ὄρη* (Ἔρτσον) καὶ ΝΔ. ὁ *Βοεμικὸς Δρυμὸς*.

Ὅλα τὰ βουνά τῆς χώρας σκεπάζονται ἀπὸ πυκνά καὶ μεγάλα δάση (ὄξυές, βαλανιδιές, πεύκα καὶ ἔλατα).

Ἀνάμεσα στὸ Βοεμικὸ Δρυμὸ, τὰ *Μεταλλικὰ ὄρη* (Ἔρτσον) καὶ τὰ *Σουδήτεια ὄρη* ἐκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιάδα (ὀροπέδιο) τῆς *Βοεμίας*.

Στὸ κέντρο βρίσκεται ἡ πεδιάδα τῆς *Μοραβίας*, ἡ ὁποία πρὸς Ν. ἐνώνεται μετὴν Οὐγγρική πεδιάδα καὶ πρὸς Β. μετὴν Πολωνική. Στὸ Α. τμῆμα δὲν ὑπάρχουν πεδιάδες παρὰ μικρὲς κοιλάδες.

Οἱ πεδιάδες τῆς χώρας εἶναι προσχωσιγενεῖς καὶ εὐφορώτατες, κυρίως τῆς Βοεμίας.

Ποταμοί. Ἀπὸ τὰ *Σουδήτεια ὄρη* πηγάζει ὁ *Ἐλβας*, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ δεχθῆ καὶ τὰ νερά τοῦ *Μολδάβα*, διασχίζει τὰ *Μεταλλικὰ ὄρη* καὶ εἰσέρχεται στὴ Γερμανία. Ἀπὸ τὸ Τσεχοσλοβακικὸ ἔδαφος πηγάζουν καὶ δύο παραπόταμοι τοῦ Δούναβη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι *ἡπειρωτικὸ*, με δριμύτατο χειμῶνα. Βροχὲς πέφτουν μᾶλλον ἀρκετές.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀναπτυγμένη, κυρίως στὴ Βοεμία καὶ Μοραβία. Παράγουν δημητριακὰ (σιτάρι, σίκαλη, βρώμη, κριθάρι), λυκίσκο (φυτὸ τῆς μύρας), πολλὲς πατάτες καὶ μεγάλες ποσότητες ζαχαρότευτλα.

Ἡ κτηνοτροφία βρίσκεται στὴν ἴδια ἀνάπτυξη μετὴν γεωργία. Τρέφουν βόδια, χοίρους καὶ αἰγοπρόβατα.

Δασικὸς πλοῦτος. Ἡ χώρα ἔχει πολλὰ δάση καὶ ἐξάγει ἀρκετὴ ποσότητα ξυλείας.

Ὄρυκτος πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας ἔχει γαιάνθρακα, λιγνίτη σὲ μεγάλες ποσότητες καὶ σίδηρο.

Βιομηχανία. Ἡ Τσεχοσλοβακία ὑπάγεται στὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης. Οἱ μεγαλύτερες βιομηχανίες τῆς εἶναι ἡ κλωστοῦφαντουργ-

για βαμβακιού και λιναριού, ή σιδηρουργία, ή ζαχαροποιία και ή ζυθοποιία. Φημισμένα είναι τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας *πορσελάνης* και *ύαλουργίας* (βοεμικά κρύσταλλα).

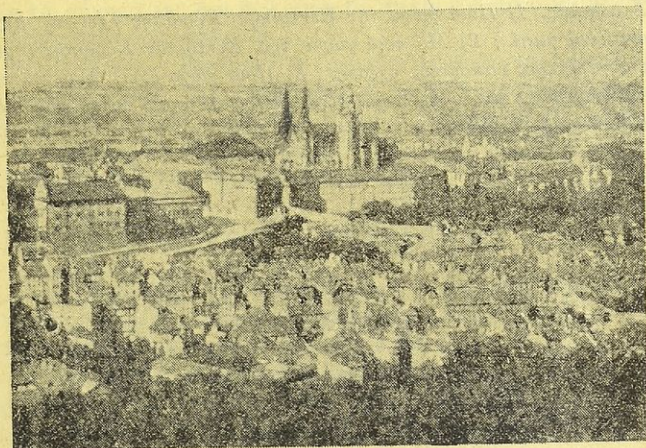
Συγκοινωνία. Γενικῶς, ἔχει τέλειο συγκοινωνιακὸ δίκτυο. Τὸ σιδηροδρομικὸ εἶναι ἀπὸ τὰ πυκνότερα τῆς Εὐρώπης (14.000 χλμ.).

Τὸ ποταμοπλοϊκὸ μὲ τὸν Ἔλβα και Δούναβη ἐνώνει τὴ χώρα μὲ τ' ἄλλα Εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Ἐμπόριο. Τὸ ἐμπόριο τῆς χώρας, κυρίως μὲ τὸ ἐξωτερικὸ, εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένο. Οἱ ἐξαγωγές τῆς ὑπερβαίνουν τῆς εἰσαγωγῆς.

Ἐξάγει : Βιομηχανικὰ εἶδη (μηχανές, ὄπλα), βαμβακερὰ και μάλλινα ὑφάσματα, ξυλεῖα, ζάχαρη και εἶδη πορσελάνης και ὑαλουργίας.

Εἰσάγει : Ἄκατέργαστα μέταλλα, βαμβάκι, μαλλί και δημητριακὰ. Στὴν Ἑλλάδα ἐξάγει ζάχαρη, μηχανές, μέταλλα και γυαλικά εἶδη, και ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνὸ, σταφίδα, σύκα, σταφύλια και δέρματα.

Εἰκ. 46. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ : Ἐποψη τῆς Πράγας.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμὸς. Μετὰ τὴν ἐκδίωξη τῶν Γερμανῶν Σουδητῶν ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι περίπου 14.000.000 κάτοικοι.

Λαὸς—Γλῶσσα—Θρησκεία. Οἱ Τσεχοσλοβάκοι εἶναι λαὸς Σλαβικῆς καταγωγῆς. Στὴ χώρα κατοικοῦν δύο φυλές. Οἱ *Τσέχοι*, ποὺ κατοικοῦν τὴ Βοεμία και Μοραβία και εἶναι οἱ περισσότεροι, και οἱ *Σλοβάκοι*, ποὺ κατοικοῦν τὴ Σλοβακία και εἶναι λιγώτεροι.

Γ. Κ. Μαυριά, Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης

Οι Τσεχοσλοβάκοι είναι λαός έργατικός και φιλοπρόδος.

Ή γλώσσα τους είναι σλαβικής καταγωγής, βαρεία και με πολλά σύμφωνα. Οι περισσότεροι κάτοικοι τής χώρας είναι Χριστιανοί καθολικοί.

Πολίτευμα. Κομμουνιστική δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τής χώρας είναι ή *Πράγα* (850.000 κάτ.), κτισμένη στις όχθες του ποταμού *Μολδαύα*. Είναι ωραία πόλη με μεγαλοπρεπή δημόσια κτίρια, άρχαιο πανεπιστήμιο και άλλα έπιστημονικά και καλλιτεχνικά ιδρύματα. Είναι συγκοινωνιακό, έμπορικό και βιομηχανικό κέντρο.

Δεύτερη πόλη είναι το *Μπρνό* (300.000 κάτ.), μεγάλο βιομηχανικό κέντρο τής χώρας.

Το *Πίισεν* (200.000 κάτ.), κέντρο πολεμικής βιομηχανίας και ζυθοποιίας. Ή *Μπρατισλάβα* (150.000 κάτ.), λιμάνι του Δούναβη κλπ.

Άκόμη στη χώρα υπάρχουν δύο περίφημες λουτροπόλεις (θερμές πηγές), κοντά στα Μεταλλικά όρη, το *Κάρολσπανι* και το *Μαριεμπάνι*.

Άσκήσεις. 1) Ποιά χώρα τής Κεντρικής Ευρώπης έχει τή μεγαλύτερη βιομηχανία και γιατί ; 2) Με ποιά χώρα τής Κεντρικής Ευρώπης ή χώρα μας έχει τις μεγαλύτερες έμπορικές σχέσεις ; 3) Ποιά χώρα έχει τή μεγαλύτερη τουριστική κίνηση και γιατί ; 4) Ποιές είναι οι μεγαλύτερες συγκοινωνιακές άρτηρες τής Κεντρικής Ευρώπης ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Πολωνία

Εισαγωγή. Ἡ Πολωνία ἔγινε κράτος μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Στὸ Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο ἔπαθε τεράστιες καταστροφές, κυρίως σὲ ἀνθρώπινο ὕλικό. Σήμερα ξανάγινε ἐλεύθερο κράτος, ἀλλὰ μετατοπίστηκαν τὰ σύνορά της καὶ δὲν εἶναι ὀριστικά. Γι' αὐτὸ θὰ ἐξετάσωμε τὴ χώρα ὅπως ἦταν προπολεμικά.

Θέση—Ὅρια—Ἐκταση Ἡ Πολωνία κατέχει τὸ δυτικὸ τμήμα τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τὴ Ρωσία, πρὸς Δ. μετὰ τὴ Γερμανία, πρὸς Β. μετὰ τὴν ἀνατολικὴν Πρωσία καὶ Λιθουανία καὶ πρὸς Ν. μετὰ τὴν Τσεχοσλοβακία καὶ Ρουμανία.

Ἐχει ἔκταση 390.000 τετραγ. χιλιομέτρα.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὅρη—Πεδιάδες. Ἡ Πολωνία εἶναι περισσότερο πεδινὴ χώρα. Τὰ μεγαλύτερα βουνά της εἶναι οἱ βόρειες παραφυάδες τῶν *Καρπαθίων* ὄρεων, στὶς ὁποῖες τὸ μεγαλύτερο ὕψος εἶναι 2.600 μέτρα.

Οἱ παραφυάδες αὐτὲς ξαπλώνονται βορειότερα καὶ σχηματίζουν τεράστιο ὄροπέδιο. Τὸ ὄροπέδιο αὐτὸ εἶναι ἡ εὐφορώτερη περιοχὴ τῆς χώρας, γιατί δέχεται τίς προσχώσεις πολλῶν ποταμῶν.

Τὸ βόρειο τμήμα τῆς Πολωνίας ἀποτελεῖ ἀπέραντη πεδιάδα, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς Γερμανικῆς.

Ἡ πεδιάδα αὐτή, ὅπως καὶ ἡ Γερμανικὴ, εἶναι παγετογενὴς καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι ἀμμώδες μετὰ μεγάλα χαλίκια, γι' αὐτὸ δὲν εἶναι εὐφορῆ.

Ἔτσι ἡ Πολωνία διαιρεῖται σὲ τρία τμήματα : Τὸ νότιο, ποὺ εἶναι ὄρεινὸ καὶ γεμάτο δάση, τὸ *κεντρικό*, ποὺ ἀποτελεῖ τεράστιο εὐφορο ὄροπέδιο καὶ τὸ *βόρειο*, ποὺ εἶναι τελείως πεδινό.

Ποταμοί. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Πολωνίας, ὁ ὁποῖος δέχεται τὰ νερά ὄλων τῶν ποταμῶν τῆς χώρας, εἶναι ὁ *Βιστούλας*, ποὺ χύνεται στὴ Βαλτικὴ θάλασσα. Ὁ ποταμὸς αὐτὸς εἶναι πλωτὸς καὶ τὸ χειμῶνα παγώνει.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι *ἡπειρωτικὸ* καὶ τὸ χειμῶνα κάνει πολὺ κρύο. Βροχές δὲν πέφτουν πολλές, ἀλλὰ τὰ πολλὰ χιόνια τοῦ χει-

μώνα διατηροῦν μεγάλη ὑγρασία στὴ χώρα. Γι' αὐτὸ καὶ στὸ ἀνατολικὸ τμῆμα σχηματίζονται πολλὰ ἔλη καὶ τέλματα. Γενικῶς τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ καὶ ὑγιεινὸ.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας ἔχει ἄφθονο γαιάνθρακα, ὄρυκτὸ ἀλάτι, σίδηρο, ψευδάργυρο, κάλιο καὶ πετρέλαιο, κυρίως στὸ ΝΔ τμῆμα καί, γι αὐτό, ἡ περιοχὴ αὐτὴ εἶναι πυκνοκατοικημένη.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Ἡ Πολωνία εἶναι περισσότερο γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ χώρα.

Στὴ βόρεια πεδιάδα παράγει μεγάλες ποσότητες σίκαλης καὶ πατάτας. Στὸ κεντρικὸ ὄροπέδιο, σιτᾶρι, βρώμη, κριθᾶρι, ζαχαρότευτλα καὶ λινάρι.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐξ ἴσου ἀναπτυγμένη. Τρέφει πολλὰ ἄλογα (τὰ περισσότερα τῆς Εὐρώπης) καὶ πολλὰ βόδια, κυρίως, γιὰ κρέας, Ἀκόμη χοίρους καὶ γιδοπρόβατα. Ἐπειδὴ παράγει πολλὰ δημητριακὰ τρέφει καὶ πολλὰ πουλερικά.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ χώρα παράγει πολὺ γαιάνθρακα (ἔρχεται τρίτη στὴν Εὐρώπη) καὶ ἀρκετὲς ποσότητες σίδηρο, ὄρυκτὸ ἀλάτι, ψευδάργυρο καὶ πετρέλαιο (τρίτη στὴν Εὐρώπη).

Βιομηχανία. Χάρη στὸν ἄφθονο γαιάνθρακα ἡ χώρα ἔχει ἀναπτυγμένη βιομηχανία. Κυριώτερος κλάδος εἶναι ἡ κλωστοῦφαντουργία καὶ ἡ μεταλλουργία.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀναπτυγμένη περισσότερο στὶς ΝΔ, περιοχές, ποὺ ὑπάρχουν τὰ μεταλλεῖα καὶ λιγώτερο στὶς ἀνατολικές.

Γενικῶς ἔχει πυκνὸ σιδηροδρομικὸ καὶ ὁδικὸ δίκτυο ὡς καὶ ποταμοπλοικὸ (Βιστούλας).

Ἐμπόριο. Τὸ ἐμπόριο, ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ, εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένο.

Εἰσάγει ἀποικιακὰ προϊόντα (καφέ, βαμβάκι, ρύζι) καὶ μηχανές, αὐτοκίνητα κλπ.

Ἐξάγει γαιάνθρακα, μεταλλεύματα, πετρέλαιο, ξυλεῖα, ζάχαρη, κρέατα καὶ κτήνη.

Στὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κρέατα, ξυλεῖα, δέρματα καὶ εἰσάγει καπνά, σταφίδα, οἶνοπνεύματα κλπ.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμὸς. Προπολεμικῶς ἡ χώρα εἶχε 32.000.000 κατοίκους. Σήμερα, ὕστερα ἀπὸ τὶς σφαγὲς καὶ τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῶν Γερμανῶν, ὁ πληθυσμὸς εἶναι λιγώτερος. (Ἀπογραφή 1944: 24.000.000 κάτοικοι).

Λαός - Γλώσσα - Θρησκεία. Οί Πολωνοί είναι σλαυικής καταγωγής. Στη χώρα όμως μένουν και πολλοί Γερμανοί, Ρώσοι και Έβραίοι.

Ἡ γλώσσα των είναι σλαυικό ἰδίωμα.

Οί περισσότεροι Πολωνοί είναι Χριστιανοί καθολικοί.

Πολίτευμα. Τό πολίτευμα τῆς χώρας είναι *Κοιμουνιστική Δημοκρατία*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας είναι ἡ *Βαρσοβία* (1.300.000 κάτ.), ἡ ὁποία ἔπαθε τίς μεγαλύτερες καταστροφές ἀπό τοὺς Γερμανοὺς καί σήμερα ὁ πληθυσμός τῆς εἶναι μόνον 500.000 κάτοικοι.

Εἶναι κτισμένη στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Βιστούλα καί εἶναι βιομηχανικό καί πνευματικό κέντρο τῆς χώρας.

Ἄλλες μεγάλες πόλεις εἶναι τὸ *Λότζ* (500.000 κάτ.), τὸ μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο τῆς χώρας, τὸ *Πόζεν* (300.000 κάτ.) καί ἡ *Κρακοβία* (300.000 κάτ.), ἡ παλιά πρωτεύουσα τῆς χώρας.

2. Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία. E

Θέση — Ὅρια — Ἐκταση. Ἡ Ρωσία κατέχει τὸ ἀνατολικὸ τμήμα τῆς Εὐρώπης. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία συνορεύει πρὸς Α. με τὰ Οὐράλια ὄρη καί τὴν Κασπία θάλασσα, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸ Βόρειο Παγωμένο Ὠκεανό, πρὸς Δ. συνορεύει με τὴν Φινλανδία, βρέχεται ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα καί συνορεύει με τὴν Πολωνία καί τὴ Ρουμανία, καί πρὸς Ν. με τὸν Εὐξείνιο Πόντο καί τὸν Καύκασο.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἔχει ἔκταση 4.650.000 τετρ. χλμ. καί 140.000.000 κατοίκους. Ὀλόκληρη ἡ Ρωσία, Εὐρωπαϊκὴ καί Ἀσιατικὴ, ἔχει ἔκταση 21.300.000 τετρ. χλμ. καί πληθυσμὸ 180.000.000 κατοίκους.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὅρη — Πεδιάδες. Τὸ μεγαλύτερο βουνὸ τῆς χώρας εἶναι ὁ *Καύκασος* (5.660 μ.), τὸ ὑψηλότερο τῆς Εὐρώπης, ποὺ ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο ὡς τὴν Κασπία θάλασσα. Τὰ *Οὐράλια* ὄρη (1.600 μ.), τεράστια σὲ μήκος ὄροσειρά. Τὰ ὄρη τῆς *Κοιμαίας* (1.700 μ.) καί τὰ *Καρπάθια*.

Ὅλα τὰ ὄρη τῆς Ρωσίας, ὅπως βλέπομε, βρίσκονται στὰ σύνορα τῆς χώρας.

Τὸ ὑπόλοιπο μέρος ἀποτελεῖ τεράστια σὲ ἔκταση πεδιάδα, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς βόρειας Εὐρωπαϊκῆς, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηνάια.

Ποταμοί. Ἡ τεράστια πεδιάδα τῆς Ρωσίας σχηματίζει πολλοὺς καί μεγάλους ποταμούς. Στὸ Β. Παγωμένο ὄκεανὸ χύνονται ὁ *Πετοχόρας* καί ὁ *Δούνας*. Στὴ Βαλτικὴ θάλασσα ὁ *Δύνας* καί ὁ *Νιέμων*. Στὸν Εὐξείνιο Πόντο ὁ *Δνεπίστερος*, ὁ *Δνείπερος* καί ὁ *Δόν*. Καί στὴν Κασπία θάλασσα ὁ *Βόζγας* ὁ μεγαλύτερος τῆς Εὐρώπης (3400 χλμ. μήκος καί ὁ *Οὐράλης*.

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Μεγάλο τμήμα τῆς Ρωσίας δὲν βρέχεται

ἀπὸ θάλασσα. Πρὸς Β. ὁ Β. Παγωμένος Ὁκεανὸς σχηματίζει τὴ *Λευκὴ θάλασσα* καὶ τὴ χερσόνησο *Κόλα*. Οἱ ἀκτὲς εἶναι χαμηλές, δὲν σχηματίζουν καλὰ λιμάνια καὶ ἀκόμη, τὸν περισσότερο καιρὸ, ἡ θάλασσα εἶναι παγωμένη.

ΒΔ. ἔχει τὴ Βαλτικὴ θάλασσα, ποὺ ἔχει κι αὐτὴ τὸ μειονέκτημα νὰ παγώνη πολλοὺς μῆνες τὸ χειμῶνα.

Στὸ Ν. μέρος ἔχει τὸν Εὐξεινο Πόντο, ποὺ σχηματίζει τὴ χερσόνησο τῆς *Κριμαίας* καὶ ὠρισμένα καλὰ λιμάνια. Ὅμως κι αὐτὴ ἡ θάλασσα εἶναι κλεισμένη καὶ δὲν ἐπικοινωνεῖ ἀπ' εὐθείας μὲ κανέναν ὠκεανό.

Ἡ *Κασπία θάλασσα* εἶναι λίμνη, ἄσχετο ἂν εἶναι τεράστια σὲ ἔκταση, καὶ ἔχει μεγάλο βάθος (1900 μ.). Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ρωσία ποτὲ δὲν ἔγινε μεγάλη ναυτικὴ δύναμη.

Κλίμα. Ἄν ἐξαιρέσωμε τὴ νότια ἀκτὴ τῆς Κριμαίας, ποὺ ἔχει κλίμα εὐκρατο, ὀλόκληρη ἡ Ρωσία ἔχει κλίμα *ἡπειρωτικό*, μὲ ψυχρότατο χειμῶνα καὶ θερμὸ καλοκαίρι. Ἐπειδὴ, ὅμως, ἡ Ρωσικὴ χώρα ἔχει τεράστια ἔκταση ἀπὸ Ν. πρὸς Β. (40°—65° παράλληλος), τὸ κλίμα εἶναι διαφορετικό. Γι' αὐτὸ τὴ Ρωσία τὴ διαιροῦμε σὲ 4 ζῶνες ἀπὸ ἀποψη κλίματος καὶ βλαστῆσεως,

1) Ζώνη *Τούντρας*. Αὐτὴ ἡ ζώνη βρίσκεται κοντὰ στὰ παράλια τοῦ Β. Παγωμένου Ὁκεανοῦ. Ἡ περιοχή αὐτὴ εἶναι ἄδεντρη καὶ γεμάτη τέλματα. Τὸ ψῦχος εἶναι ὀδυμύτατο, ὁ χειμῶνας διαρκεῖ 8—9 μῆνες καὶ ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός.

2) Ζώνη τοῦ *Λάσους*. Ἡ ζώνη αὐτὴ βρίσκεται νοτιώτερα καὶ φθάνει μέχρι τῆς Μόσχας. Ἡ πεδιάδα αὐτὴ, ἐπειδὴ εἶναι παγετογενής, εἶναι ἀμώδης κι εὐκόλα φύονται δέντρα (πεῦκα καὶ ἔλατα). Γι' αὐτὸ ἡ ζώνη αὐτὴ σκεπάζεται ἀπὸ ἀπέραντο δάσος, ποὺ δὲν περιορίζεται στὴν Εὐρωπαϊκὴ, ἀλλὰ ἐκτείνεται σ' ὀλόκληρη τὴν Ἀσιατικὴ Ρωσία. Στὴ ζώνη αὐτὴ τὸ ψῦχος εἶναι μεγάλο, ὁ χειμῶνας διαρκεῖ 6-7 μῆνες καὶ ὁ πληθυσμὸς εἶναι μᾶλλον ἀραιός.

3) Ζώνη τῶν *στεπῶν*. Ἡ ζώνη αὐτὴ εἶναι ἡ νοτιώτερη καὶ φθάνει ὡς τὸν Εὐξεινο Πόντο καὶ τὴν Κασπία θάλασσα. Τὴ ζώνη αὐτὴ τὴ χωρίζομε σὲ δύο ζώνες, στὴ ζώνη τῆς *μαύρης στέπας* καὶ στὴ ζώνη τῆς *φαιῆς στέπας*. Ἡ ζώνη τῆς *μαύρης στέπας* (χῶμα μαῦρο) εἶναι ἡ μεγαλύτερη καὶ βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Ρωσίας ἀπὸ τὰ Καρπάθια ὡς τὰ Οὐράλια ὄρη. Εἶναι εὐφορώτατη γῆ καὶ παράγει ἄφθονα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Στὴ ζώνη αὐτὴ τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικό, ὁ χειμῶνας διαρκεῖ 5-6 μῆνες, τὸ καλοκαίρι εἶναι θερμὸ καὶ εἶναι τὸ πιὸ πυκνοκατοικημένο μέρος. Στὴ ζώνη αὐτὴ ὑπάρχουν δάση ἀπὸ φυλλοβόλα δέντρα, βαλανιδιές, ὄξυες καὶ *σημύδες*, τὸ ἔθνικὸ δέντρο τῶν Ρώσων.

4) Ζώνη τῆς *φαιῆς στέπας* (χῶμα φαιό). Βρίσκεται στὸ νότιο τμήμα, μεταξύ *Ἀζοφικῆς* καὶ *Κασπίας* θαλάσσης. Ἡ φαιὰ γῆ εἶναι ἄγονη καὶ ἄδεντρη.

Βροχές στη Ρωσία δέν πέφτουν πολλές. Οί περισσότερες πέφτουν στο δυτικό τμήμα και, όσο προχωρούμε ανατολικά, γίνονται λιγώτερες.

Οικονομική περιγραφή

Γεωργία - Κτηνοτροφία. Ἡ Ρωσία ἐξακολουθεῖ νά παραμένῃ περισσότερο χώρα γεωργική καὶ κτηνοτροφική, παρά βιομηχανική. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ γεωργία ἀναπτύχθηκε περισσότερο καὶ ἡ καλλιέργεια γίνεται μὲ μηχανικά μέσα καὶ ἐπιστημονικὸ τρόπο.

Ἡ παραγωγή δημητριακῶν εἶναι τεράστια. Παράγει τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς.

Τὴν πρώτη θέση κατέχει τὸ σιτάρι καὶ ἀκολουθοῦν ἡ σίκαλη, ἡ βρώμη καὶ τὸ καλαμπόκι. Τεράστια εἶναι καὶ ἡ παραγωγή τῆς πατάτας. Εἶναι ἡ πρώτη τοῦ κόσμου. Ἀκόμη παράγει ζαχαρότευτλα, βαμβάκι, λινάρη καὶ φρούτα.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐξ ἴσου ἀναπτυγμένη σ' ὅλη τὴ χώρα. Τρέφουν ἄλογα, βόδια, πρόβατα καὶ χοίρους.

Ἀλιεία. Ἡ ἀλιεία εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀναπτυγμένη, γιατί καὶ οἱ λίμνες καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς χώρας ἔχουν ἄφθονα ψάρια. Περίφημο εἶναι τὸ *ρωσικὸ χαβιάρι*, ποῦ φτιάνεται ἀπὸ τὰ αὐτὰ ψαριῶν τῆς Κασπίας θάλασσας.

Δασικὸς πλοῦτος. Ἡ Ρωσία ἔχει ἀπέραντα δάση, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βγάξει μεγάλες ποσότητες ξυλείας.

Ἀκόμα στὰ δάση αὐτὰ ὑπάρχει ἄφθονο κυνήγι ἀγρίων ζώων μὲ πολύτιμο δέρμα (πολικὲς ἀλεπούδες καὶ διάφορα εἶδη ἰκτιδῶν, ἐρμίνες κλπ.), ποῦ φέρνει ἀρκετὸ εἰσόδημα.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας ἔχει ἄφθονα ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα : γαιάνθρακα, πετρέλαιο, χρυσό, πλατίνα, σίδηρο, βωξίτη, ψευδάργυρο, κασσίτερο, χαλκό, μόλυβδο κλπ.

Βιομηχανία. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ βιομηχανία τῆς χώρας ἔλαβε μεγάλη ἀνάπτυξη. Οἱ μεγαλύτερες βιομηχανίες εἶναι ἡ *μεταλλουργία*, ἡ *κλωστοῦφαντουργία*, ἡ *βιομηχανία χημικῶν προϊόντων* (συνθετικὸ καουτσούκ, συνθετικὴ βενζίνη κλπ.) ἡ *ζαχαροποιία*, ἡ *ξυλουργία* κλπ.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι καλή, ἀλλὰ ὄχι ἀρκετὴ, γιὰ τὴν ἔκταση τόσο μεγάλης χώρας. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο εἶναι ἀραιὸ καὶ τὸ ὁδικὸ δίκτυο ἀκόμη ἀραιότερο. Ἡ ποταμοπλοῖα ἀναπτύχθηκε μὲ τίς διώρυγες μεταξύ τῶν ποταμῶν καὶ, ἔτσι, ἐπικοινωνεῖ ὁ Εὐξείνιος Πόντος μὲ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα. Ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖ μόνον μεγάλα κέντρα.

Ἐμπόριο. Ἡ Ρωσία ἐξάγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, πετρέλαιο καὶ ξυλεῖα.

Εἰσάγει βιομηχανικὰ προϊόντα (μηχανές, ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα) καὶ ἀποικιακὰ προϊόντα, καφέ, τσάι, καουτσούκ κλπ.

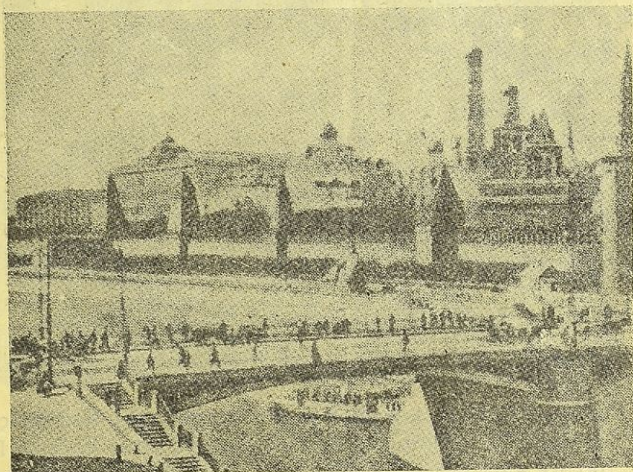

Προπολεμικῶς στὴν Ἑλλάδα ἔστελνε δημητριακοὺς καρπούς, ξυλεία καὶ πετρέλαιο καὶ ἔπαρνε καπνὸ, σταφίδα, ἐλιές καὶ λάδι.

Πολιτικὴ περιγραφή

Λαὸς — Γλῶσσα — Θρησκεία. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας τὸ ἀποτελοῦν οἱ *Ρῶσοι*. Στὰ παράλια τοῦ Β. Παγωμένου Ὑκεανοῦ ζοῦν οἱ *Λάπωνες* καὶ οἱ *Σαμογέτες*. Κοντὰ στὴ Βαλτικὴ θάλασσα οἱ Ρῶσοι λέγονται *Δευρορῶσοι*. Ὑπάρχουν καὶ ἐλάχιστοι Γερμανοί, Ρουμάνοι, Ἀρμένιοι καὶ Ἑβραῖοι.

Ὅλοι οἱ Ρῶσοι εἶναι *Σλαῦοι*, πού ἀναμίχθηκαν μὲ Μογγόλους καὶ Τατάρους.

Εἰκ. 47. ΡΩΣΙΑ : Μόσχα. Τὸ Κρεμλίνο

Οἱ Ρῶσοι ὁμιλοῦν τὴ Ρωσικὴ γλῶσσα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατάγονται ὅλες οἱ ἄλλες σλαυικές. Ἀπὸ ἄποψη θρησκείας ὅλοι οἱ Ρῶσοι εἶναι Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι μὲ δικό τους Πατριάρχη.

Πολίτευμα. Ἡ Ρωσία εἶναι τεράστια Ὀμοσπονδία Δημοκρατιῶν καὶ λέγεται *Ἐνωση Σοσιαλιστικῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν*. Στὴν πραγματικότητα ὅμως εἶναι δικτατορία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος.

Διαιρεῖται σὲ 17 μικρότερες δημοκρατίες, πού ὅλες ὅμως διευθύνονται ἀπὸ τὴ μεγαλύτερη Ρωσικὴ Δημοκρατία.

Μετὰ τὸ Β' Παγκόσμιο πόλεμο ἡ Ρωσία ἐνσωμάτωσε στὸ κράτος τῆς καὶ τὶς τρεῖς μικρὲς Δημοκρατίες τῆς Λευκορωσίας (*Ἑσθονία, Λεττονία καὶ Λιθουανία*).

Πόλεις Πρωτεύουσα είναι η Μόσχα (4.200.000 κάτ.), μεγάλο πολιτικό, βιομηχανικό, έμπορικό και πνευματικό κέντρο της χώρας. Σ' αυτήν υπάρχει το μεγάλο ανάκτορο των Τσάρων της Ρωσίας, που λέγεται *Κρεμλίνο*.

Δεύτερη πόλη είναι το *Λένινγκραντ* (3.200.000 κάτ.), ή άλλοτε *Πετρούπολη*, παλιά πρωτεύουσα των Τσάρων.

Εικ. 48. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ (Λένινγκραντ): "Ελκυθρα στους δρόμους.

Είναι χτισμένη στο *Φιννικό κόλπο*, είναι ωραία πόλη και μεγάλο βιομηχανικό κέντρο.

Το *Κίεβο* (850.000 κάτ.), ή πόλη με τις περισσότερες εκκλησίες.

Ή *Όδησός* (600.000 κάτ.), ό πρώτος λιμένας στον Εϋξεινο Πόντο. Σ' αυτήν άλλοτε έμεναν πολλοί Έλληνες και εκεί ιδρύθηκε ή *Φιλική Έταιρία*.

Το *Χάρκοβο* (800.000 κάτ.), κέντρο βιομηχανίας.

Ή *Σεβαστούπολη* (200.000 κάτ.), μεγάλος πολεμικός ναύσταθμος στην Κριμαία.

Το *Μπακόν* (800.000 κάτ.), κέντρο πετρελαίου στη Κασπία θάλασσα.

Ή Ρωσία έχει πάνω από 50 πόλεις με 100—500 χιλ. κατοίκους.

3. Φιλλανδία.

Είσαγωγή. Ή Φιλλανδία έγινε κράτος μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο.

Θέση—Όρια—Έκταση. Ή Φιλλανδία βρίσκεται ανάμεσα στη Σκανδιναυική χερσόνησο και στη Ρωσία.

Συνορεύει προς Α. με τη Ρωσία, προς Δ. με τη Σουηδία, προς Β. με Νορβηγία και προς Ν. βρέχεται από τη Βαλτική θάλασσα.

*Έχει έκταση 300.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Φυσική περιγραφή

Ἡ Φιλανδία εἶναι μιὰ περίεργη χώρα. Τὸ ἔδαφός της ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ μικρὰ γρανιτώδη ὑψώματα, ποὺ δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 500 — 1000 μέτρα.

Εἰκ. 49. ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ: Χωρίον στὴν πεδιάδα τῶν λιμνῶν.

Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ σχηματίζονται κοιλάδες, ποὺ τὰ χαμηλότερα μέρη των εἶναι λίμνες.

Ὑπάρχουν στὴ χώρα περισσότερες ἀπὸ 3.000 λίμνες μικρὲς καὶ μεγάλες. Γ' αὐτό, ἡ Φιλανδία ὀνομάζεται «Χώρα τῶν λιμνῶν». Τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς χώρας εἶναι σκεπασμένα με δάση ἀπὸ κωνοφόρα δέντρα. Τὸ ὑπόλοιπο ἔδαφος εἶναι βαλτότοποι καὶ ἄγονα μέρη.

Οἱ ἀκτὲς τῆς Φιλανδίας σχηματίζουν πολλὲς κολπώσεις καὶ καλὰ λιμάνια. Γύρω στὶς ἀκτὲς ὑπάρχουν πάρα πολλὰ νησάκια, ποὺ οἱ Φιλανδοὶ τὰ λένε *σέρες*.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ἠπειρωτικό, με δριμύτατο χειμῶνα καὶ δροσερὸ καλοκαίρι.

Τὸ χαρακτηριστικὸ ζῶο τῆς χώρας εἶναι ὁ *τάρανδος*.

Οικονομική περιγραφή

Γεωργία - Κτηνοτροφία. Ἐν και τὸ ἔδαφος εἶναι ἄγονο, οἱ κάτοικοι κάνουν ἐντατικὴ καλλιέργεια καὶ παράγουν σιτάρι, σίκαλη, λινάρι καὶ πατάτες. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερο ἀναπτυγμένη, γιατί ἡ χώρα ἔχει ἄφθονα λιβάδια. Τρέφουν ἄλογα, βόδια, πρόβατα καὶ χοίρους. Περισσότερα ὅμως εἰσοδήματα φέρνουν ἡ ἐκμετάλλευση τῆς ξυλείας καὶ ἡ ἄλιεία.

Βιομηχανία. Χάρη στὴν ἄφθονο ξυλεία καὶ στὴν παραγωγή ἠλεκτρικῆς δυνάμεως ἀπὸ τὶς ὕδατοπτώσεις ἔχουν ἀναπτυγμένη βιομηχανία χαρτοποιίας.

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο εἶναι ἀραιὸ καὶ τὸ ὁδικὸ περὶ ὠρισμένο.

Ἐμπόριο. Εἰσάγουν βιομηχανικὰ προϊόντα, σιτάρι καὶ ἀποικιακὰ καὶ ἐξάγουν ξυλεία, χαρτὶ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμὸς — Γλῶσσα — Θρησκεία. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι 4.000.000 κάτοικοι. Οἱ Φιλλανδοὶ εἶναι λαὸς *Φιννικῆς* καταγωγῆς. Τὰ 20 οἱ τῶν κατόκων εἶναι Σουηδοί.

Ἡ γλῶσσα τῶν μοιάζει με τὴν Οὐγγρικὴ καὶ Τουρκικὴ.

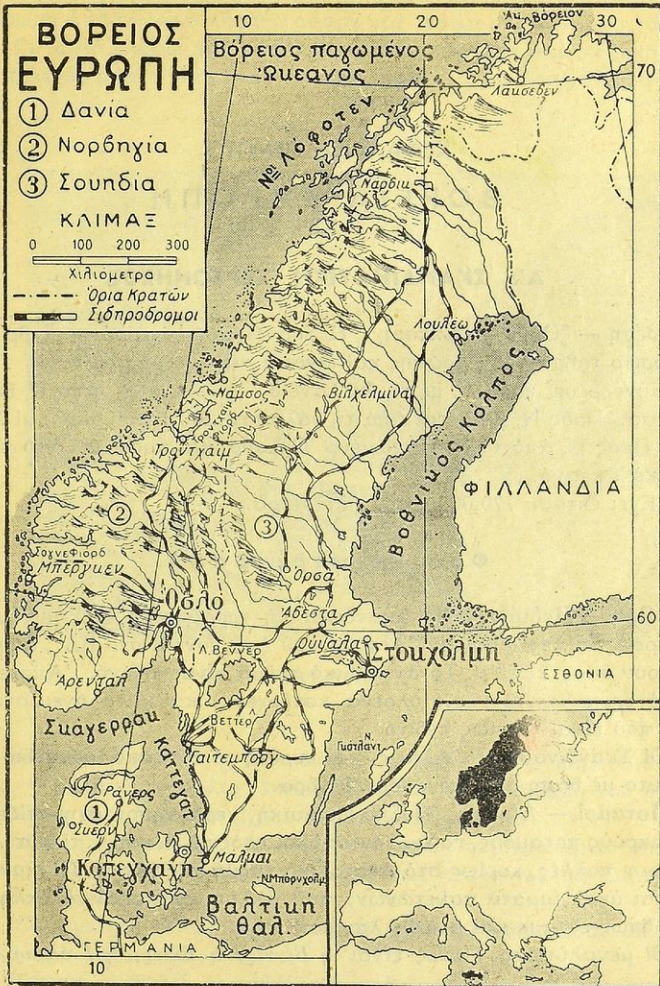
Οἱ Φιλλανδοὶ εἶναι διαμαρτυρόμενοι στὸ θρήσκευμα. Οἱ Φιλλανδοὶ εἶναι λαὸς μορφωμένος καὶ πολιτισμένος καὶ ἀγαπᾷ πολὺ τὸν ἀθλητισμὸ.

Πολίτευμα. Ἡ Φιλλανδία εἶναι κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Ἑλσίνκι* (300.000 κάτ.), οἰκονομικὸ καὶ πνευματικὸ κέντρο τῆς χώρας.

Ἀσκήσεις: 1) Ποιὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης; 2) Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Ρωσίας;

Χάρτης 9.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέση — "Όρια -- "Έκταση. Ἡ Σκανδιναυική χερσόνησος βρίσκεται στο βόρειο τμήμα τῆς Εὐρώπης καὶ εἶναι ἡ *μεγαλύτερη χερσόνησος*.

Συνορεύει πρὸς Α. μετὴ Φιλλανδία καὶ βρέχεται ἀπὸ τῆ Βαλτικῆ θάλασσα. Πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τῆ θάλασσα τοῦ Κατεγάκη καὶ Σκαγεράκη. Πρὸς Β. ἀπὸ τὸ Β. Πάγωμένο Ὦκεανὸ καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν Ἄτλαντικὸ ὠκεανό.

Ἔχει ἔκταση 770.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Φυσικὴ περιγραφή

Όρη — Πεδιάδες. Ἡ Σκανδιναυική χερσόνησος ἔχει μιὰ μεγάλη ὄροσειρά, τὶς *Σκανδιναυικὰς Ἄλπεις*, ποὺ ἐκτείνονται στὸ ΒΔ. τμήμα τῆς καὶ ἔχουν ὕψος 2.550 μ. Τὸ ἀνατολικὸ τμήμα εἶναι πεδινό. Ἀποτελεῖ τὸ *Βαλτικὸ ὄροπέδιο*, τὸ ὁποῖο ὀλοένα κατέρχεται καὶ καταλήγει στὸ ΝΑ. τμήμα ποὺ εἶναι τελείως πεδινό.

Οἱ Σκανδιναυικὰς Ἄλπεις καὶ κυρίως τὸ Βαλτικὸ ὄροπέδιο εἶναι κατάφυτο μετὰ δάση ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα.

Ποταμοὶ — Λίμνες. Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος σχηματίζει πολλοὺς μικροὺς ποταμούς, ποὺ χύνονται ὄλοι πρὸς τὸ Ν. καὶ Α. τμήμα. Λίμνες ὑπάρχουν πολλές, κυρίως στὸ ἀνατολικὸ τμήμα τῆς χώρας. Οἱ λίμνες αὐτὲς εἶναι ὑπολείμματα παγετῶνων, ποὺ ἄλλοτε σκέπαζαν ὀλόκληρη τὴν χώρα, ὅπως εἴπαμε καὶ στὴ Φιλλανδία.

Οἱ μεγαλύτερες λίμνες εἶναι ἡ *Βέννεο*, ἡ *Βέτεο*, ἡ *Γιάλμαο* καὶ ἡ *Μέλαο*.

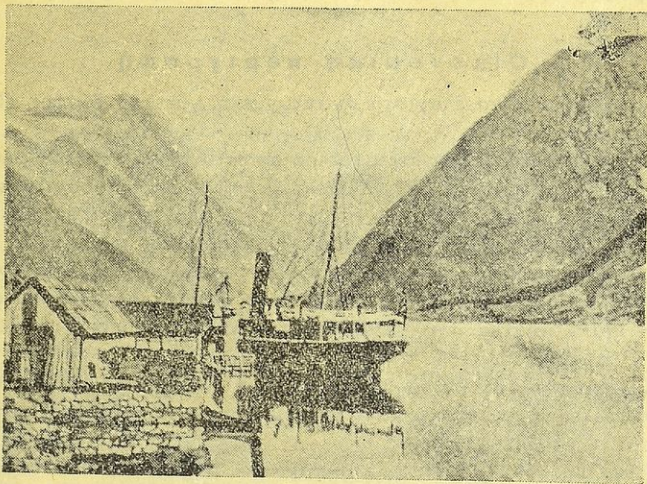
Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Οἱ ἀκτὲς τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου παρουσιάζουν τὶς μεγαλύτερες κολπώσεις. Οἱ δυτικὲς ἀκτὲς, στὶς ὁποῖες φθάνει ἡ ὄροσειρά, πέφτουν ἀπότομα καὶ σχηματίζουν βαθεῖς καὶ στενοὺς κόλπους, τὰ περίφημα *φιορδ*.

Τὰ φιορδ αὐτὰ προχωροῦν βαθεῖα μέσα στὴν ξηρὰ καὶ πολλὰς φορές διακλαδίζονται σὲ μικρότερα. Παρουσιάζουν ἄγρια μεγαλόπρεπη θέα, γιὰ τὸ βουνὰ ὑψώνονται ἀπότομα ἀπὸ τὴ θάλασσα (500—1000 μ.).

“Άλλοτε τὰ φιόρδ ἦταν στενές κοιλάδες, πού σιγά-σιγά ἔπαθαν διάβρωση ἀπὸ τὰ νερά τῆς θάλασσας καὶ τελικὰ σκεπάστηκαν ἀπ’ αὐτή.

Γι’ αὐτό, γύρω στὰ παράλια αὐτά, ὑπάρχουν ἄπειρα μικρὰ νησάκια, τελείως ἀκατοίκητα, πού ἄλλοτε, ἀσφαλῶς θὰ ἦταν ἐνωμένα μετὴν ξηρά.

Εἰκ. 50. ΝΟΡΒΗΓΙΑ : Φιόρδ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου παρουσιάζει διαφορές. Τὰ δυτικά παράλια, ἐπειδὴ δέχονται τὴν ἐπίδραση τοῦ ρεύματος τοῦ Κόλπου τοῦ Μεξικοῦ, ἔχουν κλίμα ἥπιο καὶ ὕγρo.

Οἱ κορυφές τῶν Σκανδιναυικῶν Ἄλπεων στὸ ἐσωτερικὸ σκεπάζονται ἀπὸ αἰώνια χιόνια καὶ, ὅσο προχωροῦμε ἀνατολικά, τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ἠπειρωτικὸ.

Ὁ χειμῶνας εἶναι δριμύτατος καὶ ἡ Βαλτικὴ θάλασσα καὶ ὁ Βοθηκὸς κόλπος παγώνουν.

Βροχές πέφτουν περισσότερες στὸ δυτικὸ τμήμα. Στὸ ἀνατολικό, ἐπειδὴ οἱ Σκανδιναυικὲς Ἄλπεις ἐμποδίζουν τοὺς ΒΔ. ἀνέμους, οἱ βροχές εἶναι λιγώτερες. Γενικῶς ὅμως τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ὑγιεινὸ.

Διάρθρωση τῆς χερσονήσου.

Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσονήσος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κράτη. Ἀπὸ τὴ *Νορβηγία* καὶ τὴ *Σουηδία*.

1. Νορβηγία

Φυσική περιγραφή

Ἡ Νορβηγία κατέχει τὸ Δ. τμήμα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου, στὸ ὁποῖο, κυρίως, ξαπλώνονται οἱ Σκανδιναυικὲς Ἄλπεις. Τὸ μόνο πεδινὸ μέρος βρίσκεται στὸ ΝΑ. ἄκρο τῆς χώρας. Ἄρα ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα ὄρεινῆ.

Οἰκονομικὴ περιγραφή

Ἡ γεωργία εἶναι ἐλάχιστα ἀναπτυγμένη, γιατί τὸ ἔδαφος εἶναι τελείως ὄρεινόν.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερο ἀναπτυγμένη. Τρέφουν βόδια καὶ πρόβατα. Ἡ ἀλιεία καὶ ἡ δασοκομία (ἐκμετάλλευση τῶν δασῶν) εἶναι οἱ κυριώτεροι κλάδοι, ποὺ φέρνουν στὴ χώρα μεγάλον ἐθνικὸ πλοῦτο.

Ἡ βιομηχανία εἶναι μικρὴ καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὴν χαρτοποιία καὶ τὴν παρασκευὴ διατηρημένων ψαριῶν (ρέγγες, βακαλάος καὶ μουρουνέλιαιο).

Ὅρυκτὸ πλοῦτο ἔχει ἐλάχιστο ἢ χώρα. Ὑπάρχει μόνο νικέλιο.

Ἡ ναυτιλία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη καὶ ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς χώρας εἶναι μεγάλος (2000 πλοῖα).

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο εἶναι μικρὸ (4000 χλμ.) καὶ τὸ ὁδικὸ τελείως ἀνύπαρκτο. Ἡ συγκοινωνία μὲ τὸ ἐξωτερικὸ γίνεται μὲ τὰ πλοῖα.

Ἐμπόριο. Ἡ χώρα εἰσάγει δημητριακὰ, μηχανές, μεταλλεύματα καὶ ὑφάσματα καὶ ἐξάγει χαρτί, νικέλιο, παστὰ ψάρια καὶ *μουρουνέλιαιο*.

Πολιτικὴ περιγραφή

Ἐχει ἔκταση 325.000 τετ. χλμ. καὶ πληθυσμὸ 3.000.000 κατοίκους. Οἱ Νορβηγοὶ ἀνήκουν στὴν *Τεντονικὴ* φυλὴ καὶ ὁμοιάζουν μὲ τοὺς Σουηδοὺς. Ὅμιλοῦν δική τους γλῶσσα καὶ εἶναι ὄλοι Χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι.

Πολίτευμα. Ἡ χώρα ἔχει πολίτευμα Συνταγματικῆς Βασιλείας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Ὄσλο* (250.000 κάτ.), τὸ οἰκονομικὸ καὶ πνευματικὸ κέντρο τῆς χώρας.

Τὸ *Μπέργκεν* (100.000 κάτ.) καὶ τὸ *Τρόντγεμ* (60.000 κάτ.).

2. Σουηδία

Φυσικὴ περιγραφή

Ἡ Σουηδία κατέχει τὸ ἀνατολικὸ τμήμα τῆς χερσονήσου καὶ εἶναι χώρα μᾶλλον πεδινῆ.

Τὸ Δ. τμήμα τῆς χώρας ἀποτελεῖ τὸ *Βαλτικὸ ὄροπέδιο* (ὕψους 400 — 600 μ.), τὸ ὁποῖο εἶναι σκεπασμένον μὲ ἀπέραντα δάση κωνοφόρων δέν-

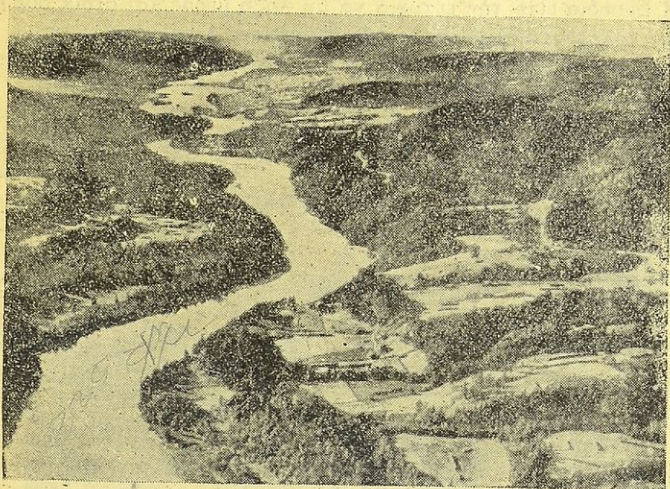

δρων. Το ΝΑ τμήμα, είναι τελείως πεδινό και εύφορο, γιατί προέρχεται από τις προσχώσεις των πολλών μικρών ποταμών της.

Οικονομική περιγραφή

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Τόσο η γεωργία, όσο και η κτηνοτροφία, είναι περισσότερο αναπτυγμένες παρά στη Νορβηγία. Στις εύφορες νότιες πεδιάδες της παράγονται δημητριακοί καρποί, πατάτες και ζαχαρότευτλα. Στα πολλά λιβάδια τρέφονται αγελάδες και πρόβατα.

Δασοκομία. Χάρη στα άπεραντα δάση της βγάζει μεγάλες ποσότητες έκλεκτης ξυλείας.

Εικ. 51. Τοπίο της Σουηδίας με άπεραντα δάση.

Όρυκτος πλούτος. Η Σουηδία έχει μεγάλο ορυκτό πλούτο σε γαιάνθρακα, σίδηρο και ψευδάργυρο.

Βιομηχανία. Χάρη στον γαιάνθρακα και στην ηλεκτρική ενέργεια από τις ύδατοπτώσεις, η χώρα έχει αναπτυγμένη βιομηχανία. Κατασκευάζει μηχανές, γυαλικά είδη, χαρτί και προπάντων σπύρτα, που είναι, σχεδόν, μονοπώλιο της Σουηδίας.

Συγκοινωνία. Έχει καλό σιδηροδρομικό δίκτυο (17.000 χλμ.) και μεγάλο έμπορικό στόλο.

Έμπόριο. Η Σουηδία είναι πλούσιο κράτος. Οι εξαγωγές της υπερβαίνουν τις εισαγωγές.

Έξάγει μηχανήματα, ξυλεία, χαρτί, σπύρτα και μεταλλεύματα σιδήρου.

Εισάγει άνθρακα, καουτσούκ, πετρέλαιο κλπ.

Γ. Κ. Μαυριά, Γεωγραφία της Ευρώπης

Στή χώρα μας ἐξάγει ξυλεία, σπέρτα, χαρτί καὶ μηχανές καὶ εἰσάγει καπνὸ καὶ σταφίδα.

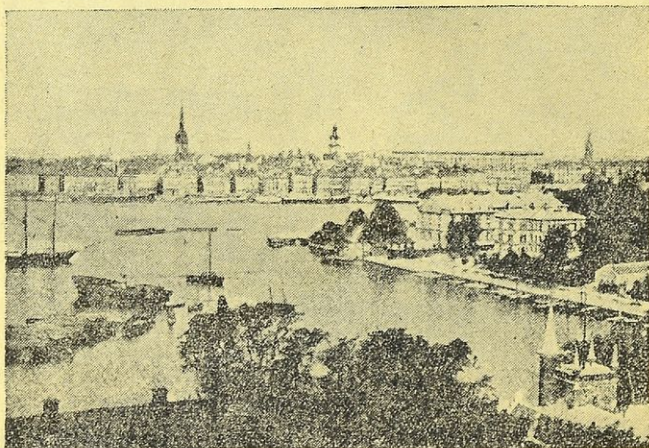
Πολιτικὴ περιγραφή

Ἑκταση — Πληθυσμός. Ἡ Σουηδία ἔχει ἕκταση 450.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸ 7.000.000 κατοίκους.

Λαὸς—Γλώσσα—Θρησκεία. Οἱ Σουηδοὶ ἀνήκουν στὴ Τευτονικὴ φυλὴ. Εἶναι ἄνθρωποι μορφωμένοι καὶ ἔχουν προπάντων ψυχικὸ πολιτισμὸ. Ἀσχολοῦνται πολὺ μὲ τὸν ἀθλητισμὸ καὶ ἡ Σουηδικὴ γυμναστικὴ διδάσκεται σὲ ὄλο τὸν κόσμῳ.

Ἡ Σουηδία εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ μὴ λάβῃ μέρος καὶ στοὺς δυὸ Παγκόσμιους πολέμους καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἀνακόπηκε ὁ πολιτισμὸς τῆς.

Οἱ Σουηδοὶ μιλοῦν τὴ σουηδικὴ γλῶσσα καὶ εἶναι ὄλοι Χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι.

Εἰκ. 52. Στοκχόλμη.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι Συνταγματικὴ Βασιλεία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ Στοκχόλμη (550.000 κάτ.). Εἶναι ὁμορφὴ πόλη χτισμένη πάνω σὲ πολλὰ νησάκια καὶ γι' αὐτὸ λέγεται ἡ «Βενετία τοῦ Βορῶ». Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ Γκότεμπεργκ (250.000 κάτ.) καὶ ἡ Οὐψάλα, μὲ περίφημο πανεπιστήμιον.

Λ α π ω ν ί α

Στὸ βόρειο ἄκρο τῆς Νορβηγίας, Σουηδίας καὶ Φιλλανδίας ζῆ μιὰ περιέργη φυλὴ ἀνθρώπων, οἱ Λάπωνες. Οἱ Λάπωνες 160.000 περίπου, εἶ-

ναι λαός άμόρφωτος, άπολίτιστος και στη μορφή μάλλον άσχημος. Ζούν σε καλύβες, τις όποιες κατασκευάζουν με πάγους και ή μοναδική άσχολία τους είναι τó ψάρεμα.

Τό μόνο ζωó, που ζή στα μέρη αυτά, είναι ó *τάρανδος*, τó άγαπητό ζωó τών Λατώνων. Αυτόν μεταχειρίζονται για όλες τις δουλειές των. Τόν χρησιμοποιούν ως μεταφορικό μέσο, τόν τρέφουν για τó γάλα και τó κρέας του και, από τó δέγμα του, κατασκευάζουν ένδύματα και ύποδήματα.

Β'. ΧΕΡΣΙΟΝΗΣΟΣ ΤΗΣ ΓΙΟΥΤΛΑΝΔΗΣ

Δ α ν ί α

Είσαγωγή. Παλιότερα ή Δανία ήταν μεγάλο κράτος και κατείχε ή *Σκανδιναβική* χερσόνησο, τή νήσο *Γροιλανδία*, τή νήσο *Ίσλανδία* και πολλά νησιά στόν Άτλαντικό ώκεανό. Σήμερα περιορίστηκε μόνο στη χερσόνησο τής *Γιουτλάνδης*.

Θέση — Όρια — Έκταση. Η Δανία βρίσκεται στα βόρεια τής Γερμανίας, ανάμεσα στη Βόρεια και Βαλτική θάλασσα. Προς Α. βρέχεται από τή Βαλτική θάλασσα, προς Δ. από τή Βόρεια θάλασσα, προς Β. από τόν πορθμό τού Κατεγάκη και Σκαγεράκη και προς Ν. συνορεύει με τή Γερμανία,

Η Δανία αποτελείται από τή χερσόνησο τής *Γιουτλάνδης* και από 380 νησιά, που τά μεγαλύτερα είναι ή *Σχελάνδη*, ή *Φιονία* και ή *Λεολάνδη*. Έχει έκταση 43.000 τ. χιλιόμετρα.

Φυσική περιγραφή

Όρη—Πεδιάδες. Η κυρίως Δανία και τά νησιά της δέν παρουσιάζουν κανένα βουνό και αποτελούν μία συνεχή πεδιάδα. Τά μεγαλύτερα ύψώματα στη χώρα δέν υπερβαίνουν τά 170 μ.

Διαμόρφωση τών άκτών. Οι δυτικές άκτες δέν σχηματίζουν καλούς όρμους και είναι γεμάτες ύφάλους. Οι άνατολικές σχηματίζουν πολλές κολπώσεις και άρκετά φυσικά λιμάνια.

Κλίμα. Τó κλίμα τής χώρας είναι *ώκεάνειο* και *πολύ ήγρό*.

Οικονομική περιγραφή

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Η Δανία είναι καθαρά γεωργική και κτηνοτροφική χώρα. Παράγει δημητριακά (βρώμη, σιτάρι, κριθάρι, σίκαλη), πατάτες και ζαχαρότευτλο.

Τρέφει με έπιστημονικό τρόπο πολλά ζωά, άγελάδες, χοίρους και πουλερικά.

Βιομηχανία. Δέν ἔχει παρά ἐκείνη πού ἀσχολεῖται μέ τά γεωργικά καί κτηνοτροφικά εἶδη.

Συγκοινωνία. Ἔχει πυκνό σιδηροδρομικό καί ὁδικό δίκτυο καθῶς καί ἀτμοπλοϊκό μέ τὸ ἐξωτερικό.

Ἐμπόριο. Εἰσάγει βιομηχανικά εἶδη (μηχανές, ὑφάσματα), δημητριακά καί ἀποικιακά προϊόντα καί γαιάνθρακα.

Ἐξάγει ζῶα καί κτηνοτροφικά προϊόντα.

Ἡ Δανία στέλνει στήν Ἑλλάδα κονσερβοποιημένα κρέατα καί ψάρια, τυρί, διάφορους σπόρους λαχανικῶν, σιταριῶν καί πατάτας καί παίρνει ἀπ' αὐτήν καπνό, ξηροὺς καρπούς, μαστίχα, κρασιά κλπ.

Πολιτικὴ περιγραφή

Πληθυσμὸς — Λαὸς — Γλῶσσα. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι 4.000.000 κάτοικοι. Ὁ λαὸς εἶναι *Τευτονικῆς* καταγωγῆς καί ἡ γλῶσσα του *Τευτονικῆ*.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ Βασιλεία.

Πόλεις. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα *Κοπεγχάγη* (750.000 κάτ.), δέν ἔχει ἄλλες μεγάλες πόλεις, γιατί εἶναι καθαρῶς γεωργικὴ καί κτηνοτροφικὴ χώρα.

Ἀσκήσεις: 1) Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Νορβηγίας, Σουηδίας καὶ Δανίας; 2) Μὲ ποιὰ χώρα τῆς Βόρειας Ἐυρώπης ἡ χώρα μας ἔχει τὶς μεγαλύτερες ἐμπορικὰς σχέσεις; 3) Γιατί οἱ Σκανδιναβοὶ εἶναι οἱ καλύτεροὶ ἀθλητὲς τοῦ κόσμου;

Χάρτης 10. Η ΕΛΛΑΔΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Η ΕΛΛΑΔΑ

Θέση — Όρια — Έκταση. Ἡ Ἑλλάδα βρίσκεται στὸ ἀνατολικὸ τμήμα τῆς Νότιας Εὐρώπης καὶ κατέχει τὸ Ν. τμήμα τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

Ἡ Ἑλλάδα συνορεύει ΒΑ. μετὴν Ἀνατολικὴ Θράκη (Τουρκία) καὶ Α. βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος. Πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιον πέλαγος, πρὸς Β. συνορεύει μετὴν Ἀλβανία, Γιουγκοσλαβία καὶ Βουλγαρία. Πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα. Ἔχει ἔκταση περίπου 133.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Φυσικὴ περιγραφή

Ἡ Ἑλλάδα φυσικὰ διαιρεῖται σὲ *ἠπειρωτικὴ* καὶ *νησιωτικὴ* Ἑλλάδα.

Ἡ ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα διαιρεῖται σὲ 6 διαμερίσματα: 1) *Πελοπόννησο*, 2) *Στερεὰ Ἑλλάδα*, 3) *Θεσσαλία*, 4) *Ἥπειρο*, 5) *Μακεδονία* καὶ 6) *Δυτικὴ Θράκη*.

Ἡ νησιωτικὴ Ἑλλάδα διαιρεῖται σὲ 5 διαμερίσματα: 1) *Νησιά τοῦ Ἰονίου πελάγους*, 2) *Κρήτη*, 3) *Κυκλάδες*, 4) *Νησιά τοῦ Αἰγαίου Πελάγους* καὶ 5) *Δωδεκάνησα*.

Διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν. Ἡ Ἑλλάδα βρέχεται ἀπὸ τὶς τρεῖς πλευρὲς τῆς (ἀνατολική, νότια καὶ δυτικὴ) ἀπὸ θάλασσα καὶ παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία σὲ κόλπους, ἀκρωτήρια καὶ χερσονήσους.

Κόλποι. Οἱ σπουδαιότεροι κόλποι εἶναι: Ἀλεξανδρουπόλεως, Πόρτο-Λάγο, Καβάλας, Στρυμωνικός, Ἁγίου Ὄρους, Κασσάνδρας, Θερμαϊκός, Παγασητικός, Μαλιακός, Εὐβοϊκός, Σαρωνικός, Ἀργολικός, Λακωνικός, Μεσσηνιακός, Κυπαρισσιακός, Πατραϊκός, Κορινθιακός καὶ Ἀμβρακικός.

Ἀκρωτήρια. Ἁγίου Ὄρους, Δρέπανο, Καναστραῖο, Ποσειδίο, Αἴαντιο (Τρίκερι), Ἀρτεμισιο, Κύναιο, Καφηρέας, Σούνιο, Σκύλαιο, Μαλέας, Ταΐναρο, Ἀκρίτας, Κατάκωλο, Πάπας, Ρίο, Ἀντίρριο καὶ Ἄκτιο.

Χερσόνησοι. Ἡ μεγαλύτερη χερσόνησος εἶναι ἡ *Πελοπόννησος* καὶ ἔπειτα ἡ *Χαλκιδική*, ἡ ὁποία σχηματίζει τρεῖς μικρότερες: τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τῆς Σιδωνίας καὶ τῆς Κασσάνδρας.

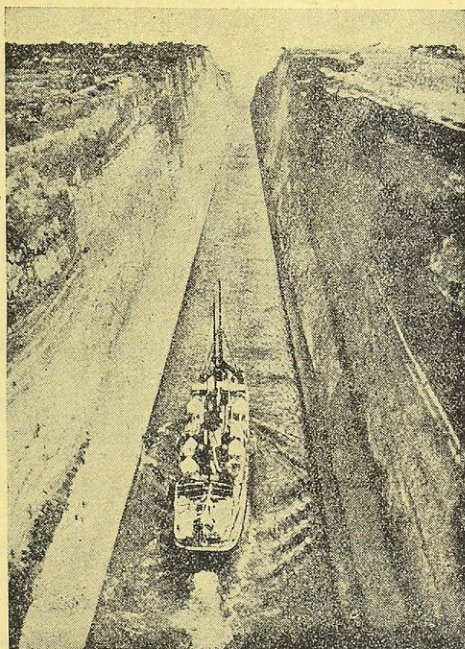

Πορθμοί. Τοῦ Εὐρίπου.

Ἴσθμοί. Τῆς Κορίνθου (μετὰ τὸ ἀνοίγμα τῆς διώρυγος ἔπαυσε νὰ εἶναι ἰσθμὸς καὶ ἔγινε πορθμὸς).

Διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους — Ὄρη. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι περισσότερο ὄρειή. Ἡ κύρια ὄροσειρά, ποῦ ἀποτελεῖ τὴ σπονδυλικὴ στήλη τῆς χώρας, εἶναι ἡ ὄροσειρὰ τῆς Πίνδου.

Ἡ ὄροσειρὰ αὐτὴ διακλαδίζεται σὲ ἄλλα μικρότερα σὲ ἕκταση βουνά, ποῦ τὰ κυριώτερα εἶναι :

Εἰκ. 53. Ἴσθμὸς τῆς Κορίνθου

Μακεδονία - Θράκη: Βόϊο, Βαρνοῦς, Βόρας, Βέρμιο, Καμβούνια, Χάσια, Κερκίνη (Μπέλες), Ὀρβηλος καὶ Ροδόπη.

Ἡπειρος: Μιτσικέλι, Τόμαρος, Γράμμος, Σμόλικας καὶ Τζουμέρκα.

Θεσσαλία: Ὁ Ὄλυμπος (2918 μ.), τὸ ὑψηλότερο βουνὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ πλέον γνωστὸ ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς χώρας, ἡ Ὄσσα (Κίσαβος) καὶ τὸ Πήλιο.

Στερεὰ Ἑλλάδα: Ὀρθρυς, Ἄγραφα, Τυμφρηστὸς, Ὄξυά, Παναιτωλικό, Βαρδούσια, Γκιώνα, Παρνασσός, Καλλίδρομον, Οἶτη, Ἐλικώνας, Κιθαιρώνας, Πάρνηθα κλπ.

Πελοπόννησος: Κυλλήνη, Ἀροάνια (Χελμός), Παναχαϊκό, Μαίναλο, Ταΰγετος, Πάρνων κλπ.

Κρήτη: Λευκά ὄρη, Ἴδη καὶ Δίκητη.

Πεδιάδες. 1) *Θράκης*: Ἀλεξανδρουπόλεως, Κομοτινῆς, Ξάνθης.

2) *Μακεδονίας*: Καβάλας, Δράμας, Σερρών, Θεσσαλονίκης, Γιαννιτσῶν.

3) *Θεσσαλίας*: Ἡ μεγάλη Θεσσαλικὴ πεδιάδα, ἀνατολικὴ καὶ δυτικὴ.

4) *Ἡπειρου*: Ἄρτας καὶ Πρέβεζας.

5) *Στερεᾶς Ἑλλάδος*: Ἀγρινίου, Λαμίας, Βοιωτίας καὶ Ἀττικῆς.

6) *Πελοπόννησου*: Κορίνθου, Αἰγίου, Πατρῶν, Ἡλείας, Μεσσηνίας, Λακωνίας καὶ Ἄργους.

Πεδιάδες μικρῆς ὑπάρχουν καὶ στὰ μεγάλα νησιά, Κρήτη καὶ Κέρκυρα.

Ὀροπέδια. Μαντινείας (Πελοπόννησος), Ἰωαννινῶν (Ἡπειρος) καὶ Φλώρινας, Καύλαριων (Μακεδονία).

Ποταμοί. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος ἔχουν τὶς πηγέ τους στὰ ἄλλα κράτη τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ ποταμοὶ τῆς *Μακεδονίας*-*Θράκης*: Ἐβρος, Νέστος, Στρυμῶνας καὶ Ἀξιός.

Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ, ποὺ πηγάζουν μέσα στὴν Ἑλλάδα εἶναι: Ὁ Ἀλιάκμονας (Μακεδονία), ὁ Πηνειὸς (Θεσσαλία), ὁ Ἄραχθος (Ἡπειρος), ὁ Ἀχελῷος, ὁ Σπερχεῖος (Στερεὰ Ἑλλάδα) καὶ ὁ Ἀλφειὸς, Πηνειὸς καὶ Εὐρώτας (στὴν Πελοπόννησο).

Ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι πλωτοὶ, οὔτε σχηματίζουν δέλτα, τὸ δὲ καλοκαίρι ἔχουν λίγο νερό, γιὰ τὸ περισσότερο ἐξατμίζεται ἢ ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὸ ἔδαφος.

Λίμνες. Οἱ σπουδαιότερες λίμνες εἶναι στὴ *Μακεδονία*: Βόλβη, Ὀστροβίου, Λαγκαδᾶ, Πρέσπα στὰ Ἑλληνο-Ἀλβανο-Γιουγκοσλαβικὰ καὶ Δοῦρᾶνη στὰ Ἑλληνο-Γιουγκοσλαβικὰ σύνορα. Στὴ *Θεσσαλία*: Κάρλα. Στὴν *Ἡπειρο*: Ἰωαννίνας. Στὴ *Στερεὰ Ἑλλάδα*: Τοῦ Μαραθῶνα, Ξυνιάδα, Τριχωνίδα, Ὑλίκη. Στὴν *Πελοπόννησο*: Στυμφαλία κ.τ.λ.

Κλίμα. Ἐπειδὴ ἡ Ἑλλάδα βρίσκεται στὸ Β. ἡμισφαίριο, καὶ σὲ ἴση περίπου ἀπόσταση ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸ καὶ τὸ Β. Πόλο, ἔχει γενικῶς κλίμα *εὐκρατο*. Εἰδικώτερα, ἐπειδὴ βρέχεται κατὰ τὰ $\frac{1}{4}$ ἀπὸ θάλασσα, ἔχει στὶς παραλίες κλίμα *θαλάσσιο* καὶ στὸ ἐσωτερικὸ κλίμα *ἠπειρωτικὸ*.

Βροχῆς πέφτουν πολλῆς τὸ φθινόπωρο καὶ τὸ χειμῶνα, λιγώτερες τὴν ἄνοιξη καὶ σχεδὸν καθόλου τὸ καλοκαίρι. Οἱ περισσότερες βροχῆς πέφτουν στὴ νοτιοδυτικὴ Ἑλλάδα καὶ οἱ λιγώτερες στὴ βορειοανατολική.

Ἡπειρωτικὸ κλίμα ἔχει ἡ Μακεδονία, ἡ Θεσσαλία καὶ τὸ κέντρο τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Ἡ Πελοπόννησος, τὰ Νησιά τοῦ Ἰονίου, οἱ Κυκλάδες καὶ ἡ Κρήτη ἔχουν κλίμα περισσότερο ἥπιο (γλυκὸς χειμῶνας, δροσερὸ καλοκαίρι).

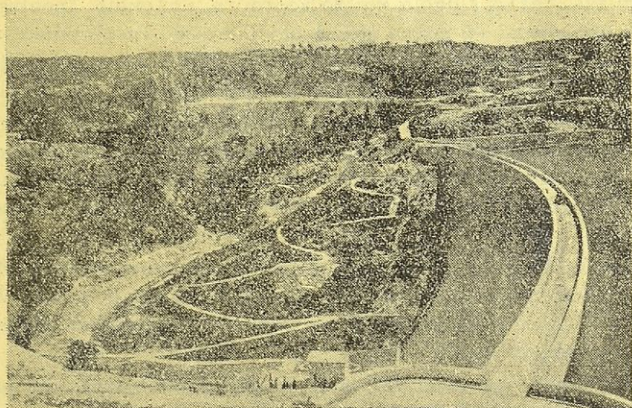
Οἱ ἄνεμοι, ποὺ φυσοῦν στὴν Ἑλλάδα, εἶναι οἱ βόρειοι καὶ βορειο-

ανατολικοί τὸ χειμῶνα καὶ νότιοι καὶ νοτιοανατολικοὶ τὸ καλοκαίρι.

Γενικὰ τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινόν, τὸ καλύτερον τῆς Μεσογείου.

Φυτά. Ἡ θέσις, ἡ φυσικὴ διαμόρφωσις καὶ τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος, καθορίζουν τὰ φυτὰ τῆς καὶ τὰ ζῶα τῆς. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει τὰ φυτὰ, ποὺ ἀπαντοῦν σ' ὅλες τῆς χώρες τῆς βόρειας πλευρᾶς τῆς Μεσογείου: Ἐλιές, ἀμπέλια, μουριές, ἐσπεριδοειδῆ, δάφνες, ὀπωροφόρα δένδρα, πεῦκα καὶ βαλανιδιές καί, ἀπὸ τὰ 800 μέτρα ὕψος καὶ πάνω, ἔλατα, ὄξυές καὶ ὀρεινὰ πεῦκα, κυρίως στὴν Ἡπειρο καὶ Μακεδονία.

Εἰκ. 54. Τὸ φράγμα τῆς λίμνης τοῦ Μαγαθῶνα.

Πάνω ἀπὸ τὰ 1500 μέτρα, τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος εἶναι γυμνά καὶ ἡ βλάστησις ἔχει *Ἄλπιο χαρακτήρα*.

Ζῶα Καὶ τὰ ζῶα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὅμοια μὲ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου: Βόδια, ἄλογα, μουλάρια, ὄνοι, χοῖροι, πρόβατα, γίδια καὶ πουλκερικά. Στὰ βουνὰ ὑπάρχουν ἀλεποῦδες, ἰκτίδες, λαγοὶ, λύκοι, ἀγριογιόδα, ἀγριογούρουνα καὶ ἐλάχιστα ἐλάφια καὶ ζαρκάδια.

Ἄκόμη, ἀετοί, ὄρνεα, πέρδικες καὶ πλῆθος ὠφελίμων καὶ ὠδικῶν πτηνῶν.

Στὴ θάλασσα ἀπαντοῦν πλῆθος διαφόρων εἰδῶν ψάρια καὶ στοὺς ποταμοὺς καὶ λίμνες, χέλια, πέρκες κλπ.

Ὄρυκτά. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶναι πλούσιο σὲ ὄρυκτά, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ἔχει τελειῶς ἐρευνηθῆ.

Βρίσκονται μεταλλεύματα σιδήρου, βωξίτου, μολύβδου, ψευδαργύρου, χαλκοῦ κλπ. Ἄκόμη ὑπάρχει ἄφθονος λιγνίτης, σμύριδα, γύψος, θειάφι καὶ ἄφθονα μάρμαρα.

Οικονομική περιγραφή

Γεωργία - Κτηνοτροφία. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει ἀναπτυγμένη γεωργία ἂν καὶ δὲν ἔχει μεγάλες πεδιάδες, γιὰ τὴν χώρα μας εἶναι περισσότερο ὄρεινῃ. Παράγει δημητριακὰ: Σιτάρι (980.000 τόν.), καλαμπόκι (200.000 τόν.), κριθάρι (280.000 τόν.), βρώμη (150.000 τόν.) Ἐπίσης λάδι (100.000 τόν.), ἑλιές (20.000 τόν.), κρασί (200.000 τόν.), καπνὸ (42.000 τόν.), βάμβάκι (15.000 τόν.), καὶ μικρότερες ποσότητες πατάτες, ρύζι, φρούτα, λαχανικά κλπ.

Ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι ὅσο ἡ γεωργία ἀναπτυγμένη, γιὰ τὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχει πολλὰ λιβάδια καὶ τὸ χόρτο τὸ καλοκαίρι ξηραίνεται. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ θρέψῃ πολλὰ μεγάλα ζῶα. Τρέφει βόδια καὶ βουβάλια (1.000.000 κεφ.), ἄλογα (390.000 κεφ.), ὄνους καὶ ἡμίονους (600.000 κεφ.), χοίρους (500.000 κεφ.), αἰγοπρόβατα (12.000.000 κεφ.), καὶ πολλὰ κατοικίδια πουλιά. (Οἱ στατιστικὲς εἶναι πρὸ τοῦ πολέμου).

Δασικὸς πλοῦτος. Ἡ Ἑλλάδα δυστυχῶς ἔχει τὰ ὀλιγώτερα δάση στὴν Εὐρώπῃ ἐκτὸς τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. Σὲ τοῦτο φταίει ὁλόκληρος ὁ λαὸς, ὁ ὁποῖος δὲν προσέχει καὶ δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ δάση.

Ἄλιεια. Στὶς θάλασσεσ τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχουν ἀρκετὰ εἶδη ψαριῶν. Σαρδέλες, μαριδες, γόπες, μπαρμποῦνια, λεθρίνια, συναγριδες, κέφαλοι κλπ. Ὅμως ἡ ἀλιεῖα δὲν γίνεται μὲ σύστημα καὶ δὲν ἐπαρκεῖ γιὰ τὶς ἀνάγκες μας σὲ ψάρια.

Βιομηχανία. Ἡ χώρα μας ἔχει ἀξιόλογη βιομηχανία καὶ προπολεμικὰ ἐρχόταν *πρώτη* στὰ Βαλκάνια. Σήμερα ἀναδιοργανώνεται καὶ κοντεύει νὰ φθάσῃ στὴν προπολεμικὴ ἀνάπτυξη.

Οἱ κυριώτερες βιομηχανίες τῆς χώρας εἶναι:

Ἡ *μεταλλουργία* (χάλυβας, ἄλλα μέταλλα καὶ οἰκοδομικὲς ὕλες), ἡ *κλωστοῦφαντουργία* (βαμβάκερά, μάλλινα καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα), ἡ *βιομηχανία τροφίμων*, ἡ *βυροσδεψία*, ἡ *χαρτοποιία*, ἡ *τυλοποιία*, ἡ *ξυλονογία*, ἡ *σιγαροποιία*, ἡ *μακαρονοποιία*, ἡ *σαπωνοποιία*, ἡ *οἶνοπνευματοποιία* κ.λ.π.

Ἡ βιομηχανία μας θὰ αὐξηθῇ περισσότερο ἂν γίνῃ ἐκμετάλλευση τῶν ὕδατοπτώσεων.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὰ σπουδαιότερα μεταλλεύματα τῆς χώρας εἶναι:

Ὁ *λιγνίτης* (140.000 τόνοι), ὁ *σίδηρος* (400.000 τόνοι), ὁ *βωξίτης* (160.000 τόν.), ὁ *σιδηροπυρίτης* (140.000 τόν.), καὶ σὲ μικρότερες ποσότητες, ὁ *λευκόλιθος*, τὸ *νικέλιο*, ὁ *ψευδοργυρος*, τὸ *χρῶμιον* κ.λ.π. Ἰδιαιτέρα ὄρυκτὰ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ *σμόριδα* (7.300 τόν.) καὶ ἡ *ἀφθονία* τῶν *μαρμάρων* διαφόρων *χρωμάτων*.

Συγκοινωνία. Ἡ κυριώτερη συγκοινωνία τῆς χώρας εἶναι ἡ *ἀτμοπλοΐκή*.

Ἡ Ἑλληνικὴ ναυτιλία εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένη καὶ εἶναι μιὰ μεγάλη πηγὴ ἔθνικοῦ πλοῦτου.

Ἡ Ἑλλάδα προπολεμικῶς ἐρχόταν πέμπτη στὴ σειρά ἀπὸ ἄποψη ἐμπορικοῦ στόλου. Εἶχε 1327 πλοῖα χωρητικότητας 2.500.000 τόνων. Στὸν πόλεμον ἔπαθε μεγάλες φθορές, ἀλλὰ σιγά-σιγά ἐπανερχεται.

Οἱ σημαντικότεροι λιμένες τῆς χώρας εἶναι κατὰ σειράν: *Πειραιάς, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Κέρκυρα, Βόλος, Ἡράκλειο, Καβάλα καὶ Μυτιλήνη.*

Τὸ ὁδικὸ δίκτυο τῆς χώρας εἶναι 13.500 χλμ. ἀλλὰ δὲν διατηρεῖται σὲ τόσο καλὴ κατάσταση.

Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο τῆς Ἑλλάδος εἶναι 2770 χιλμ. Τὸ μισὸ εἶναι κρατικὸ (Σ.Ε.Κ.) καὶ τὸ μισὸ ἰδιωτικὸ. Οἱ κυριώτερες σιδηροδρομικὲς γραμμὲς εἶναι:

- 1) Πειραιάς—Ἀθήνα—Θήβα—Λειβαδιά—Ἀμφίκλεια—Βράλλος—Λιανοκλάδι—Λάρισα—Κατερίνη—Θεσσαλονίκη.
- 2) Θεσσαλονίκη—Πλατὺ—Ἐδεσσα—Φλώρινα.
- 3) Θεσσαλονίκη—Κιλκίς—Δοϊράνη—Σιδηρόκαστρο—Σέρρες—Δράμα—Ξάνθη—Κομοτινὴ—Ἀλεξανδρούπολη—Σουφλί.
- 4) Πειραιάς—Ἀθήνα—Ἐλευσίνα—Μέγαρα—Κόρινθος—Αἴγιον—Πάτρα—Πύργος—Κυπαρισσία—Καλάμαι.
- 5) Ἀθήνα—Κόρινθος—Ἄργος—Τρίπολη—Μεγαλόπολη—Καλάμαι. Καὶ
- 6) Βόλος—Λάρισα, Βόλος—Καρδίτσα—Τρίκαλα—Καλαμπάκα.

Ἀεροπορικὴ Συγκοινωνία. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἀναπτύχθηκε καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία. Οἱ κυριώτερες πόλεις, ποὺ συνδέονται ἀεροπορικῶς μὲ τὴν Ἀθήνα, εἶναι: Ἀλεξανδρούπολη, ἡ Κομοτινὴ, ἡ Ξάνθη, ἡ Καβάλα, ἡ Δράμα, οἱ Σέρρες, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Φλώρινα, ἡ Κοζάνη, τὰ Ἰωάννινα, ἡ Λάρισα, ὁ Βόλος, τὸ Ἄργινο, ἡ Τρίπολη, ἡ Καλαμάτα, ἡ Κέρκυρα, τὰ Χανιά, τὸ Ἡράκλειο καὶ ἡ Ρόδος.

Τηλεφωνικὸ καὶ ταχυδρομικὸ δίκτυο ὑπάρχει σ' ὁλόκληρην τὴν χώραν.

Ἐμπόριο. Τὸ ἐμπόριο εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένο, καὶ κυρίως τὸ ἐξωτερικόν. Προπολεμικῶς τὸ ἐξαγωγικὸ ἐμπόριο ἐκάλυπτε τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ εἰσαγωγικοῦ. Σήμερον δυστυχῶς ἡ χώρα ἔχει μεγάλες ἀνάγκες καὶ εἰσάγει τὰ περισσότερα εἶδη ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ χώρα εἰσάγει: μηχανές, αὐτοκίνητα, φάρμακα, πετρέλαιο, ζάχαρη, καφέ, ἀεροπλάνα, πλοῖα, σιδηροδρομικὸ ὕλικόν, δημητριακὰ κλπ.

Ἐξάγει: καπνόν, σταφίδα, κρασί, λάδι, διάφορα μεταλλεύματα, φρούτα, σταφύλια, σύκα, ἔσπεριδοειδῆ, ξηροὺς καρποὺς κλπ.

Ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς χώρας εἶναι γεωργοί. Ἀκολουθοῦν οἱ κτηνοτρόφοι, οἱ ἐργάτες βιομηχανίας, οἱ ναυτικοί, καὶ ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ μεταφορές, οἱ ἔμποροι, τὰ ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα, οἱ Δημόσιοι καὶ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ ἐπιστήμονες, καὶ οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὶς καλὰς τέχνας.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Λαός — Γλώσσα — Θρησκεία. Ὁ λαός, πού κατοικεῖ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ 3000 χρόνια, εἶναι οἱ Ἑλληνες οἱ ὁποῖοι μιλοῦν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, πού ἐξελίχθηκε στὴ σημερινὴ Νεοελληνικὴ.

Οἱ Ἑλληνες εἶναι Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι. Στὴν Ἑλλάδα ζοῦν ἐπίσης 130 χιλιάδες Μωαμεθανοί, 40 χιλ. Χριστιανοὶ καθολικοὶ καὶ 10 χιλιάδες Χριστ. διαμαρτυρούμενοι. Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι αὐτοκέφαλη καὶ διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο, τῆς ὁποίας Πρόεδρος εἶναι ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, πού λέγεται καὶ Ἀρχιεπίσκοπος. Ὅμως ἡ Ἐκκλησία μας ἀναγνωρίζει γιὰ πνευματικὸ ἀρχηγὸ τῆς τὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐκπαίδευση. Ἡ ἐκπαίδευση στὴν Ἑλλάδα διαίρεῖται σὲ τρεῖς βαθμούς.

1) Τῆ Στοιχειώδη ἢ Δημοτικὴ Ἐκπαίδευση, 2) τῆ Μέσης καὶ 3) τὴν Ἀνωτάτη.

Ἡ Δημοτικὴ Ἐκπαίδευση περιλαμβάνει τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα καὶ εἶναι ὑποχρεωτικὴ γιὰ ὅλο τὸ λαό. Σ' αὐτὴ φοιτοῦν τὰ παιδιά ἀπὸ τοῦ ἑξῆς μέχρι τοῦ 14ου χρόνου τῆς ἡλικίας των. Γι' αὐτό, τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα ὑπάρχουν καὶ στοὺς μικρότερους συνοικισμοὺς στὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμη ὅμως τὸ ποσοστὸ τῶν ἀγραμμάτων εἶναι σημαντικὸ, ἰδίως σήμερα, μετὰ τὸν πόλεμο.

Ἡ Μέση Ἐκπαίδευση περιλαμβάνει τὰ Γυμνάσια, Λύκεια καὶ τὶς κατώτερες ἐμπορικὲς, γεωργικὲς, μηχανικὲς, ναυτικὲς κλπ. σχολές. Στὶς σχολές αὐτὲς ἡ φοίτηση δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ.

Ἡ Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευση περιλαμβάνει τὰ δύο Πανεπιστήμια, Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, τὸ Πολυτεχνεῖο καὶ ἄλλες ἀνώτατες σχολές, Σχολὴ Ἐυελπίδων, Σχολὴ Δοξίμων, Σχολὴ Ἰκάρων κλπ.

Καὶ σ' αὐτὲς τὶς σχολές φοιτᾷ μόνον ὁποῖος θέλει.

Πολίτευμα. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει κοινοβουλευτικὴ Συνταγματικὴ Βασιλεία, ἥτοι Βασιλευμένη Δημοκρατία.

Ἀνώτατος ἀρχὸν τῆς χώρας καὶ ρυθμιστὴς τοῦ Πολιτεύματος εἶναι ὁ Βασιλεὺς.

Ἡ ἀνωτάτη νομοθετικὴ ἐξουσία, πού ψηφίζει τοὺς νόμους, εἶναι ἡ Βουλὴ, πού ἐκλέγεται ἀπὸ τὸ λαό κάθε τέσσαρα χρόνια.

Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἶναι ἡ Κυβέρνηση, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸ καὶ τοὺς Ὑπουργούς, μὲ ἐκτελεστικὰ ὄργανα, τὶς Δημόσιες Ὑπηρεσίες, τὸ Στρατὸ καὶ τὴ Χωροφυλακὴ.

Τὴ δικαστικὴ ἐξουσία ἀσκοῦν τὰ παντὸς βαθμοῦ δικαστήρια.

Ἑκταση καὶ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος

Διαμερίσματα	Ἐπιφάνεια (σὲ τετρ. χλμ.)	Πληθυσμὸς (κάτοικοι)	Πυκνότητα Πληθ. (κατὰ τετρ. χλμ.).
Πελοπόννησος	22.000	1.164.000	53
Στερεὰ Ἑλλάδα-Εὐβοία	24.000	2.035.000	82
Θεσσαλία	13.500	575.000	43
Ἡπειρος	10.000	362.000	36
Μακεδονία	35.000	1.760.000	50
Θράκη	9.000	360.000	40
Νῆσοι Αἰγαίου πελάγους	4.100	305.000	75
Κυκλάδες	2.400	130.000	54
Κρήτη	8.400	435.000	54
Δωδεκάνησα	2.550	145.000	52
Νῆσοι Ἰονίου πελάγους	2.000	220.000	110
Σύνολον	132.950	7.491.000 (μέσος ὄρος:) 56	

Πολιτικὴ Διοίκηση. Ἡ Ἑλλάδα διαιρεῖται σὲ *Νομοὺς* καὶ κάθε Νομὸς σὲ *Ἐπαρχίες*.

Πελοπόννησος, 7 Νομοί. 1) Κορινθίας, 2) Ἀργολίδος, 3) Ἀχαΐας, 4) Ἡλείας, 5) Ἀρκαδίας, 6) Μεσσηνίας, 7) Λακωνίας.

Στερεὰ Ἑλλάδα, 7 Νομοί. 1) Ἀττικῆς, 2) Βοιωτίας, 3) Φθιώτιδος, 4) Φωκίδος, 5) Εὐρυτανίας, 6) Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ 7) Εὐβοίας.

Θεσσαλία, 4 Νομοί. 1) Ἄρτας, 2) Πρεβέζης, 3) Θεσπρωτίας καὶ 4) Ἰωαννίνων.

Μακεδονία, 12 Νομοί. 1) Κοζάνης, 2) Καστοριάς, 3) Φλωρίνης, 4) Πιερίας, 5) Ἡμαθίας, 6) Πέλλης, 7) Κιλκίς, 8) Θεσσαλονίκης, 9) Χαλκιδικῆς, 10) Σερρών, 11) Δράμας καὶ 12) Καβάλας.

Θράκη, 3 Νομοί. 1) Ξάνθης, 3) Ροδόπης καὶ 3) Ἐβρου.

Νῆσοι Αἰγαίου, 3 Νομοί. 1) Λέσβου, 2) Χίου καὶ 3) Σάμου.

Κυκλάδες, 1 Νομός. 1) Κυκλάδων.

Κρήτη, 4 Νομοί. 1) Χανίων, 2) Ρεθύμνης, 3) Ἡρακλείου καὶ 4) Λασηθίου.

Νῆσοι Ἰονίου, 4) Νομοί. 1) Ζακύνθου, 2) Κεφαλληνίας, 3) Λευκάδος, 4) Κερκύρας.

Τὰ Δωδεκάνησα δὲν ἐχωρίσθησαν ἀκόμη σὲ Νομοὺς.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Ἀθήνα* (900.000 κάτ.). Μεγάλες πόλεις ἡ Ἑλλάδα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν *Ἀθήνα*, *Θεσσαλονίκη* καὶ *Πειραιά*, δὲν ἔχει γιατί εἶναι γεωργικὴ χώρα. Θὰ ἀναφέρωμε τὶς κυριώτερες πόλεις τῆς χώρας.

Στὴ *Θράκη*: Ξάνθη, Κομοτινή, Ἀλεξανδρούπολη, Σουφλί, Ὀρεστιάδα.

Στή *Μακεδονία* : Καβάλα, Δράμα, Σέρρες, Θεσσαλονίκη, Πολύγυρος, Κιλκίς, Κατερίνη, Γιαννιτσά, Βέρροια, Νάουσα, Έδεσσα, Φλώρινα, Κοζάνη.

Στήν *Ήπειρο* : Ίωάννινα, Πρέβεζα, Άρτα.

Στή *Θεσσαλία* : Βόλος, Λάρισα, Τρίκαλα, Καρδίτσα.

Στή *Στερεά Ελλάδα* : Λαμία, Άμφισσα, Μεσολόγγι, Άγρινιο, Λειβαδιά, Θήβα, Χαλκίδα, Λαύριο, Πειραιάς.

Στήν *Πελοπόννησο* : Κόρινθος, Άγιο, Πάτραι, Πύργος, Καλαμάτα, Τρίπολη, Σπάρτη, Γύθειο, Άργος, Ναύπλιο.

Στά *Επύρροησα* : Κέρκυρα, Άργοστόλι, Ληξούρι, Ζάκυνθος.

Στις *Κυκλάδες* : Σόρος, Νάξος.

Στήν *Κρήτη* : Χανιά, Ρέθυμνο, Άράκλειο.

Στά *Νησιυ τοϋ Αιγαίου* : Σάμος, Μυτιλήνη, Χίος.

Στά *Δωδεκάνησα* : Ρόδος, Κως, Κάρπαθος.

Άλύτρωτα Έλληνικά μέρη

Έξακολουθοϋν άκόμη νά μένουν άλύτρωτα Έλληνικά έδάφη, ή *Βόρροη Ήπειρος* και ή νήσος *Κύπρος*. Τό μέρη αυτά έχουν γνήσιο Έλληνικό πληθυσμό, άκμαίο έθνικό φρόνημα και φλογερό πόθο νά ένωθοϋν με τη Μητέρα Έλλάδα. Για τη *Βόρροη Ήπειρο* μιλήσαμε, όταν ξεετάσαμε την Άλβανία. Για την Κύπρο θα μιλήσωμε τώρα.

Η ΚΥΠΡΟΣ

Ή Κύπρος άνήκει στη *Βρετανική Αυτοκρατορία*. Όμως πρόκειται για νήσο με γνήσιο Έλληνικό πληθυσμό, ό όποιος επί 100 χρόνια τώρα καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες νά ένωθι με τη Μητέρα Έλλάδα.

Θέση. Ή Κύπρος βρίσκεται άνατολικά τών Δωδεκανήσων, στο τρίγωνο της Μεσογείου, που σχηματίζεται άπό τη Μικρά Άσία και Συρία.

Φυσική περιγραφή

Έχει έκταση 9.30 τ. χλμ. Είναι μάλλον πεδινή χώρα. Στο ΝΔ. τμήμα της νήσου ύψώνεται τό βουνό *Τρώοδο* (2000 μ.). Ποταμούς μεγάλους δέν έχει. Τό κλίμα της νήσου είναι *ξηρό* και όμοιάζει με τό κλίμα της Συρίας.

Οικονομική περιγραφή

Ή Κύπρος είναι *γεωργική χώρα*. Τα κυριώτερα προϊόντα της είναι: τό κρασί, τό βαμβάκι και τά έσπεριδοειδή. Ή *κτηνοτροφία* είναι άναπτυγμένη και τρέφει άλογα, μουλάρια και όνους. Τό *όδικό δίκτυο* είναι κάπως

ἀναπτυγμένο και τὸ σιδηροδρομικὸ ἐλάχιστο. Στους λιμένες της καταπλέουν πολλὰ Ἑλληνικὰ καράβια.

Πολιτικὴ περιγραφή

Ἡ πληθυσμὸς τῆς νήσου εἶναι 500.000 κάτοικοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ 450 χιλιάδες εἶναι Ἑλληνες και οἱ ὑπόλοιποι Τούρκοι. Ἡ νήσος εἶναι Βρετανικὴ ἀποικία, χωρὶς καμιά αὐτονομία. Οἱ μεγαλύτερες πόλεις τῆς εἶναι ἡ πρωτεύουσα Δευκωσία και οἱ τρεῖς λιμένες τῆς Δεμησός, Λάραξ και Ἀμμόχωστος.

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Οἱ Ἑλληνες, ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια, ἔφευγαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα και πῆγαιναν σ' ἄλλα μέρη, ὅπου ἴδρυναν πλούσιες ἀποικίες (*Μικρὰ Ἀσία — Κάτω Ἰταλία — Σικελία — Εὔξεινος Πόντος* κλπ.).

Κι ἀργότερα, και σήμερα ἀκόμη, ὑπάρχει αὐτὴ ἡ τάση τῶν Ἑλλήνων γιὰ ἀποδημία σὲ ἄλλους τόπους, *Ὅπου ὅμως και ἂν πάη ὁ Ἕλληνας πάντα διακρίνεται και δημιουργεῖ.*

Οἱ Ἑλληνες, πού βρίσκονται στὰ διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης και τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου, οἱ περισσότεροι εἶναι ἔμποροι, βιομήχανοι, ἐπιχειρηματίες ἢ ἔφοπλιστές.

Οἱ περισσότεροι Ἑλληνες βρίσκονται στὴν Ἀμερικὴ στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες, στὴν Αἴγυπτο, στὴν Τουρκία, Ρωσία, Ρουμανία, Γαλλία, Γιουγκοσλαβία, Ἰταλία, Ἀγγλία, Γερμανία, Αὐστραλία, Ἑλβετία, Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωση, Βέλγιο, Ολλανδία, Πολωνία, Ἰσπανία κλπ.

Ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνισμὸς πού βρίσκεται ἔξω τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους μαζί με τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Βόρειας Ἠπείρου και Κύπρου, ἀνέρχεται περίπου σὲ 1.300.000 ψυχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α'

"Εκταση και πληθυσμός τῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώπης

Κράτος	"Εκταση σὲ τετρ. χλμ.	Πληθυσμός	Πρωτεύουσα	Κάτοικοι
Ἀλβανία	28.000	1.000.000	Τίρανα	420.000
Ἀγγλία (Μ. Βρετ.)	230.000	46.000.000	Λονδίνο	4.500.000
Ἀυστρία	84.000	7.000.000	Βιέννη	2.000.000
Βουλγαρία	103.000	4.500.000	Σόφια	300.000
Βέλγιο	30.500	9.000.000	Βρυξέλλες	900.000
Γαλλία	550.000	42.000.000	Παρίσι	2.800.000
Γιουγκοσλαβία	250.000	16.000.000	Βελιγράδι	300.000
Γερμανία	470.000	65.000.000	Βερολίνο	2.500.000
Δανία	43.000	4.000.000	Κοπεγχάγη	750.000
Ἑλλάδα	133.000	7.500.000	Ἀθήνα	900.000
Ἑλβετία	41.000	4.500.000	Βέρνη	130.000
Εὐρωπ. Τουρκία	24.000	1.300.000	Κωνσταντινούπολη	1.000.000
Ἰταλία	304.000	45.000.000	Ρώμη	1.400.000
Ἰσπανία	500.000	25.000.000	Μαδρίτη	1.000.000
Ἦρλανδία	82.000	3.000.000	Δουβλίνο	450.000
Λουξεμβούργο	2.600	360.000	Λουξεμβούργο	60.000
Νορβηγία	325.000	3.000.000	Ὄσλο	250.000
Ὁλλανδία	34.000	9.500.000	Χάγη	500.000
Ὀύγγαρία	93.000	8.500.000	Βουδαπέστη	1.400.000
Πολωνία	350.000	24.000.000	Βαρσοβία	1.300.000
Πορτογαλία	90.000	7.000.000	Λισσαβώνα	700.000
Ρωσία (Εὐρωπ.)	4.650.000	140.000.000	Μόσχα	4.200.000
Ρουμανία	300.000	16.000.000	Βουκουρέστι	800.000
Σουηδία	450.000	7.000.000	Στοκχόλμη	550.000
Τσεχοσλοβακία	140.000	14.000.000	Πράγα	850.000
Φιλανδία	300.000	4.000.000	Ἑλσίνκι	300.000

ΠΙΝΑΚΑΣ Β΄

Τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἔκταση

Κράτος	Ἐκταση σὲ τετρ. χλμ.	Κράτος	Ἐκταση σὲ τετρ. χλμ.
Ρωσία (Εὐρωπαϊκὴ)	4.650.000	Ἑλλάδα	133.000
Γαλλία	550.000	Βουλγαρία	103.000
Ἰσπανία	500.000	Ὀύγγαρία	93.000
Γερμανία	470.000	Πορτογαλία	90.000
Σουηδία	450.000	Αὐστρία	84.000
Πολωνία	350.000	Ἴρλανδία	82.000
Νορβηγία	325.000	Δανία	43.000
Ἰταλία	304.000	Ἑλβετία	41.000
Φιλλανδία	300.000	Ὀλλανδία	34.000
Ρουμανία	300.000	Βέλγιο	30.500
Γιουγκοσλαβία	250.000	Ἀλβανία	28.000
Ἀγγλία	230.000	Εὐρωπ. Τουρκία	24.000
Τσεχοσλοβακία	140.000	Λουξεμβούργο	2.600

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ΄

Τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν πληθυσμὸ

Κράτος	Πληθυσμὸς	Κράτος	Πληθυσμὸς
Ρωσία (Εὐρωπ.)	140.000.000	Ἑλλάδα	7.500.000
Γερμανία	65.000.000	Αὐστρία	7.000.000
Ἀγγλία	46.000.000	Πορτογαλία	7.000.000
Ἰταλία	45.000.000	Σουηδία	7.000.000
Γαλλία	42.000.000	Βουλγαρία	6.500.000
Ἰσπανία	25.000.000	Ἑλβετία	4.500.000
Πολωνία	24.000.000	Δανία	4.000.000
Ρουμανία	16.000.000	Φιλλανδία	4.000.000
Γιουγκοσλαβία	16.000.000	Νορβηγία	3.000.000
Τσεχοσλοβακία	14.000.000	Ἴρλανδία	3.000.000
Ὀλλανδία	9.000.000	Εὐρωπ. Τουρκία	1.300.000
Βέλγιο	9.000.000	Ἀλβανία	1.000.000
Ὀύγγαρία	8.500.000	Λουξεμβούργο	360.000

Γ. Κ. Μαυριά, Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ΄

Τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ

Κράτος	Πυκνότητα κατὰ τετρ. χλμ.	Κράτος	Πυκνότητα κατὰ τετρ. χλμ.
Βέλγιο	295	Πολωνία	68
Ὁλλανδία	265	Γιουγκοσλαβία	64
Ἀγγλία	200	Βουλγαρία	63
Ἰταλία	148	Ρουμανία	60
Λουξεμβούργο	139	Ἑλλάδα	56
Γερμανία	138	Ἑβρωπ. Τουρκία	54
Ἑλβετία	109	Ἰσπανία	50
Τσεχοσλοβακία	100	Ἰσλανδία	36
Δανία	93	Ἀλβανία	34
Ὀυγγαρία	91	Ρωσία	30
Ἀυστρία	83	Σουηδία	16
Πορτογαλία	77	Φιλανδία	13
Γαλλία	76	Νορβηγία	9

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε΄

Οἱ μεγαλύτερες πόλεις τῆς Εὐρώπης

Ὄνομα πόλεως	Κράτος σὸ ὁποῖο ἀνήκει	Κάτοικοι	Ὄνομα πόλεως	Κράτος σὸ ὁποῖο ἀνήκει	Κάτοικοι
Λονδίνο (μὲ τὰ προάστ.)	Ἀγγλία	4.000.000 (8.500.000)	Βουδαπέστη	Ὀυγγαρία	1.400.000
Μόσχα	Ρωσία	4.200.000	Μιλάνο	Ἰταλία	1.200.000
Λένινγκραντ	»	3.200.000	Γλασκώδη	Ἀγγλία	1.100.000
Παρίσι	Γαλλία	2.800.000	Λίβερπουλ	»	1.000.000
Βερολίνο	Γερμανία	2.500.000	Μπέρμινγχαμ	»	1.000.000
Βιέννη	Ἀυστρία	2.000.000	Νεάπολη	Ἰταλία	1.000.000
Ἀμβούργο	Γερμανία	1.700.000	Μαδρίτη	Ἰσπανία	1.000.000
Ρώμη	Ἰταλία	1.400.000	Βαρκελώνη	»	1.000.000
			Κων πολη	Εὐρ. Τουρκία	1.000.000

Όνομα πόλεως	Κράτος στο οποίο ανήκει	Κάτοικοι	Όνομα πόλεως	Κράτος στο οποίο ανήκει	Κάτοικοι
Αθήνα	Ελλάδα	900.000	Βουκουρέστι	Ρουμανία	800.000
Βρυξέλλες	Βέλγιο	900.000	Αμστερνταμ	Όλλανδία	800.000
Πράγα	Τσεχοσλοβακία	850.000	Χάρκοβο	Ρωσία	800.000
Κίεβο	Ρωσία	850.000	Κολωνία	Γερμανία	770.000
Μόναχο	Γερμανία	840.000	Κοπεγχάγη	Δανία	750.000
Λισσαβόνα	Πορτογαλία	800.000	Μάντσεστερ	Αγγλία	750.000
Μασσαλία	Γαλλία	800.000	Λειψία	Γερμανία	700.000

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΤ΄.

Τα ύψηλότερα ὄρη τῆς Εὐρώπης

Όνομα	Κράτος στο οποίο βρίσκεται	Ύψος σε μέτρα
Καύκασος	Ρωσία	5.650
Λευκόν Όρος—Άλπεις	Γαλλία—Ελβετία	4.810
Σιέρρα Νεβάδα	Ισπανία	3.880
Πυρηναία	»	3.400
Αίτνα	Σικελία (Ιταλία)	3.280
Ροδόπη	Βουλγαρία	2.984
Όλυμπος	Ελλάδα	2.918
Απέννινα	Ιταλία	2.900
Αλβανικές Άλπεις	Αλβανία	2.800
Καντάβρια	Ισπανία	2.650
Πίνδος	Ελλάδα	2.635
Σκανδιναυικές Άλπεις	Νορβηγία	2.530
Τρανσυλβανικές Άλπεις	Ρουμανία	2.530
Γκιώνα	Ελλάδα	2.510
Καρπάθια	Τσεχοσλοβακία	2.500
Αίμος	Βουλγαρία	2.400

ΠΙΝΑΚΑΣ Ζ'.

Οί μεγαλύτεροι ποταμοί τής Ευρώπης

Όνομα	Χώρα τήν ὁποία διαρρέει	Μήκος σέ χιλιάμ.
Βόλγας	Ρωσία	3.400
Δούναβης	Κεντροανατολική Εὐρώπη	2.850
Οὐράλης	Ρωσία	2.350
Δνείπερος	»	2.150
Δόν	»	1.900
Πετσχόρας	»	1.600
Δνείστερος	»	1.400
Ρήνος	Γερμανία	1.350
Έλδας	»	1.150
Βιστούλας	Πολωνία	1.100
Δείγερ	Γαλλία	1.050
Τάγος	Ίσπανία	1.000
Έβρος	Βουλγαρία-Έλλάδα-Τουρκία	440

ΠΙΝΑΚΑΣ Η'

Οί κυριώτερες λίμνες

Όνομα	Χώρα στήν ὁποία βρίσκεται	Έκταση σέ τετρ. χιλμ.
Λαντόγκα	Ρωσία	18.130
Όνέγκα	»	9.750
Βέννερ	Σουηδία	6.250
Βέττερ	»	2.000
Μαλάρη	»	1.700
Πλάττεν	Ούγγαρία	635
Γενεύη	Έλβετία	560
Κωνσταντία	Έλβετία-Γερμανία	540
Σκόδρα	Άλβανία	400
Πρέσπα	Έλλάδα-Σερβία-Άλβανία	290
Τριχωνίδα	Έλλάδα	100

ΠΙΝΑΚΑΣ Θ'

Οί κυριώτερες χερσόνησοι τής Ευρώπης

*Όνομα	*Έκταση σέ τετρ. χιλιόμε.
Σκανδιναυική	775.000
Ίθρηική ή Πυρηναιική	590.000
Βαλκανική ή Έλληνική	468.000
Ίταλική	194.000
Γουτλάνδης (Δανία)	40.000
Κριμαίας (Ρωσία)	26.000
Πελοπόννησος (Έλλάδα)	24.000
Λρεττάνης (Γαλλία)	20 000

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι'

Οί κυριώτερες νήσοι τής Ευρώπης

*Όνομα	*Έκταση σέ τετρ. χιλιόμε.
Μεγάλη Βρεττανία (Άγγλία)	230 000
Ίσλανδία	103.000
Ίρλανδία	82.000
Σικελία (Ίταλία)	25.000
Σαρδηνία »	24.000
Κορσική (Γαλλία)	8.700
Κρήτη (Έλλάδα)	8.600
Σχελάνδη (Δανία)	7.000
Εύβοια (Έλλάδα)	3.775

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΑΝΩ ΣΤΗ ΓΗ

1. ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ο άνθρωπος εμφανίστηκε πάνω στη Γη, μετά τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἀσφαλῶς ἐφάνιστηκαν στὶς *θερμὲς χῶρες* καὶ ἀπ' ἐκεῖ ξαπλώθηκαν κατόπιν στὶς *εὐκρατεσ* καὶ *βορειότερες χῶρες*.

Καὶ τοῦτο εἶναι φυσικό, γιατί οἱ χῶρες αὐτὲς εἶχαν τὸ καταλλήλο-τερο κλίμα καὶ ὑπῆρχαν ἄφθονα καὶ πρόχειρα μέσα διατροφῆς των. Δηλ. καρποὶ καὶ ζῶα.

Γιὰ νὰ φτάσῃ ὁ ἄνθρωπος στὴν κατάστασιν, πού βρίσκεται σήμερα, πέρασαν χιλιάδες χρόνια. Στὴν ἀρχὴ *διανοητικὰ* δὲν ἦταν ἀναπτυγμένος, ὅσο εἶναι σήμερα, οὔτε εἶχε τὰ *σημερινὰ μέσα ζωῆς*.

Ἀντιμετώπισε μεγάλες δυσκολίες ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως καὶ τὰ ἄγρια ζῶα. Στὴν ἀρχὴ κοιμόταν μέσα σὲ σπηλιές γιὰ νὰ προφυλάγε-ται ἀπὸ τὸ κρύο καὶ ἔτρωγε *χόρτα* καὶ *καρποὺς* ἀπὸ φυτὰ καὶ δένδρα.

Ἀργότερα μὲ πέτρες καὶ ξύλα σκότωνε ἄγρια ζῶα καὶ ἔτσι ἄρχισε νὰ τρώῃ καὶ *κοφάς*. Μὲ τὸ δέρμα τῶν ζῶων ἐφτιανε ρούχα καὶ ἀργότερα ὑποδήματα.

Ἔτσι, σιγά-σιγά οἱ ἀνάγκες τὸν ἔκαμαν νὰ καλλιεργῆσῃ τὴ γῆ, ἀντὶ νὰ τρέχῃ ἀπὸ τόπο σὲ τόπο καὶ νὰ ἐξημερώσῃ τὰ ζῶα γιὰ τὶς ἀνάγκες του. Γιὰ νὰ βοηθηταί κίολας ἄρχισε νὰ ζῆ κατὰ *ομάδες* καὶ ἔτσι σιγά-σιγά δημιούργησε τὸν *πολιτισμό*.

Ὁ πρῶτος πολιτισμὸς τῶν ἀνθρώπων δημιουργήθηκε στὴν *Κίνα* καὶ τὶς *Ἰνδίες* τῆς *Ἀσίας*. Ἀργότερα δημιουργήθηκε πολιτισμὸς γύρω στοὺς ποταμοὺς *Τίγρη* καὶ *Εὐφράτη*.

Ἀπὸ ἐκεῖ μεταδόθηκε στὴν *Αἴγυπτο* καὶ κατόπιν στὴν *Ἑλλάδα*. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἔπειτα ξαπλώθηκε σ' ὅλο τὸν κόσμο.

Ἐπειδὴ ὁ πολιτισμὸς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦταν *ἀνώτερος πολιτισμός*, γι' αὐτὸ συνηθίζεται ν' ἀναφέρεται ὡς ὁ *μεγαλύτερος πολιτισμὸς τοῦ Κόσμου*.

Ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς δὲν εἶναι παρὰ ἐξέλιξις τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

2. Οι φυλές τῶν ἀνθρώπων

“Όλοι οἱ ἄνθρωποι πού κατοικοῦν στά διάφορα μέρη τῆς Γῆς, δέν εἶναι ἐντελῶς ὅμοιοι μεταξύ τους. Παρουσιάζουν διαφορὲς στή σωματικὴ ἀνάπτυξη, στὸ χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδας, στὸ τρίχωμα τῆς κεφαλῆς κ.ἄ.

“Ἔτσι οἱ ἐπιστήμονες τοὺς διαίρουν, ἀνάλογα μὲ τίς ὁμοιότητες πού ἔχουν, σὲ 4 φυλές. Οἱ φυλές αὐτές εἶναι: ἡ *Λευκὴ* φυλή, 2) ἡ *Κίτρινη* ἢ *Μογγολικὴ*, 3) ἡ *Μαύρη* φυλή καὶ 4) ἡ *Ἐρυθρόδεσμη* φυλή.

Α) Ἡ *Λευκὴ* ἢ *Καυκασία* φυλή (1.04) ἑκατομ.) διακρίνεται γιὰ τῆ

Εἰκ. 55. Τύποι τῶν τεσσάρων φυλῶν.

λευκὴ ἐπιδερμίδα, τὰ κανονικὰ χαρακτηριστικά, τὸ μᾶλλον ὑψηλὸ ἀνάστημα καὶ τὴν πνευματικὴ ὑπεροχή. Ἡ *Λευκὴ* φυλή κατοικεῖ στὴν Εὐρώπη, Ἰνδίες, Βόρεια καὶ Νότια Ἀμερικὴ, Αὐστραλία καὶ Ν. Ἀφρική.

Β) Ἡ *Κίτρινη* ἢ *Μογγολικὴ* φυλή (870 ἑκατομ.) διακρίνεται γιὰ τὸ κίτρινο χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδας, τὸ πλατὺ μέτωπο καὶ τίς ἐξωγκωμένες παρειές, τὸ μᾶλλον κοντὸ ἀνάστημα καὶ τὴ σχετικὴ πνευματικὴ ἀνάπτυξη. Ἡ *Κίτρινη* φυλή κατοικεῖ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς. Σ' αὐτῆ τῆ φυλῇ ὑπάγονται οἱ Τοῦρκοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Οὐγγροὶ καὶ οἱ Φιλλανδοὶ στὴν Εὐρώπη.

Γ) Ἡ *Μαύρη* φυλή (210 ἑκατομ.) διακρίνεται γιὰ τὸ μαῦρο χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδας, τὸ ἐξωγκωμένο πρόσωπο μὲ τὰ παχειὰ χεῖλη. Ἀκόμη τὸ ὑψηλὸ ἀνάστημα, τὰ σγουρὰ μαλλιά καὶ τὴ χαμηλὴ πνευματικὴ ἀνάπτυξη. Ἡ *Μαύρη* φυλή κατοικεῖ στὴν Κεντρικὴ Ἀφρική καὶ στὰ μεγάλα νησιά τῆς Ἀσίας (Ἰνδονησία, Φιλιππίνες).

Δ) Ἡ *Ἐρυθρόδεσμη* φυλή (5—6 ἑκατομ.) διακρίνεται γιὰ τὸ χάλκινο χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδας, τὸ ψηλὸ ἀνάστημα, τὰ μακριὰ μαλλιά, τὴ μεγάλῃ μῆτη καὶ τὴν κατώτερη διανοητικὴ ἀνάπτυξη. Κατοικεῖ ἀποκλειστικά στὴν Ἀμερικὴ καὶ σιγὰ - σιγὰ ἐξαφανίζεται.

3. Οἱ γλώσσες τῶν ἀνθρώπων

“Όλοι οἱ ἄνθρωποι δέν μιλοῦν τὴν ἴδια γλώσσα. Σ' ὀλόκληρη τῆ Γῆ ὁμιλοῦνται πάνω ἀπὸ 1000 γλώσσες!! Οἱ πιὸ πλούσιες καὶ πιὸ ἐξε-

λιγμένες είναι οι Ευρωπαϊκές γλώσσες. Οι κυριότερες γλώσσες, που δμιοούνται από πολλά εκατομμύρια ανθρώπων, είναι :

Ἡ *Κινεζική* (400 εκατομ. ἄνθρωποι), ἡ *Ἀγγλική* (250 εκατομ.), ἡ *Ρωσική* (160 εκατομ.), ἡ *Ἰσπανική* (120 εκατ.) καὶ ἡ *Γαλλική* (80 εκατομ.).

4. Οι θρησκείες τῶν ἀνθρώπων

Θρησκεία ὀνομάζομε τὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Θεό, τὸ *Δημιουργὸ τοῦ Σύμπαντος*.

Ὅπως οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν στὴ γλώσσα, ἔτσι διαφέρουν καὶ στὴ θρησκεία.

Τὸ ὅτι κανένας ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει νὰ μὴ πιστεῦν σὲ κάτι, πού νὰ τὸ ὀνομάζῃ Θεό, εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπόδειξη, ὅτι θὰ ἔλθῃ μιὰ ἡμέρα, πού ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ πιστεύουν στὸν *Ἐνα, Ἀληθινὸ Θεό*.

Οἱ κυριότεροι τύποι θρησκείας πού ὑπάρχουν στὸν κόσμον εἶναι : Ὁ *Μονοθεϊσμός*, ὁ *Πολυθεϊσμός* καὶ ἡ *Εἰδωλολατρεία*.

Οἱ κυριότερες μονοθεϊστικὲς θρησκείες εἶναι :

α) Ὁ *Χριστιανισμός*, στὸν ὅποιο πιστεύουν ὅλοι οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου. Αὐτοὶ εἶναι 800 εκατομμύρια καὶ λατρεύουν τὸν *Ἀληθινὸ Θεό* καὶ τὸν *Ἰησοῦ Χριστό*, πού κατέβηκε στὸν κόσμον γιὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

β) Ὁ *Ἰουδαϊσμός* (10 εκατομ.), πού οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν στὸ Θεό, ἀλλὰ ὄχι καὶ στὸ *Χριστό*, τὸν ὅποιον περιμένουν.

γ) Ὁ *Μωαμεθανισμός* (350 εκατομ.). Οἱ Μωαμεθανοὶ πιστεύουν στὸ Θεό καὶ στὸν προφήτη τους τὸ *Μωάμεθ*.

Οἱ πολυθεϊστικὲς θρησκείες εἶναι :

α) Ὁ *Βραχμανισμός*, ὁ *Βουδδισμός*, ὁ *Κομφουκισμός*, ὁ *Ταοϊσμός* κλπ. (1000 εκατομ.).

β) Οἱ *εἰδωλολάτρες*, πού πιστεύουν στὰ εἰδῶλα καὶ σ' αὐτοὺς ἀνήκουν οἱ ἄγριοι κι ἀπολίτιστοι ἀκόμη λαοί.

5. Τὰ πολιτεύματα

Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἄρχισαν νὰ ζοῦν ὁμαδικά, ἀναγκάστηκαν νὰ κανονίσουν καὶ τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὅποιο ἔπρεπε νὰ ζοῦν. Δηλ. τὰ καθήκοντα καὶ τὶς ὑποχρεώσεις τοῦ καθενὸς πρὸς τὴν ὁμάδα.

Ἀργότερα, πού οἱ ἄνθρωποι σχημάτισαν κράτη, τὶς *ἄγραφες* αὐτὲς *συνθήσεις*, τὶς ἔκαμαν *γραπτὸς νόμους*.

Οἱ γραπτοὶ αὐτοὶ νόμοι σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους ὀργανώνεται καὶ διοικεῖται ἓνα κράτος ἀποτελοῦν τὸ *Πολίτευμα*.

Οἱ κυριότεροι τύποι πολιτευμάτων εἶναι :

1) Ἡ *Μοναρχία*. Στὸν τύπον αὐτὸν τοῦ πολιτεύματος ὁ *Μονάρχης* κυβερνᾷ κληρονομικά. Ἡ *Μοναρχία* ἢ *Βασιλεία* μπορεῖ νὰ εἶναι *Ἀπόλυτη*

Μοναρχία, στην οποία ο Μονάρχης κάνει ό,τι θέλει, ή να είναι *Συνταγματική Μοναρχία*, στην οποία ο *Βασιλεύς* κυβερνάει σύμφωνα με το *Σύνταγμα* (κανονισμό) και τους Νόμους, που ψηφίζει ή *Βουλή*, ή οποία εκλέγεται από το λαό.

Συνταγματική Βασιλεία είναι το σημερινό πολίτευμα της Ελλάδος.

2) *Η Δημοκρατία*. Στόν τύπο αυτόν του πολιτεύματος, ο *Άνωτερος* *Άρχοντας* εκλέγεται από το Λαό για ώρισμένο χρονικό διάστημα.

Αυτός κυβερνάει σύμφωνα με το *Σύνταγμα* και τους *Νόμους*, που ψηφίζουν οι *Βουλευτές*, οι αντιπρόσωποι του Λαού.

3) *Όμοσπονδιακή Δημοκρατία*. Στόν τύπο αυτόν του πολιτεύματος πολλά κράτη μαζί, ενώ έχουν δική τους Κυβέρνηση και δικούς τους Νόμους, όλα μαζί κάνουν μια *Άνωτερη Κυβέρνηση*, που στην ουσία διοικεί αυτή, όλα τα κράτη μαζί. Τέτοιο σύστημα έχουν οι *Άμερικανοί*, οι *Έλβετοι* και οι *Μεξικανοί*.

6. Οι μεγαλύτερες συγκοινωνίες κατά ξηρά, θάλασσα και αέρα

Ο άνθρωπος προοδεύοντας στόν πολιτισμό, ανάπτυξε και τα μέσα *συγκοινωνίας*. Στην αρχή βιάδιζε *πεζός*, ύστερα χρησιμοποίησε τα ζώα για μεταφορικά μέσα, και κατασκεύασε *βάρκες* για να περνά τη θάλασσα. *Άργότερα* *έφτιασε* το *κάρο* για την ξηρά και τα *ιστιοφόρα* για τη θάλασσα.

Στά νεώτερα χρόνια, που ανακάλυψε το *αυτοζίνητο* και το *τραϊνο*, χάραξε δρόμους στην ξηρά κι *έστρωσε σιδηροδρομικές γραμμές*. Για τη θάλασσα *έφτιαξε* μεγάλα *επιβατικά* και *εμπορικά καράβια*.

Στά τελευταία χρόνια, που *έφευρε* το *αεροπλάνο*, δημιούργησε και *αεροπορική συγκοινωνία*. Οι μεγαλύτεροι συγκοινωνιακοί δρόμοι είναι οι *σιδηροδρομικοί*, οι *ατμοπλοϊκοί* και οι *αεροπορικοί*.

Με *άφετηρία* το *Λονδίνο*, που είναι το μεγαλύτερο *εμπορικό κέντρο*, θά *ονομάσωμε* μερικούς *συγκοινωνιακούς δρόμους*.

Α') Σιδηροδρομικές συγκοινωνίες

α) Λονδίνο - Παρίσι - Γενεύη - Μιλάνο - Τεργέστη - Βελιγράδι - Θεσσαλονίκη - Λάρισα - Αθήνα ή Βελιγράδι - Σόφια - Κωνσταντινούπολη - Άγκυρα - Βαγδάτη - Περσικός κόλπος.

β) Λονδίνο - Παρίσι - Βερολίνο - Βαρσοβία - Μόσχα και, δια του ύπερ-σιβηρικού σιδηροδρόμου, στό Βλαδιβοστόκ.

γ) Λισσαβόνα - Μαδρίτη - Βαρκελώνα - Μασσαλία - Νίκαια - Μιλάνο - Φλωρεντία - Ρώμη κλπ.

Β') 'Ατμοπλοϊκές συγκοινωνίες

α) Λονδίνο - Γιβραλτάρ - Νεάπολη - Πειραιάς - Πόρτ - Σάιντ - "Αντεν - Καλκούτα - Σιγκαπούρη - Σίδνεϋ.

β) Λονδίνο - Νέα 'Υόρκη - Νέα 'Ορλεάνη - Παναμάς - Βανκοβερ - 'Ιαπωνία.

γ) Λονδίνο - Ρίον 'Ιανέιρον - Μπουένος "Αιρες - 'Ακρωτήριο Καλής 'Ελπίδος κλπ.

Γ') 'Αεροπορικές συγκοινωνίες

α) Λονδίνο - Παρίσι - Ρώμη - 'Αθήνα - Κάιρο - Βαγδάτη - Κεϋλάνη - Βαταβία ('Ιάβα).

β) 'Αθήνα - Ρώμη - Μαδρίτη - Κανάριοι Νήσοι - Νέα 'Υόρκη - 'Αγιος Φραγκίσκος.

γ) 'Αθήνα - Κάιρο - Τρίπολη - Τύνιδα - 'Αλγέριο - Μαδρίτη - Λονδίνο - Νέα Γη - Μόντρεαλ - 'Οττάβα κλπ.

"Όλες οί ηπειροι συνδέονται με αεροπορική και ατμοπλοϊκή συγκοινωνία.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α΄

Ἡ ἔκταση καὶ ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἠπείρων τῆς Γῆς

Ὄνομα	Ἐκταση ὀσέ τετρ. χλμ.	Πληθυσμὸς
Ἀσία	44.000.000	1.200.000.000
Ἀμερικὴ	42.000.000	275.000.000
Ἀφρική	30.000.000	160.000.000
Εὐρώπη	11.400.000	550.000.000
Αὐστραλία (Ὠκεανία)	9.000.000	11.000.000

ΠΙΝΑΚΑΣ Β΄

Τὰ μεγαλύτερα κατὰ τὴν ἔκταση κράτη τῆς Γῆς

Ὄνομα	Ἠπειρός	Ἐκταση ὀσέ τετρ. χλμ.
Ρωσία	Εὐρώπη—Ἀσία	21.300.000
Καναδάς	Β. Ἀμερικὴ	9.500.000
Βραζιλία	Ν. Ἀμερικὴ	8.500.000
Ἡνωμ. Πολιτεῖες Ἀμερικῆς	Β. Ἀμερικὴ	7.800.000
Αὐστραλία	Αὐστραλία	7.500.000
Κίνα καὶ Μαντζουρία	Ἀσία	5.200.000
Ἰνδίες	Ἀσία	4.100.000
Ἀργεντινὴ	Ν. Ἀμερικὴ	2.800.000
Μεξικὸν	Β. Ἀμερικὴ	2.000.000
Ἰράν (Περσία)	Ἀσία	1.650.000
Βολιβία	Ν. Ἀμερικὴ	1.600.000
Περου	Ν. Ἀμερικὴ	1.350.000
Κολομβία	Ν. Ἀμερικὴ	1.300.000
Ἀδυσσηγία	Ἀφρική	1.000.000
Αἴγυπτος	Ἀφρική	1.000.000
Γαλλία	Εὐρώπη	550.000

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ΄

Τὰ μεγαλύτερα κατὰ τὸν πληθυσμὸ Κράτη τῆς Γῆς

Όνομα	Ήπειρος	Πληθυσμὸς
Κίνα	Ἀσία	480.000.000
Ἰνδίες	Ἀσία	400.000.000
Ρωσία	Εὐρώπη—Ἀσία	180.000.000
Ἡνωμ. Πολιτεῖες Ἀμερικῆς	Β. Ἀμερικῆ	131.000.000
Ἰαπωνία	Ἀσία	73.000.000
Γερμανία	Εὐρώπη	65.000.000
Ἀγγλία (Μ. Βρετανία)	Εὐρώπη	46.000.000
Ἰταλία	Εὐρώπη	45.000.000
Βραζιλία	Ν. Ἀμερικῆ	44.000.000
Γαλλία	Εὐρώπη	42.000.000
Ἰσπανία	Εὐρώπη	25.000.000

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ΄

Οἱ μεγαλύτερες πόλεις τῆς Γῆς

Όνομα	Κράτος	Ήπειρος	Κάτοικοι
Νέα Ὦρκη (μὲ τὰ προάστεια)	Ἡνωμ. Πολιτεῖες	Βόρειος Ἀμερικῆ	7.500.000
Λονδίνο (μὲ τὰ προάστεια)	Ἀγγλία	Εὐρώπη	10.500.000
Μόσχα	Ρωσία	Εὐρώπη	4.500.000
Τόκιο	Ἰαπωνία	Ἀσία	8.500.000
Σαγκάη	Κίνα	Ἀσία	4.200.000
Σικάγο	Ἡνωμ. Πολιτεῖες	Βόρειος Ἀμερικῆ	4.000.000
Λένινγκραντ	Ρωσία	Εὐρώπη	3.500.000
Όσάκα	Ἰαπωνία	Ἀσία	3.400.000
Παρίσι	Γαλλία	Εὐρώπη	3.200.000
Βερολίνο	Γερμανία	Εὐρώπη	3.200.000
Μπουένος Ἀἶρες	Ἀργεντινῆ	Νότιος Ἀμερικῆ	2.800.000
Καλκούτα	Ἰνδίες	Ἀσία	2.500.000
Βιέννη	Ἀυστρία	Εὐρώπη	2.400.000
Ρίον Ἰανέιρον	Βραζιλία	Νότιος Ἀμερικῆ	2.200.000
Φιλαδέλφει	Ἡνωμ. Πολιτεῖες	Βόρειος Ἀμερικῆ	2.000.000
Ἀμδούργον	Γερμανία	Εὐρώπη	1.900.000
			1.700.000

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε΄
Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Γῆς

Όνομα	Ἡπειρος	Ύψος σὲ μέτρα
Ἐβερεστ	Ἰμαλαία	8.840
Καρακορούμια		8.620
Κορδιλιέρες Ἄνδεις	Ν. Ἀμερική	7.000
Βραχῶδη Ὄρη	Β. Ἀμερική	6.300
Κιλιμάντζαρο	Ν. Ἀφρική	6.000
Κάυκασος	Εὐρώπη	5.650
Κένυα	Ν. Ἀφρική	5.600
Ἐλμπρούζ	Ἀσία (Περσία)	5.460
Ἀραράτ	Μικρὰ Ἀσία	5.150
Λευκὸν Ὄρος — Ἄλπεις	Εὐρώπη	4.810
Ἄτλας	Β. Ἀφρική	4.700

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΤ΄
Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Γῆς

Όνομα	Ἡπειρος	Μῆκος σὲ χλμ.
Μισσισιπής	Β. Ἀμερική	6.700
Νεῖλος	Ἀφρική	6.000
Ἀμαζόνιος	Ν. Ἀμερική	5.500
Κυανοῦς (Γιάγκ - Τσὲ - Γιάγκ)	Ἀσία	5.300
Ἰενεσέης	»	4.750
Ἄμουρ	»	4.700
Κόγκος	Ἀφρική	4.640
Λένας	Ἀσία	4.600
Κίτρινος (Χουάγκ - Χὲ)	»	4.500
Μεκὸγκ	»	4.200
Νίγηρ	Ἀφρική	4.100
Λαπλάτας	Ν. Ἀμερική	4.000
Μακένζις	Β. Ἀμερική	3.700
Βόλγας	Εὐρώπη	3.400

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Κεφάλαιο Α'

Η ΓΗ

	Σελίς
1. Τò σχήμα τής Γῆς	3
2. Τò μέγεθος τής Γῆς	4
3. Ὁ στερεός φλοιός τής Γῆς (Λιθόσφαιρα, Ὑδρόσφαιρα, Πυρόσφαιρα)	5
4. Πετρώματα	6
5. Μεταβολές στήν ἐπιφάνεια τής Γῆς	6
α) Μεταβολές ἀπό τήν ἐσωτερική θερμότητα τής Γῆς	7
β) Μεταβολές ἀπό τή μηχανική ἐνέργεια τοῦ νεροῦ	7
γ) Μεταβολές ἀπό τή χημική σύσταση τοῦ νεροῦ	8
δ) Μεταβολές ἀπό τήν ἐνέργεια τοῦ ἀνέμου	9
ε) Μεταβολές ἀπό τήν ἐνέργεια τῶν ζώων	9
6. Τò ἐσωτερικό τής Γῆς	9
α) Ἡφαίστεια	9
β) Θερμές Πηγές	10
γ) Σεισμοί	11
7. Κινήσεις τής Γῆς	12
α) Περιστροφική κίνηση τής Γῆς (γύρω στόν ἑαυτό της)	12
(Ἀνισότητα ἡμέρας καί νύχτας)	12
β) Κίνηση μεταθέσεως (γύρω στόν ἥλιο)	13
Οἱ τέσσερες ἐποχές τοῦ ἔτους	14
8. Τò ἡμερολόγιο	14
α) Ἰουλιανό ἡμερολόγιο	15
β) Γρηγοριανό ἡμερολόγιο	15

Κεφάλαιο Β'

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

1. Οἱ σπουδαιότεροι ἀστερισμοί (Γαλαξίας κλπ.)	16
2. Πλανῆτες καί ἀπλανεῖς	17
3. Δορυφόροι	17
4. Κομήτες καί Διάττοντες	17

	Σελ.
5. Ὁ Ἥλιος	18
6. Ἡ Σελήνη	18
7. Οἱ φάσεις τῆς σελήνης	19
8. Ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου	20
9. Ἐκλείψεις τῆς σελήνης	20

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΕΥΡΩΠΗ

Γενική ἐπισκόπηση τῆς Εὐρώπης	21
Φυσικὴ διαίρεση τῆς Εὐρώπης	28

Κεφάλαιο Α'

ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Α' Ἑλληνικὴ ἢ Βαλκανικὴ Χερσόνησος	29
Ἄλβανία	29
Γιουγκοσλαβία (Σερβία)	33
Βουλγαρία	37
Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία (Ἀνατολικὴ Θράκη)	40
Ρουμανία	43
Στατιστικοὶ πίνακες	46
Β' Ἴταλικὴ Χερσόνησος	49
Ἴταλία	49
Γ' Ἰβηρικὴ ἢ Πυρηναικὴ Χερσόνησος	54
1. Ἴσπανία	56
2. Πορτογαλία	58

Κεφάλαιο Β'

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Γαλλία	62
2. Βέλγιο	67
3. Ὁλλανδία	70
4. Λουξεμβούργο	75
5. Μεγάλῃ Βρετανία (Ἀγγλία)	75

Κεφάλαιο Γ'

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Γερμανία	82
2. Ἑλβετία	87

3. Αυστρία	Σελ.
4. Ουγγαρία	91
5. Τσεχοσλοβακία	93
	95

Κεφάλαιο Δ'

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Πολωνία	99
2. Ευρωπαϊκή Ρωσία	101
3. Φιλανδία	106

Κεφάλαιο Ε'

ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. Σκανδιναυική Χερσόνησος	110
1. Νορβηγία	112
2. Σουηδία	112
Β'. Χερσόνησος Γιουτλάνδης	115
Δανία	115

Κεφάλαιο ΣΤ'

Η ΕΛΛΑΔΑ

118 - 127

Στατιστικοί πίνακες	128 - 133
-------------------------------	-----------

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΑΝΩ ΣΤΗ ΓΗ

1. Οί κάτοικοι της Γης	134
2. Οί φυλές των ανθρώπων	135
3. Οί γλώσσες των ανθρώπων	135
4. Οί θρησκείες των ανθρώπων	136
5. Τά πολιτεύματα	136
6' Οί μεγαλύτερες συγκοινωνίες κατά ξηρά, θάλασσα και αέρα	137
Στατιστικοί πίνακες	139 - 141

Βασιλειάνη

Οικόπεδο
Περιγύρα

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 54408

Ἀθήναι τῆ 22 Ἰουνίου-1950

Πρὸς τὸν κ.
Γ. ΜΑΥΡΙΑΝ

ΕΝΤΑΥΘΑ

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410/1950 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐνεκρίθη, ὅπως χρησιμοποιηθῆ ὡς βοηθητικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον "ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ," βιβλίον ὑμῶν ἐπὶ μίαν τριετίαν.

Παρακαλοῦμεν ὁδεν, ὅπως μέριμνήσητε διὰ τὴν ἐγκαιρον ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου, συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν κανονισμὸν ἐκδόσεως βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Κοινοποιήσις :
Κ.Γ.Δ.Σ.Ε.

Ἐντολὴ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντῆς
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ :

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ-ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ "ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ" ΣΤΑΔΙΟΝ 41
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ-ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ **ΑΔΙΚΙΩΤΗ** ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΕΚΤΥΠ. "Β. ΠΑΠΑΧΡΥΣΑΛΕΙΟΥ"